

CĂRȚILE VIETII

MITROPOLITUL ANDREIU ȘAGUNA

PREDICI

CU UN STUDIU INTRODUCȚIV

DE

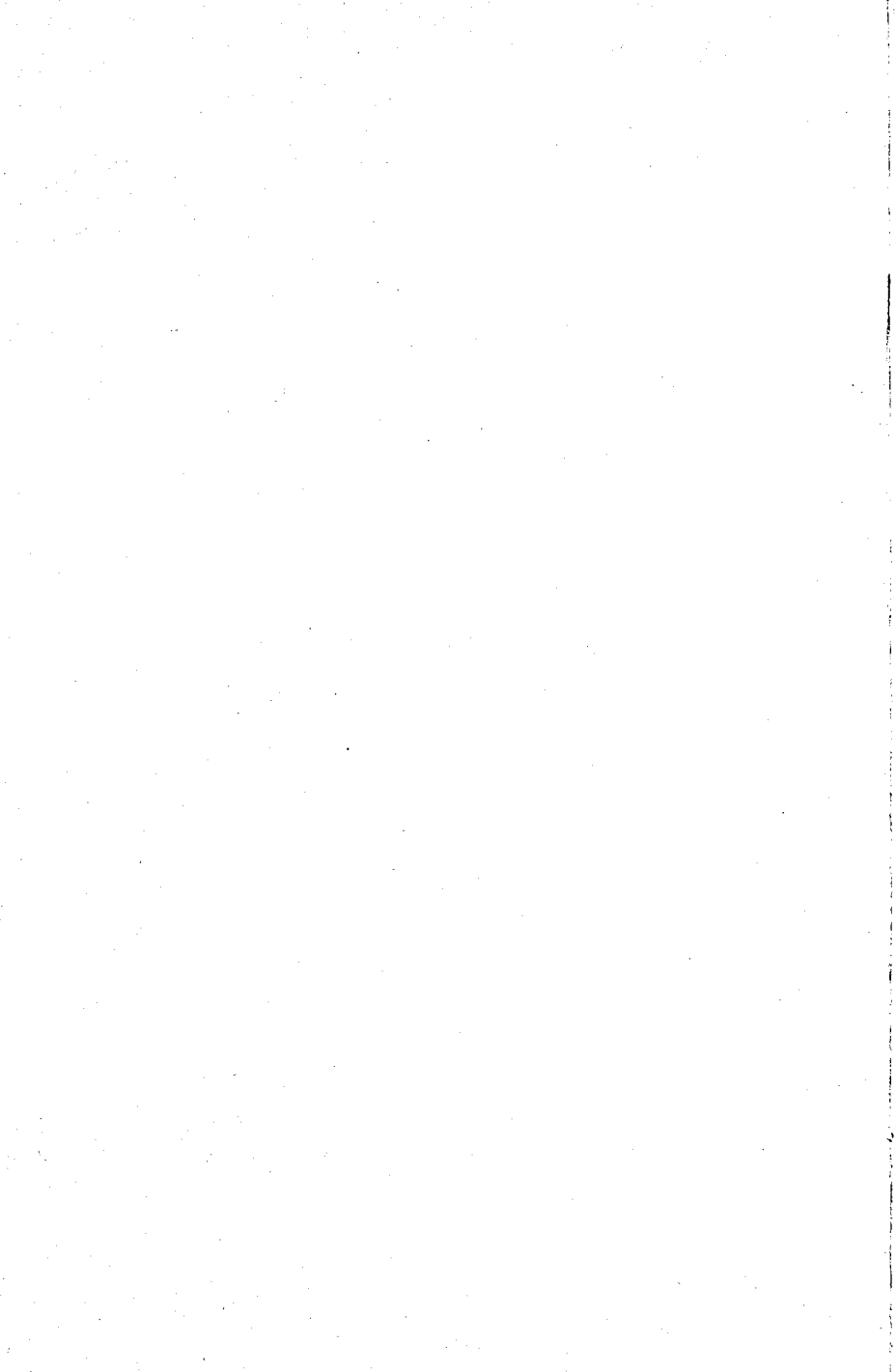
PREOTUL FLOREA MUREȘANU

25 JUL. 1945

EDITURA EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
CLUJ, 1945

CĂRȚILE VIETII

MITROPOLITUL ANDREIU ȘAGUNA

PREDICI

CU UN STUDIU INTRODUCȚIV

DE

PREOTUL FLOREA MUREȘANU

337.260

321093
B.C.U. IASI

Editor responsabil : Dr. L. G. MUNTEANU

EDITURA EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
CLUJ, 1945

15. Jan. 1946
Biblioteca Universității Iași
Al. 42.460

INTRODUCERE

Personalitatea excepțională a marelui Arhiepiscop Andreiu Șaguna și activitatea sa, fără egal, desfășurată pe toate țărmurile vieții obștești, formează unul dintre cele mai luminoase capitole ale istoriei noastre bisericești, culturale și politice.

În decurs de aproape trei sferturi de veac, ce au trecut dela moartea Marelui Arhiepiscop și până astăzi, cercetările întreprinse în chip sistematic asupra epocii lui Șaguna; scrisul prilejuit de momentele comemorative: centenarul nașterii (1908); semicentenarul morții (1923); comemorările din anii 1933 și 1943, cât și articolele, conferințele, cuvântările și evocările anuale din periodicele și presa bisericească și laică a vremii, în legătura cu ziua sfântului Andreiu, adunate la un loc ne-ar da o adevărată literatură șaguniană.

Încă fiind Șaguna în viață, eruditul Nicolae Popea, fostul episcop al Caransebeșului și întâiul arhiepiscop transilvănean membru al Academiei Române, pe atunci asesor consistorial și profesor de teologie la Sibiu, a tipărit, la anul 1870, cartea: *Vechia Metropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei* (352 pag.), în care ne înfățișează o parte din strădaniile Marelui Șaguna încununată cu biruința care i-a adus cea mai mare bucurie a vieții sale: Restaurarea Vechii Mitropolii de Alba-Iulia cu scaunul de reședință la Sibiu, în anul 1864, Decembrie 24.

După adormirea în Domnul a Marelui Arhiepiscop, același Nicolae Popea, pe atunci arhimandrit și vicar arhiepiscopesc, publică în 1879 întâia biografie a lui Șaguna sub titlul:

Arhiepiscopul și Metropolitul ANDREIU BARON DE ȘAGUNA, (pag. 387), lucrare premiată de sinodul arhidiecezan, fiind socotită ca un cuviincios omagiu și ca o operă documentară asupra personalității providențiale care a fost Șaguna.

În 1889, Nicolae Popea publică: *MEMORIALUL Arhiepiscopului și Metropolitului Andreiu Baron de Șaguna sau luptele naționale-politice ale Românilor 1846—1873 Tomul I*, 408 pagini.

Câte evenimente hotărâtoare pentru soarta Românilor transilvăneni s'au petrecut între anii 1846—1873!

Toate sunt însă dominate de uriașa personalitate a Marelui Șaguna.

Literatura despre Șaguna îi mai datorează lui Nicolae Popea o prețioasă contribuție. Este Discursul de recepție la Academie despre Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREIU baron de ȘAGUNA, rostit în ședința solemnă din 26 Martie 1900, prezidată de regele Carol I.

În 1 Ianuarie 1909 se împlinea un veac dela nașterea lui Șaguna. Cu acel prilej, Dr. Ioan Lupaș, pe atunci profesor la „Seminarul Andreian“, întocmește o nouă biografie a lui Șaguna, cu titlul: *Mitropolitul ANDREIU ȘAGUNA. Monografie istorică* (593 pagini), apărută în Sibiu, 1909.

Prefața acestei monumentale lucrări o datează eminentul biograf din „Seghedin, (temnița de stat) Octomvrie 1908,“ unde își ispășea o pedeapsă dictată de „justiția“ stăpânirii maghiare de pe atunci într'un proces de presă. Apărarea dreptății noastre aci în Transilvania a fost socotită totdeauna, de către nedreptele stăpâniri, ca ultragiu. Cei ce au avut îndrăzneala să vădească cu scrisul sau cu cuvântul nedreptatea și minciuna, au plătit-o cu ani de temniță la Seghedin, Vác sau aiurea. Numele celor ce astfel au pățimit pentru cauza sfântă a neamului ar alcătui un martirolog, nouă atât de scump ca și martirologul izbăvitoarei Evanghelii a lui Iisus.

A stărui asupra cuprinsului cărții, nu intră în planul acestei schișări. Ceeace vrem să subliniem însă este faptul,

că deși după cetirea biografiei lui Șaguna, datorită lui Nicolae Popea, îți stăruie în lumina conștiinței dimensiunile monumentale ale operei providențialului arhiereu și a prezenței lui și îți se pare că s'a spus tot ce se poate spune, totuși după primele capitole din *Monografia istorică* a profesorului Dr. Ioan Lupaș îți dai seama cât este de inepuizabilă opera și omul care a fost Șaguna. Cele două biografii nu se fac de prisos una pe alta ci se întregesc și amândouă sunt contribuții magistrale la cunoașterea unui om providențial. Totuși vom vedea că nici ele, cu toată extensiunea și documentarea lor, nu epuizează subiectul. Dincolo de hotarele lor mai există ipostaze șaguniene, unele abia indicate, care vor trebui așezate în cuviincioasă lumină.

Profesorul Dr. Ioan Lupaș mai publică în Anuarele XXIV și XXV (1908—1909) ale „Seminarului Andreian” „Contribuțiuni la istoria culturală și politică a epocii lui Șaguna”.

Asesorul Consitorial dela Oradea, Gheorghe Tulbure, publică, tot în 1909, un studiu: *Activitatea literară a Mitropolitului ANDREIU ȘAGUNA* (136 pagini), „ca un smerit prinos de pietate și recunoștință față de figura luminoasă a celui mai vrednic ierarh al bisericii noastre ortodoxe naționale, din prilejul sărbătoresc al aniversării centenarului nașterii sale“¹⁾

În cuvântul din fruntea acestui studiu spunea că „asupra vieții și activității mitropolitului Șaguna s'a scris până acum (era la 1909) relativ foarte mult, în esență însă foarte puțin“²⁾.

Că „cine și-a luat osteneala să arunce și numai o ușoară ochire asupra acelei epoci din istoria vieții noastre bisericesti, care se începe și se sfârșește cu Șaguna, înțelege desigur, că personalitatea aceasta uriașă nu se poate înfățișa în lumină advărată decât pe urma unor cercetări amănunțite...“³⁾

¹⁾ Gheorghe Tulbure: *Activitatea literară a Mitropolitului ANDREIU ȘAGUNA*, pag. VI.

²⁾ Idem op. cit. pag. IV.

³⁾ Idem op. cit. pag. V.

Și înfășurînd, că despre Șaguna „nu se mai poate trata în așa numitele liniamente generale“, decât doar cu riscul de a-i înjosi memoria și a compromite măturitatea aspirațiilor noastre culturale“ ¹⁾

Mai constată că „dacă asupra lui Șaguna s'a scris mult, un tratat special cu privire la opera sa literară ne lipsește însă cu desăvârșire . . . . O icoană mai curată asupra *felului și valorii* activității sale literare, nu ne zugrăvesc nici unii și nici chiar cel mai de seamă biograf al său, răposatul episcop Popea, ucenicul credincios și sfetnicul înțelept al marelui său dascăl.“ ²⁾

Dar dacă studiul lui Gh. Tulbure nu a urmărit alt scop de cât să umple lacuna constatată în literatură șaguniană de până atunci, sarcină de care s'a achitat în chip satisfăcător, nu-i mai puțin adevărat că prin lucrarea amintită nu a epuizat acest capitol din activitatea lui Șaguna.

Felul și „valoarea“ diferitelor compartimente cărora aparține munca literară a lui Șaguna, sunt până în ziua de astăzi subiecte deschise. Ele pot oferi cercetătorului chiar unele surprize, toate contribuind la creșterea tot mai mare a prezenței lui Șaguna în istoria culturii noastre bisericești și naționale.

Centenarul nașterii lui Șaguna a avut un larg răsunet în opinia publică românească și în presa vremii. Dr. Vasile Stan, actualul episcop ortodox al Maramureșului, rezumă acel ecou în Anuarul XXVI al „Seminarului Andreian“, Sibiu 1910, sub titlul: „*Centenarul lui Șaguna și opinia publică românească.*“

Semicentenarul morții lui Șaguna, din vara anului 1923, a prilejuit serbări de proporții legendare. În prezența Familiei Regale, a înalților sfetnici ai tronului, a celor mai distinși reprezentanți ai Bisericii și ai Neamului, s'a desfășurat la

---

¹⁾ Gheorghe Tulbure: Activitatea literară a Mitropolitului ANDREIU ȘAGUNA, pag. V.

²⁾ Indem op. cit. pag. V.

Răşinari şi Sibiu programul comemorativ, fiecare cuvântător năzuindu-se să aducă în actualitate o fărâcă din providenţiala personalitate a lui Şaguna.

Publicistica românească a dat loc de frunte acestui eveniment.

Consistorul arhidiecezei ortodoxe române de Alba-Iulia şi Sibiu a publicat cu acest prilej într'un volum elegant *Memoriile lui Şaguna* din anii 1846—1871 (pagini 110), iar din cuvântările comemorative Profesorul Universitar şi acedemicianul Dr. Ioan Lupaş a publicat în Anuarul Institutului de Istorie Naţională de pe lângă Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj, pe 1923: *SUFLETUL LUI ŞAGUNA, Cuvânt comemorativ rostit la semicentenarul morţii Mitropolitului Andrei Şaguna, în Catedrala din Sibiu, la 12 Iulie 1823,* — extras şi în broşură separată.

Alte cuvântări articole evocatoare, împreună cu o serie de vederi şi documente fotografice dela serbările semicentenarului din 1923, apar într'un album comemorativ: *Pomenirea Mitropolitului ANDREIU ŞAGUNA, Sibiu 1933,* în format mare (pag. 28).

În 1938 apare la Sibiu: *MITROPOLITUL ŞAGUNA. Opera literară, Scrisori pastorale, Circulări şcolare, Diverse, de Gh. Tulbure,* un volum de 459 pagini, cuprinzând un studiu introductiv de 132 pagini, iar în rest ne dă 33 scrisori pastorale (1848—1865) 58 circulări şcolare (1850—1873) şi 43 diverse circulări (1847—1872) şaguniene. Lucrarea aceasta e o reluare şi o completare a celei din 1909.

„Ceeace înfăţişem aici, spune distinsul cercetător în prefaţă, nu este așa dar o lucrare de sinteză şi cu atât mai puţin o monografie. Nu vom examina şi nu vom rectifica nimic din ceea ce s'a scris de alţii asupra lui Şaguna. Noi aducem doar un nou material de informaţie şi de cercetare.“¹⁾

¹⁾ Gh. Tulbure: *Mitropolitul Şaguna. Opera literară, Scrisori pastorale, Circulări şcolare, Diverse,* pag. IX.

Că nici această lucrare nu face de prisos cercetări nouă asupra activității lui Șaguna, aducem un singur exemplu. A 43-a circulară dela Diverse, datată din Sibiu, 1 Noembrie 1872, Gh. Tulbure o însoțește de următoarea notă subliniară: „In colecțiunea noastră această e ultima circulară semnată de Șaguna. Cele următoare le semnează protosincelul Popea. Se poate să fie cea din urmă, căci nu după mult timp Șaguna se săvârșește din viață.“¹⁾

Ei bine, în „Fasciculuțu tuturor ordinațiunilor tiperite și unele mai de însemnătate scrise, ale oficiului parochialu și protopresbiteralu romanu gr. or. alu Clusiuțu, dela Novembre 1851 pana în 31 Decembre 1876“ există un circular tipărit cu data de 18 Ianuarie 1873 semnat de Șaguna. In acest circular Șaguna dă dispozițiuni pentru alegerea deputaților sinodali pe un nou period de trei ani.

Teodor V. Păcățian, despre a cărei operă publicistică și gazetărească Academicianul Ioan Lupaș spune că echivalează ca extensiune și valoare cu opera lui Gh. Bariț²⁾, a lăsat Academiei teologie ortodoxe române din Cluj, printre cărțile sale ce le mai avea la Cluj, și câteva manuscrise gata pentru tipar. Intre acestea se află: „Trei Mitropoliți ai bisericii ort. române din Ardeal — Andreiu Baroș de Șaguna, Miron Romanul și Ioan Meșianu“, 194 file quart. Dintre aceste 69 de file cuprind biografia lui Șaguna, privită dintr'un punct de vedere personal. Manuscrisul, conform unei note dela pagina 7 a fost gata pentru tipar în 1938, „la șasezeci și cinci de ani“ după moartea lui Șaguna.

Al doilea manuscris, de 285 file quart, tratează despre: „Reînființarea și organizarea Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal“.

La fila 23 spune textual: „După tipărirea acestei lucrări va urma alta despre felul cum a fost conservată de urmași moștenirea prețioasă a lui Șaguna, și apoi iarăși alta, despre felul cum am știut să ne arătăm noi, moștenitorii frumoase-

¹⁾ Gh. Tulbure: Mitropolitul Șaguna. Opera literară etc. pag. 437.

²⁾ I. Lupaș: Teodor V. Păcățian, 1852—1941, Sibiu 1941.

lor așezăminte primite dela Șaguna, recunoscători față de Marele Arhiereu. Bunul Dumnezeu poate că-mi va permite să le dau gata înainte de a fi chemat la odihna de veci" — Ci în 11 Februarie 1941 s'a săvârșit la Cluj, fără să-și fi putut împlini programul ostenelelor de a mai îmbogăți patrimoniul literaturii noastre documentare cu încă două lucrări de valoare. Subiectele formulate de T. V. Păcățian își așteaptă pasionații cercetători care să sporească prin ele cultul șagunian. Dar aceste teme sunt totodată și o dovadă că Șaguna și fragmentul de istorie pe care l-a creat nu este epuizat prin cercetările de până acum. Cu această convingere am rămas după ce am trecut în revistă lucrările esențiale asupra lui Șaguna și a epocii create de el.

De altfel, exceptând lucrările lui Gheorghe Tulbure, Marele Șaguna a fost înfățișat de eminenții săi biografi în deosebi ca un iscusit cărmaci de norod, ca un neîntrecut organizator, ca un întemeiator de așezăminte stătătoare și ca un vlădică cu sceptru voevodal — dătător de legi și datini. Dar Șaguna nu e numai atât, El a fost tot atât de mare preot, a cărui neadormită grijă a fost propeveduirea Evangheliei spre izbăvirea poporului.

Cele dintâi „ordinațiuni“ ale lui Șaguna, întâia ca vicar general și apoi ca episcop, vădesc grija lui Șaguna față de predică.

Cu toate acestea, însă, nici unul dintre cercetătorii de până acum nu s'a oprit asupra acestei primordiale griji a lui Șaguna. Activitatea lui pe tărâmul predicii n'a fost reliefată; Șaguna ca predicator încă ne este necunoscut. Gh. Tulbure în studiul: Activitatea literară a Mitropolitului ANDREIU ȘAGUNA, acordă scrierilor lui omiletice abia opt pagini, iar în lucrarea mai vastă: „MITROPOLITUL ȘAGUNA, Opera literară etc. mai puțin de două pagini.

În cele ce urmează, după sfatul mai înalt al Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop Nicolae Colan, ne vom ocupa deosebi de activitatea lui Șaguna pe tărâmul predicii.

CAPITOLUL I

SITUAȚIA PREDICII ÎN TRANSILVANIA ÎNAINTE DE ȘAGUNA.
SCURTĂ PRIVIRE ASUPRA CĂRȚILOR DE PREDICI TIPĂRITE
ÎN TRANSILVANIA SAU PENRU ROMÂNII DIN TRANSILVANIA
DE LA 1564—1850

Pentru a putea formula o judecată de valoare asupra activității lui Șaguna pe tărâmul predicii și spre a putea încadra această activitate în istoria culturii bisericești a Românilor din Transilvania, credem că e necesar să aruncăm o scurtă privire asupra cărților și colecțiilor de predici tipărite înainte de Șaguna, fie în cuprinsul Transilvaniei, fie în afară de hotarele Transilvaniei, dar pentru trebuințele Românilor din Transilvania și Ungaria. Ne gândim aci la unele cărți de predici, tipărite în românește la Buda și Viena.

1. *Tâlcul evangheliilor și Molitvenic românesc*, tipărite la Brașov de Diaconul Coresi (1564).

Aceasta este cea dintâi colecție de predici tipărite la Români. Până acum nu se cunoaște decât un singur exemplar incomplet, aflător în biblioteca Mitropoliei grecō-catolice din Blaj.

Bibliografia Românească Veche¹⁾ ne dă asupra ei următoarele informațiuni: Volumul in-folio, nepaginat, în quarterniuni, e tipărit numai cu negru, cu 23 de rânduri pe pagină, fără ornamentații. Are o singură inițială ornată: *Tâlcul evangheliilor* (238 de foi) formează partea întâia, iar *Molitvenicul românesc* partea a doua a volumului, ca un adaus la tâlcuiri. Din Molitvenic nu s'au păstrat decât 14 foi.

Tâlcul cuprinde cazanii pentru tot anul, începând cu Dumineca Paștilor. Cazaniile au la început textul evangheliei,

¹⁾ Vol. I. pag. 516.

urmând apoi tâlcuirea. Tâlcul evangheliei a 10-a dela Luca (vindecarea femeii gârbove cap. 13) reprodus în Bibliografia Românească Veche¹⁾ are formă catehetică, cu întrebări și răspunsuri. Iată de exemplu începutul:

„Acesta iaste tlăculu aceştii ev[an]g[he]lii.

Frații miei, în ceaslă ev[an]g[he]lie de astăzi. vindecă Is o muiare ce era zgărcită și oloagă de optu sprâzece aii. în zi de sâmbătă. iară fariseii murguiia. dereptu ce era sâmbătă iara Is învăță, cumu sâmbăta a face oameniloru bine. putemu face și cu aceaia nemică nu greșimu :-:

Întrebare :-: sâmbăta în ce chipu era jidoviloru și derepce au porâncită, ș'au lăsatu Dumnezeu :-:

Răspunsu :-: . . . . .

Întrebare :-: dară noao creștiniloru. cade-ne-se a ținea așa sâmbăta ca jidoviloru :-:

Răspunsu :-: noao creștiniloru iaste tocmită dume-neca . . . . .²⁾

Dacă toate tâlcuirile au forma aceasta catehetică, nu ni se dă nicio referință.

La sfârșitul tâlcurilor se află un *epilog* și *scara* lor iar la sfârșitul volumului se află indicele alfabetic al materiilor, reprodus deasemenea în Bibliografie Românească Veche³⁾

Intrucât în tâlcuirea la evanghelia Duminecii a cincina din postul Paștilor s'ar afla atacuri la adresa ierarhiei bisericești, susțin unii că această colecție de predici ar cuprinde învățături luterane.⁴⁾

De altfel în epilog se spune textual că: „unde ceartă această carte pre vlădici episcopi, popi călugări și pre domni, nu ceartă pre cei buni ce pre răi bunii să nu ia pre sine, și carii voru fi cu vină certați, ei se pocâiască și să lase răutatea și să îmble cu dereptate. aminu.“⁵⁾

¹⁾ Vol. I. pag. 521—523.

²⁾ Bibl. Rom. Veche, Vol. I pag. 522.

³⁾ Vol. I. pag. 518—521

⁴⁾ Dr. Gh. Comșa: Istoria predicii la Români, pag. 16.

⁵⁾ Bibl. Rom. Veche, Vol. I pag. 518.

Dar din epilog trebuie să reținem o altă idee, covârșitoare. Anume, după ce Coresi spune că dacă a văzut că mai toate limbile au cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi Românii nu avem, drept aceea a scris cum a putut Tetravangelul și Praxiul, românește, așa: „După aceea deaca am văzut jelanie a mulți preuși de tălculu ev[an]g[he]liiloru cumu să poată și ei propovedui. și a spune oamenilor învățatură după cetilulu ev[an]g[he]liei, așa amu aflatu eceaste tălcure ale ev[an]g[he]liiloru. pre dumineci prespre anu, scoase de în scriptura prorociloru și ap[osto]liloru și celoru s[an]c[t]i p[ă]rinți . . . . și mie tare plăcură, și am scrisulu tipariulu voao frațiloru rumâniloru să fie pre învățatură . . .“

De aci constatăm că pe la mijlocul veacului al XVI-lea preoțimea română din Transilvania cerea cărți de cazanii, ca să poate spune „oamenilor învățatură după cetitul Evangheliei.“ Că această sete a preoțimii după izvoare de învățatură, spre a putea împlini trebuința sufletească a nărodului, a fost satisfăcută cu apa limpede și de viață dătătoare a ortodoxiei pure sau nu, e o altă chestiune. Faptul „ortodox“ rămâne masiv: preoțimea propoveduia și cerea cărți de cazanii ca mai cu osârdie să poată propovedui Evanghelia lui Hristos.

Cartea s'a tipărit cu cheltuiala lui Forro Miclăuș.

2. *Evanghelie cu învățatură*, de Diaconul Coresi, tipărită în Brașov, 1581.

Cartea s'a tipărit în format în-folio de 317 foi nepaginate, cu titlurile și inițialele în roșu, iar restul în negru, având câte 32 rânduri pe pagină. Titlurile din fruntea predicilor sunt în slavonește.

Cheltuelile de tipărire le-a dat judele Brașovului, Hârjilu Lucaci.

In Predoslovie citim următoarele: „Dereptu aceia eu, jupânulu Hârjilu Lucaci, județulu den cetatea Brașovulu și a tátu ținutulu Bârsei, foarte cu inimă fierbinte și cu jale aprinsă, de multu jeluiia la această lumlnată carte. Dereptu aceia în multe părți amu întrebatu ș'amu căutatu

până o amu aflatu în Țara — rumânească la arhimitropolitulu Serafimu, în cetate în Târgoviște. Iară după ce o amu oblicitu, iară eu foarte m'amu bucuratu și cu multă rugăciune cerșutu-amu dela Sfinția lui, și mi-o au trimisu. Iară eu, deaca o văzuiu ce învățătură dumnezeiască și cu folosu sufletului și trupului iaste întru ea, iară inima mea se îndulci. Și foarte mă sfătuii cu luminatulu mitropolitu, marele Ghenadie, den tot ținutul Ardealului și alu Orăziei, și cu multu clirosu de preuți ce le trebuia această carte, încă și cu toți sfeatnicii miei. Și cu voia tuturoru acestora și cu voia mitropolitului, marelui Serafimu, noi o deademu lu Coresi, diaconulu ce era meșteru învățatu într'acestu lucru, de o scoase den cartea sârbească pre limba rumânească, împreună și cu preuții dela besereca Șcheailoru, de lângă cetatea Brașovului, anume popu Iane și popa Mihai . . ." ¹⁾

Referindu-se la acest fragment din *Predoslovie*, Dr. Milan P. Șesan afirmă că omiliile care alcătuiesc cuprinsul *Cărții cu învățătură* a lui Coresi erau de mai înainte cunoscute în românește. ²⁾ Altfel nici mulțimea *Clirosului de preuți ce le trebuiau această carte*, nici *Hârjilu Lucaci* n'ar fi putut de mult jelui la această luminată carte dacă nu ar fi cunoscut-o mai înainte.

Textul de mai sus al *Predosloviei* confirmă încă odată afirmația noastră că preoțimea acelor vremi era osârduitoare întru propoveduirea învățăturilor creștinești. Pentru „*preuții ce le trebuia această carte*“ s'a dat la tipar.

Predicile *Cărții cu învățătură* sunt în formă de *omilii* (afară de trei).

La început se dă textul Evangheliei. Urmează câte o introducere, uneori mai lungă, alteori foarte scurtă. În continuare, sub indicație: (*Evanghelie*) se repetă un verset sau mai multe din pericopă, iar după acestea urmează (*Tâlcu*).

¹⁾ După *Cartea cu învățătură* a Diaconului Coresi, publicată cu litere latine în 1914 de către Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, pag. 5-6.

²⁾ Dr. Milan Șesan: *Originea și timpul primelor traduceri românești ale Sf. Scriptură*, pag. 124 Nota 4).

Apoi iarăși *Evanghelie și Tâlcu*. Fiecare omilie se încheie cu îndemnuri și îndrumări practice.

Cartea cu învățătură s'a tradus după un text slavon (zis sârbesc) al omiliilor grecești ale Patriarhului ecumenic dela Constantinopol, Ioan XIV Caleca (1334-1337). Cuprinde 64 de predici, și anume 50 omilii la Dumineci, începând cu Dumineca vemeșului și fariseului; 11 omilii la sărbători și 3 cuvântări (una la Joia Paștilor, despre *Cinstita taină*, a doua la Înălțarea Domnului și a treia precedată de textul evangheliei, la Schimbarea la față.)

La sfârșitul cărții, după scara cuprinsului, se află textul rugăciunii domnești, Crezul și Cele 10 porunci.

În 1914 Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici retipăresc în latine *Cartea cu învățătură* a lui Coresi.

3. *Cazania dela Bălgrad* (Alba-Iulia) din 1641.

În anul 1641 apare o *Cazanie* la Alba-Iulia. Este retipărirea, după un exemplar defectuos, a *Cărții de învățătură* dela 1581. Retipărirea s'a început sub păstorirea Mitropolitului Ghenadie, și cu cheltuiala lui. El a adus din Țara-Românească pe meșterul popa Dobre „*de a făcut tipare aci în Ardeal . . . . Dreptu aceea eu nu cruțai dătn cetmi dăruise dumnezeu de avere ce dedu dascălului ajutoriu să le tipărească în tipare ce făcu*“¹⁾

Ci săvârșindu-se Ghenadie din viață înainte de a sfârși cu tipărirea cărții, ea a fost continuată de Mitropolitul Ilie Iorest și săvârșită în anul 1641.

Cartea s'a tipărit în format in-folio de 330 foi. Tiparul numai negru.

4. *Sicriul de aur*, Săs-Sebeș, 1683.

În anii 1858—1860 Alba-Iulia a fost prădată de Turci și Tătari. Cu acel prilej a ars și tipografia românească de sub ale cărei teascuri ieșise, cu puține decenii mai nainte, *Evanghelia cu învățătură*.

¹⁾ Bibliografia Românească Veche, Vol. I. pag. 115.

Sub Mihail Apafi se înființează o nouă tipografie românească în Sas-Sebeș. Pârğa acestei tipografii a fost cea dintâi carte de predici la morți în românește: *Sicriul de aur*, tradusă din ungurește de popa Ioan din Vinț, și tipărită la anul 1683. Titlul complet este următorul: SICRIIULU DE AUR / Carte de-Propovedanie, / la Mo(r)ți. Scoasă din' / Scri(p)turile Sf(i)nte. cu / poru(n)ca, și îndemnarea / Măriei sale, / APAFI MIHAIU, / Craiulu Ardealulu(i). Ti/-părită în Tipograf / noao, în Cetate în Sasu- / Șebe(ș) an(ii) 1683, Se(p), 17.

Cartea are la început două Predoslovii ale lui Popa Ioan din Vinț, întâia către Craiul Mihail Apafi și a două către cetitori.

Tiparul este numai în negru, cu 20 de rânduri pe pagină. Volumul e în format 4° și are 4+168 foi numerotate. Pe f. 168 r. se află rugăciunea domnească, iar pe verso următoarea notă:

„Sfârșitul acestor 15 Propovedanii care s'au începutu a să tipări în luna lui martie în 15 zile, și s'au săvârșit în luna lui Septemvrie în 17 zile“.

Prima propovedanie: *Când moare omul bătrân și înțelept.*

Toate cele 15 predici au la început și la sfârșit câte o scurtă rugăciune.

5. *Chiriadromionul dela Alba-Iulia, 1699.*

În ultimul an al veacului al XVII-lea apare în Alba-Iulia o carte de cazanii cu următorul titlu:

CHIRIACODROMION

sau / EV[ANGHEL]IE INVĂȚĂTOARE /

Care are întru ia Cazanii la toate Duminicile / preste an' și la Praznicele Domnești, și / la Sf[i]nții cei luminați. / Acumu întâi întru acesta chipu așezată și / Typărită, și mai luminat în limba / Rumânească diortosită. /

Supt' biruința prea luminatulu(i) și înălțatulu(i)

IOSIFU LEOPOLDU.

Craiulu Budei, și al' țărâi Ungurești, și / al Ardealului.

Fiindu Guvernatoru țărâi măria Sa Bamfi

G E O R G I E :

Cu Blagoslovenia preasf[î]n[î]tului Chyru

ATANASIE Mitropolitului Țării.

In Sf(â)nta Mitropolie în BELGRADU.

In anulu dela mântuirea lumii 1699.

De Mihai Istvanovici Typografulu Tu ex U[g]grovlahia.

Această carte de cazanii, cu un nume exotic, este întâia retipărire a monumentalei Cazanii a lui Varlaam, dela 1643. Ea s'a făcut în Transilvania și constituie o dovadă a prețuirii ce și-a câștigat-o *Cartea Românească de învățătură* a lui Varlaam în conștiința obștii românești din Transilvania. Poate să fie și pavyză a ortodoxiei față de vântul ce sufla dinspre Viena și Strigoniu. Căci Mihail Iștvanovici, meșterul tipograf era omul de încredere al lui Constantin Brâncoveanu, acreditat ca un ambasador al ortodoxiei, pe lângă Atanasie, iar Cazania lui Varlaam o garanție nesmintită a aceleiași ortodoxii.

Deosebirile ce le constatăm între Chiriacodromionul dela Alba-Iulia și Cazania lui Varlaam de bună seamă aparțin lui Mihail Iștvanovici. Ele constau în următoarele: Cazania lui Varlaam are 75 de predici. Chiriacodromionul are 81. Cele șase Cazanii în plus sunt:

1. Cazanie a doua iarăși la Invierea Domnului Nostru Isus Hr.

2. Cazania a doua iarăși la Dumineca Rusaliilor.

3. Cazania a doua iarăși la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos.

4. Cazania a doua iarăși la Botezul Domnului nostru Isus Hristos.

5. Cazania la 9 zile a lui Martie, pentru muceniia celor patruzeci de mucenici și

6. Cazania în 20 de zile a lui Iulie, la sf(â)ntul și slăvitul proroc Ilie.

Aceasta este deosebirea cu privire la cuprins.

Referitor la text constatăm că la cazaniile dela : 1. Dumineca vameşului şi fariseului; 2. Dumineca fiului curvar; 3. Dumineca lăsatului de carne; 4. Dumineca lăsatului de brânză; 5. Dumineca a doua în post; 6. Dumineca a treia în post; 7. Dumineca a patra în post şi 8. Dumineca a cincina în post, care la Varlaam încep direct cu textul Evangheliilor, Iştvanovici a adăugat şi la aceste cazanii, înainte de textul Evangheliei, câte un scurt „*Cuvânt înainte*“ luat după Cazania dela Govora din 1642.

În sfârşit, indicarea textelor Sf. Evanghelii în Cazania lui Varlaam este făcută numai după pericopele împărţite spre uzul liturgic. Iştvanovici a arătat şi împărţirea, astăzi în uz, pe capitole şi versete. De exemplu, la Cazania Duminecii vameşului şi fariseului, Varlaam spune: „*Ev[an]g[he]lia diîn luca. în optudzeci şi noaâ de capete:*“ În Chiriacodromionul din 1699 avem: „*Ev[an]g[he]lia dela Luca Capu 18. stih. 10. zacealo 89.*“ De asemenea adausuri întregitoare, Mihai Iştvanovici pare a fi foarte bucuros, căci în epilog spune: *pre unde au şi avut mărturii din sfânta scriptură n'a fost însemnate în ce loc şi în câte capete şi stihuri. Care lucru era foarte cu anevoie spuiitorilor de Cazanii, şi mai şi ascultătorilor . . .*“

Chiriacodromionul a fost ultima carte a tiparniţei dela Belgrad. Mai târziu rămăşiţele tiparniţei au fost duse la Blaj.

Această retipărire a Cazaniei lui Varlaam sub titlul de Chiriacodromion, la Alba-Iulia în 1699, a servit de bază tuturor retipăririlor ulterioare.¹⁾

6. *Samoil Clain de Sad, Propovedanie . . . la îngropăciunea oamenilor morţi, Blaj 1784.*

După desbinarea bisericească a Românilor din Transilvania dela 1700 nu mai apare aici timp de 84 de ani nicio colecţie de predici.

¹⁾ Pentru referinţe mai ample asupra Chiriacodromionului dela Alba-Iulia, 1699, vezi cartea noastră: Cazania lui Varlaam 1643—1943. Prezentare în imagini Cluj 1944.

Petru Pavel Aron tipărește la Blaj în 1761 o broșurică în format 16° de 61 de pagini, în românește, cu titlul: „Adevărată mângăiere în vremuri de lipsă“ și în versiune latină cu titlul. „*Epistola consolatoria [ex] divinitus inspiratis scripturis / opera / Illustrissimi ac Reverendissimi Domini / PETRI PAULI AARON/ de Bisztra,/ Episcopi Fagarasiensis/ ad tempus tribulationum pro sui gre-/gis utilitate collecta, et adaptata, / Cumque Ejusdem / benedictione / Valachico nuper vulgata, nunc rur- / sus Latino idiomate Typis edita. / Balásfalvae Ao MDCCLXI. / Per Ioannicum Endrédi Diaconum.*“¹⁾

Iar Ioan Bob tipărește în 1784 tot la Blaj: CUVÂNTU / Carele Măria sa Prealuminatul și prea osfințitul / DOMN IOAN BOB VLĂDICUL FĂGĂRAȘULUI și a toată țara Ardealului, și părților ei împreunate, l-au avut în zioa Instellației, adecă când s'au înălțat, și s'au așezat în scaunul său cel Arhieresc prin Domniia Comisareși de împărătescul Guvernium rânduiți întru adunarea Clerului, în anul D(o)mnului, 1784. Iunie, zile 30.“²⁾

Atâta este opera omiletică a Transilvaniei dela 1700—1784. În schimb în acest interval de timp Chiriadromionul dela Alba-Iulia, din 1699, se retipărește în 1732, 1765 și 1768 la Bucureșii, iar în 1748 și 1781 la Râmnicul Vâlci. Numai din ediția dela 1765 nu am găsit niciun exemplar la bisericile din fostul Ardeal de Nord (1940—1944) dar din celelalte din toate există exemplare răspândite până sus în Maramureș. Acest fapt, pe lângă dovada permanetei legături între Românii din Transilvania și cei de dincolo de Carpați, ne mai arată vădit, că atunci când biserica strămoșească din Transilvania a fost lipsită de ierarhie și nu s'au putut tipări aici cărți pentru hrana mântuitoare de suflete, s'au tipărit peste munți, de unde au fost aduse și răspândite prin cele mai smerite sate și biserici ale Transilvaniei. Cartea a fost

¹⁾ Bibl. Rom. Veche, Vol. II pag. 154—155

²⁾ Bibl. Rom. Veche, Vol. II. pag. 286.

vehicolul care pe Români de pretitundeni ne-a ținut în neîntreruptă legătură sufletească.

În sfârșit, spre capătul veacului, la 1784, Preotul Samoil Clain de Sad, adună și tipări la Blaj *Propovedaniile* sale la îngropăciunea oamenilor morți, într'un volum format 4° de 140 foi, cu următorul cuprins:

1. Invățătura 1: La oameni morți. Și lumea trece. De greutatea căii morții și de merindea pre acea cale.

2. Invățătura 2: Rânduiește iaste. De neștirea morții.

3. Invățătura 3: Fiți gata. De gătarea la morte.

4. Invățătura 4: Deșertăciunea deșertăcuinilor. De deșertăciune.

5. Invățătura 5: Voi ați murit. De întristarea pentru cei morți.

6. Invățătura 6: Adevăr zic vouă. De nevoile vieții aceștia, și de bunățile morții cei creștinești.

7. Invățătura 7: La prunci morți. Și întrând Iisus. De întristarea și de neîntristarea pentru pruncii morți.

8. Ertăciuni la oameni morți.

9. A celui întru sfinți Părintelui nostru Vasilie cel Mare. Cuvânt de moarte.

10. A celui întru Sfinți Părintelui nostru Chiril. Cuvânt pentru eșirea sufletului.

7. *Desvoltatele și tâlcuitele Evanghelii, Sibtu 1790.*

Această carte nu este, propriu zis o carte de predici, ci a fost întocmită cu scop didactic pentru uzul Școalelor „naționalicești neunite,” de Dimitrie Eustatievici, lucru ce se arată lămurit în prefață. La sfârșitul pefeței sa află următoarele: „Aciastă sfântă carte ce se chiamă Tâlculu a câteva sfinte Evanghelii, povățuitoare spre buna procopseala Școaleloru Națiunului neunitu, s'au celitu și revedăluitu, după prea înaltă poruncă a înălțatului Crăescului Guberniumu, prinu Conzistoriumulu Neunițiloru a Eparhii Ardealulu, și neaflându nici o sminteală sau împotrivire sfintei credință, ci încă de mare trebuință a fi o sacotimu și vrednică a se tipări. Sybii 1789“.

Conzistoriumulu Neuniților Episcopescu a Eparhii în Mare Prințipatulu Ardealului.“

Cu tot scopul ei special didactic însă, așa cum este alcătuită a putut fi folosită în largă măsură ca izvor omiletic pentru preoțiune. Și o menționăm aci, mai ales că această carte a servit ca model unor tipărituri ulterioare care au fost utilizate ca material omiletic.

Titlul întreg al cărții este :

DEZVOLTATELE ȘI TÂLCUIȚELE / EVANGHELII/ a / DUMINECILORU, A RĂRBĂTO/rilor și a oareșcăroru /zile/ Spre trebuința / CATEHEȚILORU și A DASCALILORU / neuniți ce se află în mare /Prințipatul Ardealului./ Prin Dimitrie Eustatieviciu Directorului Școale- /loru Neunite Naționalicești în limba rumânească- / că puse, și întocmite./ Cu blagoslovenia Preaosfințitului Domnului Gera- / Simu Adamoviciu Episcopu Neuniților în Ardealu./ Să vinde fără legătură cu 14 creștari/ Sibii, la Petru Bartu, Chesaro-Crăesculu/ Privilegiatulu Typografu a Cărțiloru celoru / Sholas- / ticești neunite rumânești./ 1790.

Cartea în format mic 8° are 178 pagini.

Tâlcuirile încep cu evanghelia. *In sfânta și marea Duminecă a Paștilor la Liturghie, Sfânta Evanghelie dela Ioannu Cap I Stih 1. 14.* Textul Evangheliei nu-l dă. Urmează : „*Cuprinderea : Fiul lui Dumnezeu omu s'au făcutu, cu următoarele puncte :*

I. *Fiul lui Dumnezeu, Cuvântul . . .*

II. *Ioannu era trimis dela Dumnezeu ca să-l mărturisească de Hristos . . . .*

III. *Pre câți l-au primit pre dânsul și au crezut întrânsul le-au dat lor putere ca să fi fiii lui Dumnezeu . . .*

IV. *Fiul lui Dumnezeu trup s'a făcut . . .*

Aceste puncte au subdiviziuni. Urmează : *Tâlcuiala ; învățăfuri de credință și învățătura înărvurilor bune.*

Aceasta este schema tuturor tâlcuirilor.

8. *Cazanie dela Viena, 1793.*

Titlul este următorul : *Intru mărirea sf(i)nteii de o ființei,*

de viață făcătoarei, / și nedespărțitei Troiții, Tatălui, și Fiului, și sf(â)ntului duh, / s'au tipărit cartea aceasta: / ADUNAREA CAZANIILOR/a/ multora fealiuri de cuvinte învățătoare /de/ năravuri bune, / la Dumineci și Sărbători prăznuitoare / In trei părți / deosebi / cuprizându-să / Cu slobozeniia celor mai mari / Și cu blagoslaveniia pravoslavnicului / Arhiepiscopului și Mitropolitului / Carloveșului, / Intru împărășitoarea cetatea Beciului / In Tipografia de bun neam Născutului Ștefan de Novacovici, la / anul dela facerea lumii 7301, iar dela Nașterea lui Hs 1793 a Indictionului 11." ¹⁾

Cartea are formatul mare, în-folio de 5+94+84+87 foi. Cele trei părți au paginație deosebită.

E o carte destul de rară prin Ardeal. Predicile au fost traduse din ungurește în sârbește, iar apoi după o traducere sârbească au fost mutate pe românește, pentru trebuințele Românilor care se aflau sub jurisdicțiunea mitropoliei sârbești din Carloviț. Probabil din această pricină și raritatea ei în Ardeal. Am văzut un exemplar incomplet, cu lipsa câtorva foi dela început, în biblioteca domului Prof. Dr. Emil Hațieganu din Cluj.

9. PROPOVEDANII /la/ îngropăciunea /OAMENILOR /MORȚI./ Culese de /PETRU MAIOR de Dicio Sânt-Martin./ Paroh Sas-Reghinului, Protopop Gurghiului în Ardeal, /precum/ Și la înălțatul Crăiescul Locumtenențiale Consilium al Un-/gariei Crăiesc Cărților Revizor./ La Buda/ In Crăiesca Typografie a Universității Ungurești. în Anul/ 1809.

Cuprinde 40 de propovedanii precedate de un cuvânt înainte și un adaus de „Ertăciuni la oamenii morții.”

10. DIDAHII /adecă/ INVĂȚATURI /pentru/ creășterea fiilor /la/ Inpropăciunea pruncilor morți/ culease de /PETRU MAIOR de Dicio Sămărtin./ Paroh Sas-Reghinului, și Protopop Gurghiului în Ardeal, /precum/ Și la înălțatul Crăiescul Locumtenențiale CONSILIUM al Un-/gariei Crăiesc Cărților Revizor. /La Bada/ In Crăiasca Typografie a Universității Ungurești. în auul/ 1809.

¹⁾ După Bibl. Rom. Veche, vol. II. pag. 350.

Cuprinde 15 didahii precedate de un Cuvânt înainte.

11. *PREDICHE* /sau/ *INVĂȚĂTURI* /la toate/ *DUMINECILE* /și/ *SĂRBĂTORILE ANULUI*. |Culese de/ *PETRU MAIOR* de Dicio Sân-Mărtin, /Paroh Sas-Reghinului, și Protopop Gurghiului în Ardeal, pre cum/ și la îndelungatul Crăiescul Locumtenențial Consilium al Un-/gariei Crăiesc Cărților Revizor.|

La BUDA. /In Crăiasca Typografie a Universității Ungurești din Peșta /1811.

A apărut în trei părți cu paginație deosebită fiecare.

„PARTEA I. | Carea cuprinde *PREDICHELE* dela Duminica Vameșului, și a fariseului, până la Duminica tuturor Sfinților“ — 23 de predici (pagina 237.)

„PARTEA II. | Carea Cuprinde *PREDICHELE* dela Duminica a doao săptămână după Rusalii, până la Duminica a 32. după Rusalii.“ — 31 de predici (pagini 296.)

„PARTEA III. | Carea cuprinde *PREDICHELE* Sărbătorilor peste tot anul.“ 20 de predici (pagini 104). In total 74 predicici.

Gh. Comșa în *Istoria predicei la Români* afirmă că predicile lui Petru Maior „au avut cea mai mare răspândire nu numai în biserica unită cu Roma, ci și în biserica ortodoxă română“ — și că Petru Maior „este poate cel dintâi autor de predici la Români care face educațiune cu ajutorul predicilor . . .“¹⁾

Cu toate aceste aprecieri Gh. Comșa în a sa *Istoria predicei la Români* amintește numai *Propovedaniile la îngropăciunea oamenilor morți și Didahiile*. Volumul de *Prediche* în trei părți nu-l pomeneste.

12. *Tâlculiala Evangheliilor*, . . . Buda 1835.

După predicile de largă circulație ale lui Petru Maior și până în 1835 nu mai întâlnim colecții de predici. Apar însă câteva predici ocazionale. D. Vaida publică la Sibiu în 1809, *Orationes* (în latinește), iar în 1813 la Blaj: *Cuvânt întru cinstea Excelenței sale Episcopului Ioan Bob*.

¹⁾ Dr. Gh. Comșa: *Istoria Predicei la Români*, pag. 161.

In 1824 apare la Buda: TRISTA CUĂNTARE / la îngroparea / strelucitului și înalt învățatului Domn / NAUM PETROVICI / la mărita deputațiune, carea administrează fundusurile Sholelor Naționale de legea / Răsăritului neunită în Crăimea Ungariei / Casse / perțeptor, / alcătuită și zisă prin / TOMA POPOVICI / auzitorului Geometriei, / și / cu cheltuiala celui învăpăiat de zelu Roman, de bun gen născutul Domn / ATANASIE GRABOVSCI, / Domnul de-și în Apadia, precum la mai sus mărita deputație ale / Condeputat / în tip. dată. Annu 1824. 3 August- / La BUDA / cu tipariul C. Universitate din Pesta 1824. ¹⁾

Are extensiune de 6 pagini în 4°.

Demetrie Caian publică în 1827 la Blaj, în românește și nemțește o predică despre statul milităresc.

Broșura în 12° de 44 pagini are pe paginile cu zaț textul românesc iar pe cele fără zaț textul nemțesc.

Iată titlul complet al broșurei, cu ortografia de atunci.

PREDICĂ / despre / STATUL MILITĂRESC / și semnele lui de învingere, / quare / DEMETRIE CAIAN, / Canonic' lector in Capitlulu Blasiului / cotră / quel d'ăntea Cesario Crăescul / Regiment a Românilor din / Ardeal Nro. 16.

La sanțirea steagurilor / in / adunarea la Cristian / in 4. di a lui Iunil 1827 au țenuto / 1827.

La pag. 42: Cuventare quand Domnul Oberster Michael de Fligely au dat Steagurile quele sănțite.²⁾

Theodor Pap tipărește în 1830 la Sibiu la Martin Hohmester „TRISTA PREDICA / care / la îngroparea Ecfelești Sale / Prea luminatului și Prea măritului Domn / IOANN BOBB / de Kopolnak Monostor, / . . . . Greco Catolic / Episcop al Făgărașului, / întru Vecinica pomenire . . . . în luna lui Octombrie la 7 zile 1830 / în S. Mânăstire / a Blajului s'au cuvântat.

Prin THEODOR PAP de Ujfalu, / Canonic Primițerius

¹⁾ După un ex. din Bibl. Astrei, Sibiu.

²⁾ Vezi Bibl. Rom. Veche, Vol. III. pag. 527—528.

al S. Scripturi Clerului tener Profesor, și Paroh / în orașul Blaj. / 1830.

Broșura are 20 pagini, plus un adaus de 8 pagini ce cuprind Testamentul lui Bob.

Pe verso foii de titlu: Imprimatur revidente R-mo Joanne Lemény, qui idem censet. Balásfalvae 16 Decembrie 1830. Demetrius Kaján m. p. Vicarius Capitularis“

În *Introducere*, după ce autorul precizează ceasul morții lui Bob rânduile ce au urmat, spune că după ce rămășițele lui Bob au fost așezate în Catedrală „*acolo Domnii Canonici slujiră S. Liturghie, după care au urmat această Predică jealnică și îndatăș după aceaste să începu cântarea Prohodului; acesta sfârșindu-să, prea ci, d. Ioanne Lemény de Eadem, Canonic scolastic secretariu Epc. și a istorii Beseareicii profesor, cătră prea cinstita adunare au cuvântat în limba unjurească.*“

Acestea formează rodul omiletic după Petru Maior până la 1835.

În 1835 apare: *TÂLCUIALA / EVANGELIILOR / ÎN DUMINECILE ÎNVIERII ȘI ALE SĂRBĂTORILOR*, / din cea Slavono-Serbească întoarsă, / pentru întrebuintărea în școale / / sub stăpânirea Prealuminatului și stăpânitoriului / INPĂRAT și CRAIU / FERDINAND INTĂIUL / cu / Blagoslovenia pravoslavnicului Arhiepiscop din Carloveț / și Mitropolit / DOMNUL / STEFAN / Auslegung der Sonn- und Feiertags- Evangelien. / IN BUDA / La Crăiesca Typografie a Universității Ungariei 1835. (Pagini 180).

Această carte este întocmită după chipul *Desvoltatelor și tâlcuitelor evanghelii* dela Sibiu din 1790, cuprinzând însă material mai bogat și dându-i o mai mare extensiune exegetică.

Schema tâlcuirilor este aceeași arătată mai sus sub Nr. 7. la *Desvoltatele și tâlcuitele Evanghelii: Textul Evangheliei, Cuprinderea, Tâlcuiala Invățătură creștinească și Invățătură Morală.*

Tâlcuește 50 de evanghelii duminecale și 10 la sărbă-

tori. La început are un *CUVÂNT ÎNAINTE* la *Tâlcuiala Evangheliei*, după care „*Insemnarea Evangheliilor*“ sau cuprinsul.

Cu tot scopul pur didactic afirmat în titlu, cartea poate fi încadrată și în literatura omiletică.

13. *PROPOVEDANII* / la / *INGROPĂCIUNEA OAMENILOR MORȚI*, / de / Preotul SAMOIL CLAIN de Sad / izvodite. / Cu Binecuvântarea Episcopului Ne-uniților / din Ardeal / VASILIE MOGA, / acum a doao oară cu cheltuiala lui Chyr / BUCUR BUCUREANCI / typărite SIBIU, 1842. / In Typografia răposatului Ioann Bart moștenitorului său Georgie de Clozius rămasă.

Această retipărire a Propovedaniilor lui Clain, dela 1784/ apare acum sporită în alte 6 propovedanii: 1. „*Cuvântări la îngropăciunea unui preot*“ 2. „*Cuvântări la îngropăciunea unui Protopop și Ieromonah*“ 3. „*Despre propoveduirea adevărului*“ 4. *Despre treaptele pre care să cade a să sui ori cine voeste a pâși la Preoție*“ 5. *Despre învățătura și pilda cea bună, care trebuie să o deae Preotul Oilor lui Hr.*“ și 6. *La îngropăciunea pruncilor.*“

Cine este autorul acestor propovedanii, nu se spune. Cuvântul *Cătră cetitori* este acela din ediția dela 1784, cu o intercalare în care se arată propovedaniile cu care „*s'au mai deplinit*“ cele vechi.

14. *CUVÂNTĂRI* / *BISERICEȘTI* / *PE SĂBĂTORI, DUMINECI*, / și / *DEOSEBITE INTÂMPLĂRI*. / Pentru folosul tuturor Preoților, / Păstorilor sufletești și Mirenilor Ronâni de / prin Cetăți și de prin Sate; / parte scoasă, parte culesă / prin / SIGISMUND PAP. / TOMUL I. / Cu binecuvântarea și cheltuiala Arhi-Episcopului / dela Carloveț. / *IN PEȘTA*, / cu tiparul lui Iosif Baimel / 1847.

Volumul e închinat lui Iosif Raiacici Arhiepiscopului și Mitropolitul Carlovețului.

Cuprinde în „*Partea întâia*“ 12 Cuvântări la Sărbători; în „*Partea a doao*“ 12 Cuvântări la Dumineci și în „*Partea a treia*“ 2 cuvântări.

Cine sunt autorii predicilor pe care editorul Sigismund Pap le-a adunat în acest prim volum?

În notă la predică a doua dela Vinerea Mare, a Patimilor (pag. 115), ne spune că aceasta este „*Dintre scrisorile răposatului Protopop a Gireşului şi Paroh în Sent-Andraş, Gavriil Şerban, carele în Anul 1791 în 6 Aprilie n'a născut în Districtul Chioarului în Lapuş*“ care a mai scris: „*Dicţionarul latino-românesc şi romano-latinesc, unguresc şi nemţesc cu luare de seamă la rădăctna cuvintelor: aşijderea a scris şi o Catihetică pentru folosul tuturor Preoţilor întocmită.*“ Acest autor necunoscut s'a stins în 23 Ianuarie 1843. „*Sri-sorile lui le-a moştenit Preotul unit D. Gavriil Rednic.*“

Predicile la *Inălţare, la Rusalii şi la Naşterea Preacuratei, la Dumineca lăsatului de brânză, la Dumineca a Şasea după Paşti (a orbului), la Duminecă a Şaptea după Paşti şi la Dumineca a două zecia după Rusalii*, aparţin „*Cucernicului Preot Ioan Geran*“. Cine a fost acest preot Geran, editorul nu ne spune. În notele subliniare ale acestor trei predici atât a notat: „*Opu cucernicului Preot Ioan Geran*“.

Cuvântarea *Despre Căsătorie* este, conform notei subliniare; „*După răposatul Jombori slobod întoarsă de Gheorghie Filimon Profesor mirean în Gimnaziul dela Beiuş.*“

Iar ultima cuvântare, *La îngropăciune* „a rostit-o editorul în anul 1844 în Beiuş la îngroparea Barbarei de Filimon, maicii lui Gheorghie Filimon Profesor în Gimnaziumul Beiuşului.“

Aceste două cuvântări alcătuiesc *Partea a treia* a volumului.

Dacă a apărut şi volumul II, nu am găsit nicio urmă bibliografică.

15. *Predicile lui Ioan Pap, Buda 1847.* Tot în 1847 apare la Buda cartea: „*Invăţături morale, cu învoirea şi binecuvântarea Excelenţei Sale Inalt Presfinşitului Domnului Domn Iosif Raiacici arhiepiscop şi Mitropolit Carloveţului precum şi a Preasfinşitei Tesaro - Crăieştii şi Apostoliceştii Maiestatei Sale a statului din Iontru consiliar, lucrate de*

Ioan Pap, preotul aristanților din l. comitat a Bihariului, precum și a Cinst. Consistorium g. n. u. din Oradea Mare interpret. Buda 1847. Tipografia Universității crăiești.⁴

Cartea e închinată lui Raiacici. Cuvântul de închinare, plin de elogi superlative la adresa lui Raiacici îl semnează așa: „*Cel mai umilit client Ioan Pap.*“

După Închinare urmează „*Inainte cuvântare*“ (2 pag.) și Cuprinsul cărții. Cartea cuprinde XXI *Învățăture morale de obște*. De ex. „*Despre răutatea acelor ce îndrăznesc a sudui pe Dumnezeu (VI). Despre păcatul beției (XVII). Despre jurământ (XVIII)*“. IX. „*Învățăture deosebi pentru robi*“ în total 30 *Învățăture*.

Gh. Comșa încheie referințele sale despre această carte spunând că: „*predicile lui Ioan Pap sunt adevărate mărgăritare ale literaturii noastre omiletice din Ardeal.*“¹⁾

16. „*Cuvântări bisericești despre cele șapte păcate ale Căpeteniei pe Duminecile Parasiunilor, Prelucrate de Teodor Aaron Buda 1847.*“

Nici din această carte nu există exemplare în bibliotecile publice din Ardeal (a Universității din Cluj, „Astra“ Sibiu și Mitropolitană Sibiu.)

Gh. Comșa în lucrarea sa mai sus citată spune că ar cuprinde „pe 66 pagini 7 predici despre smerenie, păcatul scumpetei, necurăteniei, pismei, lăcomiei și trândăviei.“²⁾

17. *Cazania dela Sibiu din 1850*. *Cazania* aceasta, după informațiunile ce ni le pune la îndemână *Istoria Predicei la Români* a lui Gh. Comșa, întrucât nici din această carte nu există urme în bibliotecile publice din Ardeal, mai sus amintite, este o retipărire după *Cazania* lui Varlaam, ediția dela Buzău din 1834. S'a tipărit la Sibiu în tipografia lui Closiu sub titlul: „*Cazaniile ce cuprind în sine sfintele Evanghelii tâlcuite ale Duminecilor de preste tot anul și cu Cazaniile Sinaxariului la toate Praznicile Impărătești.*“ S'a tipărit cu cheltuiala

¹⁾ Gh. Comșa: *Ist. Pred. la Români*, pag. 156.

²⁾ Gh. Comșa: *Ist. Pred. la Români*, pag. 159.

„Domnilor Iosif Romanov și Comp. librării românești din București“¹⁾

În presa vremii din Transilvania nu am dat peste nicio mențiune bibliografică a acestei Cazanii. Șaguna deosemena nu o semnalează. Probabil s'a tipărit numai la Sibiu dar s'a răspândit numai dincolo de munți. Nu știu cum s'ar putea explica altfel faptul că nu s'a putut găsi până acum nici un exemplar la niciuna din bisericile din fostul Ardeal de Nord și nici în Bibliotecile: Universității, Astei sau Mitropoliei din Sibiu.

* * *

În cele de până aci am făcut o scurtă privire asupra cărților românești de predici din Transilvania și Ungaria înainte de Șaguna. Indicând astfel patrimoniul omiletic vom putea mai lesne vedea cum Șaguna, dela început, prin geniala sa intuiție a căutat să reia firul glorioasei tradiții predicatōriale și să dea iarăși preoțimei încrederea în *puterea cuvântului*, dacă e purtat de duhul neșarmuritei iubiri de Dumnezeu și de popor.

---

¹⁾ Aceiași retipăresc, după Varlaam, o Cazană la București în 1858. — Vezi referințe mai pe larg în lucrarea noastră: Cazană lui Varlaam 1643—1943. Presentare în imagini, pag. 164 și urm.

CAPITOLUL II

CE A FĂCUT ȘAGUNA PE TĂRĂMUL PREDICEI ÎN ARDEAL

Șaguna a fost numit vicar general al bisericii ortodoxe române din Ardeal prin rezoluțiunea regească din 15/27 Iunie 1846.

În 2 Septemvrie sosește la Sibiu. Situația pe care găsit-o sintetizează însuși în următoarele cuvinte: *„Imi plângea inima, văzând starea cea deplorabilă a bisericii noastre din Ardeal. Stam ca un nemernic și nu zăriam nici măcar un semn, cât de mic și neînsemnat al unei episcopii române în Sibiu. Unica casă numită a clerului, dar și aceea în starea cea mai primitivă, era totul ce se putea zice: al nostru!“*¹⁾

Dar Șaguna constată starea de fapt, nu se tânguește, nu aruncă ponosul în fața nimănui. Cu darul chemării celei dela Dumnezeu vede limpede ce are de făcut și de unde trebuie să înceapă.

În toamna aceluiaș an ridică cursul clerical dela 6 luni la un an și dispune că de aci înainte *„cine va voi a se primi la cursul candidaților de preoție să învețe toate școalele până la filozofie“*. . . ²⁾

Eminentul biograf al lui Șaguna spune în continuare că Șaguna *„începe a împărtăși prin circulare sfaturile lui multe și variate, cari privesc înainte de toate preoțimea, și sub raportul înfățișerii sale exterioare, dar mai ales sub a-*

¹⁾ N. Popea: Memorialul Arhiepiscopului și Metropolitului Andreiu baron de Șaguna . . . Tom. I, pag. 5.

²⁾ Dr. I. Lupaș: Mitropolitul Andrei Șaguna — Monografie istorică, pag. 49 (după un circular ms. din arhiva parohiei Bungard.)

cela al valorii intelectuale și sufletești . . . Intr'un sens mai larg circularele aceste, dela sfârșitul anului 1846, cuprind un adevărat program de muncă social-pedagogică, întrucât ele îmbrățișează și educația tinerimii, starea morală și materială a țăranilor, din obiceiurile cărora vrea să stârpească pe cele păgubitoare, insistând cu toată căldura pentru cultivarea celor bune și potrivite învățăturilor creștinești. In centrul acestei însemnate acțiuni de regenerare socială și culturală Șaguna vrea să pună, cu orice preț, preoțimea; dela preot să pornească toate îndemnurile bune, supravegherea lui părintească să îndrepte toți pașii poporului, să-l ferească din calea ispitelor și să-l îndrume pe cărările înaintării în cultură și bună stare¹⁾

Iar în prima circulară pe care o trimite protopopilor la 20 Octombrie 1846 cu Nr. cons. 595 poruncește acestora să pună „toată osteneala și silința“ ca „fiecare preot după cuviință să-și poată împlini datorințele sale, tot insul să se îndeletnicească în cetirea sfintei scripturi și a sf. Părinți, să cetească și să învețe **Catichisul de rost și câștigându-și folositoare cunoștințe să fie în stare a cuvânta din timp în timp către popor cu sporiu și cu folos, și a-i putea arăta calea către fapte bune, spre care sfârșit se cuvine să aibă o viață neprihănită, purtare bună în toate, și în tot locul ca cu trimbiță bine răsunătoare să deștepte pe toți spre cucernicia cea adevărat creștină și spre frica lui Dumnezeu“ . . .²⁾**

Spre a se convinge însuși că sfaturile și „ordinațiunile“ sale nu au fost glas în pustiu pornește în vizitațiuni canonice prin sate. Reîntors la reședință, în 1 Decembrie cu Nr. cons. 701 sloboade o nouă „Epistolie de învățătură către parohialnica preoțime,“ în care spune: „Auziți suspinarea mea, cu care din adâncul inimei mele strig către voi: Amar mie de nu voiu binevesti, că datorita mă silește, diregătoria îmi este mie încredințată!“

¹⁾ Idem op. cit. pag. 49.

²⁾ I. Lupaș: Mitrop. Andreiu Șaguna . . . pag. 50

Sfințenia slujbei voastre preoțești și așteptarea stăpânilor precum și starea poporenilor cu drept cer dela noi, ca datoria și diregătoria noastră știind în ce se cuprinde aceea, cu nevoiță și osârdie să împlinim, care atunci o vom face, de vom propovedui cuvântul lui Dumnezeu . . . .

Drept aceea, datoria și diregătoria mea o împlinesc când doresc prin trimiterea acestei epistoliei a mele cătră voi, a vă ruga cu toată răbdarea, ca să aveți deapururea înaintea ochilor înțelegerea, știința, iscusința (deprinderea) cuvântului, bune năravuri și viață fără prihană și pacinică¹⁾

Asemenea orânduiri Șaguna le sprijinește pe temeuri canonice și din Sfintele Scripturi, arătând că al 58-lea canon apostolic poruncește ca: „*Preotul nepurtând grije de popor și neînvățându-l să se afurisească.*” Iar la Iesechil cap. III v. 17 stă scris: *de nu vei desluși nici vei grăi, va muri cel fără de lege întru fărădelegea lui: sângele lui din mâna ta îl voiu cere.*“

Dacă nu s'ar fi prăpădit arhiva în pârjolul din 1848-49 am fi putut culege încă numeroase dovezi, care ne-ar arăta vădit grija cea mare a lui Șaguna față de predică. Dar și din cecece s'a păstrat prin diferitele arhive protopopești sau parohiale, avem convingerea că s'ar putea aduna material surprinzător în această privință. Să nădăjduim că interesul crescând față de șagunianism va scoată la iveală toate documentele care păstrează întrânsele fărâme din prezența Marelui Șaguna.

Prin actul alegerii de episcop dela 2 Decembrie 1847 din Turda Șaguna intră în numărul celor trei care au obținut mai multe voturi. În (24 Ianuarie) 5 Februarie 1848 împăratul confirmă ca episcop pe Șaguna. Evenimentul acesta Șaguna îl aduce la cunoștință obștească prin următoarea circulară, Nr. 119/1848 din 24/12 Februarie:

¹⁾ N. Popea: Arhiepiscop și Mitrop. Andreiu Baron de Șaguna, pag. 162—163.

„Bine'ncuviințate D. Protopresbiter,
 Și cinstită Preoșime Eparchialnică,
 Mie mult Iubibișior!

A. Sa Cesaro-Crâiască Maiestatea Prea Înălțatul și Mult Stăpânitorul Impăratul și Craiul nostru **Ferdinand I-lea**, prin Prea Înalta rezoluție din 5-lea Februarie anului curgătoriu, s'au îndurat preapărintește a mă denumi pe mine subscrișul de Episcop al Clerului și Poporului nostru greco-neunit răsăritean din Ardeal.

Despre care, în urma Induratului Decret dtto 10 Februarie an. curg. Nr. 725 către mine îndreptot, atât pe Bine'ncuviințenia Ta, cât și pe întreaga Preoșime și pe Poporenișii noștri prin aceasta Vă înștiințez.

Care preaînaltă rezoluție împărătească nu numai că ne încredințează despre aceea împărătească grijă a Maiestății Sale, prin care pe toși supușii săi dorește a-i face norocoși și părtași darurilor Sale, ci încă trebuie să deștepte în inimile noastre o nemărginită mulțămită cătră Marele nostru Monarch, Înalt carele, pe cale mângăitoare pentru clerul și poporul nostru, preaîndurat s'a milostivit a întregi de doi ani și patru luni văduvitul Scaun Episcopesc al Eparchiei acesteia.

Și fiindcă această osebită soarte pe mină a căzut, vă făgăduiesc sărbătorește, cumcă, de vreme ce Preaînalta milă a Înălțatului nostru Impărat prin întregirea Scaunului Episcopesc arătată, într'acolo șintează, ca Clerul și Poporul nostru, precum în cele suflețești așa și în cele de minte șitoare, să se folosească, din toate puterile mele neostenit mă voi strădui, ca împlinind a Preaînălțatului nostru Impărat pentru noi toși preamântuitoria această grijă, să fiu Tatăl Clerului și al Poporului nostru; Tată, zic, să fiu, Tată și încă odată zic, Tată să fiu în înțelesul cel adevărat.

Dar, ca să nu las neîntrebuințat nici un prilej, prin care s'ar putea folosi atât Preoșimea, cât și întreg Poporul nostru, pentru aceea, bine știind eu ce lipsă mare are poporul nostru de a căpăta învățătură, de a se desăvârși și a se lumina, poftesc pe întreaga mie iubită preoșime, ca să se

nevoiască a întocmi și a spune cuvântări bisericești, adeca a învăța și a lumina pe poporeni noștrii.

Poate, că se vor afla unii dintre preoți, cari îmi vor zice aici, cumcă pentru întocmirea și învățarea cuvântărilor bisericești n'au vreme, siliți fiind a-și agonisi pânea cea de toate zilele cu sudoarea feții lor; însă nu așa iubiiilor mei împreună-slujitori! nu așa, pentrucă și sfântul Apostol Pavel a lucrat cu mâinile sale și totuși a și binevestit, precum ne adeverează capul 20, st. 34 din Faptele Apostolilor: „cumcă mâinile lui nu numai luiși, ci și celor ce erau cu dânsul, la toate lipsele, întru bunăvestirea cea cu zi și cu noapte, au slujit.“

Această datorință a noastră și pentru aceea trebuie să-o împlinim cu strădanie și râvnă, ca poporeni noștrii să vază cumcă ne îngrijim pentru ei, cari au o neapărată lipsă de o creștete și povățuire bună, ca prin aceea din necovârșire la covârșire și din ruginita negură a neștiințetor, în carea prin curgerea nenumăratelor veacuri spre paguba sa cea universală încă până în ziua de astăzi se află, la limanul cel liniștit al științelor și al luminării să se aducă și așa să se prefacă într'un popor cultivat, pe lângă celelalte popoare luminate, și să simtă împreună darul și bunăitatea stăpânirii Preaînălțatului nostru Monarh, Inalt, carele dorește prin noi, cari purtăm nume de învățători ai poporului, creștetea și lumina supușilor săi, căci știe Preabunul nostru Impărat ce folos este în zisul acela alui Horaț: *ingenuas didicisse fideliter artes, emollit mores, nec sinit esse feros.*

Și ca sfatul acesta al meu să nu răsune înzadar, ca glasul celui din pustie, poftesc pe întreaga preoțime, ca întocmitile sale cuvântări bisericești din vreme în vreme să mi-le trimită încoace, pe care eu, după aceea, le voi aduna într'una și le voi da la lumină sub numele acesta: „Adunarea cuvântărilor bisericești, întocmite prin preoțimea eparhiei greco-răsăritene neunite din Ardeal.“

Și încă odată vă poftesc, ca să cumpăniți sfatul acesta al meu pușinel și veți afla, cumcă împlinirea lui va aduce

roduri spre cinstea noastră și spre folosul obștesc al poporenilor noștri, cătră a căror ajungere toate puterile noastre trebuie să fie îndreptate.

Pe lângă care, încredințându-vă milei și acoperemântului Atotputernicului Părinte Ceresc, cu adevărată părintească dragoste sunt:

Al vostru

Din ședința consistorială ținută la Sibiu în 24/12
Februarie 1848.

de tot binele voitoriu

ANDREIU ȘAGUNA m. p.
nou denumitul Episcop¹.

„Se pare, că preoțimea nu s'a prea întrecut cu zelul în propoveduirea cuvântului și mai ales în coborirea lui pe hârtie, pentrucă această culegere de cuvântări n'a mai apărut“ afirmă Gh. Tulbure.¹⁾

Afirmațiunna aceasta o socotim exagerată.

O preoțime care pe la 1564 „se jeluia de tâlcul evangheliiilor, cum să poată și ei propovedui și a spune oamenilor învățătură după cetitul Evangheliei“, iar la 1581 Hârjilu Lucaci se sfătuia cu Mitropolitul Ghenadie „den tot ținutul Ardealului și al Orăzii și cu mult cliros de preoți ce le trebuia această carte“ — adică Evanghelia cu învățătură — și în sfârșit o preoțime care atunci când nu avea la îndemână cărți de predici tipărite le copia cu mâna dar de ele nu se lipsia — credem că nu poate fi caracterizată cu afirmațiuni ca și cea de mai sus.²⁾

Pe de altă parte e cu neputință ca circulara lui Șaguna reprodușă mai sus să fi răsunaț ca un glas în pustiu. Lipsa urmelor despre predicile trimise lui Șaguna din partea preoțimei se poate explica numai prin prăpădul dela 1848 când

¹⁾ Gh. Tulbure: Mitrop. Șaguna. Opera literară, Scrisori pastorale etc. pag. 24.

²⁾ Pentru circulația unor manuscrise de predici după Cazania lui Varlaam, trimitem la lucrarea noastră: Cazania lui Varlaam 1643—1943. Prezentare în imagini, Capitolul: Manuscrise după Cazania lui Varlaam.

insurecții unguri au dat foc reședinței episcopale, mistuindu-i astfel și arhiva cu tot cuprinsul ei.

În anul 1850 a avut loc un eveniment de o însemnătate excepțională pentru Biserica ortodoxă română din Ardeal.

Șaguna a însemnat în Memoriile sale ale anului 1850 următoarele: „*Sășii adunați în Universitatea lor (Reprezentanța lor națională), erau favoriți de guvern, se umpluse cu ei posturile la guvern și finanțe, apoi la posturi judiciare. Dintre Români de abia se vedea câte unul pe la posturile statului.*

*Guvernatorul, cu prilejul unei convorbiri private, mi s'a descoperit cu neplăcere în contra Universității săsești pentru ținerea ei îndelungată. Această expectorațiune a guvernatorului Wohlgemath, mi-a dat mie anză de a-i reflecta, că este îndigitat a se face o demonstrațiune frumoasă în contra conflutului (a întrunirii în Universitatea săsească) națiunii săsești. Guvernatorul mă întrebă pe mine, că ce demonstrație frumoasă s'ar putea face? La care i-am răspus: *Excelența ta, să-mi dai voie a concherna un sinod bisericesc spre consultare asupra obiectelor noastre bisericești și școlare. Guvernatorul numai decât s'a învoit în propunerea mea, și eu am conchemat pe 12 Martie sinodul eparhial.*“¹⁾*

Așa s'a început constituționalismul șagunian pentru Biserica din Transilvania. Cu tot absolutismul care se instaurase, Șaguna, datorită exclusiv iscusinței sale, care a știut să exploateze conjunctura momentului, s'a ținut în Martie 1850 întâiul sobor, după o vacanță de un veac și jumătate.

În adresa Nr. cons. 110/1850 din 10 Februarie, prin care s'a convocat sinodul pe ziua de 24 Martie, printre altele Șaguna scris: *Mulțămesc Tatălui ceresc, mulțămesc Inaltului nostru împărat și Inalt aceluiași stăpâniri, prin a căror milă mă aflu în acea norocoasă stare, ca să vă pot vesti ținerea soborului după care așa mult și prea mult au oftat părinții,*

¹⁾ Memoriile Arhiep. și Mitrop. Andrei Șaguna, din anii 1846—1871, pag. 42.

moșii și strămoșii noștri, însă ajungerea lui ne-a fost menită nouă din vechime. O! eu de trei ori norocosul, care m'am învrednicit a aduna biserica cea vie a lui Hristos, care m'am învrednicit a mă vedea încunjurat de frații și fiii mei sufletești, și a mă sfătui cu dânși despre starea bisericii lui Hristos — despre starea școalelor și despre creșterea cea bună a tinerimei, ca păstorirea mea să fie spre mărirea lui Dumnezeu, spre podoaba bisericii, spre întărirea credinței, spre mângăierea celorce mi s'au încredințat duhovnicește, cu un cuvânt spre tot lucrul folositor și mângăitor . . .

Deci iubiiților! Soborul acesta se va ținea la episcopia noastră în Sibiu. Lucru sfânt și mare va să se făptuiască, și ca să putem începe și săvârși lucrul aceasta sfânt și mare cu spor bun, de lipsă este, ca înaintea deschiderii soborului, să cădem la mila Atotputernicului Dumnezeu, ca să ne lumineze mințile și cugetele noastre, și să ne dea inimă curată și iubire frățescă în sfătuirile noastre, adecă să se îndure a ne trimite pe Duhul său cel sfânt, pentru că soborul acesta se va aduna în numele lui și spre mărirea numelui Lui; așisderea este de lipsă ca după săvârșirea soborului, să mulțămim lui Dumnezeu, pentru că ne-a învrednicit a săvârși astfel de lucru sfânt și mare spre binele bisericii și al popoarelor noastre. Pentru aceea întreagă preoțimea se îndatorează a face opt zile rugăciune pentru chemarea Sfântului Duh. . .

În ziua deschiderii soborului se va ținea și la episcopia noastră Sf. liturghie cu mai mulți preoți și diaconi împreună cu mine, și la liturghie toți mădularii bisericii se vor cumineca, pentru împreunarea credinței și împărtășirea sfântului Duh . . . .

Osteneala preoților acelora cari se vor deosebi cu cuvântări în bisericile lor despre sfințenia și mărirea soboarelor, adecă a adunărilor bisericesti se va recunoaște cu deosebită răsplată din partea mea și cuvântările lor se vor tipări și publica.“¹⁾)

¹⁾ Gh. Tulbure: Mitrop. Șaguna — Opera literară, Scrisori pastorale, Circulări școlare, diverse, pag. 402—404.

Aşa a ştiut Şaguna să mobilizeze întreaga preoţime şi să o facă a simţi cu adevărat mărimea evenimentului.

Dar în chip deosebit ne interesează aci ultimul alineat din circulara citată.

Cercetând actele anului 1850 din arhiva Mitropoliei din Sibiu, drept răspuns la această dorinţă a lui Şaguna, sau dacă voiţi să o numim stimulare, am găsit 11 predici şi urme despre alte 5. Deci dacă această adresă nu a rămas glas în pustiu, credem că nici circulara din 24 Februarie 1848 nu a putut rămânea fără de niciun răspuns.

În dosarul anului 1850 sub Nr. 413 se află următoarea însemnare, pe o filă în-folio, aparţinând, probabil, vreunui referent din consistor :

„413-850

Ioan Petric Paroh la Braşov

Savva Popovici Paroh la Răşinariu

Nae Banu Paroh la Poiana

Spiridon Jorcovan Prot. şi paroh la Draguş

Ioan Maneguţu Dascal la . . . .

Ioan Martinovici Paroh la Satulungu

Georgiu Papu Paroh la Luduş

Ioann Comşa Diacon la Zărneşti

Trifon Popovici Paroh la Beriiu

Georgiu Tomaşu Paroh la Deagu şi

Sabin Pizo Paroh la Săcărămbu şi

Ioan Hannia Preot şi profesor de Teologie în institutul clerical aştern Cuvântările sale cu prilejul deschiderii Sino-dului eparhial în 12/23 Martie a. c. eară Cuviosul Părinte Protopop Dr. Pantazi cu prilejul închiderii acelui sobor în a 3-a Duminică a postului mare ţinute. Zelul Preoţilor acestora să se laude prin ţirculare către toţi Protopopii Eparhiali spre publicare togmite — cu acel adaos ca aceştia să rămână în acest zelu şi să se califice în privinţa aceasta eară ceilalţi să urmeze lor şi asea în scurt timp să va putea înfiinţa o colecţiune de mai multe cuvântări potrivite care apoi se vor da în tipariu.“

Dintre acestea, 8 există în dosarul respectiv, iar ale lui Ioan Petric, Savva Popovici, Ioan Comșa, Ioan Hannia și Dr. Pantazi lipsesc.

Predica lui Sabin Pizo e însoțită de următoarea adresă :

„Măria ta Prea luminate și Prea sfințite Domnule Episcop, al meu prea Milostiv Stăpâne și Părinte!

După părintescul îndemn al Prea luminat Mării tale, Cuvântarea care am făcut în Dumineca dintâi a sfântului Post în Biserica de aici mie încredințului popor, cu fiască plecaciune preaumilit o aștern, macar eu cunosc prea bine că ea este prea pufină, prea mică spre a îndestuli barem în câțva Părintească Dorință, dar nădăjduesc a nu mi să treace cu vederea, statornicește prin aceasta fâgăduindu-mă, cu alt prilej ca la asemenea lucru a fi și cu mai multă strădanie, Primeaște Măria ta Preaîndurate stăpâne! și Părinte! mica mea osteneală, de care înțelegând să va veseli sufletul meu, care și până acuma în Prealuminat Măria ta au cunoscut pre al său îndreptătoriu, și mângăitoriu, cu acestea încredințat despre Părinteasca și milostiva îndurare rămân. Săcărâmbu 17/29 Martie 1850.

Al Prea luminat Mării tale mie milostivului stăpân.

Prea umilit/ fiiu Sabin Pizo Paroh Săcărâmbului și denumit asesor consistorial.“

Predica e datată din 11/23 Martie 1850.

Sub Nr. 636 din 1850 se află predicile lui *Georgie Dogariu*, paroh în Teliu (azi în prof. Oituz, jud. Brașov) și *Dr. Georgie Cioflec* „paroh din Arpătac și Nameasnicul s. pr.“

Pe f. 4 v. a predicii lui G. Dogariu se află următoarea notă a referentului : „*Parohii Georgie Dogariu din Tel și Georgie Cioflec așternu Prea sfinței Sale Predicele lor ținute în privința și cu prilejul Soborului diefezan. Datum 8 Iulie 1850.*“ Mai jos, de altă mână : *Să se asserveză între celelalte cuvântări și să se laude auctorii în districtul protopopiatului lor.“*

Sub Nr. 751/1850 se află 4 predici ale lui Petru Popionu din Certez (protopopiatul Deveii). Despre una, cea din

25 Decembrie 1849 a fost vorba mai sus. Dintre celelalte trei una e: *Cuvântare zisă în Biserica Certezului la 12 Martie în privința săborului Diefezan ce s'a ținut la Sibii în acea zi la căsile episcopiești.* Pleacă dela textul: „Că unde sunt doi sau trei adunați în numele meu acolo sânt în mijlocul lor.“ Matei cap. 18 stih 20.

Celelalte două sunt: „*Cuvântare zisă la întâia zi Ianuarie 1850 în Biserica Certezului*“ și „*Cuvânt rostit la 21 Mai 1850 în Biserica Certezului spre îndemnarea poporului aș da fiii la învățătură, după care în acea zi poporul au și tocmit învățători pentru fiii lor.*“

Aceste 4 predici Petru Popionu le-a trimis cu următoarea adresă, pe care o dăm aci în întregime și ca un document al vremii.

„Prea luminate și Prea Osfințite Doamne, Doamne E(pis)coape Mie Prea bune Părinte!!

Mai micul și mai nevrednicul decât toți cu adâncă *umilitate* și cu *aplecăciune* de și nu în persoană dar prin alăturatele aici Cuvântări Bisericești, ce în zilele însămnate în fruntea lor întru adevăr s'au și rostit la poporul care subscrisului e încredințat spre al păstori sufletește. Aceste Cuvântări mai micul și nevrednicul cu mare sfială a le așterne înaintea Feții Prea luminat Mării tale îndrăznește. Cu mare sfială din pricină că nu am atâta pricepere cât să pot fi vrednic de a corăspunde chemării mele. Nu am învățat cât să pot cu acurateță împlini voia și scopul cel mare și sf(n)t al stăpânirii pentru care la stăpânire aș face bucurie și mângâiere, mă tem zic că nefiind eu însuflăt cu atâta spirit intelectual, cât să pot întogmi după pofta prea luminat Mării tale cuvântări de acelea care să fie cu stil frumos, cu stil retoricesc, cu stil mângăitor de popor, cu stil însuflețitor de umilință și ascultare cătră învățăturile Bisericești. In locul acestora poate că nu țin altă pricină ci numai din nepricepere și din neînvățătură, vor fi în cuvântările mele cuvinte scândaloase, cuvinte nepotrivite cu înțelesul despre care sânt cuvântările făcute, Scrisoarea încă e neordinată și nu după ortografie

Intogmită. Aceste a mele cuvântări ori și cum sânt dacă Prea luminat Măria ta te vei molostivi a le cerceta cred că vei fi convins că încâtu-i din parte-mi am pus și voi pune și de aici înainte toată strădania, încât im este mica mea pricepere, și a împlini totdeauna *ordinăciunile* Prea luminat Mării tale care cătră noi pentru a noastră fericire au fost și vor fi îndreptate mă străduesc. Intru aceia încă im pun toată silința și cu tot adinsul lucrezu întracolo ca pre poporul cem este mie incredințat să-l păstoresc sufletește totdeauna să-l povățuesc pre cărările ce duc cătră fericire și vremelnică și vecinică.

Dar Prea Osfințite Doamne Doamne Episcopi ! pentru cuvintele ce nu vor fi cu înțeles curat în cuvântările mele și pentru scrisoarea neordinată, im cer părintească ertare, *im cer ertare pentrucă cuvântările mele nu s'au așternut la tâmpul cuvenit*, înaintea prea Osfinții tale, iară aceasta să fie de crezut că nu din lenevire, ci numai din neputință și din cuprinderea lucrului de toate zilele prin care cu osteneală și cu sudoarea feții imi poci de pe o zi pe alta asigura susținerea familii, de vreme ce sint aruncat de soarte în nu prea înzăstrată parohie. Cerând pentru aceste părintească ertare precum și îndreptare greșelilor ce să vor afla în cuvântările mele, cred că Prea luminat Măria ta ca un înțelept părinte te vei milostivi fiului ce să cucerește a da numai de ce este vrednic. Am de a înștiința în urmă că la 21 mai a. c. după cuvântarea ce am ținut atunci Bătrini și Curatori din satul acesta au togmit cu împreună înțelegerea și a mea pe fiul răposatului paroh al Devi, Inochentie Angel, de învățătoriu la prunci, Fiul e de 18. ani cu numele Ioan, acesta din zioa numită în sus e în satul nostru așezat de ne învață prunci.

Iară acum deodată așternând aceasta a mea puțină ostăneală o pui la picioarele Prea luminat Mării tale, spre adevărire că am împlinit și voi împlini totdeauna cu bucurie rânduelile Prea luminat Mării tale încât puteria intelectuală im este ajutătoare. Pe lângă toate aceste, în toată vremea sânt al Prea luminat Mării tale.

Certezi, 21 Iunie 1850.

Prea umilit fiu

Petru Popionu

paroh românesc Certezi

Pe verso adresei: „Sibiū 23 Iunie 1850. Din protopopiatul Geoagiului. Petru Popion Parohul dela Certezi din Protopopiatul Geoagiului așterne cuvântările sale care le au ținut cu deosebitele privilejii.“

Mai jos, de altă mână și cu altfel de cerneală:

„Dtum 17/29 August 850

Acele se primesc și strдания acestui Preot să se facă cunoscută prin țircularu în Protopopiatul Geoagiului spre lauda lui și altor spre pildă bună“.

Printre actele anului 1851 sub Nr. 758 am mai găsit încă o dovadă despre felul cum Șagana a știuat să stimuleze zelul predicatorial nu numai al preoților ci și al tinerilor clerici care se pregăteau în școla șaguniană și în umbra marelui Arhieru, să devină lucrători strădalnici în ogorul Bisericii și al Neamului. Iată o:

„Măria Ta, Inaltu Prea Sfințite Domnule Episcopo!

Aici cu toată reverința așternu Inaltu Prea Sfinției Tale cuvântarea ce am rostit în comunitatea nașterii mele îndată după sosirea mea dela Sibiū; care deși au fostu după ușora mea pricepere puținu acomodată timpului prezent, totuși văzuiu zugrăvită pe fețele auditorilor o bucurie ce nu se poate descrie și o râvnă îndoită ca până aci întru lumina-rea tinerimei noastre române. Dacă asemenea cuvântări ar câștiga binecuvântarea arhipăstorească, nu voiu lipsi și în viitoriu a mă îndeletnici ca să corespundu chemării mele cătu și datoritului scopu nacionalu. Cu care pe lângă totă supunerea și ascultarea până la morte am rămasu.

Al prea Inalt Sfinției Tale

prea plecat servu Vortolomei Baiul, theolog abs.“

Cuvântarea are o extensiune de 17 pagini quart și pleacă dela Textul: „Răspuns-au Naftanail și a zis lui Isus, rabi, tu ești fiul lui Dumnezeu, tu ești împăratul lui Israil. Ioan c. I vers. 51“

Pe verso hârtiei cu care a inaintat cuvântarea, se află următoarele, aparținătoare referenților din Consistor.:

„Vortolomei Baiul teolog absolut din Zărnești împărtășește cuvântarea sa, poporului în biserică, ținută.

Dtumul 12 Novembr. 1851“

„Să se laude prin protopopul alcătuitorul și să se ini-meze a ținea asemenea cuvântări și pe viitoriu“

„Am avut bucurie a vedea că clericul nostru din Zăr-nești, Vartolomei Baiul, numaidecât după întoarcerea lui de ici dela Episcopie au ținut poporului în biserică o cuvântare bunișoară. Prea Cinstia ta să lauzi în numele (. . . aci hârtia e ruptă) zelul acestui clericu și să-l inimezi ca și pre viitoriu să se cuprindă cu asemenea lucruri folositoare, și cuvântările lui din când în când să mi le trimită în coace. Din Șed.“

Mai jos scrie Șaguna: „Să se laude prin Protop.“

Probabil aceasta a fost rezoluția din ședință, dată de Șaguna, iar referentul a redactat adresa de mai sus către protopop.

Anii 1852—53 formează un hiatus documentar despre strădaniile lui Șaguna pe terenul omiletic.

Șaguna în memoriile anului 1854 scrie: „In anul acesta am continuat tipărirea Mineelor ale lunilor: Aprilie, Mai, Iunie, Iulie și August, apoi Teologia dogmatică, Tâlcul Evangheliilor.“¹⁾

Atât Nicolae Popea²⁾ cât și Gh. Tulbure³⁾ menționează „Tâlcul Evangheliilor“ dela 1854. Cu toate aceste n'am găsit nicio urmă despre această ediție în Biblioteca Mitropolitană din Sibiu nici în a „Astrei“ și nici în a Universității.

În Nr. 19 din 5 Martie 1855 a Telegrafului Român s'a publicat Conspectul tuturor cărților apărute în Tipografia Diecezană și acelor sub tipar. *Tâlcul Evangheliilor* nu este menționată printre ele.

¹⁾ Memoriile Arhiep. și Mitrop. Andrei Șaguna din anii 1846—1871, pag. 73.

²⁾ Nicolae Popea: Arhiep. și Mitrop. Andreiu Baron de Șaguna, pag. 325.

³⁾ Gh. Tulbure: Mitropolitul Șaguna, Opera literară, Scrisori pastorale, Circulări școlare, Diverse, pag. 44.

CHIRIACODROMIONUL

dela Sibiu, 1855

Nichifor Teotoche a fost predicator în Constantinopol. Cunoscându-l Grigorie Ghica Vodă, Domnul martir al Moldovei, l-a invitat la Iași unde i-a încredințat conducerea școlii domnești. După sfârșitul tragic al lui Grigorie Ghica, în 1776, Nichifor trece în Rusia. Acolo ajunge Mitropolit al Astrahanului.

Printre lucrurile rămase dea Nichifor se află și o colecție de cuvântări scrise în grecește tipărite prima dată la Moscova 1794.¹⁾ Pe acestea le traduc Gherontie și Grigorie²⁾, din porunca Mitropolitului Dositeiu Filitis și se tipăresc în 1801 la București sub titlul:

CHIRIACODROMION | Ce cuprinde întru sine tâlcuirea tuturor Ev[an]g[he]liilor | A Dumineciloru celoru de peste anu, | Și după fiește carea tâlcuire a Evangheliei și | osebitu cuvântu pentru învățatura năravuriloru, | Alcătuitu de prea Sfințitul Arhiepiscopu alu | Astrahanului Chyru NICHIFORU, | Iară acum Tâlcuitu după celu grecescu întru a doao | Domnie aicea a Prea Luminatului Nostru Domnu | IO ALEXANDRU CONSTANTIN | MURUZ VOEVODU, | Dinu Porunca Prea Sfințitului Arhiepiscopu | Și Mitropolitu A toată Ungrovlahia | CHYRIU CHYRU DOSITEI. | Cu a căruia Blagoslovenie și Cheltuială s'au și | Typăritu spre folosulu celu de obște alu neamulu(i) Rumânescu, | Intru alu optulea anu alu Păstoriei Preasfinției sale, | în Typografia sf(i)ntei Mitropolii în București. | La anulu dela Hr. 1801: în Luna lui Ianuarie, | De Stanciu Thom... Typ.³⁾

Cartea a apărut în format in-folio de 4+248 foi numerotate și la urmă alte 3 foi nenumerate. După referințele

¹⁾ Bibl. Rom. Veche Toru. II, pag. 447.

²⁾ Grigorie acesta este Marele Mitropolit de mai târziu, cunoscut sub numele de Grigorie al IV-lea Miculescu, care a ajuns în 1823 din Diacon deadreptul Mitropolit. Și prin acest amănunt viața și faptele lui se îngemânează cu a Marelui Varlaam al Moldovei.

³⁾ Bibl. Rom. Veche, Tom. II pag. 422.

ce ni le dă Gh. Comșa asupra acestei cărți de predici¹⁾ ea ar cuprinde 110 predici, începând cu predica la Dumineca Sfințelor Paști.

Traducătorii Gherontie și Grigorie, în prefața lor către Dositeiu Filitis, apreciază aceste cuvântări ale lui Nichifor în felul următor: *Era, precumu se veade, Prea sfințite alu nostru stăpânul, în zilele întru care Prea Sfințiaa ta povă-
fuești cârma aceștii duhovnicești corăbii, să se deschiză oiloru celoru cuvântătoare lângă cealelalte și ușa aceștii pururea înverzite grădini, ce era încuiată, și să se rădice peceatea acestui pururea curgătoriu izvoru, ce era peceluitu, zicemu adecă a aceștii de sufletu folositoare cărți, ce să numește Chyriacodromionu, ca să se desfăteze de rodulu celu preă dulce alu pomiloru celoru bine înfloriți, ce sântu întrânsa, și să se răcorească cu darurile ceale duhovnicești ale curgeriloru celoru pururea curgătoare, ce curgu dinutrânsa, nu numai cei ce să păstorescu de Prea Sfințiaa ta, ci și cei de pretutindenea, câți să slujescu cu limba aciasta rumânească, nu numai în vremile aceaste de acumu, ci și în ceale viitoare, în neamu și în neamu“...²⁾*

Acest Chiriacodromion s'a retipărit până astăzi, în 1839 la Buzău, în 1840 la Iași, în 1855 la Sibiu și în 1857 și 1912 la București — deci în total de 6 ori. „Este cartea care alătura de Cazania lui Varlaam s'a bucurat de cea mai mare răspândire în bisericile românești.“³⁾

Această carte, cu un tipar impecabil, în format in-folio mare cu textul paginilor pe două coloane o pune Șaguna în mână preoțimei din Transilvania, la anul 1855, sub titlul următor:

CHIRIACODROMION | adecă | CUVÂNTĂRI BISERICESTI PENTRU | FIECARE DUMINECĂ A ANULUI, | Intocmite de Prea sfințitul Arhiepiscop al | Astrahanului NICHIFOR TEOTOCHE, | Tipărit acum întâi dată cu un adaos

¹⁾ Gh. Comșa; Ist. Pred. la Români, pag. 119.

²⁾ Bibl. Rom. Veche. Tom. II, pag. 422—423.

³⁾ Gh. Comșa; Ist. Pred. la Români, pag. 121.

de / Cuvântări pentru Sărbătorile domnești / In zilele Prea
 Înălțatului nostru Impărat al / Austriei / FRANȚISC IOSIF I. /
 Supt Priveghierea și cu Binecuvântarea Prea Sf(i)nției / Sale
 Domnului / ANDREIU Barone de ȘAGUNA, / Episcop at
 Bisericii Greco-răsăriteane Ortodoxe / în Marele Principat al
 Ardealului, Comandor al Ordenelui Leopoldinu Cesaro-Rege,
 austriacu, și / Sfetnic din lăuntru de Stat al Maiestății Sale / Ce-
 saro-Rege : Apostolice, / SIBIU. / Tipărit în Tipografia diece-
 zană la anul Domnului 1855.“

Textul acestui titlu, tipărit în două culori, roșu și negru,
 este încadrat în aceeași poartă de titlu ca și Adaosul. (Vezi
 planșa).

La început nu are niciun cuvânt de lămurire. Indată
 după foaia de titlu, sub un clișeu ce reprezintă Învierea
 lui Iisus, începe: „*CUVÂNT După Evanghelia dela Ioann,*
care se cetește în Dumineca Sfintelor Paști — Pentru
Sărbători.“

Textul, așa cum am amintit mai sus, este așezat în
 pagină pe două coloane.

Ediția șaguniană a Chiriacodromionului cuprinde numai
 58 de predici duminecale din ale lui Nichifor Teotoche plus
 un ADAOS de 26 *Cuvântări* pentru Sărbătorile domnești de
 peste an, cu paginație în continuare, întocmite de Șaguna
 însuși.

Cuvântările la Dumineci se extind dela pagina 1—335.
 Pagina 336 e în alb. Pe pagina 337 se află titlul Adaosului,
 tipărit în două culori așa cum îl redăm în faximil micșorat,
 (originalul este de 31½/19 cm.) în planșa aci alăturată.

Pe verso foi de titlu, pag. 338, are următorul text:
 „*Cuvintele acestea să fie în inima ta, și în sufletul tău; și*
le spune fiilor tăi, și le grăește lor, când zezi acasă, și când
mergi pre cale, și când te culci, și când te scoli, și le scrieți
pre pragurile caselor voastre, și a ușilor voastre. Moisi Cart.
V. Cap. 6 Stih. 6—9“

Urmează *Inainte Cuvântarea* lui Șaguna pe paginile
 339—340, iar dela 341—471 se cuprind cele 26 *Cuvântări*

la Sărbători, și la sfârșit: „*Scara de cele ce se cuprind într-această carte.*“

Volumul are o înfățișare impunătoare. Afară de titlu e tipărit numai în negru. Ca ornamentație interioară are la începutul fiecărei predici câte un ornament de țirade tipografice și inițiale. Apariția lui, așa cum l-a întocmit Șaguna, a fost de bună seamă un eveniment în câmpul literaturii noastre omiletice din Transilvania. Niciuna dintre cărțile de predici apărute înainte nu se prezintă într'o formă atât de impunătoare. Sensibilitatea religioasă a poporului pe bună dreptate o așeza printre *Cărțile bisericеși*, alături de Sf. Evanghelie, Apostol și celalalte. Cuvântările ei se cetesc în unele părți până în ziua de astăzi, la sfârșitul Sf. liturghii, chiar dacă preotul a ținut predică.¹⁾

Inainte Cuvântarea la Adaos, Șaguna o datează la Dumineca Rusaliilor din anul 1855.

„Telegraful Român“ Nr. 66 din 20 August 1855 anunță apariția „Chiriadromionului“ prin următoarele:

Sibiu 19 August, Ne aflăm în puseciune plăcută a face cunoscut publicului nostru, iacă mai vartos preoților și creștinilor cari cu deosebită zidire cetesc cărțile bisericеști cum că CHIRIACODROMIONUL (urmează titlul complet vezi mai sus) — a ieșit de subț tipar și la aceia DP prenumerații cari le-au dorit nelegate se vor expedia de loc, iar la cei ce le-au dorit legate, la târgul viitor al Sibiului, care va fi peste 14 zile. „Telegraful Român“ Va deschide coloanele sale oricărei

¹⁾ Părintele Consilier mitropolitan dela Sibiu, Emilian Cioran, îmi povestea că la biserica din Răul Sadului de lângă Sibiu, până în ziua de astăzi, pe lângă predica pe care o rostește preotul, la sfârșitul sf. liturghii, se cetește și Cazania corespunzătoare după Chiriadromionul lui Șaguna. Acest fapt poate fi pus în legătură și cu cele ce le spune Șaguna în predica la praznicul Înălțării Sf. Cruci unde cetim: „inzeștrați biserica voastră cu catihisuri, cu carte de cuvântări bisericеști, cu sfinte Scripturi și cu cărți de ale sfinților părinți și rânduiți să vi se cetească din unele din aceste cărți după sfânta liturghie; iar după prânz, la Vecernie ca să vi se cetească învățătura creștinească“ (Vezi pag. 162).

critice solide ce s'ar face la adaosul cuvântărilor, care este o achiziție neprețuită atât pentru preoși cât și pentru evlavioșii noștri creștini, ce sunt însetați să audă cuvântul lui Dumnezeu în adevărata sa lumină și cules într'o sistemă bine combinată, precum s'a așezat în această carte."

Răspunsurile la invitația de mai sus nu au întârziat. Căci în Nr. 73 din 14 Septemvrie apar următoarele:

„Sibiu 11 Septemvrie. In unul din numerii trecuți ai „Telegrafului Român“ s'a publicat că din Tipografia diecesană a ieșit la lumină „CHIRIACODROMION“ s'au cuvântări bisericești pentru duminicile de peste tot anul, întocmite de Preasfințitul Arhiepiscop al Astrahanului Nichifor Teotoche, cu un adaos de cuvântări bisericești pentru praznicile și sărbătorile domnești compuse de Excelența Sa Baronul de Șaguna, dreptcredinciosul Episcop al Bisericii greco-răsăritene din marele principat al Ardealului. După fierbinta dorință ce avem de a vedea pe tinera această Tipografie înflorind tot mai mult, ne-am bucurat că prin activitatea sa cea neîntreruptă justifică așa de frumos așteptarea noastră și cu cea mai vie recunoștință am salutat și cartea aceea nouă care a văzut lumina. Titlul ei ne-a îndemnat ca să ne grăbim a o lua în mână spre a o ceti ca să-i cunoaștem importanța și folosul și să-i pătrundem cuprinsul ei bogat de învățătură mântuitoare și plină de mângăere sufletească. Dorința noastră s'a împlinit și osteneala ni s'a răsplătit cu prisos, văzând cum se desvoltă întrânsa duhul cel adevărat al creștinismului și al bisericii, și cum prin învățăturile ei se dau povățuirile cele mai sigure pentru îndreptarea moralului creștinesc. Plini de cea mai curată mulțumire am lăsat această carte din mână cu hotărîre de a o mai lua și altă dată spre a o ceti și în mișcarea simțirei noastre din lăuntru nu ne-am putut opri de a zice întru noi: aceasta e cartea de care bisericile noastre aveau cea mai mare trebuință spre a învăța pe poporul lor; aceasta e cartea care n'ar trebui să lipsească din casa fiecărui creștin, care știe citi și voește a se mântui.

Intr'adevăr, noi ne socotim norociți că ne-am născut în societate creștină și că purtăm numele acel mărit de creștini; dar să punem mâna pe inimă și să nu ne sfiim a mărturisi, că prețuim puțin însemnătatea celui nume mareț, că cunoaștem puțin din învățăturile ce ni le dă biserica, și că mai puțin săvârșim fapte prin care să dobândim mântuirea pe care o căutăm în lumea aceasta și o nădăjduim în cea viitoare. In copilăria noastră învățăm dela părinții noștri a ne însemna cu semnul crucii, care este simbolul creștinătății, a merge Dumineca și 'n sărbători la biserică, a găngăvi vreo câteva rugăciuni al căror înțeles nu-l cuprindem, a săvârși vreo câteva ceremonii, a căror însemnătate nu o pricepem și atunci părinții noștri în neștiință sau în indiferența lor cred că au făcut destul cu noi în privința aceasta. Ajungând în vârsta tinerețelor repeșim ca niște mașine cele ce am învățat dela părinții noștri, și dacă se întâmplă să fim norociți a umbla la școală, atunci învățăm pe deasupra un Catehism, pe care îl uităm deodată cu scuturarea pulberii școlastice despre noi. După ce intrăm în valurile vieții sociale ne grămădesc grijile și nevoile, ne deprindem cu feluritele ocupații spre a trăi, patimile și interesele ne fac să uităm datoriile noastre de creștini; și de Dumnezeu și biserică abia ne aducem aminte, când avem să-i aducem vreo mulțămire pentru vreo izbândă norociți a silințelor noastre sau cel mult când necazurile, durerile și primejdiiile ne arată că n'avem dela cine altul să cerem milă, ajutor și scăpare decât dela Dumnezeu. Ar fi vai de creștinătatea și de mărturisirea noastră când biserica (întocmai) ca o mamă bună n'ar împlini ceea ce lipsește creșterii noastre cei nedeplinite care de tot felul este, numai creștinească nu este și când prin învățăturile sale neîncetate n'ar îngriji a ne aduce aminte totdeauna că adevărata noastră fericire atârnă numai dela acurata ascultare și păzire a acelor învățături“.

In continuare spune că în Biserică pe lângă slujbe creștinii au primit și învățătura să cunoască adevărurile înalte — Hristos a învățat. Pilda i-au urmat-o Apostolii și episcopii — unii au fost mari oratori: Macarie, Grigorie, Ambrozie,

А Д А С

ДЕ КЪВЖИТЪРІ БИСЪРИЧЕЩІ
ПЕНТРЪ СЪРЪБЪТОРИАЕ ДОМНЕЩІ
ДЪ ПРЪСТЪ АН

АНТОКМАНТЕ

АНДРЕЮ БАРОН ДЕ ШАГЪНА,

Дрентрадіночева Воєскоп
тени Ортодокс дін Вр-
Студачітєвї Ордін Чл-
шн Сфетніа дін лєвн-
Апостолїче Члєро-

дї Бисърїчї градо-вєзєр-
дїла, Командаторї дї
саро-Вєстїає Леополдїн,
тре дї Жїєстатї Салє
Рєцїцї.

С Н Е І Ю .

Тїпзрїт дн Тїпографїа дїчєсанз дї анбл дїмївабї 1855.

Ioan Damachin — mai pe sus — *Ioan Gură-de-aur*. In veacurile mai încoace — citează pe Ilie Miniat.

In Nrul 74 din 17 Sept. — continuă.

— Spun că poporul românesc a primit totdeauna cu mare mângăiere învățăturile ce i le-a dat biserica. Cea dintâi carte tipărită în Ardeal este o carte de studii „*la Braşov la anul 1580*“.

După aceasta au ieşit şi altele. Dar mai toate cărţile acestea s'au învechit şi au ajuns a fi foarte rare — şi mai departe:

„Dacă Cazaniile de demult şi alte cărţi de felul acesta pentru întinderea şi lăţirea învăţăturilor mântuitoare s'au învechit ori au ajuns a fi rari, în biserici şi în casele creştinilor, apoi lipsa aceasta simţită adânc nu se putea împlini mai bine de cât cu tipărirea *Chiriacodromionului*. Autorul ei, Preasfinţitul Arhiepiscop al Astrahanului Nichifor Teoleche şi-a cunoscut foarte bine misia cea înaltă cu care a fost însărcinat spre a păstori biserica ce i s'a încredinţat şi prin cuvântările sale bisericeşti a dezvoltat foarte frumos adevărurile sfintei credinţe şi a învăţat moralul cel mai curat creştinesc. Preţul şi importanţa acestei cărţi s'a recunoscut foarte de mult în Ţara Românească, şi căpeteniile bisericeşti de acolo au îngrijit a se traduce în limba românească cu cea mai mare acurateţă, spre a sluji de învăţătură şi mângăere creştinilor în biserică şi acasă. Cât de mult s'a întrebuiţat această carte se cunoaşte de acolo, că a ajuns cu vreme a fi foarte rară încât a fost de trebuinţă a se retipări a doua oră în anii mai dincoace. Tâlcuirea cea înţeasă a Evangheliei, moralul cel curat şi stilul cel frumos, uşor şi dulce, care sânt meritele acestei cărţi, au tras luarea aminte a Eforiei şcoalelor şi o au prescris de carte de cetit pentru unele din clasele colegiului de acolo. Cuvântările ce se cuprind întrânsa nu sânt lungi ca să ostenească luarea aminte a cetitorilor sau ascultătorilor şi cu toate aceste fiecare cuvântare este un tot, un întreg potrivit cu tema despre care vorbeşte. O carte atât de preţioasă în toate privinţele şi atât de recomandată şi în alte ţări coreli-

gionare, este o câștigare foarte importantă și pentru biserica noastră din toate părțile aceste. Cu tot dreptul, așa dar, am salutat-o când a ieșit din tipar, cu tot dreptul ne-am umplut de mântuire după ce am cetit-o și cu tot dreptul o putem recomanda bisericilor și creștinilor noștri.

Dar cu toate acestea meritul acestei cărți n'ar fi deplin, dacă Excelența sa D. Episcop Baronul de Șaguna n'ar fi îmbogățit-o cu alăturatul adaos care face, așa zicând, a doua parte a cărții. Pe lângă Duminecile de peste tot anul pentru care sunt destinate cuvântările dintr'ansa, noi avem și praznice domnești și alte sărbători ale sfinților. Creștinii noștri precum ascultă cu evlavie și râvnă învățăturile de Dumineca, așa doresc a-și câștiga hrana sufletească și în zilele de sărbători. Excelența Sa D. Episcop, al cărui talent oratoric de a cuvânta la popor pentru învățatura și mântuirea lui este cunoscut de obște, a îndeplinit *Chiriadromionul* și cu cuvântări bisericesti pentru praznicile și sărbătorile domnești de peste tot anul. În aceste cuvântări pline de elocvență bisericească, alcătuite într'un stil ușor și potrivit cu înțelesul poporului, arată pretutindena marea însemnătate a praznicelor descrie viețile sfinților, și în tot locul desvoltă duhul cel adevărat al bisericii creștine. Ceeace înalță prețul acestor cuvântări este, că ele pretutindena *cuprind moral creștinesc practic aplicat la trebuințele vieții sociale*. Pe lângă datoriile strânse creștinești ce le cere biserica dela fiecare creștin, cuvântările acestea se întind pe larg la ocupațiile cu care se deprind oamenii spre a trăi și îi povățuesc la economie, la buna creștere a copiilor, la îmbrățișarea meseriilor și la toate întreprinderile prin care creștinii să-și îmbunătățească și starea lor materială. Și într'adevăr, dacă omul este alcătuit din trup și suflet și are trebuințe și trupești și sufletești, se înțelege că el numai prin împlinirea amândorora acestora își putea dobândi mântuirea sa trupească și sufletească.

Ne bucurăm, așa dar, din inimă că biserica și creștinii noștri capătă o carte atât de mult dorită, din care să tragă învățăturile cele mai folositoare. Nădăjduim că nicio biserică

nu va lipsi de a și-o câștiga spre a se ceti dintr'ânsa în Dumineci și sărbători cuvântările cele pline de mângâiere ce se cuprind în ea. Credem că și unii din creștinii noștri cari știu ceti și sunt mai avuți, se vor sili a și-o cumpăra pentru folosul lor privat și al celorlalți din casa lor. Forma ei din-afară, hârtia cea trainică, tiparul cel curat spre a se putea ceti cu înlesnire și prețul cel moderat după mărimea ei, o recomandă ca și pe oricare altă carte ce a ieșit din tipografia diecezană. Nu sântem la îndoială că preoții vor îngriji ca să nu treacă nicio duminică sau sărbătoare fără a se citi dintr'ânsa poporului adunat la biserică cuvântarea prescrisă pentru aceea zi. Sântem încredințați că unii din preoți mai curând vor citi cu luare aminte aceste cuvântări pe acasă înainte de zilele duminecilor și sărbătorilor și apoi însușindu-și tot cuprinsul lor vor cuvânta în biserică și dela sine spre mai mare laudă lor și spre mai mare folosul creștinilor. În astfelu de chip întinzându-se învățatura cea mântuitoare, va crește binele, se va împușina răul, va înflori biserică și se va întări creștinătatea; oamenii nu vor fi creștini numai cu numele, ci și cu fapta, căci numai așa se pregătește mântuirea trupească și sufletească pentru care e făcut omul, spre lauda și mărirea lui Dumnezeu".

În Nrul 75 din 21 Septemvrie al „Telegrafului Român“ întâlnim următoarele, într'o corespondență din afară, dela Sighișoara:

„Sighișoara în 16 Septemvrie. Darul cel frumos, cu care ne îmbucură de nou Tipografia noastră diecezană, cartea „*Chiriadromion*“ adevărată învățătură bisericești pe toate Duminecile, cu un adaus de cuvântări pentru praznice, întocmit de Excelența Sa D. Episcop Andreiu Baron de Șaguna se revarsă peste noi tocmai în ziua Praznicului „Înălțării S. Cruci“. Mare întru adevăr ne fu bucuria cea sufletească, citindu-se în ziua aceasta pentru creștinătate atât de însemnată, cuvântarea ce este întocmită pentru acest praznic, și în virtutea ce izvoarește dintr'ânsa, nu numai pentru îngrijirea și privegherea cea neobosită, ce-o are prea bunul nostru Arhipăstor și

Episcop pentru turma sa, ci și pentru buna și plina de bucurie mulțămită cu care a fost primită aceasta carte din partea poporului însetat după un astfel de izvor dătător de viață. Numai cei ce cunosc mai de aproape cerințele sufletești ale poporului nostru pot judeca despre importanța cărții acesteia, care se recomandă și prin tiparul cel frumos, iar mai vârtos prin dulceața stilului celui simplu, însă pătrunzător și curat ce atrage la sine pe cetitor ca magnetul pe fer, iar pe ascultător ca mierea pe albine, atât încât putem zice că aceasta carte încoronează prețuita noastră Tipografie. Preoțimea noastră din acest Protopoplat aleargă dară cu o inimă și cu o gură a aduce mulțămită fiască preabunului său Arhipăstor, care îmbucură turma sa cu astfel de nutremânt, ea dimpreună cu poporul se bucură cu o inimă și cu o gură. Cu ochii lor văd și urechile lor aud acelea ce mulți sfinți și drepti au dorit să vadă și să audă și nu s'au învrednicit, ci s'au dus din lume cu dorul acestora, cu o inimă și cu o gură strigă împreună cu Apostolul: Arhieru ca acesta se cădea să fie nouă. (Evrei cap. 4—5“).

Aceiași corespondență din „Sighișoara 16 Septemvrie“, o întâlnim și în „Gazeta Transilvaniei“ din 2 Noemvrie 1855 cu deosebire că în notă subliniară sub *) Redacția adaugă: „*Atât mai adăugăm numai că Chiriacodromionul, după cum știm, e tradus încă de vestitul Grigorie Mitropolitul Țării Românești P.*“ Aceasta așa spre a mai știrbi o leacă din meritatul elogiu adus lui Șaguna de corespondentul din Sighișoara.

Mai notăm că în Nrele 74 și 75 din 17 și 21 Septemvrie s'a publicat „*Cuvântarea la Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci întocmită și rostită de Excelența Sa Prea Sfințitul nostru episcop Andreiu Baron de Șaguna*“. Este Cuvântarea tipărită în Adaos.

*

Din extraordinara activitate a lui Șaguna se desprinde luminos adevărul, că el nu și-a irosit nicio strădanie înzadar. Tot ce a făcut, a făcut să rodească spre lauda lui Dumnezeu,

a Bisericii și pentru folosul de obște. Ideile pe care le-a lansat și lucrurile pe care le-a trimis la propoveduire, la mai departe lucrare, nu le-a pierdut o clipă din vedere, ci le-a urmărit până la capăt. În drumul lor, dacă a fost lipsă de unele amendamente le-a adăugat, spre a se putea bucura de scopul pentru care le-a creat.

Acest adevăr se poate verifica și cu privire la tipărirea Chiriacodromionului.

Șaguna l-a întocmit după cea mai bună a sa conștiință. A legat de cuvântările lui, și îndeosebi de acele care îi aparțin personal, și dintre care pe unele le-a rostit însuși în fața credincioșilor săi, cea mai fierbinte a sa dorință și vrede de a contribui cu maximum de efort și jertfelnicie la zidirea sufletească a poporului lui încredințat. De aceea după doi ani dela apariția cărții, într'una din circularele sale dă amănunțite îndrumări cum să-și cetească cuvântările din Chiriacodromion.

Probabil între timp, după ce trimisese cartea la propoveduire, a cules știri despre felul cum o întrebuițează preoțimea. Unele i-au cășunat mari bucurii, iar puține dintre ele i-au cășunat și amărăciune. Pentru sporirea bunei chivernisiri a comoarei în Chiriacodromion adunată și pentru împuținarea păgubitoareii leneviri, în 2 August 1857 cu Nr. Cons. 626/1857 Șaguna sloboade următoarea circulară:

*Prea Cinstiților PP. Protopopi,
Cinst. Administratori protopopești și
Cinstită Preoțime eparchială!*

Cu bucurie mare am înțeles, că unii dintre Preoții noștrii eparchiali s'au străduit a câștiga pe partea Bisericii lor Cartea cea de Cuvântări numită „Chiriacodromion“ și dintrânsa cuvântul lui Dumnezeu în toate Duminecile și Sărbătorile mari cu cuviință, de pe Amvon, îmbrăcați în Sfite îl cetesc bunilor și de învățătură creștinească însetaților creștinilor noștrii, pentru care faptă frumoasă a lor vor căpăta ei plata

împărăției cerești dela Domnul nostru Isus Christos, a cărui Evanghelie ei o vestesc cu râvnă și cu evlavie, însă și dela poporeni seceră ei cinste și laudă, iar dela mine, ca dela Archiereul lor, sunt totdeauna binecuvântați și socotiți ca destoinici împreună slujitori cu mine la Jertfelnicul Domnului. Însă cu durere am înțeles și aceea, că alții dintre Preoții noștrii, îngânfați fiind de o sumește proastă, nici decum nu cetesc poporului învățăturile evanghelice din „Chiriadromion”; iară alții le cetesc, dar fără cuviință și evlavie, nefiind îmbrăcați în Sfite, și nu de pe Amvon, ci din strană; apoi mai sunt și așa lenoși și împietriți la inimă între Preoții noștrii, al căror număr însă este prea mic, că nici până în ziua de astăzi, adecă nici în vreme de doi ani nu și-au câștigat cartea aceasta preafolositoare pentru Bisericile lor: pentru acea sunt silit a demanda:

1 lea, ca Părinții Protopopi să se străduiască, în vremea cea mai scurtă, să se cumpere Chiriadromionul pe seama acelor Biserici, unde mai lipsește; prețul unei cărți legată în piele este 12 fl. mon. conv.

Al 2 lea, ca să arete pre toți acei Preoți, cari sunt nepăsători la cumpărarea acestei cărți;

Al 3 lea, ca cuvântările din Chiriadromion sunt datorii singuri Preoții, unde sunt într'un loc mai mulți, pe rând să le cetească de pe Amvon, fiind îmbrăcați în Sfite; iar unde este numai un Preot, acolo Dascălul sau Cantorul curat și neted îmbrăcat să cetească cuvântările acelea așisderea de pe Amvon.

Al 4 lea, ca Părinții Protopopi să pună pe vreunul dintre Creștini în fiecare parohie, carele să privegheze, dacă să păzește ordinăciunea aceasta archierească de cătră Preoți, și apoi să deie de știre Scaunulul protopopesc, de nu se va păzi strâns aceea, iar Părinții Protopopi au apoi însărcinarea a arăta Scaunului episcopesc pre toți aceia Preoți, cari ar cuteza să fie nepăsători în cetirea Cuvântărilor de Dumineci și de alte Sărbători mari.

Al 5 lea, unde se află Mineiele bogate și poporul va

cere ca Sinaxariul zilei să se cetească, acolo Sinaxariul totdeauna să se cetească la Utrenie după Condacul Praznicului, și apoi să se înceapă a se cânta Peasna a șaptea, iar cuvântarea din Chiriadromion negreșit să se cetească la Liturghie.

În sfârșit mai odată fac băgători de seamă pre toți Preoții noștri, cari până acum n'au făcut din destul chiemării lor în cetirea cuvântărilor din Chiriadromion, căci pre cei leneși și neascultători îi voi arăta prin Circular întregii Eparchii, și îi voi lipsi de Parochie, ca pre niște nedestoinici de a mai păstori pre poporul lui Dumnezeu.

Sibiu 2-lea August 1857.

Al Vostru

de bine voitru Archiereu

ANDREIU BARON DE ȘAGUNA m. p.

Și acum, după ce am schițat activitatea masivă a lui Șaguna pe tărâmul predicii din Transilvania concretizată în evenimentul tipăririi Chiriadromionului cu Adaosul ce-i aparține personal lui Șaguna; și după ce am spicuit și din presa ardeleană a vremii, răsunetul pe care aceea carte l-a avut, să revenim și să urmărim mai departe, cronologic, strădaniile predicatoriale ale lui Șaguna, dacă nu necunoscute în orice caz foarte puțin cunoscute.

Dacă cele 26 Cuvântări bisericești pentru Sărbătorile domnești care formează un fascicol de lumină în activitatea omiletică a lui Șaguna, și oarecum sunt mai cunoscute, înmănușiate fiind în volum, ne-au mai rămas dela Șaguna și alte predici la Dumineci, pe care nu numai că le-a alcătuit, dar le-a și rostit în vechea biserică grecească din Sibiu, din a cărei smerenie și pe a cărei temelie, și în sens figurat și în înțelesul dogmatic, s'a ridicat monumentala catedrală mitropolitană de astăzi. Acestea fiind risipite în presa vremii, celor de azi le sunt cu totul necunoscute. De aceea ne vom îngădui să le reproducem în cele ce urmează:

ALTE PREDICI ALE LUI ȘAGUNA

PREDICĂ

ȚINUTĂ ÎN CATEDRALA DIN CARLOVIȚ ÎN DUMINECA TOMII,
18 APRILIE 1848, CÂND A FOST HIROTONIT ÎNTRU EPISCOP¹⁾

Tot omul din clipita nașterii sale, când adecă începe a păși în lume, îndată începe a și muri, și întru această viață în privința numărului zilelor sale foarte neștiut, felurite evenimente, și mai mari și mai mici întâmpină, până ce-i bate ultima oră a vieții. Asta și cu mine se întâmplă; căci și eu din timpul acela, decând am început a cunoaște puterea simțirii și a judecării, am întâmpinat multe și felurite evenimente, dintre care însă nici unul așa însemnat n'a fost ca [și] cel de astăzi, care cu atât mai mult îmi mișcă conștiința și spiritul, cu cât mai convins sunt cumcă acela nu numai la persoana mea, ci și la oarecare știut important obiect se refereste. Important și foarte important e pentru mine evenimentul la care luați astăzi parte! Căci se dorește cu episcopia mea a ajunge la introducerea și statornicirea cuviinciosului rând bun al unei numeroase, dar de multe și felurite fatalități zguduite dieceze; ori să spun cu alte cuvinte: se cere dela mine, ca prin ocârmuirea mea să se pună în lucrare *reînvierea diecezei noastre transilvane și reînvierea aceasta să corespundă trebuinței bisericei, mântuirii poporului și spiritului timpului*. Fatală problemă! Dară cum aş putea eu, cu sânge rece cugeta la aceea ce se întâmplă astăzi cu mine, când știu sigur cumcă lucrurile diecezei noastre transilvane se află într'o amărită pozițiune! Eu nu aduc aceasta înainte pentru altceva decât pentru iubirea adevărului; nici mă vaet, căci cea mai mare parte a norocirei mele pururea în osteneală mi-a fost și îmi va fi, și așa cea mai mare bucurie mi-a fost a învinge împiedecările, și aceasta și în viitor îmi va fi, și de aceea simțind eu dureroasa stare a bisericei noastre ardeline, ușor pot convinge pe ori și cine că cu toată inima urmez și îmbrățișez pe încoronatul poet, carele văzând starea diecezei sale, zise:

¹⁾ A fost rostită în sârbește. O dăm în traducere, după N. Popea: Arhiep. și Metrop. Andreiu Baron de Șaguna, pag. 37—41.

„O corabie! prea mult zaci într'un loc.
 Necuviincios lucru ar fi acesta,
 Dacă eu șezând pe înaltul tău unghiu,
 Să fiu numai singur sătul cu acestea,
 Gândul, simțirea, în piept mai îndelung
 Ascunse ținând fără fruct și atuncia,
 Când cealaltă parte a neamului însetează
 După 'nalte științe, și amar oftează!
 Ce folos este atunci poporului,
 Când vistieria de aur și de argint plină
 Ascunsă zace în sânul pământului,
 Unde se roade numai de rugină“ *)

O, că mângăiat aș fi eu dacă aș putea. afla acea dreaptă cale a judecării și lucrării care m'ar duce la scopul acela la care, după sfințenia și greutatea chemării, is dator a năzui! *Și măcar că avem canoanele sfintei noastre biserici, care determină modul pășirii arhipăstorești; și măcar că-s convins cum că și Excelența voastră în toată Indoiala mea oficială, cu părinteasca îndreptare îmi veți veni într'ajutor; și măcar că cunosc și dorințele clerului și poporului nostru diecezan din Ardeal, în privința cărora se cere cât mai curând să i se ajute; dar fiindcă știu că omul e cu mult mai neputincios decât ar putea ajunge vreun lucru mai momentuos fără de ajutor dumnezeesc, drept aceea, pentru fericita lucrare în chemarea ce-mi stă înainte, înaintea a tot văzătorului ochiu și izvorului înțelepciunii, cad și mă rog: Indreptătorul înțelepciunii, dătătorul cugetelor, pedepsitorul neînțelepților și sprijinitorul săracilor, întărește, înțelepțește-mi inima mea Stăpâne, Tu Cuvinte al lui Dumnezeu, dă-mi cuvânt; că iată, eu nu voi opri buzele mele a striga cătră tine: îndură-te, miluește-mă pe mine păcătosul!*

Deci de ar auzi Dumnezeu graiul meu acesta și mi-ar arăta calea cea mântuitoare, prin care se ajunge la scopul binelui comun, atuncia aș fi deplin vrednic de acea înaltă grație și împăratească încredere care m'a numit de episcop al eparhiei transilvane; atunci ca un credincios supus aș putea mări nemuritorul nume al atât prealuminatului împărat și rege al nostru Ferdinand, care părintească grijă poartă de toți supușii săi, pofbind în toată privința a-i noroci, arătându-se în însași faptă de adevărat părinte al supușilor săi, care zic, așa fel de concesiuni face și așa fel de lege întărește pentru

*) Musitzki oda I. Cartea III, p. 89.

care pe el și numele lui, nu numai generația omenească ce acum viază, ci și strănepoții timpurilor celor mai de pe urmă îl vor binecuvânta. Deci cu dreptul putem zice despre un așa îndurat împărat: Mare e mărirea lui întru mântuirea noastră, și din toată inima a-i pofti, ca Domnul cu mărirea și cu cinste să-l încununeze!

Nu e nici unul nici dintre cei ce sunt, nici dintre cei ce nu sunt aici de față, care nu ar ști că sfințirea mea de astăzi, de episcop al Transilvaniei, este urmarea ostenelelor celor multe ale excelenței Voastre, care bine ați voit a le pune, încă dela începutul văduviei scaunului episcopesc din Transilvania, înaintea preainaltului tron al c. regeștei sale mării. Excelența voastră vedeți astăzi ostenelele voastre, cele în lucrul acesta pușe, încoronate cu preainalta regeasca milă, și acestea toate să vă fie spre cea mai mare mângăiere și răsplătire. Iar cele mai departe urmări ale ostenelelor acestora ale excelenței Voastre atârnă dela mine, dela mine zic, căci viitorul eparhiei noastre transilvane l-ați înjugat cu persoana mea. Fiind eu inamicul viitoarelor făgăduințe, ca cel mai aspru împlinitor al jurământului și al datorințelor mele, înaintea feței bisericii prea umilit rog pe excelența Voastră, ca să binevoiți această adevărată a mea mărturisire a o primi ca semn de răsplătire, pentru înalta grație spre mine arătată. Căci eu nu numai după câștigatetele-mi mai de mulți ani convingeri, ci mai vârtos și pentru aceea că excelența voastră din numerosul cler al nostru, pe mine m'ați aflat vrednic de această grea, însă și deschilinită dignitate, — lucrurile chemării mele așa le voi îndrepta și săvârși, încât vor putea fi spre folosul cel mai mare al bisericii și poporului.

Cu adevărată recunoștință mulțămesc și Vouă, Înalt Prea Sfințiților domni¹⁾ pentru deschilinita bunăvoință arătată mie și cu ocazia aceasta întru aceea că cu împreună lucrarea voastră se împlini sfințirea mea de episcop. Înalt Prea Sfințiile Voastre din destul ați răsplătit acea înaltă reverință care eu totdeauna cătră voi cu căldură am respicat. Fără îndoială la aceasta v'a însuflețit generoasa considerațiune că și eu sunt unul din acei următori ai voștri, care în decurs de unsprezece ani învățăturile cele teologicești de pe aceeași catedră le-am predat de pe care și voi singuri cu laudă le-ați predat, și care la acelaș consistor ca și voi, mai înainte ca

¹⁾ E vorba de episcopii Eugen Ioanovici al Carlstatului și Ștefan Popovici al Vârșetului care împreună cu Raiacici au conlucrat la hirotonirea lui Șaguna.

notar apoi și ca asesor am fost. Pronia dumnezeiască a vrut ca gingașa legătură a sufletelor noastre de până acum, și în viitor să rămână, punându-mă și pe mine pe acelaș grad al direcătoriei în care înșivă sunteți. Fiți încredințați că eu și ca cel asemenea voaună mă voi sili a-mi agonisi bunăvoința voastră, căci eu nu cunosc pe lumea aceasta mai mare bunătate, „fără numai a vieții frații împreună, că întru aceea a făgăduit Domnul viața de veci!“

Cu asemenea mulțămire legat mă simt și cătră voi preacinstiților și prea bine cucernicilor domni și frați! pentrucă timpul cel mai frumos al vârstei mele cu voi în dragoste și în amicitie l-am petrecut, și cu voi împreună m'am trudit precum în educația tânărului cler așa și în împlinirea lucrurilor oficioase. Fiți încredințați că eu totdeauna voi arăta că sunt și voi rămane adevăratul vostru soț și amic.

Primește și tu, înalt onorate public, călduroasa mea salutare, care din sinceră dragoste izvoarește. Voi singuri știți ce fel de iubire cătră mine ați arătat, și pentru aceea împlinesc astăzi sfânta mea datorință, mărturisind aici în casa lui Dumnezeu aceea iubire a voastră cătră mine, din adâncul inimei poftindu-vă ca Domnul Dumnezeu să vă dăruiască viață îndelungată și fericită și prisosință rodurilor pământești și să vă scutească de toată neplăcuta întâmplare.

Mai pe urmă iarăși înaintea ta Doamne cad și zic: *Tu Doamne, știi că (eu) cătră scopul meu a alerga doresc pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept și cu voie către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i trag!*

Tu Doamne, umbrează-mă cu puternicul tău scut! Tu îndulcește-mi în ceasul morții fructele amarelor mele osteneți. Amin!

CUVÂNT

LA DUMINECA A DOUĂZECI ȘI UNA DUPĂ RUSALII

Despre rodirea și nerodirea cuvântului lui Dumnezeu. Intocmită și rostită de Excelența Sa D. Episcop Andreiu Baron de Șaguna.¹⁾

Cela ce are urechi de auzit să auză. Luca, Cap. 8. St. 8.

Acestea sânt cuvintele Mântuitorului din Evanghelia de astăzi, care le-a zis Apostolul său, după ce a asemănat rodirea și nerodirea învățaturii sale cu sămânța ce o seamănă sămă-

¹⁾ Teleg. Rom. Nr. 81. Anul III. 12 Oct. 1855.

nătorul. Deasemenea aceasta a făcut-o Mântuitorul în următorul chip, zicând Apostolilor săi: A ieșit un sămănător să samene sămânța sa și sămânând el, una a căzut lângă cale și s'a călcat și pasările cerului au mâncat-o; alta a căzut pe piatră și dacă a răsărit s'a uscat, pentrucă nu avea umezeală; alta a căzut între spini și crescând spinii au înecat-o; iară alta a căzut pe pământ bun, și crescând a făcut rod cu sutele. Acestea grăind a strigat: Cea ce are urechi de auzit să auză.

Precât se vede a fi pilda aceasta lesne de a o înțelege pe atât Sfinții Apostoli nu o au priceput, de aceea au rugat ei pe H(risto)s să le spună înțelesul pildei; în urma rugării aceștia așa a tălmăcit Hristos pilda pomenită: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu; iară cea de lângă cale sânt cari aud cuvântul, iară după aceea vine diavolul și ia cuvântul dela inima lor, ca nu cumva crezând să se mântuiască; iară cea de pe piatră, sânt cari când aud, cu bucurie primesc cuvântul și aceștia rădăcină nu au, cari cred pâna la o vreme, și în vreme de ispită se lapadă dinnapoi; iară ceea ce a căzut între spini, aceștia sânt cari aud, însă cu bogățiile și cu grijile și cu dulcelele lumii aceștia umblând se împresoară și nu rodesc desăvârșit; iară cea de pre pământ sânt aceia cari cu inimă bună și curată auzind cuvântul îl țin și fac rod întru răbdare. Așijderea și după tălmăcirea aceasta a strigat H(risto)s Apostolilor: Cei ce au urechi de auzit să auză.

Din îndemnul pildei acesteia a Mântuitorului care ne-a propus-o Evaghelia de astăzi, nu va fi de prisos a *ispiti rodirea cuvântului lui Dumnezeu în vremile lui Hristos, ale Apostolilor, și ale Sfinților Părinți, cari în veacurile cele dintâi ale creștinătății învățau Legea Creștinească, și apoi a ispiti și rodirea cuvântului dumnezeesc în zilele noastre.*

Este indeobște cunoscut că unul născut Fiul lui Dumnezeu a întemeiat închinarea unui adevărat Dumnezeu și a pus piatra cea din capul unghiului pentru Biserica lui Dumnezeu; așa dară el a fost cel dintâi propoveditor al cuvântului lui Dumnezeu. Sfânta Scriptură ne dă dovezi sigure, că rodirea cuvântului dumnezeesc învățat și propoveduit prin Hristos a fost bogată și cu îmbelșugare, căci cetim la Sfânta Evanghelie Matei cap. 14 St. 21 că H(risto)s a săturat în pustie cu cinci pâni și cu doi pești cinci mii de bărbați, afară de muieri și de copii. Din adevărta această evanghelică vedem rodirea cea mare și bogată a cuvântului dumnezeesc propoveduit prin Hristos. Apoi știm că H(risto)s a pus doisprezece Apostoli și

saptezeci ucenici, rânduindu-i ca să propoveduiască cuvântul lui Dumnezeu în toată lumea. Cum că cu rod bogat și cu spor mare a fost cuvântul lui Dumnezeu propoveduit prin Apostoli și ucenicii Domnului ne încredințăm din locurile sfintei Scripturi. Așa Sfântul Luca în Faptele Apostolilor Cap. 2. St. 41 adeverează că Apostolul Petru întâi în Ierusalim a propoveduit cuvântul lui Dumnezeu și numai decât trei mii de oameni au crezut în Hristos și s'au botezat. Tot Apostolul Petru altădată a învățat cuvântul lui Dumnezeu în pridvorul bisericii lui Solomon și îndată au crezut învățătorei lui cinci mii dintre ascultători. Faptele Apostolilor Cap. 4. St. 4.

Apostolul Filip ducându-se la Samaria a propoveduit împărăția lui Dumnezeu, și numai decât s'au botezat mulți bărbați și multe muieri.

Sergiu Pavlu, locțiitor împărătesc al Chiprului, a primit Legea lui Dumnezeu în urma învățătorei Apostolului Pavel, carele apoi s'a dus de acolo la Antiohia Pisidiei, și de acolo a intrat într'o zi de Sâmbătă în Sinagogă, unde la rugarea bătrânilor a cuvântat despre Hristos, și cuvântarea lui așa a plăcut celor de față, încât l-au poftit ca și Sâmbăta viitoare să le cuvinteze, care a și făcut un spor mare, căci apoi mulți jidovii au mers după dânsul și după Varnava. Rodirea cea îmbelșugată a cuvântului lui Dumnezeu în Antiohia Pisidiei prin nevoințele Apostolilor Pavel și Varnava așa o cetim în Faptele Apostolilor Cap. 13 St. 48: „că auzind neamurile s'au bucurat și măreau cuvântul Domnului, și au crezut, câți erau mai înainte rânduți spre viața vecinică.“

După acestia s'au dus acești Apostoli la Iconia, unde au intrat în Sinagogă și au propoveduit Legea lui Dumnezeu, și numai decât mulțime dintre jidovi și dintre Elini au crezut. Faptele Apostolilor Cap. 14. St. 1.

Aș putea arăta și pentru ceilalți Apostoli, că și după propoveduirea lor a rodit cu rod mare cuvântul lui Dumnezeu; însă fiind adevărul acesta prea cunoscut, să trecem la vremile Sfinților Părinți, și să vedem încât a rodit Legea lui Dumnezeu pe vremile lor.

Istoria bisericească ne încredințează, că prea mult a rodit cuvântul lui Dumnezeu prin învățăturile Sfinților Părinți, pentru că nici goanele împăraților păgâni, nici omorurile de acolo purcezătoare asupra Mucenicilor n'au putut împiedeca pe Sfinții Părinți dela propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu, nici că au putut înneca lucrarea învățătorei creștine în inimile ascultătorilor și pentru aceea rodirea cuvântului

dumnezeesc pe vremile Sfinților Părinți era cu mare imbelșugare, căci prea mulți jidovi, prea mulți păgâni și slujitori de idoli fiind pătrunși de minunile care le făcea Dumnezeu prin Sfinții și plăcuții lui, primeau sfântul Botez, și se făceau creștini. Insași Alexandra Impărăteasa păgânului împărat Dioclețian a mărturisit pre Hristos, încredințându-se din chinurile cu care bărbatul ei muncea pe Sfântul Gheorghie, că Dumnezeu creștinilor este Dumnezeu adevărat și atotputernic, iar dumnezeii păgânilor sânt niște chipuri cioplite moarte și făcute prin mâni omenеști.

Mai departe *istoria bisericească ne învață*, că în urma nevoințelor Sfinților Părinți și a altor dascăli bisericești sămânța cuvântului lui Dumnezeu a căzut pre inimile mai multor mii, și sute de mii de oameni, și a răsărit și a adus roadă multă, în sfârșit a căzut sămânța cuvântului dumnezeesc și pre inima unui Impărat păgân și a Maicii sale, adecă pre inima Impăratului Constantin și a Maicii Sale Elena, și răsărind și crescând în ei sămânța cuvântului dumnezeesc, a adus rod cu sutele, pentrucă nu numai împăratul Constantin cu Muma sa Elena au primit Legea lui Dumnezeu, ci și alți mulți dintre dregători și popor cu sute de mii, așa încât în scurtă vreme a mărturisit toată împărăția lui Constantin Legea cea prin Hristos Intemeiată, și de atunci până în ziua de astăzi toate părțile lumii sânt pline de creștini; prin urmare ar gândi cineva că și astăzi cade cuvântul lui Dumnezeu pre pământ bun și rodește roadă cu sutele. Insa nu va fi de prisos a ispiți aci încât este adevărată astfeliu de gândire și presupunere.¹⁾

Adevăr este că sântem creștini că avem sfânta Scriptură, avem cărți bisericești, avem cărți de rugăciuni, avem catehismuri, și toate aceste le avem tipărite și ni le putem câștiga cu înlesnire; avem arhieriei și ierei carii învață poporul în Legea lui Dumnezeu; avem catiheți carii învață pre copii în învățatura creștinească; avem popor care ascultă cuvântul cel propoveduit al lui Dumnezeu, așa dară avem cu înlesnire toate mijloacele nu numai pentru sămănătură, adecă pentru propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu, ci și pentru rodirea lui. Așa e, iubiților ascultători! Ni se pare că este așa, dar de vom ispiți mai adânc după adevărul lucrului ne vom convinge că deși toate înlesnirile le avem pentru propoveduirea și rodirea cuvântului dumnezeesc, totuși din

¹⁾ Continuare „Tel. Rom.” Nr. 82 din 15 Oct. 1855.

viața practică știm, că cuvântul lui Dumnezeu nu rodește astăzi roadă cu sutele precum rodea demult. Aceasta știm de acolo, căci vedem în toate zilele că creștinii de astăzi nu au atâta năzuială către ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu precum au avut creștinii în veacurile cele de demult.

Creștinii cei de demult mergeau în pământuri îndepărtate ca să asculte cuvântul cel propoveduit al lui Dumnezeu dela un arhiereu sau iereu, iar acum creștinii nu trebuie să meargă în pământuri îndepărtate ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu, căci în zilele noastre se află pretutindenea arhierii și ierei, carii propoveduesc Legea lui Dumnezeu și totuși puțin creștini năzuesc la ascultarea cuvântului dumnezeesc.

Creștinii cei de demult nu aveau biserici din pricina goanelor, unde să se fi adunat la învățatura creștinească și totuși se adunau pe ascuns și ascultau cu râvnă și cu evlavie cuvântu lui Dumnezeu, carele apoi rodea roadă cu sutele precum rodește sămânța cea bună, care cade în pământ bun; astăzi sânt biserici pretutindenea, unde cu înlesnire se pot aduna creștinii spre învățatura creștinească și totuși prea puțini se adună.

În vremurile de demult din pricina goanelor numai pe ascuns se puteau aduna creștinii la slujba dumnezeiască și tot se adunau, mari și mici, bogați și săraci, învățați și neînvățați; astăzi fără de nicio greutate se pot aduna creștinii la slujba dumnezeiască, și totuși prea puțini se adună, iar cei mai mulți nu se adună, ci se desvinovățesc că au lucrat; alții că se duc la drum, și alții altmintrelea, precum le vine mai bine la socoteală.

Creștinii cei vechi aveau cu mult mai puține școli decum avem noi, nu aveau cărți tipărite și cu preț ușor precum avem noi, ci trebuiau să le descrie (!) (scrie) sau cu mulți bani să le cumpere dacă vreau să aibă cărți, și totuși aveau cărțile trebuincioase și de suflet mântuitoare, și noi nu avem.

Creștinii din vremile de demult citeau niște cărți folositoare, atât pentru suflet cât și pentru alte lipse ale lor, și cărțile acelea au fost bune, căci și scriitorii lor au fost niște bărbați iscușiți și copti, cari erau atât învățați cât și înțelepți, dar astăzi vedem că creștinii cetesc niște cărți și scrisori cu care nici trupește nici sufletește nu se folosesc, care le scriu niște oameni cari singuri au lipsă de învățătură și de dascăl, de aceea a fost societatea cetățeană și lumea întregă mai

nainte cu mult mai liniștită, mai pacinică și mai fericită de cum este astăzi.

La creștinii cei de demult era a cincia poruncă a lui Dumnezeu, care legiuiește: „Cinstește pe Tatăl tău și pe Muma ta ca să-ți fie bine pre pământ“, o poruncă sfântă și de toți păzită, și cinstirea părinților și împlinirea voiei și a sfaturilor lor era pentru fii, pentru fiice și pentru toți mai micii ca o sfințenie mare, dar astăzi prea adeseori vedem pilde ale necinstirei și neascultării părinților și a mai marilor din partea fiilor și slugilor.

Socotind așa dară toate aceste, să nu ne mirăm dacă *cuvântul lui Dumnezeu nu rodește astăzi așa bogat*, cum a rodit în vremile de demult, ci să mărturisim că prea mulți creștini sunt astăzi ale căror inimi se pot asemăna cu drumul, cu piatra și cu spinii, și de aceea nu poate rodi cuvântul lui Dumnezeu în ei, și că prea puțini creștini sânt astăzi ale căror inimi se pot asemăna cu pământul cel bun; și de aceea cuvântul lui Dumnezeu în inimile acestora rodește roadă multă.

Precum însă Mântuitorul Hristos a fost îngrijit oarecând pentru întemeierea și lășirea credinței cei adevărate despre cunoașterea și închinarea unui adevărat și în Sfânta Treime închinat Dumnezeu, tocmai așa este îngrijată astăzi și Sfânta Maica noastră Biserică, pentru susținerea Legii lui Dumnezeu, și pentru cea de acolo purcezătoare mântuire a creștinilor, de aceea s'a cetit astăzi pilda Mântuitorului despre semănătorul, ca creștinii având urechi de auzit să auză învățătura pildelor și să se poarte ca cuvântul lui Dumnezeu așa să rodească în inimile lor precum rodește sămânța în pământ bun, și ca nu numai să asculte cuvântul lui Dumnezeu, ci să-l și îplinească, pentrucă Hristos pre acel creștin carele ascultă și îplinește cuvântul lui Dumnezeu, îl aseamănă cu bărbatul înțelept care a zidit casa sa pre piatră, zicând la Mateiu Cap. 7. st. 24: Tot cel ce aude cuvintele mele și le face, aseamăna-l-voi pre el cu bărbatul înțelept, care a zidit casa sa pe piatră.

Cât e de mare bunătatea și de nespus folos ascultarea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu, se vede și din acele cuvinte ale Mântuitorului dela Luca cap. 11 st. 28, care așa sună: „Feriți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pre el“.

În sfârșit, vrând li(su)s să convingă popoarele despre folosul ascultării și al împlinirii cuvântului lui Dumnezeu, a atins cu învățătura sa partea cea mai simțitoare a popoare-

lor, adică a atins iubirea care trebuie să aibă tot omul către Dumnezeu, zicând: de mă iubește cineva, cuvântul meu va păzi, și Tatăl meu (Il) va iubi pre el, și la el vom veni, și lăcaș la el vom face — Ioan Cap. 14. St. 23. Intr'adevăr în cuvintele acestea se cuprinde covârșirea tuturor răsplătelor, căci ce mai mult poate pofti cineva decât este aceea când Dumnezeu Tatăl iubește pe cineva; când Tatăl se duce la el cu Hristos, și își face sieși și lui Hristos lăcaș la dânsul?

Iubiților ascultători! Priveghiați la învățătura Evangheliei de astăzi, și nu lăsați cuvântul lui Dumnezeu așa să piară din inimile voastre, precum piere sămânța, care a căzut pe drum. Nu îngăduiți ca cuvântul lui Dumnezeu așa să se usuce în inimile voastre, precum se usucă sămânța care a căzut pe piatră, și din lipsa umezelei a veștejit; nu lăsați ca cuvântul lui Dumnezeu așa să se înnece în inimile voastre, precum se înneacă sămânța care a căzut între spini, ci priveghiați și lucrați ca ascultând și împlinind cuvântul lui Dumnezeu să fiți după înțelesul cuvintelor lui Hristos dela Mateiu, oameni înțelepți, cari zidesc casele sale pe piatră; să fiți după zisa lui Hristos dela Luca, oameni fericiți, și în sfârșit priveghiați și lucrați, ca Dumnezeu Tatăl să vă iubească și să vină cu Hristos la voi și să facă pentru sine și pentru Hristos lăcaș la voi. Amin.

CUVÂNTARE

LA DUMINECA A TREIZECI ȘI TREIA DUPĂ RUSALII

Intocmită și rostită de Excelența Sa Părintele Episcop Andreiu Baron de Șaguna.¹⁾

Despre nemulțămire.

Pronia lui Dumnezeu prevăzând toate câte se vor întâmpla în lume între oameni a dat învățături mântuitoare, care povățuesc pre om spre lucrarea celor bune și spre îndepărtarea dela cele rele. Să nu trecem dară, evlavioșilor creștinii cu vederea nici învățătura Evangheliei de astăzi, căci prea mult ne putem folosi dintrânsa.

Cuprinsul cel scurt al Evangheliei de astăzi este acela că venind Iisus în ținutul Gadarenilor l-a întâmpinat pre el

¹⁾ Tel. Rom. Nr. 87 din 2 Nov. 1855.

un om din cetate carele avea draci de multă vreme și îl ruga ca să-l tămăduiască de boală. Lui Hristos i s'a făcut milă de bolnav și l-a tămăduit. Aceste auzind cetățenii s'au mirat, dar totodată s'au rugat de Hristos ca să se ducă dela dânșii, căci se temeau de el. Hristos s'a dus dela ei, dar cel tămăduit vrea să meargă cu Hristos, însă l-a oprit pe el, și i-a zis lui: *Intoarce-te la casa ta și spune câte ți-a făcut ție Dumnezeu; și s'a întors tămăduitul în cetate, propoveduind toate câte i-a făcut lui Iisus.* Luca Cap. 8. St. 26—28.

Deci acest scurt cuprins al Evangheliei de astăzi ne propune 1-a *rugarea și credința bolnavului către Hristos*; a 2-a *tămăduirea lui*; a 3-a *mulțămirea lui* și a 4-a *nemulțămirea gadarenilor*, ca Hristos să meargă dela ei.

O, de trei ori fericite bolnave, carele ai avut nădejde deplină în puterea Mântuitorului, și i-ai mulțămît lui pentru binefacere și tămăduire!

Vai vouă nemulțămitorilor și fricoșilor gadareni, cari ați zis lui Iisus ca să meargă dela voi!

Precum în Evanghelia de astăzi spre cinstea bolnavului se pomenește credința și tămăduirea lui, căci s'a arătat mulțămitor și recunoscător pentru binefacerea lui Hristos ce o primise, așa sunt și astăzi toți aceia în cinste cari mulțămesc binefăcătorilor săi și recunosc binefacerea. Însă adevăr mare este și aceea, că precum Evanghelia de astăzi pomenește spre rușinarea gadarenilor, nemulțămîta care au arătat-o ei către Hristos, zicând, să meargă dela ei: așa și lumea de astăzi pre toți aceia îi pomenește cu osândire cari dintre noi se arată nemulțămitori către binefăcătorii săi.

Cum să fie purtarea binefăcătorilor, și oare au drept să ceară mulțămire pentru binefacerile lor, despre aceia voi *cuvânta cu alt prilej*, iar acum voi să cuvintez despre *păcatul nemulțămirei*.

Din iscusința de toate zilele vedem că feliurite sânt chipurile nemulțămirei; eu numai despre unele din acelea voi cuvânta aci și adecă despre răsplătire cu rău din nemulțămire, din nesocotință și din zăuitate.

Precum nesocotința îndeobște trage după sine urmări stricăcioase, așa și nesocotința despre mulțămire este stricăcioasă și rușinoasă. Adevăr este că una mână spală pe ceialaltă; adevăr este că fiecărui creștin îi este bine când face vreo milostenie; însă adevăr este și aceia că precum una mână nu se zăuie pe ceialaltă, așa nici miluiful să nu se zăuie de binefăcătorul său.

Păcatul nemulțămirii din nesocotință a fost urâcios totdeauna. Apostolul Pavel în Trimiterea a 2-a cap. 3 St. 2—4 învață pre Timotei: „ca să se feriască de iubitorii de sineși, de nemulțămitori și de aceia cari sânt iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dumnezeu, având chipul creștinătății, iară puterea ei tăgăduind“.

Vedeți, iubiți ascultători, cum numește Apostolul Pavel pre aceia cari din nesocotință sânt nemulțămitori, adică zic despre ei că numai chipul creștinătăți au, dar puterea ei o tăgăduesc. Mai că așa putea zice că e cu neputință a descrie toate întâmplările în care ni se face nouă bine din partea lui Dumnezeu și a oamenilor; fie dar destul a vă aduce aminte că nime dintre noi nu poate fi, dar nici că este, de iar fi și fost viața lui numai o clipită, fără ajutorul lui Dumnezeu și al oamenilor. Despre adevărul acesta ne vom convinge dacă vom privi la viața noastră, căci atunci vom afla că numai decât dela ceasul nașterii noastre începem să ne apropiem de sfârșitul nostru, adică de moartea noastră, — va să zică, pe cât am început a trăi pe atâta am început și a muri, — și între vremea aceasta dela naștere până la moarte nu petrecem nicio clipă fără ajutorul lui Dumnezeu și al oamenilor, și totuși vedem în toate zilele prea multe pilde ale nemulțămirei acesteia, și dacă ispitim după pricina nemulțămirei acesteia, aflăm că aceia purcede din nesocotință.

Să-mi credeți, evlavioșilor creștini, că neamul omenesc cu mult mai fericit ar fi pre pământ când s'ar feri de nemulțămire.

Chipul al doilea al nemulțămirei este zăuitarea binefacerii. Greșala aceasta are rădăcină în deșertăciune, și acela crede întrânsa carele ia toate pre ușor. Omul carele zăuie de binefacerea celor ce i-au făcut bine, lesne se alunecă în trebile sale, căci și așa roata norocului este rotundă, și tot întin; se întoarce, și dacă omul nemulțămitor se alunecă, adecă se nenorocește, cu greu află binefăcători; una pentru nemulțămirea sa, care a arătat-o cătră binefăcătorii săi cei dintâiu, alta iarăși pentru deșertăciunea, ca să nu zic pentru trufia, care l-a adus pre el la nenorocire.

De demult a zis Ecclesiastul, fiul lui David, că toate sânt deșertăciune în lume. (Ecles. cap. 1. st. 2). și cu durere trebuie să mărturisim că și astăzi toate sânt deșertăciune în lume. Adevăr este că oamenii tot mai mult și mai mult se covârșesc, fac înaintări mari în neșugătorii, în învățături, în măestrii și în alte multe, și totuși lumea de astăzi așa poartă

pe sine pata aceia, că e deșartă, *precum au purtat-o* în vremele înțeleptului Solomon, căci și lumea de astăzi zăuie pe binefăcătorii săi.

Oare nu ați văzut, iubiților ascultători! oameni cari bogați s'au născut în lume, și moștenind bogăția părintească se îmbuibă în grăsimea erezii lor, dar nu-și aduc aminte că dela Dumnezeu au primit bogăția lor și ca să mulțamească lui Dumnezeu prin darea milosteniilor. — Oare nu se poate zice despre unii ca aceștia că au chipul creștinătății, dar puterea ei o tăgăduesc?

Oare nu ați văzut oameni bogați, cari nu fac niciun bine, nicio milostenie săracilor, văduvelor și orfanilor, cari închid vistierile lor și strâng mâinile când ar trebui să le deschidă și să dea ajutoriu la biserici, la zidirea școalelor, la cumpărarea sfințelor odoare și vase pentru slujbă dumnezeiască și pentru întemeierea fundațiilor și a altor institute filantropice?

Oare nu știți, iubiților creștini, că sânt și astăzi oameni cari din deșertăciune înstreinează și întrebuițează bunurile bisericilor, avuțiile mănăstirilor și ale altor fundații spre alte scopuri decum sânt ele menite și consfințite dela fundatorii lor?

Oare nu ați văzut oameni cari săraci fiind, dar ostentindu-se și rugându-se lui Dumnezeu pentru ajutor s'au îmbogățit, și îmbogățindu-se nu vreau să știe de săraci?

Nu este scopul meu să descriu pe feliuriții nemulțămitori, ci să vă arăt urâciunea nemulțămirii, de aceia vă zic că e lumea aceasta nemulțămitoare, deși se ține în unele lucruri de *cultivată și civilizată*, și că poate aceasta o are, căci e deșartă. Deci de păcatul nemulțămirii se feresc aceia cari nu zăuie bunățile binefăcătorilor săi și cari urmează cu averile bisericesti, cu avuțiile mănăstirești, și cu alte fundații după voia evlavioșilor fundatori, cari fără îndoială mai bine au *prejudecat* scopul binefacerii lor decât aceia cari astăzi vreau să facă cu ele altmintrelea, adecă precum le place lor, căci zice înțeleptul Solomon în Pildele sale cap. 31. St. 30. „Că plăcerile sânt mincinoase și frumusețile sânt deșarte.“

Chipul al treilea de nemulțămire este *răsplătirea cu rău*. Păcatul acesta este înfiorător pentru un om care are simțuri creștinești. Răsplătirea cu rău a pătruns încă și inima Mântuitorului și durerea ce a simțit-o de acolo, când apostolul Iuda l-a vândut, așa o mărturisește. Încă și omul păcii mele, spre carele am nădăjduit, carele mănâncă pâinele mele a mărit asupra mea vicleșug. Psalm 40. St. 9.

Dacă răsplătirea cu rău a scârbit inima Mântuitorului, carele nu avea nicio greșală și nicio patimă în sine, cu cât mai mult scârbește inima unui om obicinuît răsplătirea cu rău? Oare nu este răsplătire de rău atunci când primim dela Dumnezeu bunătați, dar noi nu facem bine nici bisericilor, nici mănăstirilor, nici săracilor, nici văduvelor, sau orfanilor? Oare nu răsplătim noi cele bune cu rău când averile bisericilor, ale mănăstirilor și ale altor fundații le întrebuițăm după placul nostru?

Să nu ne mirăm dacă vedem că binecuvântarea lui Dumnezeu nu se sălășluște la unii ca aceia, cari răsplătesc cu rău cele bune, căci a zis înțeleptul Solomon în Pildele sale Cap. 17, St. 13, că nu se va muta răul din casa celui carele răplătește rele pentru bune.

Evlavioșilor ascultători! Am văzut din cuprinsul Evangheliei de astăzi cum a venit Hristos în părțile gadarenilor și cum aceștia au rugat pre Hristos să meargă dela ei, și cum cel bolnav, tămăduit, mulțămia lui Hristos pentru că l-a însănătoșat; am văzut mai departe că nemulțămirea este păcat mare; așa dară ce gândiți acum putea-vom veni și noi în starea aceea a nemulțămirei cătră Hristos, în care deveniseră gadarenii, zicându-i: Să meargă dela ei? Voi dară gândiți că nu putem veni în starea gadarenilor nemulțămitori, căci Hristos nu vine în ținutul nostru ca apoi să-i zicem: să meargă dela noi? Nu așa, evlavioșilor creștini, nu așa. Hristos s'a dus la gadareni ca să-i povățuiască spre cunoștința legii lui Dumnezeu, iar la noi vine ca să ne întărească în creștinătate. El este și acum, nevăzut, între noi cari sântem aci adunați în numele lui, căci a zis: „Unde sânt doi sau trei în numele meu adunați, acolo sânt și eu în mijlocul lor.“ Așa dară Hristos este în mijlocul nostru! Ce vom face acum? Spune-vom lui: Să meargă dela noi precum iau spus gadarenii sau vom mulțami lui pentru bunătațile care ni le face în tot ceasul precum a mulțămit bolnavul cel tămăduit? Aceasta atârnă dela purtarea noastră; căci toți aceia dintre noi cari sau din nesocotință sau din zăuitate sau din răsplătire cu rău se arată nemulțămitori cătră Hristos, sânt ca și gadarenii, și zic lui: să meargă dela noi; toți aceia cari înstrăinează averile bisericesti, mănăstirești și nu împlinesc voia fundatorilor evlavioși, zic lui Hristos: să meargă dela noi!

Precât sânt departe răsăriturile dela apusuri, așa departe să fie și dela noi nemulțămirea cătră Dumnezeu și să măr-

turism în toată vremea că nicio clipă nu putem fi fără ajutorul lui Dumnezeu și fără cel al altor oameni buni și cinstiți, și pentru aceea să nu trecem cu vederea niciun prilej când n'ar înflăcări în noi căldura mulțămirei. Noi vom ajunge astfel de purtare sănătoasă dacă ne vom feri de deșertăciune și de plăceri mincinoase, și deci vom precunoaște că noi de noi nu putem nici resufla fără voia lui Dumnezeu și în sfârșit dacă precunoscând nimicia noastră pentru toate bunătățile vom mulțami Domnului și cu vrednicie și cu dreptate ne vom închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimeii celei de o ființă și nedespărțită. Amin.

CUVÂNT

LA DUMINECA FARISEULUI ȘI A VAMEȘULUI, ÎNTOCMIT
ȘI ROSTIT DE EXCELENȚA SA, PREASFINȚITUL NOSTRU
EPISCOP ANDREIU BARON DE ȘAGUNA¹⁾

Despre evlavie.

Cetirea sfintei Evanghelii de astăzi despre fariseu și vameș ne dă o pildă vie, și o învățătură mare despre evlavia cea adevărată și despre evlavia cea fățarnică, precum și despre urmările acestor amândouă evlavii, căci cetim acolo: cum doi oameni au intrat în biserică să se roage, unul fariseu și altul vameș. Fariseul așa s'a rugat: Doamne mulțămescu-ți că nu sânt ca ceilalți oameni, jefuitori, nedrepți, necurați, sau ca și acest vameș; postesc de două ori în săptămână, dau zăciuală din toate câte câștig.

Iară vameșul de departe stând — va să zică la ușa bisericii — nu vrea nici ochii săi la ceriu să-i ridice, ci își bătia pieptul său zicând: Dumnezeule milostiv fii-mie păcătoșului.

După povestirea aceasta a adaus Mântuitorul următoarele cuvinte către Apostoli: „Zic vouă că s'a pogorît acesta mai îndreptat la casa sa decât acela; că tot cela ce se înalță, smerise-va, iară cela ce se va smeri, înălțase-va“. (Luca cap. 18. st. 10—14).

De vom sta la pilda aceasta a Mântuitorului și de vom gândi puțințel despre cuprinsul ei numai decât se va deștepta

¹⁾ „Tel. Rom.“ Nr. 11 8 Febr. 1856.

în noi o mulțime de gânduri, care ne zic că cutarii și cutării au evlavie adevărată și cutarii și cutării au evlavie fățarnică.

Noi, evlavioșilor ascultători! să rămânem pe lângă cuprinsul Evangheliei de astăzi și să nu lăsăm ca pilda fariseului și a vameșului să ne reducă la niște gânduri cu care să cutezăm a judeca și a măsura evlavia noastră și a deaproapelui nostru și apoi a zice că acela e fariseu și acesta e vameș; nu, nici de cum să nu ne facem judecători ai evlaviei.

De mă veți întreba, evlavioșilor creștini, cum înțeleg eu cuvintele mele, cu care am zis acum: că să rămânem la cuprinsul evangheliei de astăzi? Vă răspund: că eu aceste ale mele cuvinte așa le înțeleg: ca adevărat din pilda fariseului și a vameșului care ne propune Evanghelia de astăzi, să ne luăm învățătură mântuitoare ferindu-ne în evlavia noastră de osândirea deaproapelui nostru și smerindu-ne înaintea lui Dumnezeu să-l rugăm ca să ne fie nouă păcătoșilor milostiv.

Prilej îndemănatoc ni să dă nouă astăzi de a vedea ce este evlavia? Evlavia este cucernicie cu umilință înaintea lui Dumnezeu; este umilirea omului înaintea sfințeniei, înaintea mărimii și înaintea atotputerniciei lui Dumnezeu; este mărturisirea înaintea lui Dumnezeu a slăbiciunilor noastre; este precunoașterea firei noastre păcătoase înaintea lui Dumnezeu; — acestea hotărâri se deduc cu cea mai sigură urmare din cuvintele Mântuitorului, care le-am auzit în Evanghelia de astăzi în următoarele: „Cela ce se va smeri înălțase-va, și cela ce se va înălța smerise-va“; va să zică: acela va primi iertare de păcate dela Dumnezeu, carele cu prilejul rugăciunii sale se va cuceri cu umilință înaintea lui Dumnezeu; carele mărturisește slăbiciunile și păcatele sale, și precunoaște firea sa cea păcătoasă și nu osândește pre deaproapele său. Astfel de evlavie și astfel de rugăciune a făcut vameșul din Evanghelia de astăzi, de aceea a zis Hristos Apostolilor săi: Că vameșul mai îndreptat s'a pogorit la casa sa decât fariseul.

Așa dară evlavia poate să fie și păgubitoare și osânditoare? Poate și aceasta se întâmplă atunci când rugăciunea noastră către Dumnezeu se desprinde cu lăudăciuni despre noi și cu osândirea deaproapelui nostru. Întărirea acestora o aflăm în rugăciunea fariseului carele rugându-se nu numai a pomenit către Dumnezeu că el împlinește poruncile legii, ci s'a și lăudat că nu este așa păcătos ca ceilalți oameni, sau ca vameșul carele încă se aflase în biserică, și stând la

ușe se ruga. Cum că astfel de evlavie este păgubitoare și osânditoare ne încredințăm deplin din judecata lui Hristos, carele limpede a zis: că vameșul mai îndreptat s'a pogorît la casa sa decât fariseul.

Ce gândiți, evlavioșilor creștini! de unde vine aceea că unii dintre creștini au evlavie mântuitoare iar alții osânditoare? Într'adevăr nu de aceea vine nici una nici alta, decât dela însușirea inimii. În de obște e știut că precum sânt însușirile inimii așa sânt și faptele. Adevărul acesta l-a cunoscut prorocul David, de aceea se ruga către Dumnezeu, zicând: „Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele“. (Psalm 50).

Tot acolo mai jos, pomenind despre jertfa care place lui Dumnezeu, zice: „Jertfa lui Dumnezeu, duh umilit, inimă înfrântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi“.

Cum că prorocul David bine a zis: că inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi, se vede din cuvintele Mântuitorului, care le-a zis din Evanghelia de astăzi Apostolilor, despre vameș, că adevărat acesta mai îndreptat s'a pogorît în casa sa decât fariseul, și că cel ce se va smeri înălțase-va, și cel ce se va înălța smerise-va.

Cum că inima înfrântă și smerită nu o va urgisi Dumnezeu se vede și din alte cuvinte ale Mântuitorului, care la Apostolul Matei Cap. 5. St. 3, 15, așa le cetim: „Fericiți cei blânzi că aceia vor moșteni pământul; fericiți cei curați la inimă, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“.

Vedeți, evlavioșilor creștini, ce bine aduc creștinului însușirile mântuitoare ale inimii, precum sânt blândețea și inima înfrântă.

Ce să zicem despre evlavia osânditoare? Să vedem mai înainte ce este evlavia osânditoare? Evlavia osânditoare este aceea rugăciune care se face din inimă fățarnică și făloasă. Oare să ne lăsăm în desbaterea evlaviei osânditoare? Oare să vorovim mult despre inima fățarnică și făloasă? Nu, iubitorilor ascultători, nu; ferească-ne Dumnezeu; ci să ne rugăm de Dumnezeu cu psalmistul pentru inimă înfrântă și smerită, și să ne fie pildă mântuitoare vorbele lui H(risto)s cu care Matei cap. 15. St. 7—8, a înfruntat fățarnicia cărturarilor evreești, zicând: fățarnicilor, bine a prorocit de voi Isaia, zicând: „Se apropie de mine poporul acesta cu gura sa, și cu buzele mă cinsteste, dar inima lor departe este dela mine“; să ne fie de pildă mântuitoare osândirea fariseului din Evanghelia de astăzi, carele nu s'a întors la casa sa așa îndreptat

ca vameșul; să avem înaintea ochilor sfatul Mântuitorului, cu care la Matei Cap. 7. St. 1—4, zice: „Nu judecați ca să nu vi să judece și cu ce măsură veți măsura, cu aceeași vi se va măsura vouă; iară tu cel ce vezi ștercul cel din ochiul fratelui tău, și bârna cea din ochiul tău nu o simți; s'au cum vei zice tu fratelui tău: lasă să scot ștercul din ochiul tău, și iată bârna este în ochiul tău; fățarnice! scoate întâi bârna din ochiul tău, și apoi vei vedea a scoate ștercul din ochiul fratelui tău“.

Vedeți, cum se osândește evlavia, care se face cu inimă fățarnică și făloasă!

Pentru mai deplina înțelegere a cuvintelor Mântuitorului, cu care a zis: „Feriți-vă cei blânzi că aceia vor moșteni pământul“, aflu de lipsă a vă tălmăci pre creștinul blând și pre pământul care-l va moșteni. Blând se chiamă acela carele are așezare lină a Duhului cu pază, ca pre nimeni să nu întărite și cu nime să nu se gălcevească. Iar subt pământul acela care-l făgăduiește H(risto)s, celor blânzi, se înțelege lățirea învățaturii creștine în tot pământul până la marginile lumii; se înțelege lățirea lăcuințelor creștinilor preste toată fața pământului; se înțelege biruința bisericii creștine asupra capiștilor păgânești; se înțelege domnia împăraților creștinești asupra popoarelor necreștine; mai pe urmă se înțelege și împărăția cerului, carea după învățătura bisericească se numește și pământul celor vii, pentru că moștenitorii împărăției cerești vor fi vii deapănarea, adecă nu vor muri, ci vor viețui în veșii vecilor. Și prorocul David în Psalmul 26. St. 19, împărăția cerului o numește pământul celor vii, rugându-se cu nădejde și zicând: „Crez că voi vedea bunătățile Domnului în pământul celor vii“.

Deci cele despre evlavie astăzi puindu-vă înainte, evlavioșilor ascultători, v'am arătat cum trebuie să fie evlavie și rugăciunea noastră. Prin urmare, străduiți-vă ca pilda fariseului și a vameșului din Evanghelia de astăzi să zidească în voi și în copiii voștri inimă curată, inimă înfrântă și smerită și să înnoiască duh drept întru cele dinlăuntru ale voastre. Străduiți-vă ca blândețele voastre să fie arătate înaintea tuturor oamenilor, căci blândețele fac pe om tuturor iubit, precum zice înțeleptul Sirah Cap. 3. St. 17: „Fiule! cu blândețe săvârșește lucrurile tale și atunci pre lângă cinste vei avea încă și iubirea oamenilor“. Așa e, să fim blânzi. Căci atunci Dumnezeu nu ne va lepăda dela fața sa, și duhul său cel sfânt nu-l va lua dela noi, și va face să moștenim pământul celor vii. Amin.

Predigten

zur

jährlichen Gedächtnißfeier

des

heiligen Großmärtyrers **Georg**,

des

heiligen **Konstantin**,

der

Mariä Verkündigung,

und der

Christi Himmelfahrt,

verfaßt von

Andreas Freiherrn von Schaguna,

Bischof in Siebenbürgen.

Sermannstadt, 1856.

Druck der Ditzjesan-Druckerei.

Nr. 1.

PREDIGTEN

În 1856 Șaguna tipărește deosebi într'o broșură de 48. pagini, în traducere nemțească, următoarele 4 cuvântări din Adaosul la Chiriadromion.

1. *Cuvânt la sărbătoarea Sfântului Marelui Mucenic și purtătorului de biruință Gheorghe.*

2. *Cuvânt la sărbătoarea sfinților marilor împărați și întocmai cu apostolii Constantin și Elena.*

3. *Cuvânt la sărbătoarea Bunevestiri a Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria, care este în douăzeci și cinci Martie.*

4. *Cuvânt la sărbătoarea Înălțării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.*

Broșura e închinată baronului Gheorghe Sina de Hodeș și Kezdia, pe atunci Consul general al Greciei la Viena și unul dintre mecenajii macedo-români, cu care Șaguna era înrudit și păstra legături de prietenie.

Cu ce prilej i-a închinat această cârticică și mai ales de ce a tipărit-o în nemțește nu se poate constata din cuprinsul broșurei, lipsind în această privință orice notiță lămuritoare.

Reproducem aci în faximil, mărime originală, titlul acestei broșuri. (Vezi clișeu Nr. 1).

CUVÂNTĂRI

/ ținute / ÎN BISERICILE PAROHIALE DIN BRAȘOV, / cu / *Ocazunea cetirei înaintului Decret / gubernial / despre / Publicitatea Gimnaziului / de / Lege greco-răsăriteană din Brașov în 11-lea Martie 1856. / Sibiu, / În Tipografia diecezană în anul 1856 / (Vezi clișeu Nr. 2).*

Broșura aceasta, format 8° de 51 pagini, nu o menționează nici Nicolae Popea nici Gheorghe Tulbure printre cărțile tipărite la diecezană în vremea lui Șaguna.

Cuprinde următoarele:

КЪ ВЪЖНТЪРІ

ЦИНЪТЕ

ЛУН ВИСЕРІЧІЛЕ ПАРОХІАЛЕ ДІН БРАШОВ,

КЪ

ФІАЗИОНЕА ЧЕТІРЕІ ДНАЛТЪЛЪІ ДЕКРЕТ
ГЪБЕРНІАЛ

досяре

Шоблічататеа Гімназіо.лѡї

де

Лечеа греко-росзрітеанъ дін Брашов дн 11-леа Мартіе 1856.

СІВІІЪ,

дн Типографіа дичезанъ дн аналъ 1856.

№. 2.

I. CUVÂNT rostit de G. Munteanu Director gimnazial, în Biserica Sf. Nicolae în a doua Duminecă a Păresimilor, cu prilejul publicării „Decretului de publicitate“ emisu de ce. r. Ministeriu de Cult și Invățământ pentru gimnasiulu român u ort. răsăriteanu din Brașovu 1856“ (Dela pag. 3—15).

„Fraților!

Cu binecuvântare arhierească vin, ca din acestu locu, de unde sântei deprinși a auzi cuvântulu lui Dumnezeu numai prin rostulu fețelor sfinte, să vă descoper următoarele:

Luați aminte.

Precum între popoarele ce locuescu în această țeară, noi, românii sântemu cei mai vechi: tocma așa relegea și Biserica noastră dreptu credincioasă răsăriteană e cea mai antică. Nu e nici o urmă în istorie, această carte a trecutulu, că românii s'ar fi ținutu vreodată de altă relege“.

În continuare face o succintă incursiune în istoria neamulu nostru din Transilvania, arătând câteva crâmpes din martiriul pentru credință, până la Decretul de Toleranță al lui Iosif al II-lea; reasezarea Ierarhiei la cărma Biserici strămoșesti, culminând cu Marele Șaguna, creatorul de așezăminte bisericesti, școlare și naționale.

Printre altele spune că pe când limba românească era amenințată cu excluderea chiar și din biserici, dacă s'ar fi sculat cineva și ar fi zis:

„En ascultați, o voi multu cercaților români răsăriteni! Ce vă împuținați cu inima, să știți, că în a. mântuirii 1856, voi o să aveți la loculu cel mai frumosu din totu Brașovul un Gimnaziu, în care nu numai relegea voastră, ce o iubiți atātu, ci și științele se vor învăța în limba voastră, ce nu o iubiți mai puțin. Ce i-am fi respu[n]su noi oare acestu: optimistu? Clătind cu capetele noastre i-amu fi respunsu: Da, o credemu, bunulu meu, când Tâmpa¹⁾ se va muta în Grovănu²⁾. Atātu de rea, ba cu neputință, ni s'ar fi părutu,

¹⁾ Munte ce se ridică deasupra Brașovulu.

²⁾ Piața în care e ridicată zidirea Gimnaziulu.

Înființarea unei idei atât de îndrăzneță în atari cercustări!

Tâmpa, fraților, nu s'a mutat, ea stă unde a stătutu de când a pus-o Dumnezeu; românulu creștinu însă, când trece prin Grovănu caută la mareața zidire, în care e înființatu Gimnaziu de legea sa, mărește pe Dumnezeulu părinților sei convinsu; că cel ce are credință, câtă e grăuntele de muștaru, poate muta munți.

Să vă spunu acum în ce chipu greuntele de muștaru a crescut arbore mare! "... Și în cele ce urmează face istoricul gimnaziului brașovean.

II.

CUVÂNT

șinutu în Biserica din Brașovulu-vechiu în 11-lea Martie 1856, de Vasilie Oroianu, Prof. gimn. (pag. 16—21).

III.

CUVÂNTAREA

ce s'a zisu la 11 Martie 1856, în Biserica sf. Treimi din Brașov de T. Protopopulu, Parohulu și Catehetulu Gimnaziulu Greco-răsăriteanu din Brașov, Ioanu Petric, cu ocasiunea cându s'a publicatu Decretulu ministerialu din 28 Ianuărie Nr. 832/1856 despre publicitatea acestui Gimnasiu. (Pag. 21-35).

IV.

CUVÂNTUL

ce s'au zisu cu ocaziunea publicării milostivului Decretu gubernialu din 15 Februarie 1856 sub numerii 2693/667 sunătoriu despre publicitatea Gimnaziului micu greco-răsăriteanu din Brașovu de Iosifu Baracu, Protodiaconu și Profesor gimnazialu, în Biserica Sfintei Treimi din preurbiul Brașovului numită „pe Tocile“ în 11 Martie 1856. (Pag. 36—51).

TÂLCUIALA
EVANGHELIILOR

în *Duminecile Invierii și ale SĂRBĂTORILOR*. / Tipărită / cu binecuvântarea *Ecseleției Sale / Domnului / ANDREIU Barone de ȘAGUNA*, / *Episcopul diecezan al Bisericii drept-credincioase greco- / răsăritene din Ardeal, Comendator al Strălucitului / Ordine Austriac Leopoldin, și Sfetnicul din lăuntru / de Stat al Maiestății Sale Cesaro-regești Apostolice. / SIBIIU, / În Tipografia Episcopescă 1857. (Pag. 206). (Vezi clișeu Nr. 3).*

Apariția acestei cărți este anunțată prin următoarea adresă Nr. konzist. 538/1857:

„*Pin aceasta vi se aduce la cunoștință, că acuma de curând au ieșit de sub tiparul tipografiei noastre diecesane Tâlcuirea evangheliilor pentru Dumineci și Sărbători de peste an. Lipsa cărții acesteia o presupun, că au simțit-o fiecare creștin în parte, carele au dorit măcar cât de puțin a spori întru învățătura evanghelică; deci adaog numai, că aceeași este foarte trebuincioasă atât pentru Preoțime, care are de a propovedui cuvântul lui Dumnezeu, cât și pentru ceilalți creștini, carii știind carte doresc a se adăpa mai bine în învățătura cea Dumnezeiască,*

Prețul Tâlcuirii Evangheliilor e numai de 1 fl. 10 cr., M. K. legate.

Sibiu în 14-lea Iunie 1857.

Al vostru

de binevoitor Arhiereu

ANDREIU BARON DE ȘAGUNA m. p.“¹⁾

Din cuprinsul acestei adrese se vede limpede că ea era destinată Preoțimei și ca izvor omiletic. Cuprinde 50 tâlcuiri la Evangheliile Duminecale și 10 tâlcuiri la Sărbători. E retipărire a ediției dela Buda, din 1835, apărută tot sub titlul: „*Tâlcuiala Evangheliilor*“... (Vezi mai sus pag. XXII). Dar în

¹⁾ Gh. Tulbure, Mitropolitul Șaguna, pag. 301.

Т Ж Л К У А Л А
 ЕУАНГЕЛІИЛГӨР,

АН ДУМННӨЧЛӨС АНӨВӨРІЙ ШИ АЛӨ
 СӨРӨӨТӨРИЛГӨР.

ТИПЗРИТӨ

КӨ БИНИКӨБЖИТАРӨ ДУСИЛІНЦІЙ СӨЛӨ

ДОМНУЛЫЙ

АНДРЕЮ БАРОНЕ ДЕ ШАГЪНЯ,

Епископал дичезан ал Бисеричий Архиткрединчосе греко-
 речеритине дин Ярдеал, Командатор ал Отрлвчичтлалы.
 Ордине Австриак Леополдин, ши Офетник дин лхбнтрө
 де Стат ал Маистрциий Сам Чесаро-реуциий Апостоличе.

СИБИЮ,

Ал Типография епископскы 1857;

---

cuprinsul cărții nu găsim nicio lămurire în care să ni se arate izvodul după care se face tipărirea. Se deosebește de ediția dela 1835 prin faptul că nu reproduce Cuvântul înainte și cuprinsul îl dă la urmă.

În conspectul cărților tipărite la diecezană, pe vremea lui Șaguna, publicat atât de Nicolae Popea cât și de Gheorghe Tulbure, această ediție, dela 1857, nu-i menționată. Deasemenea nici Șaguna în Memoriile sale nu a lăsat nicio însemnare despre ea — așa cum a lăsat de exemplu despre pomenita ediție inexistentă dela 1854.

Tâlcuiala aceasta a Evangheliilor se mai retipărește tot la Sibiu, în 1860, cu specificarea pe foaia de titlu: „*A doua Edițiune*“. Dar probabil o socotește a doua edițiune a celei dela 1835 întrucât reproduce și Cuvântul înainte — întocmai, doar titlul îl redă sub forma: *Precuvântare la Tâlcuiala Evangheliei*“. Nici această retipărire nu arată însă izvodul prim.

CAPITOLUL III

PREDICILE LUI ȘAGUNA. ANALIZĂ: IZVOARELE, FONDUL,
FORMA ȘI STILUL

Izvoarele predicilor lui Șaguna.

1. *Sfânta Scriptură.* Șaguna nu a arătat deosebi izvoarele folosite la alcătuirea predicilor sale. Dar predicile lui, atât cele duminecale cât și cele la sărbătorile anului bisericesc s'ar putea defini drept *predici biblice*, întrucât afară de una, cea dela hirotonirea lui întru episcop, toate celelalte sunt brodate pe texte luate din Sfintele Scripturi. Tuturor sfaturilor și îndemnurilor sale, pe care le dă credincioșilor, le arată cu imbelșugare temeurile din Sfânta Scriptură. Textele din Sfânta Scriptură citate în predicile lui Șaguna și locurile indicate ne obligă să așezăm ca prim izvor al lor Sfânta Scriptură, atât a Vechiului cât și a Noului Testament.

Deosebi de textele din Sfânta Scriptură pe care Șaguna le întrebuințează în cuprinsul predicilor, fără trimiteri, întâlnim în cele 29 predici (3 duminecale și 26 la sărbători) 78 locuri din Noul Testament și 68 din Vechiul Testament. Și anume, din Noul Testament: dela Matei 24 locuri, Marcu 1, Luca 13, Ioan 8, Fapte 10, Romani 2, I Corinteni 4, Galateni 1, Coloseni 3, Filipeni 2, Efeseni 1, I Timotei 3, II Timotei 1, Tit 3 și Evrei 3. Iar din Vechiul Testament: Facere 6, Ieșire 4, Deuteronom 2, Isus Navi 1, II Impărați 1, III Impărați 2, IV Impărați 2, Psalmi 16, Ecclesiast 1, Pildele lui Solomon 11; Înțelepciunea lui Solomon 1, Sirah 9, Iov 1, Isaia 3, Iezechil 3, Daniil 1, Maleahi 1, Osie 1, și Tovie 1.

Din cuprinsul predicii la Nașterea Sf. Ioan și la Nașterea Fecioarei Maria am fi îndreptățiți să spunem că pe lângă

cărțile canonice ale Sfintei Scripturi a recurs și la evanghe-
liile apocrife.

2. *Cărțile bisericești de ritual.* Al doilea izvor, pe care îl putem identifica în predicile lui Șaguna, îl formează cărțile bisericești de ritual, anume Sinaxarele și imnologia Mineelor. De altfel Șaguna nu numai că și-a scos material de predici din cereasca imnologie a Bisericii noastre ci și graiul său l-a îndreptat după al cărților bisericești.

În predica la 1 Ianuarie, pomenirea Sf. Vasilie cel Mare, după ce arată „cât e de scumpă nouă moartea cuvioșilor lui Dumnezeu“, Șaguna continuă: „Astăzi prăznuim noi pomenirea unuia din sfinții și cuvioșii lui Dumnezeu... despre care Sf. Maica Biserică zice: *Că darul dumnezeștilor lui cuvinte ni s'a făcut nouă scară dumnezeștii înălțări, căci duhovnicească trâmbiță agonisindu-și sieși, Sf. Vasilie, cu aceea a propoveduit dumnezeștile învățături*“. Acest fragment l-a luat din Sedealna Polileului dela 1 Ianuarie stihirea cu Slavă.

În predica la Botezul Domnului întâlnim Stihirea cu Slavă a Litiei (pag. 30—31).

Stihirea cu care se încheie predica la Sfinții 40 de Mucenici (pag. 68) nu se află în imnele acestei sărbători.

Predica la Bunavestire o începe cu cuvintele Irmosului: „*Binevestește, pământule, bucurie mare, lăudați ceruri mărirea lui Dumnezeu*“. Adaugă pricina bucuriei exprimată în Troparul zilei: „*Astăzi este începătura mântuirii noastre*“. Prin textele acestor imne, asupra cărora revine în introducere, scoate în evidență „însemnătatea cea neobișnuită a sărbătorii“ (pag. 71).

În cuprinsul predicei la Adormirea Maicii Domnului deasemenea întâlnim texte din Icoasele Acaftistului.

Imnele cărților bisericești pe care pietatea ortodoxă, în decursul vremilor, le-a închinat sfinților și nenumăraților mucenici și mucenice ale creștinătății alcătuiesc un izvor omiletic inepuizabil. Din păcate însă acest material este aproape neîntrebuințat ca material omiletic. Șaguna a gustat dulceața imnologiei bisericești, deaceia predicile sale sunt o stăruitoare

trimitere la acel izvor limpede, răcoritor de orice zăduf al inimei și întremător de suflete.

3. *Alte cărți de predici folosite ca izvoare.* Tema predicii la Dumineca a douăzeci și una după Rusalii, despre rodirea și nerodirea cuvântului lui Dumnezeu, a luat-o din predica la aceeași Duminecă, a lui Teotoche, din Chiriacodromion, dar o lucrează cu totul independent.

Titlul predicii acesteia, la Teotoche, este formulat astfel: „*Pentru nerodirea ceea ce se vede a cuvântului celui dumnezeesc*“. Șaguna vedem că pleacă dela textul din Luca 8, 8. După introducere anunță tema cu următoarele diviziuni: Rodirea cuvântului lui Dumnezeu în vremile lui Hristos, ale Apostolilor, ale sfinților Părinți și apoi rodirea cuvântului dumnezeesc în zilele noastre.

Predicile lui Teotoche sunt socotite printre lucrările de seamă ale omileticii ortodoxe. Pentru frumusețea lor grăiește în primul rând retipărirea lor de 6 ori în românește și în al doilea rând faptul că: „*Tălmăcirea cea înțeleasă a Evangheliiei, moralul cel mai curat și stilul frumos, ușor și dulce, care sânt meritele acestei cărți au tras luarea aminte a Eforiei școalelor și o au prescris de carte de citit pentru unele din clasele Colegiului*“ Sf. Sava din București.

Dar întrucât și Teotoche și Șaguna tratează aceeași temă spre a le putea compara cele două predici și a trage concluziile absolut nepărtinitoare, dăm aci în întregime și textul predicii lui Teotoche.

Cuvânt

*după Evanghelia a 4-a dela Luca a Duminecii a douăzeci și una
Pentru nerodirea ceea ce se vede a cuvântului celui dumnezeesc.*

Lucru de mirare vedem acum fraților, că se întâmplă la propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu, cu totul deosebit de cele ce se întâmplă la începutul credinței creștinești. Când întâiu în Ierusalim a deschis gura sa Petru înaintea popo-

rului, și pe scurt și prost (= simplu) a învățat, lui Dumnezeu au crezut îndată și s'au botezat ca la trei mii de oameni. Că zic: „Deci ei cu dragoste primind cuvântul lui s'au botezat; și s'au adaos în ziua aceea suflete ca la trei mii“.

Altă dată iarăș acestaș a propoveduit în pridvorul ce se numia al lui Solomon; și au crezut din cei ce ascultau învățătura lui ca la cinci mii. Precum iarăși zice: „Și mulți dintre ceice au auzit cuvântul au crezut și s'a făcut numărul bărbaților ca la cinci mii“.

Vine Filip în Samaria, propoveduește acolo pentru împărăția lui Dumnezeu și pentru numele lui Iisus Hristos și cred îndată și se botează bărbați și mueri.

Vine Varnava și Pavel la Pafos, învață acolo cuvântul lui Dumnezeu și crede îndatăși Antipatul Serghie Pavel. Și socotiți ce învățau atunci dumnezeestii Apostoli pe ascultătorii lor. Li învățau pe dânșii ca să se lapede de credința lor cea părintească și să primească alta, pe cea întru Hristos. Li învața pe dânșii ca să se supună la altă lege, cea evanghelicească, (lege) care era potrivnică legii lor. Li îndemna pe dânșii ca să părească năravurilor lor cele obicinuite și să îmbrățișeze altele, cele creștinești, altă viață, alte obiceiuri, altă petrecere, cea duhovnicească în loc de cea trupească; cea cerească în loc de cea pământească.

Dar însă auzind ei propoveduirea Evangheliei se lepădau de obiceiul lor cel vechiu și părintesc și primiau credința cea nouă străină. Defăimau slobozenia cea din legile lor și puneau grumazul lor sub jugul cel evanghelicesc al Domnului. Se întorceau dela desmierdările trupului și dela toată desfătarea și odihna trupească și alergau la goane, la lupte, la primejdii, la moarte.

În vremile cele de acum și se propoveduește cuvântul lui Dumnezeu, și se cetește, dar mai nicio roadă nu se face. Învață și în vremile cele de acum propoveditorii, nu să ne lepădăm de credința cea părintească ci să o păzim pe dânsa nespurcată și neîntinată. Învață, nu să primim altă lege nouă, ci să păzim legea cea creștinească, pe care am luat-o dela părinții noștrii. Învață, nu să urmăm altor obiceiuri și năravuri, ci să petrecem după obiceiurile cele vechi ale creștinilor. Dar în vremile cele de acum mai nicio roadă nu se face. Fiește carele lesne poate socoti câtă greutate avea atuncia și câtă lesnire are acum ascultarea la propoveduirea Evangheliei. Dar acum mai nicio roadă nu se face. Acest lucru cu adevărat este vrednic de mirare și de nedumerire.

Zic oarecari: Atuncia rodia cuvântul lui Dumnezeu pentru că îl întăriau pe el minunile. Au crezut ca la trei mii de suflete când a învățat Petru, întâi pentru că s'au minunat și s'au spăimântat auzind pe Apostoli de năpraznă grăind în feluri de limbi. Au crezut ca la cinci mii când a învățat acestaș Apōstol a două oară pentru că au văzut pe cel ce era din pântecel maicii sale olog, și se purta de alfi, că umbla și săria. Au crezut în Samaria bărbați și muieri, când a propoveduit Apostolul Filip, pentru că dela mulți din cei ce aveau duhuri necurate, strigând cu glas mare ieșiau. Și mulți slăbănogi și ologi s'au vindecat. A crezut Antipatul când a învățat Pavel, pentru că a văzut că blestemul lui a orbit îndată pe Elima vrăjitorul.

Așa, prea adevărat este că semnele și minunile ajutau și întăriau propoveduirea, precum mărturisește Marcu-evangelistul, zicând: „Iar ei ieșind au propoveduit, pretutindenea Domnul ajutorând, și cuvântul adevărindu-l prin semnele ce le urmau“.

Dar întâi vedem că mulți au crezut nevăzând minuni. Care minune a văzut famenul, arapul, puternicul Candachiei, împărătesei etiopilor, când prea laudatul Filip deschizând gura sa și tâlcuind graiul prorocului Isaia, a binevestit lui pe Iisus? Nicio minune nu a văzut. Dar însă auzind tâlcuirea lui Filip, a crezut îndată și s'a botezat.

Care minune au văzut antiohienii când oarecari bărbați chiprieni și chirieni grăiau către elinii cei de acolo, binevestind pe Domnul Iisus? Nicio minune nu au văzut. Dar însă mult număr crezând s'au întors cătră Domnul.

Care minune au văzut cei din Antiohia Pisidiei, când Pavel și Varnava s'au arătat și i-au învățat pe ei credința cea întru Hristos? Nici una: „Dar însă neamurile cele de acolo auzind propoveduirea se bucurau și slăviau cuvântul Domnului și au crezut câți erau rânduiți spre viața cea vecinică“.

Nicio minune nu au văzut cei din Iconia când iarăș acelaș Pavel intrând în sinagoga cea de acolo a grăit cuvântul lui Dumnezeu: dar însă mulțime multă din Iudei și din Elini au crezut.

Minune nu au văzut cei ce locuiau în Bereea, dar însă când Pavel și Sila au învățat în sinagoga Iudeilor cea de acolo: „Au primit cuvântul cu multă osârdie și mulți dintrânșii au crezut și din muerile elene cele cucernice și din bărbați nu puțini“.

Nicio minune nu au văzut atenienii, dar însă au crezut la propoveduirea lui Pavel, Dionisie Areopagitul și o muiere anume Domaris și alți împreună cu ei.

Ce minune a făcut Ioan Botezătorul când propoveduia și zicea: „Pocăiți-vă că s'a apropiat împărăția cerurilor“? Nici una. Dar însă „atuncia mergea către el Ierusalimul și toată laturea din prejurul Iordanului și se boteza în Iordan dela dânsul, mărturisindu-și păcatele sale“.

Iar a doua: de ar fi avut minunile puterea de a îndupleca și a întoarce, trebuia toți cei ce au văzut minuni să se fi întors. Dar Faraon a văzut minuni, și multe și mari, și în loc de a crede s'a împietrit. De ar fi avut minunile puterea întoarcerii trebuia cei ce au văzut minunile lui Iisus Hristos să creadă întru el. Dar noi vedem că fariseii, văzând pe cel mut și îndrăcit că s'a vindecat de Iisus Hristos, ziceau: „Cu domnul dracilor scoate dracii“. Iar mai marele sinagogei văzând pe muierea cea gârbovă că s'a îndreptat, în loc de a crede se mânie. Iarăși oarecari din farisei văzând pe cel orb din naștere că vede, nu au crezut ci ziceau pentru Iisus Hristos: „Omul acesta nu este dela Dumnezeu, că Sâmbăta nu păzește“. Iar Iudeii văzând aceeași minune nu au crezut, ci ziceau: „Noi știm că omul acesta păcătos este“. Și se sfătuiră că de îl va mărturisi cineva pe el a fi Hristos să se scoată afară din sinagogă.

Oarecari iarăși zic, că cuvântul lui Dumnezeu în vremile acestea de acum nu rodește pentru că lucrurile propoveduitorului sunt nevrednice propoveduirii și protivnice învățaturii lui. Aceasta se vede că o întărește și fericitul Pavel, grăind: „Deci cela ce înveți pe altul pe tine nu te înveți? Cela ce propoveduești să nu fure, furi? Cela ce zici să nu preacurvească, preacurvești? Cela ce urăști idolii, furi dela Biserică?“.

Apostolul Pavel nu a zis că cuvântul lui Dumnezeu rămâne neroditor pentru că cel ce îl învață pe el este nevrednic și are lucruri protivnice învățaturii sale: ci numai a mustrat și a rușinat pe învățătorul cel ce are viață rea, carele învață pe alții, dar de îndreptarea sa nu poartă grije. Iar Domnul și Stăpânul tuturor a grăit pentru pricina aceasta curat și arătat. Cărturarii și fariseii erau vicleni, mincinoși, zavistnici, de multe ori grăind Domnul împotriva lor cuvântul acela: Vai vouă, cărturarilor și fariseilor! îi osândeă pe ei ca pe niște fățarnici și nebuni și orbi. Dar însă nu numai că a zis că cuvântul carele propoveduesc ei este nefolositor pentru nevrednicia lor, ci și a poruncit și a îndemnat pe

Iudei ca să asculte cuvântul carele învață ei și să păzească toate câte ziceau ei. Dar să se depărteze și să urască faptele lor. „Toate câte vor zice vouă să păziți, păziți și faceți: Iar după lucrurile lor nu faceți, căci ei zic și nu fac“.

Nu tăgăduim noi cum că (atunci) când propoveditorul are faptă bună și sfințenie, atuncia cuvântul lui și pentru darul carele are el dela Dumnezeu și pentru numele cel bun care are el la oameni și ajută spre întoarcerea celui rățăcit și folosește spre îndreptarea celui păcătoș: Ci zicem că nici sfințenia propoveditorului este pricină nici răutatea lui este împiedecarea rodirii propoveduirii. Precum nici a rodirii seminței pricina este frumusețea și podoaba plugarului, nici a nerodirii urăciunea și sluțimea feții lui. Dacă numai singur cuvântul sfinților ar fi avut putere a întoarce pe cei necredincioși și a îndrepta pe cei păcătoși ar fi crezut toată lumea când învățau sfinții părinți, ar fi crezut toată lumea când propoveduiau sfinții Apostoli ai lui Dumnezeu, ar fi crezut toată lumea când propoveduia Sfântul sfinților, Fiul și cuvântul lui Dumnezeu celui viu, Domnul nostru Iisus Hristos. Dar noi vedem că mulți și din cei ce au ascultat propoveduirea adevărului din singur rostul Domnului nostru Iisus Hristos, nimic nu i-a folosit.

Dar de ce pentru această pricină întrebări și nedumeriri și răspunsuri și dezlegări? A răspuns la toată întrebarea și a deslegat toată nedumerirea pentru aceasta pilda sfintei Evanghelii ce s'a cetit astăzi și tâlcuirea ei, pre care nici om nici inger nu a făcut-o, ci însuși puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu cea ipostatnică, Domnul nostru Iisus Hristos. El începând pilda a zis întâi. „Eșit-a sămănătorul să samene sămânța sa“. Nu a zis: ieșit-a dreptul sau ieșit-a râvnitorul și îmbunătățitul ci a zis prost (= simplu), ieșit-a sămănătorul să samene sămânța sa. Deci dacă învățătorul samănă sămânță dreaptă și nu neghini vătămătoare, adecă dacă învață dogmele cele drepte și legile cele dumnezeesti, iar nu socotelele ereticești și cucerile cele fără de cale ale oamenilor, acesta este din destul despre partea învățătorului spre rodirea cuvântului și nu este nicio nevoie, să cercăm viața și petrecerea lui. Aceasta a spus Domnul numai pentru cărturarii și fariseii cei vicleni și răzvrățiți, pentru aceasta a zis: „Pe scaunul lui Moisi au șezut cărturarii și fariseii“. Fiind zise că ei învață dogmele și legile lui Moisi pentru aceasta toate câte învață, păziți-le pe ele și le faceți. Dar fiind că ei învață și nu fac lucruri după învățatura lor pentru aceasta voi să nu faceți după lucrurile lor.

Iar după aceea a arătat Domnul trei pricini ale nerodirii cuvântului: *neluarea aminte, lenevirea, și amăgirea vieții acesteia*. Iar a rodirii o pricină: *bunătatea*. Pentru aceasta și împărțind pe ascultătorii cuvântului în patru cete, le-a pus lor nume după asemănare, numindu-i pe dânsii, cale, piatră, mărăcine, și pământ bun și curat. Aceste sunt pricinile cele adevărate ale nerodirii și ale rodirii cuvântului, iar nu altele câte noi nălușim. Și fiindcă în vremile acelea de acum mai toți suntem sau cale călcată de pașimi și de gânduri, sau piatră uscată și fără de umezeală, adică goli de toată așezarea cea bună, sau mărăcine, adică plini de griji lumești și trupești și de toată deșertăciunea, care înneacă înțelegerea cea de suflet mântuitoare: Iar cei ce avem așezarea bună și curată suntem foarte puțin și rari, pentru aceasta vedem puțin și prea rar rodul cuvântului.

Deci o creștine! Dacă (atunci) când se propoveduește cuvântul lui Dumnezeu, mintea ta nici decum nu ia aminte ca să înțeleagă cele ce se grăesc, ci smulgându-se aici și acolo, se pironeste la alte înțelegeri; sau dacă (atunci) când se propoveduește cuvântul lui Dumnezeu, te lenevești și dormitezi, atunci tu ești cale, atuncia văzând vrășmașul tău diavolul că pentru neluarea aminte a ta nu intră cuvântul înlăuntru în mintea ta, ci cade numai în urechile tale, îndatăși îl răpește pre el și îl risipește, ca să nu intre în mintea ta și în inima ta și să rodească întoarcerea ta și dintru aceasta rămâi neroditor și neîndreptat. Dacă viind să ascuți cuvântul lui Dumnezeu nu ai scopos să îndreptezi năravurile tale, ci să judeci cugetul învățătorului. Nu ai scopos să-ți folosești sufletul tău ci să pândesti meșteșugul cuvântului cel ritoricesc sau să iscodești pe ascultători sau să plinești obiceiul, atuncia măcar de și vei lua aminte, măcar de și vei înțelege pe cele ce se grăesc, tu ești piatră. Pentru aceea să ivești în inima ta odrasla cuvântului cea tânără, adică puțină umilință, dar fiindcă inima ta nu are aplecare spre ascultarea cuvântului, se usucă și se risipește îndată umilința ta și rămâne neroditoare. Iar dacă (atunci) când auzi cuvântul lui Dumnezeu ai aplecare și voință de îndreptare și ia-i aminte și înțelegi cele ce se grăesc, dar ieșind afară din biserică în loc de a gândi cele ce ai auzit, îți afundezi îndată mintea ta în deșertăciunile lumii și te inneci în desmierdările trupului, atunci tu ești pământ mărăcinos. Pentru aceea atuncia cuvântul lui Dumnezeu face de răsare întru tine mlădițele sale cele moi, adică umilește inima ta, aduce lacrimi în ochii tăi

și scopos de îndreptare în sufletul tău, iar măcăinii grijilor tale celor deșarte, și ai desmierdărilor tale celor trupești in-neacă și șterg umilința și lacrămile și scoposul pocăinții și al întoarcerii tale. Și așa cuvântul lui Dumnezeu se face într-tine neroditor.

Iar dacă (atunci) când auzi cuvântul lui Dumnezeu, și scoposul tău este drept și luarea aminte mare, și cuceria multă și auzind cuvântul și înțelegându-l pe el, cugeți la el adeseori, și socotești totdeauna înțelegerile cuvântului, atunci cuvântul lui Dumnezeu se face la tine folositor, atunci dez-rădăcinezi din inima ta vlăstările păcatului și rodește roadele faptei celei bune.

Deci o fraților! Când veniți la biserică să ascultați cuvântul lui Dumnezeu, sau când îl cetiți pe el în cărți să nu faceți nici cale, nici piatră, nici măcăine, ci faceți inima voastră pământ bun și curat, știind că Dumnezeu cel ce a făcut pe om slobod, milostiv fiind, voește ca toți să se mântuiască, dar drept fiind pe nimenea nu silește ci a aflat milostivirea lui chip și mijloc prin care nici silește, nici trage, ci cheamă și îndeamnă. Iar chipul și mijlocul este propoveduirea cuvântului. Pe cuvânt Dumnezeu dintru început la uneltit spre mântuirea oamenilor, printr'ânsul chiemând și îndemnând pe cei ce au fost mai înainte de lege, pe cei ce au fost în lege, pe cei ce au fost după lege, pe cei ce au fost în vremea venirii lui celei trupești, pe cei ce au fost după arătarea lui cea în trup. A vorbit încă și prin cuvântul cel vorbitor, și prin cel dat în scris, și El singur fără de mijlocire și cu mijlocire prin proroci, prin Apostoli, prin sfinții părinți. Prin cuvânt a prorocit cele viitoare, a vestit mainainte intruparea fiului său unuia născut, a învățat dogmele credinții, a dat tainele cele mântuitoare, a arătat legile cele dumnezeiești, a dat predaniile cele sfinte. Cuvântul lui a arătat calea mântuirii, a scris prăpastia pierzării, a făcut împărăția cea cerească, a îngrozit cu muncă vecinică.

Pe aceștia mijloc, adevărat pre cuvânt unelțește Dumnezeu până acum, grăind prin păstori, prin învățători, prin părinți duhovnici, prin cărți. Pentru aceea până în vremile aceste de acum, cuvântul lui Dumnezeu are puterea întoarcerii celor necredincioși, a îndreptării celor păcătoși a întăririi celor îmbunătățiți. Prin cuvânt până în vremile aceste de acum darul lucrează mila sa preste noi. Deci, o iubiților mei, de nu ne vom supune cuvântului lui Dumnezeu și nu vom dobândi niciun folos dela el, nicio nădejde de mântuire nu avem.

Trebuie dar este de osârdie și de sârguință pentru ascultarea cuvântului, de luarea aminte și de cucerie întru ascultarea cuvântului de pomenire și de aducere aminte după ascultarea cuvântului. Așa se face inima noastră pământ bun și curat, întru acest chip rodește cuvântul întru noi rodurile faptei cei bune, și se face pricinuiitor de mântuire întru Hristos. Iisus Domnul nostru, căruia i se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor, Amin.

Din așezarea pe coloane a celor două predici, cea a lui Șaguna e mult superioară celei a lui Teotoche, din toate punctele de vedere: fond, formă și stil omiletic. Confruntarea lor stă la îndemâna cetitorului. Acest fapt ne dispensează de orice alte considerațiuni.

În predica dela sf. Vasile cel Mare (1 Ianuarie), Șaguna, în introducere, vorbind despre strânsa legătură dintre numele creștinilor și sărbătorile închinare sfinților spune textual: „Mai pe larg se află învățătura despre sărbători în cuvântarea cea din cartea aceasta, la ziua cea luminată a Sfințelor Paști“ (pag. 23). Prin această trimitere indică singur izvorul.

În predica la sărbătoarea Sfântului Mucenic Gheorghe întâlnim un pasagiu care ne îndreptățește să susținem că Șaguna a întrebuițat ca izvor și Cazania lui Varlaam în retipărirea dela Alba-Iulia 1699 sub titlul Chiriacodromion. Iată o probă:

CHIRIACODROMIONUL

dela Alba-Iulia, 1699.

Fragment din predica la Sf. Gheorghe

Iară când a fost a doua zi a învățat împăratul de l-au scos din temniță și de sârg a zis împăratul de au adus o roată mare, și era împrejurul ei bătute cuțite ascuțite, și pe dânsa au legat pe Sfântul: iară cea roată era între doi stâlpi sus, și dedesubtul ei erau scânduri încheiate, și întru acelea scânduri erau bătute piroane de fier, lungi, unele drepte altele strâmbe, ca niște unghițe... (f. 362 v.)

PREDICILE LUI ȘAGUNA

din Adaos la Chiriacodromionul lui Teotoche, dela Sibiu, 1855.

Fragment din predica la Sf. Gheorghe

... dar neputându-și ajunge Dioclețian scopul său a poruncit ca să se pună Gheorghe în temniță, de unde scoțându-l a doua zi și ducându-l înaintea împăratului și văzând că el nu se abate dela dragostea lui Dumnezeu, a poruncit Dioclețian ca să aducă o roată mare de muncire, sub care erau așezate scânduri pline de cuie ascuțite în chipul săbiilor înfipte în ele, unele drepte iar altele strâmbe... (pag. 81).

4. *Istoria bisericească*. Nu odată ci de repetate ori găsim în predicile la sărbători ale lui Șaguna trimeriteri „la cecece ne învață „*Istoria bisericească*“, „*Istoria bisericească de învață*“ (pag. 87), „*Istoria bisericească* ne încredințează“, sau „mai departe ne învață *Istoria bisericească*“. Apoi locuri ca și acela dela pagina 88, unde ne spune că „*Constantin a avut războaie și în cetatea Bizanțului și cu Goții la râul Dunării*“...; sau dela pagina 172 unde e vorba de aducerea moaștelor Sfintei Paraschiva la Iași în 1641, ori citatul după „*Istoriograful Diodor, cap. 20*“, pagina 63, și alte locuri, sunt dovezi că Șaguna a utilizat în predicile sale material cules cu pilduitoare râvnă din cartea cea mare a istoriei bisericești.

5. *Patrologia*. În predica la Tăierea împrejur, spunând că numele lui Iisus Hristos este „nume sfânt, arma cea mai puternică asupra vrășmașilor“ adaugă: „*precum zice Sf. Ioan Scărarul: Totdeauna cu numele lui Iisus să bați pe vrășmași, pentru că mai tare armă decât aceasta nu vei afla nici în cer nici pe pământ*“...

În alte locuri, ca de exemplu în predica la Botezul Domnului citează pe Sf. Ioan Gurădeaur. Asemenea locuri alcătuiesc dovada că Șaguna și-a scos materialul predicilor sale și din acest izvor al Patrologiei.

*

Bogăția și varietatea izvoarelor din a căror vistierie și-a scos Șaguna magistrarele învățături, cuprinse în predicile lui, ne arată înalta concepție ce a avut-o Șaguna despre predică și rostul ei. „*Râvna care o am către Casa lui Dumnezeu și năzuiala cu care doresc a lăși cu tot prilejul știința și cunoștința despre lucrurile cele sfinte și mântuitoare . . . . , mă silește a prelungi învățătura mea*“... spune în predica la Soborul Sf. Ioan Botezătorul (pag. 41). Dar spre a putea, „lăși cu tot prilejul știința și cunoștința despre lucrurile cele sfinte și mântuitoare“ se cere să fii, tu propoveduitor, stăpân pe acea știință. Iată deci necesitatea de a te informa, a te documenta, a recurge la izvoarele ce-ți pot sta la îndemână. Șaguna așa a făcut. De aceea predicile lui sunt adevărate

tratate de adâncă, dar pe înțelesul tuturor, învățătură creștinească. Predicile lui sunt fascicule de lumină neinserată. Citind oricare predică a lui Șaguna, la întrebarea: cu ce te-ai ales? — vei putea da un răspuns pozitiv și precis. El nu a conceput predica drept un divertisment în cadrul Sfintei Liturghii, ca o desfătare a auzului, ca o înduioșare a inimii sau un discurs lacrimogen sau ca un duș de emoții. Predica în concepția șaguniană trebuie să fie pur și simplu o *învățătură creștinească mântuitoare*. Ca să ridici la asemenea înălțime predica trebuie să faci eforturi foarte serioase. Să o pregătești temeinic. Predica scuturată din mânecă nu-i predică. În predică trebuie să împărtășești adevăruri care luminează, încălzesc, conving, determină lucrări, fapte concrete, prin care să se laude numele Dumnezeuului creștinătății între oameni. Așa se înfățișează predicile lui Șaguna, alcătuite pe temeuri stătătoare, de aceea frumusețea și valoarea lor rămâne.

Nu lipsesc indicii că și canoanele le-a utilizat acolo unde a simțit nevoia. În predica rostită la hirotonirea sa se referă la autoritatea canoanelor, „care determină modul pășirii arhipăstorești“ în fruntea cuvântătoarei lui turme. Până acolo a lărgit aria de documentare în predicile sale marele Șaguna, la care a adăugat cele scoase „din viața practică“.

Fondul predicilor lui Șaguna. Scopul, căruia Șaguna și-a subordonat toată viața vrerea lui exprimată în chip solemn la hirotonirea sa ca episcop prin cuvintele că: pe Români transilvăneni... *cu voie către tot ce e adevărat, plăcut și bun* vrea să-i tragă, se poate urmări și identifica și în predicile lui. Temele pe care le tratează se înșirue pe această acasă. Predicile șaguniene îți propun, te instruesc în adevărurile Evangheliei lui Hristos, îți îndreptează viața, năravurile, obiceiurile spre tot ce este bineplăcut lui Dumnezeu și îți arată cu acuratețe ce este bun și deci ce trebuie să faci, și ce este rău și deci să nu faci, toate sprijinindu-le pe temeuri luate din Sfânta Scriptură.

Puterea de rodire a cuvântului lui Dumnezeu și sfânta datorie a creștinului de a-l asculta; nețărnică încredere

În purtarea de grije a Părintelui ceresc dar și neșarmurita noastră mulțămire cu care suntem datori și adevărata evlavie, deci o cuviincioasă atitudine de viață religioasă creștină, sunt temele care alcătuiesc fondul celor trei predici duminicale. Partea parenetică a acestora este scurtă dar însuflețitoare. Șaguna a rostit aceste predici în fața unei obști alcătuită în majoritate din pătura cultă a Sibiului de atunci.

Predicile la sărbători le-a alcătuit Șaguna și le-a tipărit, așa cum ne spune singur în *Inainte cuvântare*, — „*spre în-trebuințarea obștească pe la biserici și pe la casele creștinilor*“. Prin urmare așa le-a voit și așa le-a alcătuit ca ele să constituie o lectură plăcută, folositoare, de zidire sufletească și afară de biserică — pe la casele creștinilor. Șaguna a urmărit un gând mare: să facă din toți nu numai știutori de carte, cunoscători ai scrisului și cetitului atunci când incidental ar veni în contact cu aceste nobile meșteșuguri, ci cetitori de carte, să aibă pasiunea cărții pe care să o ispitească cel puțin în fiecare Duminică și sărbătoare. Ce sublim vis a avut Șaguna, ca în fiecare zi de odihnă, când hărțuile cele pentru pâinea cea trupească încetează, să apară pe planul prim lucrarea pentru suflet, pentru inimă: atunci capul familiei cu Sf. Scriptură sau cu Chiriacodromionul pe genunchi, să cetească în auzul tuturor, iar soția, copiii și alții ai casei, stând împrejur să asculte cuvântul lui Dumnezeu și cuvântul de învățătură de îndreptare, sfatul bun, dela arhiereul lor.

Căci adevăratul creștin „nu va umbla în zilele de sărbătoare pe la târguri, va petrece în biserică cu evlavie, iar acasă va ceti Sfânta Scriptură sau viețile sfinților, și așa răcorindu-și sufletul său cu hrana duhovnicească, lucrează în ziua de rând lucrul său cu puteri înalte sufletești și trupești, sporește în toate“... (Vezi predica la sf. Vasilie 1 Ianuarie, pag. 29).

Acelaș îndemn îl repetă stăruitor în predica la sf. Trei Ierarhi (pag. 51) și în predica la sf. Ilie (pag. 127).

Spre acest scop, spune mai departe în *Inainte cuvântare* că „*eu cuvântările acelea le-am compus nu numai după duhul cel adevărat al Bisericii noastre ortodoxe răsăritene...*

ci totodată am adus în ele niște povește folositoare despre aceea, cum să se poarte creștinul în lucrurile sale lumești, ca petrecerea sa în lumea aceasta să fie desfătătoare, cum să fie strădalnic în agonisirea celor de lipsă, și cum să cruțe cele agonisite. Am mai adaus înainte și lipsa și trebuința creșterii celei bune, dela care prea mult atârnă viitorul credincioșilor noștri, și toate acestea le-am dovedit din Sf. Scriptură, ca din izvorul cel mai sigur al tuturor învățăturilor și poveștelor bune și nestrămutate“.

În aceste puține cuvinte Șaguna rezumă el însuși fondul predicilor sale la sărbători. Totuși mai atragem luarea aminte deosebi asupra unor lucruri din cuprinsul lor. Așa de exemplu sărbătoarea Întâmpinării Domnului dela 2 Februarie o folosește ca prilej de a vorbi „Despre datorințele părintești“. Ne vorbește despre Tată și despre Mamă. Ei bine, cele ce le spune Șaguna aci despre Mamă formează o pagină atât de frumoasă încât ar merita să facă parte dintr'o antologie a scrisului închinat Mamelor. „O mamă trăiește numai pentru fericirea altora... Ce să zic despre îngrijirea cea nemărginită a unei mame, când cineva dintre ai săi se bolnăvește! Câte zile și câte nopți nu doarme mama și petrece în neodihnă și grije la astfel de întâmplare! Câte mii și câte sute de mii de lacrimi varsă dânsa... Numai un Dumnezeu știe viața cea grea a unei mame. Prea pușini sunt între noi care cunosc și prețuesc după cuviință ostenelele cele mari ale unei mame“... (pag. 57).

Din predica la Sf. Gheorghe subliniem ideia originală din introducere, unde după ce afirmă că omul este făptura cea mai aleasă a lui Dumnezeu, arată că în acelaș timp este și cea mai neputincioasă. Dintre toate făpturile omul vine mai neajutorat pe lume. De ce? Iată răspunsul lui Șaguna: „Dumnezeu pentru aceea a rânduit ca omul să se nască așa de neputincios, ca venind el în vârsta bărbăției și făcându-se stăpân, să nu se mândrească“...

Multora poate părea naivă această afirmație dar zăbovind asupra ei ne apare ca o idee profundă,

Tot în cuprinsul aceleiași predici la Sf. Gheorghe se mai află interpretarea pe care o dă textului paulin din 1 Cor. 13, 1: „De-aș grăi în limbi omenesti și îngerești, iar dragoste nu am, făcutu-m'am aramă sunătoare și chimval răsunător“.

„Aci, spune, Șaguna, va să zică apostolul că precum arama și chimvalul dau sunet, pe care însă ele nu-l simt, așa și omul care nu are dragoste, vorbește fără simțire și fără compătimire“.

E o interpretare interesantă, pe înțelesul ori cui și pe care nu o întâlnim la niciun exeget.

În predica la Sărbătoarea Nașterii Sf. Ioan Botezătorul, după ce spune că toți oamenii sunt zidiți după un chip hotărît de Dumnezeu adaugă, zicând: „să cinstim pe tot omul, căci fiecare este unealta lui Dumnezeu, și nu putem ști înainte, spre ce lucru și spre ce sfârșit a hotărît Dumnezeu pe unul sau pe altul dintre noi“. Iată cuvinte care ar trebui, deosebi în aceste zile scrise cu litere mari în văzul tuturor. Împlinirea întocmai a acestor cuvinte șaguniene este adevărata și creștineasca „democrație“.

Predica la Sf. Apostoli Petru și Pavel este cea mai lungă dintre predicile lui Șaguna. Aceasta i-a îngăduit să-și desfășoare plinătatea verbului său predicatorial. Și în această predică se ocupă mai pe larg de problema muncii agricole. Șaguna ni se arată aci un luminat și neîntrecut gospodar.

Ideia de progres în lucrarea pământului; creșterea vitelor de soiu; cultura intensivă bazată pe știință pe care și-o pot însuși „dacă își vor câștiga loruși cărți de economie“...; cruțarea agonisitei „aducându-și aminte de sfatul înțeleptului Sirah, care la cap. 42, st. 9, zice: orice vei cheltui cu număr și cu măsură să cheltuești și ce dai afară și și ce iei, toate le scrie“ — iată idei cu ajutorul cărora Șaguna vrea să asigure poporului și o bună stare materială.

„Așa, iubiiților ascultători! Fiți strădalnici, dar fiți și cu cruțare în privința roadelor ostenelelor voastre, ca să nu le risipiți“... Căci „tot cel ce poartă grijă are de prisosit, iar

cel desmierdat și nepurtător de grijă în sărăcie va fi“ — așa își încheie Șaguna poveștele sale gospodărești — dar întemeiate nu numai pe experiență și știință omenească, ci pe cuvântul verificat al Sfințelor Scripturi.

În predica la Sărbătoarea tăierii capului Sf. Ioan, Șaguna coplectează poveștele sale economice, pe acelaș ton părintesc, inspirat numai de părinteasca grijă față de toată starea fiilor săi.

Urâciunea desfătărilor celor amăgitoare și ucigătoare o vestejește cu glas de proroc. Dar nu ia vieții orice zâmbet, orice desfătare cinstită, căci: „Desfătările cele cinstite, care nu strică sănătatea, starea omului și odihna casei, care nu dau sminteală și se fac în vreme potrivită, sunt iertate creștinilor“. Dar punându-le înainte tăierea capului Sf. Ioan, le arată cu aceiași convingere unde poate duce beția. Din cele ce le spune cu privire la cei cuprinși de patima vinarsului care își zălogesc holdele și ostenețele lor pentru vinars, făcându-se „clăcași cârciumarului“ Șaguna ni se înfățișează ca un exact cunoscător al vieții țăranului.

Deși alcătuește cele mai multe din aceste predici la masa sa de lucru — cu ochii sufletului și cu toată părinteasca sa grijă era afară, la țară, în satele unde fiii săi duhovnicești duceau adesea o viață de troglotiți. Când era vorba să intervină pentru folosul de obște sau al singuraticilor săi credincioși, cu tot noianul de griji ce-l avea pe capul său, cea mai mare grijă era ca dintre cei încredințați păstoririi sale niciunul să nu piară.

Iată un caz din multele pe care nu le cunoaștem: În 21 Februarie 1858, cu Nr. pr. 106/1858, Șaguna scrie protopopului Vasile Roșescu din Cluj:

„Cinstite Părinte Vasile!

Să ispitești de este adevăr ce zice „Kolozsvari Közlöny“ Nr. 18, că adevărat la Magyargyerőmonostor un fecior român de 18 ani s'ar fi rămas în cârciumă că el este în stare să bea cinci fertale din vinars de drojdie (seprőpálinka) și să meargă nezmintit acasă din cârciumă, și așa ar fi beut acela

cinci fertale de vinars și cum sfârșia un fertal de vinars, mânca câte-o ceapă; și apoi s'a dus acasă și s'a culcat dar nu s'a sculat mai mult, căci tăria vinarsului i-a ars mațele și între dureri cumplite și-a dat sfârșitul. — Deci ispitind acest lucru să-mi scrii de este adevărat sau ba și cum s'a întâmplat?"

ANDREI, Episcop.

Dacă în predica la Dumineca Vameșului și fariseului are prilejul să se ocupe de *adevărata evlavie*, în predica la sărbătoarea Nașterii Fecioarei Maria cere voie ascultătorilor săi să le arate „și mai lămurit de ce astăzi a scăzut evlavia creștinilor“ (pag. 151). De ce a scăzut? Predica respectivă e un magistral răspuns la această dureroasă întrebare. Pricinile le rezumă în faptul că „mulți sunt... care nu au caracter bisericesc“ — nu trăiesc în comuniune cu Biserica — sunt desbisericiți. Și îi avertisează Șaguna și le dă în grije: „ori unde veți fi, să nu vă fie vouă rușine a mărturisi legea voastră, nici să vă fie vouă greu a săvârși rugăciuni...“ seara, dimineața, înainte și după mâncare, chiar și atunci când ați mânca într'un restaurant sau ospătărie, fiind de față mulți sau puțini.

Mulți, dar mai ales noi preoții ne tânguim adesea că astăzi creștinismul trece printr'o criză zguduitoare. Cauza? Iată cum o identifică Șaguna în predica la sărbătoarea Soborului Sf. Arhanghel Mihail (8 Nov.) „Este o mare și nespusă nenorocire pentru neamul creștinesc, că creștinii nu au cunoștință deplină despre Dumnezeu și mărima lui“ (pag. 185). Purcezând de aci Șaguna face o superbă expunere, bazată pe texte biblice, arătând ce este Dumnezeu pentru noi oamenii.

Datorințele părintești arătate în predica la Intâmpinarea Domnului, le completează cu povești pentru creștineasca și buna creștere a pruncilor. Aceasta i-a fost una din marile griji ale lui Șaguna. În expunerea ei toarnă o deosebită căldură. Șaguna vrea o tinerime luminată, o tinerime instruită.

S'ar părea că omul tot om e, au învățat, au neînvațat. Ci nu e așa, zice Șaguna. Pe cel învățat îl aseamănă cu

soarele de vară care prin căldura sa dă viață, face să rodească firea. Iar cel neînvățat aseamănă-se cu soarele de iarnă — care și el strălucește, tot soare este asemenea celui de vară, dar nu are putere să dea viață.

De aceea sfatul său prin care îndeamnă pe părinți să dea învățătură fiilor lor îl încheie așa: „*In sfârșit, încă odată vă mai sfătuesc și vă jur pentru iubitorii ascultători... ca să luați aminte... la cuvintele care vi le-am spus vouă astăzi despre creșterea fiilor și fiicelor voastre*“ (pag. 203).

Cele 26 de predici la sărbători se încheie cu predica la Sfântul Nicolae, icoană a multor virtuți, dar care pe toate parcă le-a covârșit cu milostenia. Din roadele acestei virtuți atât de creștinească, Șaguna vrea să fie împărtășită și Maica noastră a tuturor, Maica nașterii noastre celei de a doua, care este Biserica. De aceea, Șaguna apropiindu-se de sfârșitul cuvântării sale spune: „Iubiților ascultători! Vă fac astăzi băgători de seamă la starea zidirilor bisericești, la starea zidirilor de școale, la starea sfintelor vase și celorlalte odoare bisericești, la starea cărților, fără care slujba dumnezeiască nu se poate săvârși deplin... Ci este lipsă ca să înoinm și să dăregem zidirile bisericești și școlare“ (pag. 214). Cu ce? Celor ce ar zice că nu sunt bani pentru asemenea lucruri, Șaguna le răspunde: „Oare poate vre o biserică cu creștini să fie fără bani? Nu poate. Și Șaguna le arată în chip practic cum pot agonisi bani pentru acoperirea tuturor lipsurilor.

Acestea sunt câteva crâmpene desprinse fugar din ceea ce alcătuește fondul predicilor șaguniene. Din greșelile de fond semnalăm următoarea: În predica la Bunavestire spune că „Gavril Arhanghelul a găsit pe Preacurata Fecioară Maria în Biserică, atunci când dânsa cetea și se ruga lui Dumnezeu...“ (pag. 74). Ori referatul lui Luca e limpede: „Iar în luna a șasea trimis a fost îngerul Gavriil dela Dumnezeu într'o cetate a Galileei, cu numele Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat... și intrând îngerul la dânsa a zis: Bucură-te ceea ce ești plină de dar“ cap. I 26—28).

De altfel greșala că Gavriil a binevestit pe Maria în Biserică o găsim foarte răspândită în literatura bisericească.

Forma și stilul. Bibliografia Românească Veche în Tomul I pagina 521—523 reproduce Cazania Evangheliei cu femeia gârbovă (Luca 13), după Tâlcul Evangheliilor lui Coresi dela 1564. Aceasta este întâia colecție de predici tipărite în românește. Forma predicii este catehetică — adică prin întrebări și răspunsuri.

Cazaniile din Evanghelia cu învățătură a lui Coresi, dela Brașov din 1581 sunt omilii, adică pericopa Evangheliei este împărțită în mai multe părți, în stihuri singurite sau câte două-trei sau mai multe stihuri, după cari urmează tâlcuirea și apoi iarăși text din Evanghelia și așa mai departe. Omiliile ca și celelalte cazanii se încheie cu îndemnuri și sfaturi potrivite.

Predicile lui Șaguna din punct de vedere al formei omiletice sunt predici tematice. Fiecare predică dezvoltă o temă, o sprijinește pe temeuri scripturistice și le încheie cu îndrumări practice.

Cât despre stilul predicilor lui Șaguna în prealabil trebuie să precizăm următoarele: Când tipărește Șaguna predicile lui, scrisul cărturăresc din Transilvania se afla sub teroarea etimologismului ciparian. Ciparianismul era pe atunci „limba literară.“ Șaguna cu darul viziunii sale, și în această chestiune a limbii ca și în toate celelalte, nu s'a lăsat nici ispitit, nici târlt de curentul trecător. În locul latinismelor și neologismelor care răneau firea graiului românesc, în care se ruga poporul și își învesmânta cugetul și simțirea, Șaguna a rămas pe lângă limba vechilor cazanii, prea întunecatele de înțeles arhaisme înlocuindu-le cu cuvinte de înțeles obșteșc și pe lângă graiul poporului. Dacă marele Bărnuțiu spunea la Blaj în 3/15 Maiu 1848: „*țineți cu poporul toți, ca să nu rătăciți,*“ Șaguna prin stilul predicilor sale dela 1855 parcă ne spune acelaș lucru. *Stați pe lângă graiul poporului pe care îl înțeleg toți*, căci după cuvântul unui alt înaintaș al lui Șaguna, anume Simion Ștefan, vorbele sunt ca banii, acele sunt mai bune care au neșarmurită circulație, care de toți sunt înțelese.

Ținându-se de acest îndreptar, Șaguna, „fără să fi fost un maestru al stilului“,¹⁾ atât în celelalte opere ale sale, cât și în predică a ajuns să-și făurească un stil personal, simplu, limpede, sincer, necăutând efecte retorice, ci cald, povățuind ca un părinte pe fiii săi.

Stilul predicilor lui Șaguna este o *fericită îngemănare a graiului bisericesc cu cel poporal*. Cu aceste elemente îmbrăcându-și gândurile, vrerile și sentimentele pe care le-a împărtășit credincioșilor prin predicile sale, Șaguna ne-a lăsat chiar câteva pagini de o rară frumusețe care ar putea face parte din antologia scrisului românesc. Ca dovadă iată câteva spicuri din predicile lui.

„Doamne Dumnezeu meu! Dăruiește mie, ca din toată inima mea să te doresc pe tine, dorindu-te să te caut, căutându-te să te aflu, aflându-te să te iubesc, și iubindu-te de răutățile cele ce sunt întru mine să mă mântuesc, și mântuindu-mă să nu mă mai întorc iarăși la aceleași! Doamne Dumnezeu meu! Dă pocăință sufletului meu, dă umilință inimei mele, dă izvor de lacrimi ochilor mei și mâinilor mele necruțată dare de milostenie.

Impăratul meu! Stinge poftele trupului cele aprinse întru mine și aprinde focul dragostei tale în inima mea!

Mântuitorul meu! Risipește dela mine duhul mândriei, și cu milostivire dă-mi mie din bogăția milei tale!

Făcătorul meu! Smulge din sufletul meu toată amărăciunea cea putredă și de suflet și de trup pierzătoare și dăruiește cugetelor mele blândețele ce le-ai dat și celui ce astăzi prin Tine s'a preamărit, Mucenicul și Arhidiaconul Ștefan! Amin“ (pag. 15—16).

Acest imn cu care închee Șaguna predica la Sf. Ștefan, atât pentru frumusețea lui cât și pentru adâncimea cugetărilor întrânsul cuprinse poate fi așezat în orice carte de rugăciuni creștinești.

¹⁾ Gh. Tulbure, Mitrop. Șaguna, Opera lit., Scrisori pastorale, Circulări școlare, Diverse — pag. 73.

Predica la Sfânta Mărie Mică o începe așa:

„O priveliște pătrunzătoare de inimă este, când cineva se află în mijlocul unei familii casnice care petrece în gânduri și în cetiri despre cele ce sunt unui om binesimțitor de cea mai mare sfințenie, când vede cum talăl și mama de casă își ridică toate simțirile inimei către Atotputernicul Dumnezeu, ca la unicul izvor sigur al tuturor bunătăților. Cine nu se va pătrunde până la inimă, când vede cum unii părinți evlavioși se cuceresc cu sufletul și cu duhul și se roagă lui Dumnezeu pentru bunăstarea sfințelor lui Dumnezeu biserici, pentru sănătatea și fericirea lor și a copiilor lor și pentru depărtarea nenorocirilor dela ei! Oare putea-va căuta cineva la un tată sau la o mamă fără să se pătrundă până la inimă, când ei mai înainte de a începe vreun lucru, sau mai înainte de a șede la mâncare, cu un cuvânt înainte de orice lucru, își ridică ochii lor la cer și varsă rugăciuni de mulțumire sau de cerere și apoi așa încep lucrul lor? Cui nu i se înflăcărează pieptul de cele mai pătrunzătoare simțiri, când vede cum un copil bine crescut își ridică mâinile și cu buze nevinovate se roagă lui Dumnezeu pentru sănătatea părinților, fraților și surorilor sale?“

Cei ce vor ceti cu zăbavă predicile lui Șaguna vor întâlni singuri multe alte locuri din cuprinsul lor care ar putea fi subliniate deosebi pentru frumusețea atât a graiului cât și a înțelesului.

Cel ce va ispiti una câte una predicile lui Șaguna, va vedea cum din luminata lor înțelepciune, din părinteasca lor povată, din limpezimea, din căldura, din temeuriile, din bogăția și din frumusețea lor apare și se înalță un alt Șaguna: preotul, propoveditorul, apostolul cuvântului izbăvitor, tot așa de mare ca Șaguna cârmuitorul, organizatorul și creatorul de așezăminte.

*

Prin cele spuse până aci, în cuprinsul acestui studiu introductiv nu avem câtuș de puțin prezumția că am spus tot ce se poate spune despre *Predicile lui Șaguna*. Lipsurile

---

se pot completa. Predicile stau la îndemână în adaosul la acest studiu. Am voit mai mult să oprim luarea aminte asupra lor, asupra valorii lor și asupra Marelui Șaguna în ipostaza de predicator. Și am avut rara satisfacție de a constatata că Gheorghe Tulbure nu a exagerat spunând: „Cuvântările lui Șaguna din Chiriadromion, 26 la număr, sunt până astăzi cele mai frumoase cuvinte de învățătură, ce se pot rosti la praznicile satelor noastre“¹⁾.

Incheind acest studiu precizăm că în textul predicilor retipărite aci în anexă, afară de îndreptările ortografice nu am făcut nicio schimbare.

---

¹⁾ Gh. Tulbure: Activitatea literară a Mitropolitului Aădreiu Șaguna, pag. 90.

IZVOARE

A) Manuscrise.

1. *Teodor V. Păcățian*, Trei Mitropoliși ai bisericii ortodoxe române din Ardeal, Andreiu Șaguna, Miron Romanul și Ioan Meșianul. (File 194. Ms. se află în Bibl. Academiei teol. ort. române din Cluj).
2. *Teodor V. Păcățian*, Reînființarea și organizarea Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal. (File 285. Ms. se află în Bibl. Academiei teol. ort. rom. din Cluj).
3. Arhiva Mitropoliei ortodoxe române din Sibiu. Dosarele anilor 1845—1855.
4. Arhiva protopopiatului ortodox român din Cluj.

B) Tipărite.

5. *Diaconul Coresi*, Carte cu învățătură (1581). Retipărită cu litere latine de Sextil Pușcariu și Alexiu Popovici. Vol. I Textul. București, 1914.
6. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș, 1683. (Bibl. Astrei, Sibiu).
7. *Chiriaodromionul* dela Alba-Iulia, 1699.
8. *Samoil Clain de Sad*, Propovedanie la îngropăciunea oamenilor morți, Blaj 1784. (Ex. cu lipsa foii de titlu, în Bibl. Muzeului eparhial ort. rom. din Cluj).
9. *Desvoltatele și tâlcuitele Evanghelii*, Sibiu 1790. (Bibl. Univ. Cluj—Sibiu).
10. *Petru Maior*, Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți. Buda, 1809.
11. *Petru Maior*, Didahii, adecă învățături pentru creșterea fiilor la îngropăciunea fiilor morți... Buda, 1809.

12. *Petru Maior*, Prediche sau învățăture la toate Duminecile și Sărbătorile anului, Buda, 1811.
  13. *Toma Popovici*, Tristă cuvântare la îngroparea lui Naum Petrovici..., Buda, 1824. (Bibl. Astrei, Sibiu).
  14. *Teodor Pap*, Trista predică la înmormântarea lui Bob. Sibiu, 1830.
  15. *Tâlcuala Evangheliilor* în Duminecile învierii și ale sărbătorilor... Buda, 1835.
  16. *Samoil Clain de Sad*, Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți... cu binecuvântarea episcopului Vasile Moga. Sibiu, 1842.
  17. *Sigismund Pap*, Cuvântări bisericești pe Sărbători, Dumineci și deosebite întâmplări... Tomul I. Peșta, 1847.
  18. *Chiriadromionul lui Teotoche* tipărit de Șaguna cu un Adaos. Sibiu, 1855.
  19. *Andreas Freiherrn von Schaguna*, Predigten... Sibiu, 1856.
  20. *Cuvântări* de Gavril Munteanu, Vasilie Oroianu, Ioan Petric și Iosif Barac, ținute în bisericile parohiale din Brașov—Sibiu, 1856.
  21. *Tâlcuiala Evangheliilor* în Duminecile învierii și ale sărbătorilor. Sibiu, 1857.
  22. *Tâlcuiala Evangheliilor* în Duminecile învierii și ale sărbătorilor. A doua edițiune. Sibiu, 1860.
- *
23. *Nicolae Popea*, Arhiepiscopul și Metropolitul Andreiu baron de Șaguna. Op. premiat de consistorul, respective sinodul arhidiecesei ortodoxe române a Transilvaniei. Sibiu, 1879.
  24. *Nicolae Popea*, Memorialul Arhiepiscopului și Metropolitului Andreiu baron de Șaguna sau luptele naționale-politice ale Românilor. 1846—1873. Tomul I. Sibiu, 1889.
  25. *Nicolae Popea*, Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna. Discurs de recepțiune rostit la 26 Martie 1900. Anal. Acad. Rom. București, 1900.

-
26. *Dr. Ioan Lupaș*, Mitropolitul Andreiu Șaguna. Monografie istorică. Sibiu, 1909.
  27. *Gheorghe Tulbure*, Activitatea literară a Mitropolitului Andreiu Șaguna. Sibiu, 1909.
  28. *Dr. Gh. Comșa*, Istoria predicei la Români. București, 1921.
  29. *Memoriile* Arhiepiscopului Andreiu Șaguna din anii 1846—1871. Sibiu, 1923.
  30. *Gh. Tulbure*, Mitropolitul Șaguna. Opera literară. Scrisori pastorale. Circulări școlare. Diverse. Sibiu, 1938.
  31. *Dr. Milan Șesan*, Originea și timpul primelor traduceri românești ale Sf. Scripturi. Cernăuți, 1939.
  32. *Prof. I. Lupaș*, Membru al Academiei Române, Teodor V. Păcățian (1852—1941). Sibiu, 1941.
  33. Bibliografia Românească Veche, 1508—1830. Tom. I—III de I. Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simionescu. București, 1903, 1910, 1936.

*

34. „Telegraful Român“. Sibiu, 1855—1856.
  35. „Gazeta Transilvaniei“. Brașov, 1855.
-

CUPRINSUL
STUDIULUI INTRODUCTIV:

	<u>Pag</u>
Introducere	III
<i>Capitolul I.</i> Situația predicii în Transilvania înainte de Șaguna. Scurtă privire asupra căr- ților de predici tipărite în Transilvania sau pentru Români din Transilvania dela 1564—1850	X
<i>Capitolul II.</i> Ce a făcut Șaguna pe tărâmul predicii în Ardeal	XXIX
<i>Capitolul III.</i> Predicile lui Șaguna. Analiză: izvoarele, fondul, forma și stilul	LXXXII
Izvoarele	CV

PREDICI

INAINTE CUVÂNTARE

Către toți iubitorii de Hristos cetitori!

După ce am văzut lipsa mare de o carte a cuvântărilor bisericești pentru bisericile noastre eparhiale, și din pricina aceasta m'am hotărât a retipări în tipografia noastră episcopoească spre acest sfârșit cartea așa numită Kyriakodromion, adică, Cartea Drumului Duminecilor, carte în care se află cuvântări foarte folositoare creștinilor despre Duminicile de peste an, numai decât s'a aprins în mine dorul, ca această carte să o dau creștinilor noștri într'un chip desăvârșit, adică îmbogățită cu cuvântări pentru toate sărbătorile de peste an. De aceea, cu ajutorul lui Dumnezeu m'am și apucat de compunerea acestor cuvântări bisericești pentru Sărbătorile domnești de peste an, care ca un adaos spre împlinirea lipsei de hrană sufletească a creștinilor noștri le tipăresc aci spre întrebuințarea obștească pe la biserici și pe la casele creștinilor, având nădejde, că acelea vor fi tuturor celor ce le vor ceti cu băgare de seamă, spre folos vremelnic și veșnic, căci eu cuvântările acele le-am compus nu numai după duhul cel adevărat al Bisericii noastre ortodoxe răsăritene spre mântuirea veșnică a credincioșilor, ci totdeodată am adus în ele și niște povește folositoare despre aceea, cum să se poarte creștinul în lucrurile sale lumești, ca petrecerea sa în lumea aceasta să-i fie desfătătoare, cum

---

---

să fie strădalnic în agonisirea celor de lipsă, și cum să cruțe cele agonisite. Am mai adus înainte și lipsa și trebuința creșterii cei bune, dela care prea mult atârnă viitorul credincioșilor noștri, și toate acestea le-am dovedit din Sfânta Scriptură, ca din izvorul cel mai sigur al tuturor învățăturilor și poveștelor bune și nestrămutate.

Primiți, așa dar, iubiților cetitori și cuvântările mele cu acea osârdie cu care vi le dau vouă, poftindu-vă tuturor binecuvântarea Tatălui nostru, carele este în ceruri.

Sibiu, în Dumineca Rusalilor din anul Domnului 1855.

CUVÂNT

LA ZIUA NAȘTERII DOMNULUI ȘI MÂNTUITORULUI
NOSTRU IISUS HRISTOS

*Despre îndurarea lui Dumnezeu către neamul
omenesc cel căzut*

Indurat și milostiv e Domnul, îndelung răbdător și mult milostiv, zicea oarecând prorocul David, fiind rănit de închipuirile care priveau la bunătatea lui Dumnezeu.

Și noi putem zice că îndurat și milostiv e Domnul, îndelung răbdător și mult milostiv, pentru că ne-a făcut pe noi părtași bunătăților și milinelor Sale prin trimiterea unui născut Fiului său, a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin care a răsărit lumii lumina cunoștinței, care ne povățuește pe noi către unul adevărat Dumnezeu în trei fețe, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Nu este nicio familie de creștin, care nu s'ar bucura și nu s'ar desfăta duhovnicește la sărbătoarea de astăzi a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos; nu este niciun suflet creștinesc, care nu ar simți în inima sa niște bucurii duhovnicești la Crăciun. Ce este încă mai mult, mărimea și sfințenia zilei de astăzi este așa de puternică, încât mârniții nu simt astăzi nicio durere; săracii nu simt sărăcia lor; învrăjbiții nu vreau să știe de dușmănie; stăpânii se umilesc către slugile lor. Pričina acestor simțiri mângăitoare este cel astăzi năs-

cut prunc dumnezeesc Iisus Hristos, carele din sânul Tatălui ceresc a adus pentru cei mârniți mângâiere, pentru cei săraci săturare, pentru cei învrăjbiți împăcare, pentru stăpâni umilință, iar pentru slugi ascultare.

Iubiților ascultători! Să nu vă mirați de bucuria aceasta obștească, de care este pătruns astăzi tot neamul creștinesc, pentru că precum niciun fir de păr nu poate cădea de pe capul omului fără voia lui Dumnezeu, așa și simțirile noastre îmbucurătoare la sărbătoarea de astăzi nu sunt urmările ursitei, ci sunt lucrurile voii marelui și atotputernicului Dumnezeu Savaot, pe care neîncetat îl prăznuesc îngerii și arhangeli în cer cântând: Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea lui; osana celui dintru înălțime! Iar astăzi cu deosebire cântă îngerii, zicând: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire.

Cântarea aceasta îngerească, pe care păstorii, cei ce au păscut turmele lor, au auzit-o, este temeiul bucuriei de astăzi a tot neamului omenesc, căci știe fiecare creștin, că prin nașterea Mântuitorului cerul și pământul s'au împreunat, Dumnezeu pe pământ a venit și omul la cer s'a suit; că astăzi s'a deslegat legătura cea de multă vreme a osândirii lui Adam; că astăzi raiul nouă ni s'a deschis; că astăzi s'a împlinit începutul mântuirii noastre prin nașterea pruncului dumnezeesc din preacurata Fecioară Maria. De aceea ne povățuește sfânta Maica noastră Biserică pe noi toți către bucuria duhovnicească, pentru că a venit unul născut Fiul lui Dumnezeu în lume ca să înnoiască făptura și să mântuiască sufletele noastre.

Însă fiindcă bucuria aceasta obștească de astăzi a creștinilor provine din cântarea îngerească,

prin care ni s'a vestit nașterea Mântuitorului lumii, care iarăși a provenit din îndurarea cea mare a lui Dumnezeu, pentru aceea urmează prea firește, că sărbătorile Crăciunului sunt potrivite să deștepte în noi gândiri de mulțămită despre îndurarea lui Dumnezeu și despre dorințele noastre, care avem să le împlinim pentru bunătățile cele mari și multe, care în toate zilele și în tot ceasul, și cu deosebire astăzi le căpătăm dela Dumnezeu.

Ce ar fi omul, dacă Dumnezeu nu s'ar fi îndurat a trimite în lume pe unul născut fiul Său, Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos? Intr'adevăr, omul ar fi fost zidirea cea mai nenorocită pe pământ, pentrucă știm, că omul cel, dintâi Adam, deși a căpătat dela Dumnezeu multe bunătăți, s'a arătat neascultor și nemulțămitor către binefăcătorul său, care i-a dat lui multe bunătăți, puindu-l în raiul desfătării și numai atâta poruncindu-i ca din tot pomul ce este în raiu să mănânce, numai din pomul binelui și al răului să nu mănânce nici el, nici muierea lui, căci ori în ce zi vor mânca dintr'ânsul, cu moarte vor muri. Adam n'a ascultat de porunca aceasta, și după sfatul muierei sale, a Evei, a cutezat a mânca din pomul oprit. O, îndrăzneală greșită! O, nemulțămire osânditoare! O, faptă rea, carea nu s'a putut îndrepta din partea lor, căci zice Sfânta Scriptură în Cartea Facerii cap. III. „Adam și Eva s'au ascuns între lemnele raiului și i-a căutat Dumnezeu pe ei, și le-a zis: Adame, unde ești: Iară el a răspuns: Glasul Tău am auzit umblând prin raiu, și m'am temut că gol sunt, și m'am ascuns. Și Dumnezeu a zis lui: Cine ți-a spus ție că gol ești? Oare nu lemnul, din care ți-am oprit a nu mânca? Și a zis Adam: muierea care mi-ai dat să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat din rodul lui. Și a zis Dumnezeu Evei: Inmulțind voi

înmulți năcazurile tale și suspinul tău. Iară către Adam: Blăstămat pământul întru lucrurile tale; întru năcazuri vei mânca dintr'ânsul; spin și pălămidă va răsări ție; în sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământ, din care ești luat, că pământ ești și în pământ te vei întoarce“.

Aceasta este scurta descriere a nemulțămirii omului dintâi către Dumnezeu. Să vedem acum purtarea fiilor lui Adam. El a avut doi fii, pe Cain și pe Avel. Cain a fost lucrător de pământ, iar Avel păstor de oi. Cain a adus jertfă lui Dumnezeu din rodurile pământului, însă nu s'a sârguit, ca jertfa sa să o facă din cele mai alese roduri, precum Avel a adus jertfă lui Dumnezeu din cele dintâi născute ale oilor sale și din grăsimea lor. Dumnezeu a căutat spre Avel și spre jertfa lui, iar la Cain și la darurile lui nu s'a uitat. Aceasta văzând Cain s'a mâniat pe frate-său, încât chemându-l pe el la câmp afară, s'a sculat asupra lui și l-a omorât.

Iată a doua pildă despre nemulțămirea omului către Dumnezeu; și de vom căuta ce oameni au fost nepoții și strănepoții lui Adam, vom afla, că și aceștia au fost nemulțămitori către Făcătorul lor și că numai un om a aflat har înaintea lui Dumnezeu, și acest om drept a fost Noe. Rătăcirile oamenilor de atunci și pedeapsa care a slobozit-o Dumnezeu asupra lor, în următorul chip o descrie Sfânta Scriptură la Facere cap. 6. „Și văzând Domnul Dumnezeu, că s'au înmulțit răutățile oamenilor pe pământ, și cumcă fieștecare cugetă în inima sa cu deadinsul spre răutăți în toate zilele, s'a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ; și a zis Dumnezeu: Voi pierde de pe fața pământului pe omul pe care l-am făcut. Iară Noe a aflat har înaintea lui Dumnezeu și a zis lui: Vreamea a tot omul vine înaintea mea, că s'a umplut pământul de nedreptatea lor, și iată îi voi

pierde pe ei și pământul, iară tu fă-ți corabie de lemne neputrezitoare, căci voi aduce potop, apă peste pământ, ca să strice tot trupul în care este suflet viu sub cer, și ori câte vor fi pe pământ, vor muri. Iar tu și toată casa ta intră în corabie, că pe tine te-am văzut drept înaintea mea în neamul acesta“.

Iată a treia pildă despre nemulțămirea omului către Dumnezeu dovedită prin răutăți felurite.

Li vine omului de astăzi a crede că Noe fiind drept și plăcut lui Dumnezeu, fiii și următorii lui încă au fost drepti și plăcuți înaintea lui Dumnezeu. Inșă cine ar crede aceasta, tare s'ar înșela, pentru că următorii lui Noe au arătat o trufie, cu care au vătămât pe Dumnezeu, vrând să zidească un turn, al cărui vârf să se înalțe până la cer. Dumnezeu văzând atâta trufie a zis: iată un neam și o gură tuturor, și aceasta, adecă turnul au început a face, și acum nu vor înceta dela toate câte se vor apuca a face. Veniți și pogorându-ne să amestecăm acolo limba lor, ca să nu înțeleagă niciunul limba altuia. Și i-a împrăștiat Dumnezeu de acolo peste fața pământului, și au încetat a zidi turnul.

Iată a patra pildă despre nemulțămirea omului către Dumnezeu arătată prin păcatul trufiei.

Oare s'au îndreptat oamenii aceștia acum, când au văzut că din pedeapsa lui Dumnezeu s'au împrăștiat peste toată fața pământului? Cu durere trebuie să mărturisim, că nici ei, nici fiii, nici fiii fiilor lor nu s'au îndreptat, pentru că așa tare s'au predat vieții celei necurate, încât Dumnezeu a trimis peste orașele lor Sodoma și Gomora și peste tot împrejurul lor pucioasă și foc din cer, și le-a prefăcut în cenușe și numai cetatea Sigor a cruțat-o, căci dreptul Avram se rugase lui Dumnezeu pentru cruțarea orașului său.

Iată a cincina pildă despre neascultarea omului către Dumnezeu dovedită prin viața neînfrânată.

Cu dureri de inimă se umple fieștecare, când gândește că omul acela pe care l-a zidit Dumnezeu după chipul și asemănarea sa, și este înzestrat cu minte, cu pricepere și cu judecată nu numai nu se gândește la lucruri bune și cinstite, ci încă dintr'un păcat alunecă în celalalt, și nu ține seamă de Făcătorul și scutitorul său. Ba încă ce este mai mult, cetim în Sfânta Scriptură, că neamul omenesc nici după pedepsele acestea mari ale lui Dumnezeu nu numai nu s'a îndreptat, ci așa departe mersese îndărătnicirea lor, încât și-au făcut chipuri cioplite și acelora se închinau ca unui Dumnezeu. Pentru desrădăcinarea rătăcirii acesteia a trimis Dumnezeu proroci ca să învețe pe oameni și să-i aducă la cunoștința cea adevărată despre Dumnezeu; dar nici acești bărbați n'au putut spori în ostenelele lor, ci trebuia să sufere prigoniri și batjocuri. Deci îndurat și milostiv, îndelung răbdător și mult milostiv fiind Dumnezeu, și văzând îndărătnicia neamului omenesc, a trimis în lume pe unul năcut fiul său, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru abaterea lor dela multele rătăcirii și pentru aducerea lor la cunoștința cea dreaptă despre unul adevăratul Dumnezeu. O, bogăția îndurărilor! O, mulțime a milelor, în loc de a se pedepsi neamul omenesc cel cu totul păcătos, se trimite Fiul lui Dumnezeu la el, care născându-se s'a arătat pe cer o stea și numai decât pe cei ce slujeau stelelor i-a învățat, să se închine Soarelui dreptății, adecă celui născut Mântuitor al neamului omenesc. Pentru aceea magii povățuiți fiind de stea au alergat spre a se închina Pruncului dumnezeesc și au dus lui și daruri alese: aur, tămâie și smirnă. Mare zgomot a pricinuit nașterea lui Hristos, despre care așa scrie evanghe-

listul Matei: Auzind Irod împăratul, cumcă Magii dela Răsărit au venit la Ierusalim, ca să se închine lui Hristos, s'a tulburat foarte și tot Ierusalimul cu dânsul; căci știau din învățăturile prorocilor, că Hristos va fi mare, și că Fiul celui prea înalt se va chema, și că va da lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David și că va împărați în casa lui Iacob în veci, și împărăției lui nu va fi sfârșit. Apoi păstorii, cari erau în ținutul Ierusalimului și priveghiau și țineau străji noaptea împrejurul turmei lor, s'au spăimântat văzând pe îngerul Domnului, că a stătut lângă dâșii și le-a zis lor: Nu vă temeți, că iată vestesc vouă bucurie mare, că s'a născut vouă astăzi în cetatea lui David, Mântuitor, carele este Hristos Domnul. Și îndată-și s'a făcut împreună cu îngerul mulțime de oaste cerească lăudând pe Dumnezeu și zicând: Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bună învoire! Și dacă s'a dus îngerul au zis unii către alții: „Să mergem dară la Vifleem și să vedem cuvântul acesta, ce s'a făcut; și venind au aflat pe Pruncul culcat în iesle, și văzând au cunoscut chiar pentru graiul ce se grăise lor de Pruncul acesta“.

Puteți vedea așa dară, iubiților creștini! din cele mai sus atinse pilde adevărate, că într'adevăr omul ar fi fost făptura cea mai nenorocită, dacă Dumnezeu nu s'ar fi îndurat a trimite pe unul născut fiul său în lume, ca să o mântuiască de pierirea totală. Astăzi prăznuim ziua cea mare, când s'a născut Mântuitorul lumii, care a întemeiat legea cea adevărată pentru slujirea și cinstirea a unui adevărat Dumnezeu, care a adus neamul omenesc la cunoștința și îmbrățișarea binelui și la lepădarea de rău.

Acum să ne întrebăm: Ce suntem datori a gândi și a face la sărbătoarea de astăzi? Dacă vrem să petrecem sărbătoarea nașterii Mântuitorului nostru

spre folosul trupesc și sufletesc, datori suntem a gândi la ascultarea lui Dumnezeu și la împlinirea poruncilor lui, ca să nu ne scoată și pe noi din raiul desfătării, precum a scos pe Adam și pe Eva. Să gândim la jertfele care se cuvin lui Dumnezeu și să-i facem jertfe plăcute lui, ca nu cumva să nu caute la jertfele noastre, precum n'a căutat la cele ale lui Cain. Să ne ferim de ura către fratele și aproapele nostru și să lucrăm ca să fie dragoste între noi, ca să nu cădem ca și Cain în ucidere de frate. Să gândim la cele bune și să le facem, ca nu cumva Dumnezeu să ne pedepsească cu potop și pe noi, precum a pedepsit lumea pe vremea lui Noe. Să gândim la umilință înaintea lui Dumnezeu, ca să nu ne ajungă pedeapsa trufiei, ca pe cei ce au început a zidi turnul Babilonului. Să gândim la viața curată și să facem viața noastră neprihănită, ca nu cumva Dumnezeu să trimită pucioasă și foc din cer peste orașele și satele noastre, precum a trimis asupra Sodomei și Gomorei. Acestea să gândiți și acestea să faceți, și atunci veți fi norocoși pe pământ, iară după viața aceasta trecătoare veți moșteni împărăția lui Dumnezeu, și așa vă veți încredința în măsură deplină, că îndurat și milostiv e Domnul, îndelung răbdător și mult milostiv. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA SFÂNTULUI ÎNTÂIULUI MUCENIC
ȘI ARHIDIACON ȘTEFAN ÎN 27 DE ZILE ALE LUNII
LUI DECHEMVRIE

*Ce folos este omului de va dobândi toată lumea
și sufletul său își va pierde?*

Sunt împrejurări și întâmplări în viața omului, care îi dau prilej de a gândi despre lucruri mari, ale căror pomenire aduce cu atât mai multe folosuri, cu cât mai bine cuprinde cineva cu mintea sa mărimea și însemnătatea acestor împrejurări și întâmplări. Astfel de împrejurări și întâmplări sunt între altele și sărbătorile sfinților, pentru a căror cinstire și aducere aminte a rânduit Biserica osebite zile, în care lăsându-se omul de lucruri lumești, să se folosească de lucruri duhovnicești și de hrană sufletească. Pentru că ce folos este omului, zice Sf. Scriptură, de va și dobândi toată lumea și sufletul său și-l va pierde? Așa dar zilele consfințite de Biserică întru cinstea și pomenirea plăcuților lui Dumnezeu, sunt cele mai potrivite ca să gândească omul despre toate ale lui, și mai ales despre cele pentru viața sa sufletească și trupească trebuincioase; căci pildele vieții sfinților pot da omului învățătura vie pentru toate ale lui.

Astăzi serbăm pomenirea sfântului întâiului

mucenic și arhidiacon Ștefan; deci ca să ne folosim de sărbătoarea de astăzi să vedem care a fost viața lui.

Sfântul Ștefan, plin de credință către Dumnezeu și plin de putere suflătească era întâiul între cei șapte diaconi pe cari i-au pus sfinții Apostoli spre slujirea meselor, adică spre slujirea săracilor și spre împărțirea milosteniilor, care spre acest sfârșit se aduceau apostolilor dela creștini. Și din pricină că era cel dintâiu între cei șapte diaconi, se chiamă Arhidiacon. El făcea semne și minuni mari întru popoare, care deși nu le pomenește Scriptura pe larg, totuși fără greșală vom zice că Sf. Ștefan este asemenea cu Sf. Apostoli, căci el puindu-și mâinile pe bolnavi îi făcea pe ei sănătoși, întărea pe credincioși în credință muștra pe cei necredincioși, spunându-le din lege și din proroci, cum că din nedreptate și din zavistie au omorât pe Fiul lui Dumnezeu, și stând la loc înalt a binevestit tuturor pe Hristos Iisus Domnul nostru zicând: Bărbați frați! Pentruce s'au înmulțit răutățile între voi și s'a turburat tot Ierusalimul, fericit este omul care a crezut întru Hristos Iisus, pentrucă acesta este carele a plecat cerurile și s'a pogorât pentru păcatele noastre, și s'a născut din Sfânta și preacurata Fecioară; Hristos a luat neputințele noastre și boalele le-a vindecat, căci pre cei orbi i-a făcut să vază, pe cei leproși i-a curățit; iar ei auzind acestea se priceau cu dânsul grăind împotriva și hulind pe Domnul cel propovăduit, precum se scrie în Faptele Apostolilor, cap. 6, stih 9. „S'a sculat, zice oarecari din sinagoga întrebându-se cu Ștefan“. Inșă ei împotriva adevărului celui mai luminos decât soarele neputând a grăi ceva, s'au aprins de mânie și biruindu-se de zavistie au aflat niște oameni mincinoși pe cari i-au învățat să spue la sinagoga cea mare ca și cum ar fi auzit pe Ștefan grăind cuvinte de hulă asupra lui

Moisi și asupra lui Dumnezeu. Și cu acest fel de vicieșug întărâtând poporul și pe bătrâni și pe cărturari, și năvălind au răpit pe Sf. Ștefan și l-au dus la adunarea lor înaintea arhierilor, și au pus și martori mincinoși zicând, cumcă omul acela nu încetează a vorbi cuvinte de hulă asupra acestui sfânt, și a legii, căci l-am auzit pe el zicând: că Iisus Nazarineanul va risipi locul acesta și va schimba obiceiurile pe care ni le-a dat nouă Moisi. Iar Sf. Ștefan sta în mijlocul acelei adunări ucigașe ca un înger al lui Dumnezeu, strălucind cu lumina dumnezeescului dar, și toți cei ce ședea în adunare căutând la dânsul au văzut fața lui înfrumusețată cu o strălucire neobișnuită. Și a zis Arhiepiscopul: Oare sunt adevărate cele grăite de martori? Iar el a răspuns cu înțelepciune și cu mare bărbăție, începând cuvântul său dela Avraam, care mai întâiu a primit făgăduința venirii lui Mesia, și le-a spus istoria până la Moisi, apoi a arătat că martorii au mărturisit strâmb asupra lui, căci el nu este hulitor al lui Dumnezeu, nici al legii lui Dumnezeu celei date prin Moisi, ci mai vartos le-a adeverit că părinții lor au fost hulitorii lui Dumnezeu și ai legii celei date lui Moisi. A răsturnat și acea mărturie mincinoasă cumcă ar fi hulit el asupra locului celui sfânt, și le-a spus lor, că el cinstește lăcașul cel făcut de mâini întru mărirea lui Dumnezeu; apoi umplându-se de râvnă dumnezeiască, precum și Ilie odinioară, i-a muștrat pe ei, zicând: „Voi cei vârtoși la cerbice, voi pururea vă împotriviți Duhului Sfânt, precum părinții voștri, așa și voi; pe care din proroci n'au izgonit părinții voștri și au omorât pe cei mai înainte au vestit venirea lui Mesia celui așteptat“.

Aceste cuvinte ale Sf. Ștefan au pornit spre nespusă mânie pe Arhiepiscop și pe cărturari și pe tot poporul adunat, iar el nu băga de seamă la mânia

lor, căci era plin de Duhul Sfânt; și căutând la cer a văzut mărirea lui Dumnezeu, de aceea a și zis către cei adunați: „Iată văz cerurile deschise și pe Fiul omenesc stând de-a-dreapta lui Dumnezeu“. Iar Iudeii cei ce se învățaseră a ucide pe proroci, pornind cu un gând asupra lui și scoțându-l afară din cetate, au început a arunca cu pietre asupra Sfântului, s'au desbrăcat de hainele lor și le-au pus acelea lângă picioarele unui tânăr ce se numea Saul, care a fost rudenie cu Ștefan, însă era și acesta între ucigași. Uciderea aceasta s'a întâmplat în Valea lui Ioasaf. Sf. Ștefan și-a dovedit creștinătatea sa, căci aruncând ucigașii cu pietre asupra lui, el a în-genunchiat și s'a rugat lui Dumnezeu pentru vrășmașii săi, zicând: „Doamne! Nu le socoti lor păcatul acesta“. Și după cuvintele acestea a adormit.

Întâmplarea Sfântului întâiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan s'a întâmplat într-un acelaș an după înălțarea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în 27 ale lunii lui Dechemvrie, având dela nașterea sa puțin mai mult de 30 ani. Și era frumos la față, dar și mai frumos cu sufletul. Sfântul lui trup a fost aruncat spre mâncare hiarelor și pasărilor și a zăcut neîngropat o zi și o noapte. După aceea în noaptea a doua, Gamaliil, măritul învățător al legii evreești în Ierusalim, care singur mai pe urmă a crezut în Hristos împreună cu fiul său Averchie, a trimis niște bărbați cinștiți și credincioși și luând în taină moaștele Sfântului, le-au dus într'un sat al său, care era nu departe de Ierusalim, ca de douăzeci de stadii, ce se chiamă Cafargamala, și acolo le-au îngropat cu cinste, făcând deasupra lui mare plângere. Căci cine nu ar fi plâns, zice Sf. Ioan Gurădeaur, văzând pe acel miel blând, ucis cu pietre și zăcând mort! Iar după mulți ani binecredincioasa împărăteasă Evdochia, soția împăratului

Teodosie cel mic, venind la Ierusalim, la locul acela unde a fost ucis cu pietre Sfântul întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, a zidit o biserică prea frumoasă întru numele lui și întru cinstea lui Hristos Dumnezeu.

Iubiților ascultători! Sfântul Ștefan întâiul Mucenic pentru credința cea adevărată, care a învățat-o Mântuitorul nostru și unul născut Fiul lui Dumnezeu, a pătimit până la jertfirea vieții sale celei tinere, căci dragostea lui către adevăratul Dumnezeu era așa de învăpăiată și cugetările lui despre viața cea cerească așa de lămurite, încât el chiar și în muncile cele vremelnice simțea bunătățile acelea care le-a pregătit Dumnezeu în cer tuturor acelor au credință neclătită către El. Nu numai nu va greși creștinul, ci încă își va pregăti calea către mântuirea sufletească, dacă aducându-și aminte adeseori de viața, de muncile și de moartea cea mucenicească a Sf. Ștefan, își va face zălog și pentru sine și se va făgădui lui Dumnezeu, că va să le treacă toate zilele vieții sale după poruncile unuia născut Fiului său, ale Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, va să asculte învățăturile cele de mântuire ale Sfintei Maicii Biserici, și va să se roage neîncetat către Dumnezeu, zicând: Doamne Dumnezeul meu! Dăruiește mie, ca din toată inima mea să te doresc pe tine, dorindu-te, să te caut, căutându-te, să te aflu, aflându-te, să te iubesc, și iubindu-te de răutățile cele ce sunt întru mine să mă mântuesc, și mântuindu-mă să nu mă mai întorc iarăși la aceleași! Doamne Dumnezeul meu! Dă pocăință sufletului meu, dă umilință inimii mele, dă izvor de lacrimi ochilor mei și mâinilor mele necruțată dare de milostenie.

Impăratul meu! Stinge poftele trupului cele aprinse întru mine și aprinde focul dragostei tale în inima mea!

Mântuitorul meu! Risipește dela mine duhul mândriei, și cu milostivire dă-mi mie din bogăția milei Tale!

Făcătorul meu! Zmulge din sufletul meu toată amărăciunea cea putredă și de suflet și de trup pierzătoare și dăruiește cugetelor mele blândețele: ce le-ai dat și celui ce astăzi prin Tine s'a preamărit Mucenicul și Arhidiaconul Ștefan! Amin.

CUVÂNT

LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI ȘI MÂNTUITO-
RULUI NOSTRU IISUS HRISTOS, CARE ESTE LA ZIUA 1
A LUNII LUI IANUARIE

*De dimineață cu sângele său începe a sămâna, ca
spre seară să adune rodul cel frumos al răscumpărării
noastre*

Domnul nostru Isus Hristos împlinind 8 zile dela nașterea lui, a binevoit a răbda tăierea împrejur, ca să îplinească legea, precum a zis la Sfântul Evanghelist Matei cap. 17: „N'am venit ca să stric legea, ci s'o împlinesc“. Dar și pentru aceea a binevoit Hristos a se tăia împrejur după lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere și să se arate pe sine-și, că a luat trup adevărat și va să rușineze pe toți aceia cari ar cuteza a se îndoi despre întruparea lui. Drept aceea s'a tăiat împrejur ca omenirea lui să fie arătată.

Taina tăierii împrejur a fost în legea cea veche ca un chip pregătitor al botezului din legea cea nouă, prin care primi curățirea de păcatul strămoșesc; drept aceea prin taina tăierii împrejur nu se câștigă curățirea desăvârșită de păcatul strămoșesc, precum se câștigă aceea prin taina botezului. De aceea a și zis Mântuitorul la evanghelistul Marcu cap. 16: „Că cel ce va crede și se va boteza, mântui-se-va“. Iar în Faptele Apostolilor cap. 2 cetim, că fiind apostolii adunare în Ierusalim și fiind de față mult

popor, și după ce poporul a auzit învățăături multe dela Apostoli i-au întrebat pe ei, ce au a face? Atunci Sf. Petru a zis către popoare: Pocăiți-vă și să se boteze fiștecarele dintre voi întru numele lui Iisus Hristos.

Intru tăierea împrejur a arătat unul născut Fiul lui Dumnezeu mai mare smerenie decât întru nașterea sa, căci întru naștere a luat asupra sa chipul păcătosului, suferind rana cea rânduită pentru păcat, deși a fost fără păcat. Și așa tăindu-se împrejur, a început a răbda dela pruncie, pentrucă din tinerețe se cuvine a se deprinde la nevoințele cele bărbătești. Viața cea omenească este plină de ostenele, ca o zi care are nașterea sa dimineața, iar sfârșitul seara. Că de dimineața din scutece omul cel îndumnezeit iese la lucrul său spre ostenele și spre lucrarea sa până în seara aceea, când soarele s'a întunecat și întunec s'a făcut peste tot pământul până la al nouălea ceas. Dar ce lucrează Mântuitorul nostru? El a lucrat mântuire în mijlocul pământului. Iară ca desăvârșit să o lucreze, de dimineața din tinerețe se apucă de lucru, începând a răbda durere trupească și sufletească pentru noi, până ce se va închipui întru noi însuși el, Hristos. De aceea scrie Apostolul Pavel către Galateni cap. 4, stih 19: „De dimineață cu sângele său începe a semăna, ca spre seară să adune rodul cel frumos al răscumpărării noastre.“

Precum în legea nouă la botez se dă pruncului nume, Mântuitorului s'a pus nume la primirea tainei tăierii împrejur, Iisus, care s'a adus din cer de Arhanghelul Gavril, atunci când a binevestit preacuratei Fecioare Maria zămislirea lui. Deci acest prea sfânt nume, Iisus, s'a dat Mântuitorului, căci Iisus însemnează Mântuitor. Singur îngerul a tălmăcit cuvântul acesta lui Iosif când i-a spus: „Vei numi

numele lui Iisus, pentru că acela va mântui pe poporul său de păcatele sale." Încă și Sf. Apostol Petru în Faptele Apostolilor cap. 1 mărturisește de numele lui Iisus, zicând: „Nu este întru nimenea altul mântuire, pentru că nu este niciun alt nume sub cer dat între oameni, întru carele se cade a ne mântui“.

Acest Mântuitor nume mai înainte de toți vecii era înainte gătit, scris, și până acum păzit în sfatul Sfintei Treimi spre a noastră mântuire, iar acum ca un mărgăritar de mult preț s'a adus din vistериile cerești spre răscumpărarea neamului omenesc, și prin Iosif întru descoperirea tuturor s'a dat. Acest nume ca un soare a strălucit lumii, după cum grăiește prorocul Maleahi cap. 4, stih 2: „Va răsări, vouă, celor ce vă temeți de numele meu, soarele dreptății, și ca un mir bine mirositor a umplut lumea de mireasmă.“ Mir, zice, vărsat nu ținut în vas mirul numelui Lui, ci vărsat, căci până când mirul în vas se păzește, până atunci și bună mirosirea lui înlăuntrul vasului rămâne, iar când se varsă îndată buna mirosire umple văzduhul. De aceea acum toată limba mărturisește, că Domnul Iisus Hristos este întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl. Întru acest nume prea mare tot genunchiul se pleacă, al celor cerești și al celor pământești și al celor de desubt. Acest nume sfânt este arma cea mai puternică asupra vrășmașilor, precum zice Sf. Ioan Scăraru: „Totdeauna cu numele lui Iisus să bați pe vrășmași, pentru că mai tare armă decât aceasta nu vei afla nici în cer nici pe pământ. Acest prea scump nume, Iisus, o, cât este de dulce inimei care iubește pe Hristos Iisus! O, cât este de dorit celuia ce îl are pe El! Că Iisus este cu totul dorire, cu totul dulceață. Acest preasfânt nume, Iisus, o, câtu-i de iubit creștinului celui robit întru dragostea Lui! În minte Iisus, pe limbă Iisus, ori umblând,

ori șezând, ori ceva lucrând, Iisus înaintea ochilor. N'am judecat, zice Apostolul către Corinteni în cartea I. cap. 2, a ști ceva întru voi, fără numai pe Iisus, căci Iisus celuia ce se lipește de dânsul, îi este lumina minții, frumusețea sufletului, sănătatea trupului, veselia inimii, ajutător întru necaz, bucurie întru întristare, doftorie în boale, scăpare în primejdii și nădejde de mântuire.-

Deci iubiților ascultători! Să zicem și noi astăzi și în toate zilele vieții noastre către Mântuitorul nostru Iisus: Te întâmpinăm pe tine cu dragoste, o, prea dulce nume al lui Iisus! Ne închinăm cu osârdie preasfântului numelui Tău, o, prea dulce și întru tot îndurate Iisuse! Lăudăm numele Tău cel prea mare, Iisuse, Mântuitorule, cădem la sângele cel vărsat întru tăierea împrejur. Pruncule cel fără de răutate, și Doamne cel desăvârșit! Ne rugăm bunății tale celei preabogate pentru acel prea sfânt nume al Tău și pentru acel prea scump al Tău sânge, și încă și pentru Maica Ta cea fără prihană, care fără de stricăciune Te-a născut, să verși asupra noastră mila Ta cea bogată; să îndulcești inimile noastre prin tine însuși, Iisuse; să ne aperi și să ne îngrădești pe noi cu acest nume, Iisuse, ca și în veacul ce va să fie ai Tăi să ne aflăm și să mărim cu îngerii preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, Iisuse, în veci. Amin.

CUVÂNT

LA ZIUA SFÂNTULUI PĂRINTELUI NOSTRU VASILIE
CEL MARE, ARHIEPISCOPUL CHESARIEI CAPADOCHIEI
ÎN ÎNTÂI IANUARIE

Scumpă este înaintea Domnului moartea cuviosului

Biserica lui Hristos a luat învățătura aceasta din îndurarea și iubirea cea mare a lui Dumnezeu către neamul omenesc, căci lucru prea firesc este că dacă miluește Dumnezeu pe cel păcătos, urmează că scumpă este înaintea Lui moartea cuviosului Lui, adecă plăcut este cuviosul și după moartea sa înaintea lui Dumnezeu. Acum e bine ca să ne întrebăm cum să socotim noi viața și moartea cuviosului lui Dumnezeu? Înainte de deslegarea acestei întrebări trebuie să ne aducem aminte de două așezăminte bisericesti: una, de Sf. botez, în care ne primește Biserica lui Hristos între mădularele sale și a doua de sărbătorile care le prescrie Biserica întru cinstea și pomenirea sfinților lui Dumnezeu.

Toți știți, iubiților ascultători, ce har primește creștinul în sf. Botez; primește adecă iertarea păcatului strămoșesc în care s'a zămislit și l-a născut maica sa. Dobândește încă și numele unui sfânt, care îl poartă până la moarte și care îi rămâne lui și după moarte. Sf. Maica noastră Biserică dând celui nou botezat numele vreunui sfânt, poruncește ca creștinul botezat să urmeze vieții și morții acelu sfânt, al cărui nume i s'a dăruit lui în sf. botez.

Când se botează un om în vârstă depune singur jurământ că va asculta poruncile dumnezești și bisericești și le va împlini acelea; prin urmare se făgăduiește că viața sa așa o va întocmi, încât să se facă vrednic de numele acelu sfânt, al cărui nume i s'a dăruit lui în sfântul botez, luându-și-l sieși de pildă și de îndreptar pentru toată viața. Iar când se botează vreun prunc, atunci nașul depune jurământ pentru pruncul botezat cu aceea îndatorire, că el va învăța pe fiul său sufletesc când va ajunge în vârstă la împlinirea tuturor acelor câte le poruncește Sf. Maica biserică la botez. O, ce greșală mare fac toți acei părinți, cari dela preotul botezător poftesc ca să pună noubotezaților prunci numele care nu le-au avut niciun sfânt și niciun plăcut al lui Dumnezeu, ci numai niște oameni cari deși au făcut niște lucruri mari în lume, dar nu s'au învrednicit a fi mădulării Bisericii lui Dumnezeu, ba încă rămânând în necreștinătate au urât creștinătatea, și au gonit și au muncit pe creștini, căci se închinau adevăratului Dumnezeu și cereau ajutor dela numele cel sfânt al Lui! Și mai mult păcătuiesc preoții aceia botezători, cari cutează a împlini cerea unor asemenea părinți și botează pe creștinul pe numele străin și neprimat de Biserică. Un creștin care se numește după numele vreunui necreștin, nu simte sfințenia și bunătatea sărbătorilor care le-a așezat Biserica peste tot anul în cinstea și în pomenirea sfinților lui Dumnezeu. El privește la asemenea sărbători cu răceală și cu nepăsare, căci asemenea părinți nu povestesc copiilor săi nici când faptele cele mărețe ale sfinților și plăcuților lui Dumnezeu, ci povestesc despre lucrurile lumești care le-a făcut în lume vreun bărbat păgân și necreștin. Sunt dintre ai noștri cari botează pruncul lor pe numele lui Traian, carele a fost un bărbat

vestit pentru vitejiile lui între Romanii cei vechi și necreștini, dar Traian n'a fost creștin nici n'a făcut ceva bine Bisericii lui Dumnezeu, sau creștinătății. Așa dar ca un viteaz roman el are trecere în istoria mirenească, dar nu și în cea bisericească, fiindcă el n'a fost creștin, drept aceea nici numele lui nu se poate da nimănui dintre creștini, căci o astfel de numire nu se potrivește cu așezământul Bisericii creștinești care poruncește ca tot creștinul să se numească după numele vreunui plăcut lui Dumnezeu și faptele acelea să și-le pună sieși de pildă și îndreptare pentru toată viața sa, al cărui nume el l-a primit din sfântul botez, și sărbătoarea celui sfânt să o prăznuiască în tot anul vieții sale cu o deosebită evlavie, făcând și fapte de milostenie în aceea zi și aducând jertfă la altarul lui Dumnezeu din roadele sale cele mai bune și de frunte.

Mai pe larg se află învățătura despre sărbători în cuvântarea cea din cartea aceasta la ziua cea luminată a Sfințelor Paști, și așa fie-ne destul cu cele ce le-am adus aci înainte despre cele două așezăminte bisericești, adică despre sfântul botez și despre sărbătorile sfinților și așa acum ascultați iubiților creștini învățătura sfântă care vă povățuește pe voi cum să fie scumpă înaintea voastră moartea cuvioșilor lui Dumnezeu.

Istoria bisericească ne dă dovezi multe despre aceea că creștinii după ce unii dintre ei au murit pentru credința lui Hristos cu moarte mucenicească, luau trupurile mucenicilor cu mare cinste și le îngropau cu cântări și cu psalmi duhovnicești și zideau biserici spre mărirea lui Dumnezeu asupra mormintelor unde erau îngropați mucenicii și așa mărink pe Dumnezeu se îndulceau de aducerea aminte a acestor bărbați, sau și mueri bine plăcute lui Dumnezeu și se întăreau în credința lui Hristos, dela care

nici goanele, nici muncile cele mai cumplite nu-i puteau abate. Cinstirea aceasta către mucenici și către ale lor făcătoare de minuni trupuri, așa de tare a pătruns pe arhierii și popoarele creștine, încât unde nu era cu putință a zidi biserica asupra mormântului vreunui mucenic, acolo se nevoiau arhierii și preoții să aducă cel puțin o părticică din moaștele vreunui sfânt, și aceea să o pună și să o păstreze în biserica lor ca o vistierie scumpă. De unde apoi a urmat că sfinții părinți au hotărît, ca moaștele sfinților să se coasă în sfintele Antimise, pentru ca neputând fi nicio biserică fără Antimis, negreșit să nu se lipsească de un așa mare odor precum sunt moaștele sfinților nicio biserică ortodoxă, oriunde s'ar afla aceea în lume. Obiceiul acesta se păstrează și până în ziua de astăzi: fiecare biserică este înzestrată de arhierul locului cu un Antimis provăzut cu moaștele vreunui sfânt.

Iată iubiților, cât e de scumpă nouă moartea cuvioșilor lui Dumnezeu.

Astăzi prăznuim noi pomenirea unuia din sfinții și cuvioșii lui Dumnezeu, a sfântului părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul Chesariei Capadochiei, despre care Sf. Maica Biserică zice: „Că darul dumnezeștilor lui cuvinte și înălțimea cea de taină a învățăturilor lui ni s'a făcut nouă scară dumnezeștii înălțări, căci duhovnicească trâmbiță agonisindu-și șieși Sf. Vasilie, cu aceea a propovăduit dumnezeștile învățături“. Viața acestui bărbat arhieru, ales, scriitor și dascăl mare al lumii este aceasta: Dânsul s'a născut de părinți drept credincioși, tatăl său se chema Vasilie, iar mamă-sa, Emilia; a avut și trei frați cu numele Petru, Grigorie și Navcratie, și o soră cu numele Macrina. Toți aceștia s'au făcut oameni aleși în urma creșterii ce o căpătără dela părinții lor, și așa se poate zice cu drept despre ei,

după prorocul David, că neamul dreptilor se va binecuvânta“. Căci precum vedem sf. Vasilie s'a făcut arhiepiscop al Chesariei Copadochiei, a fost om foarte învățat, a fost scriitor mare în cele ale credinței în Hristos; el a întocmit și pravila sf. liturghii, care astăzi s'a săvârșit și se săvârșește și în Duminecile Postului mare, afară de Dumineca stâlpărilor, în sf. mare Joi, în Sâmbăta cea mare și în ajunul Crăciunului și al Bobotezii, dacă sărbătorile acestea nu cad în zi de Duminecă sau Luni. Dar și fratele lui cel mai mare, Petru, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie fratele lui mai tânăr a fost episcop al Nisei, iar cel mai tânăr frate al lui, Navcratie, a fost pustnic și sfânt făcător de minuni. Încă și sora lui Macrina s'a învrednicit a fi pusă în numărul sfințelor cuvioase maici, precum arată aceasta și sinaxarul în 19 ale luni lui Iulie. Însă pe toți frații i-a covârșit întru fapta bună și învățatură sf. Vasilie, care a primit dela însuși tatăl său învățăturile cele dintâi. Apoi pentru mai mare deprindere în învățături s'a dus la Bizanț, unde în scurtă vreme și-a îmbogățit cunoștințele sale. S'a dus el și la Atena, și de acolo la Ierusalim, unde toate sfințele locuri cu credință și cu dragoste înconjurându-le și acolo lui Dumnezeu închinându-se, s'a dus de acolo la Antiohia, unde de Meletie arhiepiscopul s'a hirotonit de diacon; iar nu după multă vreme s'a întors în patria sa Capadochia, unde arhiepiscopul Ermogen l-a sfințit pe el de preot. Însă nu mult după aceea Ermogen arhiepiscopul Capadochiei a adormit în Domnul și clerul cu tot poporul postiră ca preotul Vasilie să le fie lor arhiepiscop; dar el fugind de cinste, s'a ascuns; și ridicat a fost la arhiepiscopie Evsevie. Vasilie văzând că noul arhiepiscop Evsevie are o bănuială asupra-i, n'a vrut să fie pricinuitor de zavistie și s'a dus în pustia Pontului, unde și pe

prietenul său pe sf. Grigorie Naziansul l-a tras la sine, precum și o mulțime de călugări pentru cari a și scris pravili de viață călugărească, care se cuprind în Cartea Canoanelor și slujesc de îndreptar și astăzi călugărilor. Intr'aceea a răposat tatăl sf. Vasilie și mamă-sa Emilia, trăind în văduvie într'un sat aproape de pustia aceea unde petrecea sf. Vasilie, fiul ei, îl cerceta pe el adeseori acolo, toată sângea vând ca să placă lui Dumnezeu.

Însă fiindcă în vremile acelea prea mult se turbura pacea bisericii lui Hristos din partea arienilor, pentru aceea din râvna cea înfocată care a avut-o către casa lui Dumnezeu a aflat de bine atât sf. Vasilie cât și soțul său sf. Grigorie Naziansul, ca să părească pustia și să se apuce de apărarea legii și Bisericii lui Dumnezeu asupra arienilor. Deci Grigorie s'a întors în cetatea Naziansului, iar Vasilie în Chesaria fiind poftit de însuși arhiepiscopul Evsevie, unde mult s'a ostenit cu cuvintele și cu scrisorile curățind credința cea dreaptă de eresul lui Arie. Nu mult după aceea arhiepiscopul Evsevie a răposat în mâinile lui Vasilie, dându-și sufletul său lui Dumnezeu, iar după întâmplarea aceasta lucrând sf. Duh, marele Vasilie chiar și nevrând s'a sfințit de arhiepiscop al Chesariei de către mulți episcopi.

Primind în chipul acesta sfântul nostru treapta arhieriei, s'a rugat neconținut lui Dumnezeu ca să i se dea lui de sus darul înțelepciunii și al înțelegerii, ca astfel cu ale sale curate cuvinte să poată săvârși slujba cea fără de sânge, și ca să vie peste dânsul Duhul Sfânt. După 6 zile s'a făcut așa spre uimire, iar în ziua a șaptea s'a coborât Sfântul Duh

asupra lui și el a început a liturghisi, și de atunci a început a săvârși sf. liturghie toate zilele. Câtăva vreme trecu, și multe rugăciuni făcând, începu a scrie cu mâna sa tainele sfintei slujbe. Și întru aceea noapte i s'a arătat lui Domnul în somn cu Apostolii, făcând înaintea punere a pâinei și a păharului la sfântul jertfelnic și sculând pe Vasilie i-a zis lui: După a ta cerere să se umple gura ta de laudă, ca, cu ale tale curate cuvinte să aduci slujba cea fără de sânge. Iar el s'a sculat tremurând: nu putea să privească cu ochii la arătarea cea luminoasă a Domnului și așa din somn deșteptându-se a alergat numai decât la biserică și apropiindu-se de sfântul altar a început a grăi și totdeauna și a scrie așa: „Să se umple gura mea de laudă, ca să cânt mărirea ta; Doamne Dumnezeu nostru cela ce ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în viața aceasta“. Și celelalte rugăciuni ale sfintei liturghii. Iar după sfârșitul rugăciunilor a ridicat pâinea rugându-se cu dinadinsul și zicând: „Ia aminte Doamne Isuse Hristoase, Dumnezeu nostru, din sfânt lăcașul tău și de pe scaunul măririi împărăției tale și vino ca să ne sfințești pe noi, cel ce șezi sus împreună cu Tatăl și aici cu noi nevăzut petreci, și ne învrednicește cu puternică mâna ta, ca să ni se dea nouă preacuratul trupul tău, și cinstitul tău sânge“. Când Vasilie așa se ruga, atunci preoții slujitori au văzut o lumină cerească strălucind altarul și pe arhiereul, și niște bărbați prea luminoși în vestminte albe fiind și înconjurând pe Vasilie.

Evlavia lui Vasilie l-a făcut pe el cu totul plăcut înaintea lui Dumnezeu, care a lucrat și minuni prin el. Așa un oarecare evreu intrând în biserică, pe când liturghisea sf. Vasilie și apropiindu-se cu ceilalți creștini de sfintele daruri, a primit în mâini și a văzut că era adevărată carne. După aceasta la

pahar apropiindu-se, au văzut sânge într'ânsul. Deci a păzit rămășițele sfintei cuminecături și mergând acasă le-a arătat acelea femeii sale și i-a spus ei de toate cele ce a văzut cu ochii săi, și crezând că cu adevărat înfricoșată și preamărită este taina creștinească, a doua zi a mers la fericitul Vasilie, cerând a se boteza. Dar Vasilie dând mulțămită lui Dumnezeu n'a îndelungat a boteza pe evreu cu toată casa lui.

În aceasta descriere scurtă se vede cât de sfântă a fost viața fericitului Vasilie și pentru aceea și moartea lui a fost scumpă înaintea lui Dumnezeu. Omul e dăruit cu minte și cu pricepere dela Dumnezeu, și ar gândi cineva, că omul nu are lipsă de pilde și de învățături, căci are minte și pricepere care-l povățuesc. Însă să mărturisim, căci așa ne învață viața noastră de toate zilele, că puțini oameni sunt cari să nu aibă lipsă de pilde și de învățături bune. Și fiind aceasta așa, tot creștinul este dator a asemenea lucrarea minții și a priceperii sale cu faptele acelor bărbați cari s'au făcut plăcuți lui Dumnezeu și Biserica i-a pus între sfinți, și dacă vede omul că lucrarea minții și a priceperii sale nu se potrivește cu faptele sfinților și ale cuvioșilor lui Dumnezeu, să se lase de mintea și de priceperea sa și să urmeze faptelor acelor bărbați, cari au fost lumina lui, și povățuitoarii cei adevărați ai celor ce au lipsă de învățături bune și mântuitoare. Creștinul care gândește la faptele sfinților și urmează lor, acela arată că pomenirea și moartea vreunui sfânt este pentru el scumpă și se folosește de dânsa, și tot deodată prăznuște și sărbătoarea lui potrivit poruncii bisericești. Un astfel de creștin, care gândește la sfințenia sărbătorilor, la viața cea neprihănită a sfinților, nu va lăsa sfânta biserică în ziua de sărbătoare și va cerceta slujba dumnezeiască și nu o va părăsi nici decum,

nu va umbla în zile de sărbătoare pe la târguri, va petrece în biserică cu evlavie, iar acasă va ceti Sfânta Scriptură sau viețile sfinților, și așa răcorind sufletul său cu hrana duhovnicească, lucră în ziua de rând lucrul său cu puteri înnoite sufletești și trupești, sporește în toate, binecuvântarea lui Dumnezeu cu el și cu casnicii lui, petrece în cinste, care se înmulțește cu atât mai mult, cu cât el dovedește și altora, că scumpă este înaintea lui moartea cuvioșilor lui Dumnezeu. Amin.

CUVÂNT

LA BOTEZUL DOMNULUI ÎN 6 ALE LUNEI
LUI IANUARIE

*Despre minunile lui Dumnezeu, făcute prin ape,
râuri, și mări.*

Sunt niște zile în an când cugetând creștinul despre însemnătatea aceluia, nu se poate opri de un zbor la care îl înalță pe el cugetările acelea care produce însemnătatea și mărirea acelor zile. Tocmai astăzi este astfel de zi, astfel de prăznuire, care încălzește sufletul creștinului spre gândire despre toate acelea, câte cuprinde în sine ziua botezului Mântuitorului nostru. Toți știm că astăzi Hristos fiind de 30 ani și pricepând apropierea vremii, când avea el să înceapă și să săvârșească lucrul cel mare al mântuirii, pentru care a fost venit în lume — a năzuit la Iordan, ca acolo să se boteze dela Ioan. Toți știm că Ioan nu se încumeta a boteza pe Hristos, care n'a avut niciun păcat. Toți știm că venind Iisus la Iordan s'au temut apele, iar Botezătorul Ioan s'a cutremurat grăind: „Cum va lumina sfeșnicul pe lumină? Cum își va pune mâna robul pe stăpân?” Toți știm, că fiind botezul Domnului s'a arătat Duhul Sfânt în chip de porumb și glas din cer s'a auzit: „Acesta este Fiul meu cel iubit întru care bine am voit“. Iar Sfânta Maica Biserică așa cântă astăzi: „Doamne! Vrând să plinești cele ce ai rânduit din veac, din toate făpturile slujitori tainei

tale ai luat; din îngeri pe Gavril, din oameni pe Fecioara, din ceruri Steaua și din ape Iordanul, intru care fără de legea lumii ai spălat-o, Mântuitorul nostru, mărire Ție“. Care, așa dar, poate fi dintre noi, care știind acestea să nu simtă însemnătatea sărbătorii de astăzi? Care creștin nu va fi pătruns de mărimea lucrării de astăzi, a Mântuitorului nostru, cu care s'a umilit el ca stăpân, să primească botezul dela robul său Ioan? Care nu va cunoaște astăzi îndurarea lui Dumnezeu, cu care s'a arătat în lume El, cel ce a făcut lumea, ca să lumineze și pe aceia care șed întru întunerec? Care creștin nu va lăuda mila lui Dumnezeu de astăzi, când firea apelor se sfințește, și se desparte Iordanul, și-și întoarce curgerea apelor sale, văzând pe Stăpânul botezându-se?

Intocmai pentru aceea, căci astăzi firea apelor se sfințește prin arătarea și botezul Fiului lui Dumnezeu în Iordan, trebuie creștinul prin însoțirea gândurilor sale să-și aducă aminte de acele fapte minunate, care Dumnezeu în deosebite rânduri cu apele Iordanului și cu alte râuri și mări le-a făcut. Și adecă nevrând Faraon să slobozească pe fiii lui Izrail în pustie cu Moisi, ca să scape de robia lui, atunci a poruncit Dumnezeu lui Moisi ca să spună către Aron, fratele său, care a fost preot mare: „Ia toiagul în mâna ta și întinde mâna ta peste apele Egiptului, și peste râurile lor, și peste lacurile lor, și peste toată apa lor cea adunată și să fie sânge. Și s'a făcut sânge în tot pământul Egiptului și în lemne și în pietri. Și a făcut așa Moisi și Aron, după cum le-a poruncit lor Domnul. Și ridicând Aron toiagul său a lovit apa cea din râu înaintea lui Faraon și înaintea slugilor lor, și toată apa cea din râu s'a prefăcut în sânge, și peștii din râu au murit, și s'a împuțit râul, și nu puteau Egiptenii să bea apă din râu și era sângele în tot pământul Egiptului“ (Eșire,

cap. 7). După minunea aceasta, a lui Dumnezeu lucrată prin Aron, s'a învoit Faraon ca Moisi să ducă pe fiii lui Israil în pământul care li s'a fost făgăduit lor dela Dumnezeu. Așa dar călătorind Moisi cu fiii lui Israil și sosind la Mare, a întins mâna sa spre Mare și a gonit Domnul marea toată noaptea cu vânt repede și a uscat marea și s'a despărțit apa. Și au intrat fiii lui Israil în mijlocul mării pe uscat, și le era lor apa perete deadreapta și perete deastânga. Și au gonit Egiptenii și au intrat după dânșii și caii lui Faraon, și carăle și călărașii în mijlocul mării. Iar când a fost în straja dimineții, a căutat Domnul asupra taberei Egiptenilor în stâlp de foc și de nor și a turburat tabăra lor, și a împiedecat osiile carelor și îi ducea pe ei cu anevoie; și au zis Egiptenii: Să fugi dela fața lui Israil, că Domnul bate război pentru ei asupra Egiptenilor. Și a zis Domnul către Moisi: Intinde mâna ta spre mare, și s'a așezat apa, iar Egiptenii fugeau spre subt apă și a înecat Domnul pe Egipteni în mijlocul mării cu carăle, cu călărașii și cu toată puterea lui Faraon, care intrase în mare" (Eșire, cap. 14, st. 20-30).

În chipul acesta mântuindu-se Moisi, Aron, și fiii lui Israil de subt robia lui Faraon, călătoreau ei la locul făgăduinții, și au venit în Merra, precum cetim la Eșire cap. 15 st. 23, și nu puteau să bea apă din Merra, căci era amară; și cărtea poporul asupra lui Moisi, zicând: Ce vom bea? Iar Moisi s'a rugat de Domnul și Domnul i-a arătat lui un lemn, și l-a băgat în apă, și s'a îndulcit apa; acolo i-a pus lui îndreptări și judecăți și l-a cercat pe el, și a zis: „De vei auzi cu auzul glasul Domnului Dumnezeului tău, și vei face cele plăcute înaintea lui, și vei păzi toate îndreptările lui, toată boala care am adus asupra Egiptenilor nu o voi aduce asupra ta, că eu sunt Domnul Dumnezeul tău, cel ce te vindecă pe tine.

Murind după acestea Moisi, povătuitorul poporului izrailitean și urmându-i lui sluga sa Isus Navi, acesta a venit cu fiii lui Izrail până la Iordan și a zis Domnul către el: În ziua aceasta voi începe a te înălța pe tine înaintea tuturor fiilor lui Izrail, ca să cunoască ei că precum am fost cu Moisi așa voi fi și cu tine, și acum poruncește preoților celor ce poartă sicriul legii, zicându-le: „După ce veți intra într-o parte din apa Iordanului, stați în Iordan, și va seca apa Iordanului. Și așa Isus Navi împreună cu preoții, cu sicriul legii și cu tot poporul israilitean au trecut pe uscat prin apa Iordanului; și luând 12 pietri din mijlocul Iordanului, precum i-a poruncit lui Domnul, le-a adus în tabără; și a pus alte 12 pietri în Iordan, care sunt acolo până în ziua de astăzi“. (Cartea lui Isus Navi, cap. 1, 2-3).

Apoi mai cetim în a patra Carte a Împăraților cap. 20, că după ce s'a rugat lui Dumnezeu, a luat prorocul Ilie cojocul său și l-a învățit și a lovit cu dânsul apa Iordanului și s'a împărțit apa într-o parte și într'alta, și a trecut Ilie cu Eliseu Iordanul pe uscat. Iar tot acolo, cap. 5, cetim: „S'a dus Neeman boierul împăratului Asirienilor la Eliseu, ca să-l tămăduiască pe el de boala ce o avea și a zis lui să meargă și să se spele în Iordan de șapte ori, și se va însănătoșa; deci s'a pogorit Neeman și s'a afundat în Iordan de șapte ori după zisa lui Eliseu, și i s'a prefăcut trupul ca trupul unui prunc mic, și s'a curățit.“

Aducându-și astăzi aminte creștinul de lucrările cele minunate care în deosebite rânduri le-a săvârșit Dumnezeu cu apele Iordanului și cu alte râuri și mări, și mai pe urmă aducându-și aminte și de aceea că Domnul și Mântuitorul nostru s'a botezat astăzi în Iordan și prin aceasta a întemeiat taina sfântului botez în legea cea nouă, nu e cu

putință să nu se umilească cu duhul și cu sufletul înaintea atotputerniciei lui Dumnezeu, și să nu zică: Mare ești Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și niciun cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale! Căci însoțirea gândurilor despre sărbătoarea de astăzi duce pe om la aceea convingere, că Dumnezeu cu voia sa toate le-a făcut cele de pe pământ și cele din cer; El cu puterea sa ține lumea și o chivernisește; El din patru stihii a așezat făptura și cu patru vremi a încununat crugul anului. De Dumnezeu se cutremură toate puterile îngeresti; pe El îl laudă soarele; pe El îl mărește luna; Lui se cuceresc stelele; pe El îl ascultă lumina; de El se îngrozesc adâncurile; Lui îi slujesc izvoarele; și Lui se închină cetele arhanghelilor, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi stând împrejur și zburând se acopere de frica măririi lui.

Insoțirea gândurilor de astăzi duce pe creștin și la aceea convingere, că Fiul lui Dumnezeu pentru milostivirea milei sale n'a suferit a vedea neamul omenesc muncindu-se de păcat, ci a venit în lume și ne-a mântuit pe noi. Insoțirea aceasta a acestor gânduri încălzește mintea și inima creștinului într'atâta, încât din suflet strigă: Mărturisesc Doamne! bunătatea Ta, vestesc mila Ta, nu tănuiesc facerea Ta de bine! Te măresc pe Tine, căci Tu în praznicul ce a trecut prunc te-ai arătat, iar întru acesta de astăzi desăvârșit te vedem pe Tine, cel ce Te-ai arătat pe deplin Dumnezeuul nostru din cel deplin!

Pentru lămurirea sărbătorii de astăzi vi se aduce vouă, iubiților ascultători, la cunoștință despre boțezul Domnului următoarele: Domnul nostru Iisus Hristos, după întoarcerea sa din Egipt, era în Galileia în cetatea Nazaret, unde crescuse, tănuindu-și înaintea oamenilor puterea și înțelepciunea dumnezeirii sale până la 30 ani; pentru că cu necu-

viință era între Iudei, ca mai înainte de 30 ani să țină cineva rânduiala de dascăl sau de preot. Pentru aceea și Hristos fiind de 30 ani a început învățăturile sale și lucrurile mântuirii noastre, pentru care venise în lume; și așa a venit Iisus din Galileia la Iordan către Ioan, ca să se boteze de dânsul, și prin botezul său să spele păcatele noastre și să ne gătească nouă scaldătoarea sfântului botez. A venit la Iordan, ca să sfințească firea apelor; a venit la Ioan, ca să fie martor când se va pogori Duhul Sfânt peste el și se va auzi glasul Tatălui din cer. Însă Ioan se apăra zicând: Eu am trebuință ca să mă botez de tine, și tu vii la mine? Pentru că cu duhul l-a cunoscut că este Mesia cel făgăduit, unul născut Fiul lui Dumnezeu, pentru care înainte de 30 ani săltase cu bucurie în pântecele maicii sale, și avea singur trebuință de botezul Mântuitorului, ca unul ce era în păcatul strămoșesc. Iară Domnul a zis către dânsul: Lasă acum, că așa se cade nouă a împlini toată dreptatea! Și așa s'a botezat Iisus, fiind de 30 ani, devreme ce vârsta omului de 30 ani se pleacă cu lesnire către tot păcatul. Precum și sf. Ioan Gurădeaur zice: Cea dintâi vârstă a copilăriei are multă neștiință și slăbiciuni, iar a doua vârstă a tinerețelor se aprinde cu pofta trupească, iar cea de 30 ani a bărbatului se face roabă iubirii de aur, măririi deșarte, mâniei și altor multe păcate; și pentru aceea Domnul nostru Iisus Hristos până la aceasta vârstă a așteptat cu botezul, ca astfel cu toate vârstele să îplinească legea, să sfințească firea noastră și să ne dea putere, ca să biruim și să ne ferim de păcate. Săvârșindu-se botezul, a ieșit Domnul din apă și s'au deschis cerurile, strălucind de sus o lumină în chip de fulger, și duhul lui Dumnezeu s'a pogorit peste el în chip de porumb. Precum în zilele lui Noe micșorarea potopului a vestit-o

un porumbel, așa și aicea încetarea păcatului a vestit-o pogorirea Duhului Sfânt. În chipul porumbelului s'a arătat Duhul Sfânt, căci precum porumbul este pasăre curată și iubitoare de oameni, blândă și fără răutate, așa și Duhul Sfânt este noianul iubirii de oameni, învățător al blândețelor și vestitor voinței lui Dumnezeu. Deci pogorându-se Duhul Sfânt în chip de porumb peste Hristos Iisus, s'a auzit din cer un glas zicând: Acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit!

Iubiților ascultători! Voi toți cari ați ascultat cu băgare de seamă și ați priceput cele acum înainte aduse, simțiți îndoit în inimile voastre mărirea și însemnătatea sărbătorii de astăzi, văzând totdeauna și îngrijirea sfintei maicii noastre Biserici, că spre lauda și mărirea zilei de astăzi s'au făcut mai multe feluri de rugăciuni, și adevă: priveghere cu sfințirea pâinilor, a grâului, a untului de lemn și a vinului; apoi sfânta liturghie și sfințirea cea mare a apei. Dar ce să zic despre mișcarea inimii creștinului simțitor și despre mângăierea lui sufletească? Cum mulțumește el lui Dumnezeu pentru toate câte a făcut spre binele omului? Cum se roagă el lui Dumnezeu pentru ca cu puterea, cu lucrarea și cu venirea Sfântului Duh să se sfințească și acum apa aceea, care o sfințește preotul? Cum se roagă el lui Dumnezeu, pentru ca să se pogoare și astăzi peste apă lucrarea cea curățitoare a Sfintei Treimi?

Cum se roagă el lui Dumnezeu pentru ca să se dăruiască și astăzi apei darul mântuirii și binecuvântare Iordanului, cu puterea și lucrarea și cu venirea Preasfântului Duh? Cum se roagă el lui Dumnezeu pentru ca să se lumineze și el astăzi cu lumina cunoștinței și a buneii credințe prin venirea Duhului Sfânt? Cum se roagă el lui Dumnezeu pentru ca să se facă și apa de astăzi dar de sfințenie

și curățire de păcate spre tămăduirea sufletelor și a trupurilor noastre și spre tot folosul de trebuință? Cum se roagă el lui Dumnezeu, pentru ca să fie apa aceasta curățitoare spre viața de veci, spre izgonirea a toată bântuiala vrășmașilor celor văzuți și celor nevăzuți, spre sfințirea caselor și spre sfințirea celor ce vor gusta dintr'ânsa?

Fiți dar și voi, iubiților ascultători, pătrunși de o asemenea rugăciune și serbați sărbătoarea de astăzi într'un chip bine primit și plăcut lui Dumnezeu, ca să vă fie apa cea cu care v'ați botezat, mântuitoare, precum a fost apa Mării Roșii mântuitoarea fiilor lui Israil; și nesimțind amărăciunea apei din Merra, ci gustând bunătatea apei Iordanului, deapururea să vă îndulciți, aducându-vă aminte de glasul cel ceresc de astăzi: Acesta este fiul meu cel iubit, întru care bine am voit! Amin.

CUVÂNT

LA SOBORUL SFÂNTULUI PROROCULUI ÎNAINTEMERGĂTORULUI ȘI BOTEZĂTORULUI IOAN, CARE ESTE ÎN A ȘAPTEA ZI A LUNEI IANUARIE

Despre Botez

A doua zi după sfânta și dumnezeiasca arătare, biserica lui Dumnezeu a luat început a prăznuii soborul sfântului, prorocului, înaintemergătorului și Botezătorului Domnului, Ioan. Sărbătoarea de astăzi se cheamă soborul Sfântului Ioan pentru aceea că biserica lui Hristos voiește ca astăzi, în a doua zi după Botezul Domnului, să se adune creștinii sobornicește, adecă împreună, în bisericile lor, și acolo cu un glas și cu o inimă să cânte și să preamărească pomenirea marelui Ioan Înaintemergătorul și Botezătorul. Un sobor ca acesta deși se face în toate bisericile ce sunt în toată lumea, totuși cu deosebită prăznuire se face în bisericile cele zidite în numele Botezătorului, precum în biserica lui cea de lângă Iordan, unde a botezat pe Iisus; în Sevastia, unde i s'a tăiat capul după porunca lui Irod; în Antiohia unde mâna lui cea dreaptă a fost dusă de Sfântul evanghelist Luca, și în Constantinopol unde cea sfântă mână din Antiohia se adusesese chiar în seara dumnezeieștii arătări, când se face sfințirea apelor și se părea atunci că singur Botezătorul Domnului sosește nevăzut la sfințirea apelor, și din întâmplarea aceea s'au umplut inimile tuturor de bucurie nespusă, și cu multă prăznuire soborul Botezătorului îl săvâr-

șea după ziua dumnezeieștii arătări. Deci să săvârșim și noi cu bucurie duhovnicească soborul sfântului și marelui acestuia Ioan, ca apoi să ne putem aduna și în biserica celor ce prăznesc în lăcașul cel nefăcut de mână din cer, și acolo să auzim glasul celor ce se îndulcesc de vederea lui Dumnezeu, și să mărim cu toate cetele cerești pe Tatăl, și pe Fiul, și pe Sfântul Duh.

După ce din porunca împăratului Irod s'a tăiat capul Sfântului Ioan, cinstitul lui trup s'a îngropat de învățăceii săi, aproape de mormântul sfântului proroc Eliseu în cetatea Sevastia cea din Samaria, unde s'a săvârșit și ospățul cel sângeros al lui Irod, și spurcatul joc al Irodiadei și tăierea capului Sfântului Ioan. Iar când Sfântul Evanghelist Luca umblând prin multe cetăți și țări și lășind acolo cuvântul lui Dumnezeu, a vrut să se întoarcă în Antiohia, în țara sa, a dorit să ia cu sine moaștele sfântului Botezătorului Ioan, însă nu și-a putut împlini dorul, căci la aceasta i s'au împotrivit locuitorii din Sevastia, cari foarte cinsteau moaștele sfântului Ioan, și cu dinadinsul le păzeau, și numai mâna cea dreaptă a sfântului i-au dăruit-o, ca să o ducă cu sine la Antiohia, unde credincioșii în mare cinste o păstrau, căci și minuni multe printrânsa se făceau.

Iar când cu voia lui Dumnezeu, pentru păcatele oamenilor, Agarenii au luat Antiohia și toate hotarele ei, au început goane asupra creștinilor și asupra bisericilor creștine, și asupra tuturor lucrurilor ce erau creștinilor sfinte și de mare preț, prin urmare și sfânta dreaptă a Sfântului Ioan era în primejdie; din care pricină nu numai clerul și poporul din Antiohia, ci încă și partea aceea a creștinilor era în mare îngrijorare pentru mâna Botezătorului, dar nu știa cum să o scoată de sub puterea Agarenilor și să o aducă sub stăpânirea creștinească.

Știți, iubiților ascultători, că minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul lui Izrail! Știți că atunci este Dumnezeu aproape de om, când omul gândește că Dumnezeu e departe de el. Așa s'a întâmplat și cu dorul ce clerul și poporul creștinesc din Antiohia îl avea pentru scăparea dreptei Sfântului Ioan din robia Agarenilor. Pe vremea aceea erau la Răsărit împărați creștinești doi frați, Constantin și Roman, cărora din pronia dumnezeiască li s'a dăruit dreapta Sfântului Ioan în următorul chip. În vremea aceea a fost în Antiohia un diacon, anume Iov, care luând pe ascuns mâna Botezătorului a plecat cu dânsa către hotarele împăraților creștini, și având cuget bun i-a ajutat Dumnezeu de a ajuns la Halkidon, de unde apoi a înștiințat pe împărații Constantin și Roman despre visteria ce o avea la sine. Iar împărații umplându-se de bucurie și făcând lucrul cunoscut clerului și poporului creștinesc, au făcut cele de lipsă pentru aducerea mânei Sfântului Ioan în cetatea împărătească a Constantinopolei. Și așa a pornit patriarhul cu mult cler și domni și creștini pe o corabie împărătească la Halkidon, și sosind acolo și făcând rugăciuni de mulțămire către Dumnezeu, carele bine a voit a scăpa mâna Botezătorului din primejdia în care venise sub stăpânirea Agarenilor, au adus mâna Sfântului în corabie și au călătorit la Constantinopol, unde au ieșit împărații Constantin și Roman cu toată curtea, ostașii și cu tot clerul și poporul la malul mării, și așa au adus-o în cetate, cu psalmi și cu cântări duhovnicești, și a pus-o în biserica împărătească. Și a fost aceea aducere a sfintei mâini a Botezătorului în însași seara sfintei și dumnezeiești arătări mari, înainte de sfințirea apelor. Lucrarea aceasta a pronie dumnezeiești a produs nu numai în împărații cei luminați și în arhieriei și preoți și creștinii de atunci o bucurie su-

fletească nespusă, ci încă și întru împărații, arhieriei, preoții și creștinii de acum, care își aduc aminte de această minunată lucrare dumnezeiască, ce produce o întipărire a unei bucurii neobișnuite și un simț cucernic către pronia cerească.

Râvna care o am către Casa lui Dumnezeu și năzuiala cu care doresc a lăți cu tot prilejul știința și cunoștința despre lucrurile cele sfinte și mântuitoare, nu mă iartă a-mi încheia cuvântarea mea cu cele aduse despre soborul și mâna cea dreaptă a sfântului Ioan Botezătorul; ci mă silește a prelungi învățătura mea despre taina sfântului botez, care cuprinde locul cel dintâi între cele șapte taine ale legii celei nouă, și este de neapărată trebuință pentru tot omul ce se naște, ca să se poată mântui. Că zice însuși Mântuitorul la apostolul Ioan cap. 3, st. 5: „Că de nu se va naște cineva din apă și din duh, nu va putea intra întru împărăția lui Dumnezeu“. Apoi, vrând Mântuitorul a pune înainte cele ce sunt de lipsă la botez, zice evanghelistul Marcu cap. 16, st. 16: „Cel ce va crede și se va boteza, mântuise-va, iar cel ce nu va crede, osândi-se-va“. Deci botezul este o taină a legii celei nouă, așezată nemijlocit de Dumnezeu, prin care omul cel întinat cu păcatul strămoșesc se cufundă de trei ori în apă în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh, ca născându-se prin baia această a apei, să se facă moștenitor vieții de veci, care prin însuși Iisus Hristos s'a făgăduit.

La botez sunt multe orândueli care dela Biserica cea dintâi au ajuns, prin predare, până la noi. La începutul creștinătății nu se botezau îndată cei ce veneau la botez, fără numai se însemnau între cei credincioși, învățându-se o vreme în credință — și aceia se numeau „chemați“. Acestora le era iertat a intra în biserică, însă la strigarea diaconului: „Câți

sunteți chemați „ieșiți“, trebuiau să iasă din biserică, până când erau desăvârșit învățați în credință și până se botezau. Și când era ziua botezării, care se săvârșea numai în ajunul sărbătorilor împărătești, sau în însăși ziua vreunei sărbători împărătești, atunci se sfințea apa și untul de lemn cu care se ungea cel ce venea la botez, și apoi urma botezarea după rânduiala Bisericii. După botez se da celor botezați miere și lapte spre gustare, în unele locuri băga în gura celui botezat sare curată, le puneau cununi pe capete, și îi îmbrăcau în veșmânt alb, pe care îl purta șapte zile cu bună cuviință. Iar la liturghie se cânta: „Câți în Hristos v'ați botezat, în Hristos v'ați și îmbrăcat, aleluia“, cântare care până în ziua de astăzi se păstrează în bisericile noastre.

La începutul creștinătății: „cei chemați“ se botezeau în Sâmbăta mare și la Învierea Domnului, și apoi purtau șapte zile veșmânt alb, ca botezul lor să fie arătat creștinilor; de aceea săptămâna Paștilor se numește și săptămâna albă sau luminată pentru veșmântul cel alb al celor nou botezați. Sunt și astăzi mulți creștini evlavioși care știind acest vechiu obicei, amână botezarea copiilor lor celor nou născuți, dacă se nasc înaintea sărbătorilor împărătești și îi botează la însuși praznicul împărătesc, precum la Nașterea, Botezul, Învierea Domnului și la Sfintele Rusalii.

Este încă o împrejurare însemnată, care nu se poate trece cu vederea aci, și aceasta este botezul de astăzi al pruncilor mici și nașul lor. Pruncii cei născuți sunt la botezarea lor într'o stare foarte neputincioasă și nepricipătoare; însă botezarea lor nu se poate amâna până ce ar ajunge ei la o vârstă mai înaintată; de aceea s'a rânduit nașul, care citește simbolul credinței în locul pruncului celui nou botezat și dă chezășuire înaintea Bisericii cu

jurământ pentru credința cea drept măritoare a finului său, și este dator a avea grijă, ca finul lui să se crească și să se întărească în legea lui Dumnezeu după cele prescrise în sfântul simbol și în poruncile bisericesti. Și fiindcă nașul primește asupra-și astfel de îndatoriri pentru finul său, de aceea el se face tată sufletesc finului său, și acesta fiu sufletesc nașului său; de unde apoi se naște rudenia cea sufletească între nași și fini, așa încât între copiii lor nicio nuntă nu se poate face până la a șaptea spiță; căci după învățătura sfinților părinți rudenia cea sufletească cu atât mai mult întrece pe cea trupească, cu cât este mai lămurit că sufletul este o părticică a dumnezeirii, iar trupul este o părticică de pământ.

Încă una vi se mai aduce înainte, iubiților ascultători, și anume, că taina sfântului botez numai odată se poate primi. Aceasta n'au legiuit-o sfinții părinți fără temei. Știți că într'un lucru numai odată se poate jura. În botez încă se depune jurământ, prin care se făgăduiește botezatul, singur dacă e în vârstă, sau prin naș dacă e prunc, că va ținea toate închieturile credinței și va trăi după legea lui Dumnezeu; deci precum în alte lucruri numai odată se depune jurământul, așa se face și la botez, și aceasta e pricina pentru care botezul nu se poate poftori. A doua pricină, pentru care nu se poate poftori botezul este aceea, că botezul este nașterea duhovnicească; și precum omul numai odată se naște trupește, așa numai odată se poate naște și sufletește.

Deci, iubiților ascultători, toate vi le-am adus aminte la sărbătoarea de astăzi, care este Soborul Sfântului Ioan Botezătorul, ca să înțelegeți atât însemnătatea zilei de astăzi, cât și sfințenia și măreția tainei sfântului botez; ca să știți a vă îngriji

pentru botezarea noul-născuților voștri și să-i știți crește și povățui în legea lui Dumnezeu, spre a-i noroci și trupește și sufletește, ceace o veți ajunge, dacă veți iubi învățătura și dacă veți da pe copiii voștri la școală, ca nu numai să audă cuvântul lui Dumnezeu în biserică, ci să aibă la mână și carte, din care în biserică și acasă să cetească cuvântul lui Dumnezeu, și pricepându-l să-l îplinească și să se îndulcească cu el, și totdeauna să zică cu psalmistul:*) Doamne bună, e mie legea gurii Tale, mai vârtos decât mii de aur și de argint. Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea gurii mele! Amin.

---

*) Psalmi, 118. st. 72, 103.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA CELOR ÎNTRU SFINȚI PĂRINȚILOR
NOȘTRI A TOATĂ LUMEA, MARILOR TREI IERARHI ȘI
ÎNVĂȚĂTORI, VASILIE CEL MARE, GRIGORIE CUVÂN-
TĂTORUL DE DUMNEZEU ȘI ION GURĂDEAUR

Despre mărimea omului față cu celelalte viețuitoare

Omul este făptura cea mai aleasă a lui Dumnezeu, pentru că l-a zidit pe el după chipul și asemănarea Sa. Nu și în alte făpturi, ci numai în om vedem și aflăm minte înțelegătoare și suflet nemuritor; și acestea două dovedesc deosebirea cea mare, care este între om și alte făpturi. Dobitoacele, orice fac după boldul firesc fac și nu sunt în stare a da pricina lucrării lor. Dobitoacele au suflare și când se lipsesc de dânsa au pierit desăvârșit și s'a stins viața lor. Omul, dimpotrivă, orice face trebuie să facă după mintea înțelegătoare și este în stare a da și pricina pentru care a făcut așa și nu altminterea. Omul are suflet nemuritor și pentru aceea omul, după moartea sa cea trupească, trece la viața cea sufletească, ce nu are sfârșit. Aceste două însușiri ale omului, mintea înțelegătoare și sufletul nemuritor sunt două părțile ale dumnezeirii și în aceste două stă însemnătatea cea mare cu care omul întrece pe toate celelalte făpturi viețuitoare. Însemnătatea aceasta se întinde până la stăpânirea și domnirea omului peste toate făpturile, precum zice însuși Dumnezeu către noi, în Cartea Facerii cap. 9, st. 2: „Tremurul

și frica voastră va fi peste toate fiarele pământului și peste toate pasărilor cerului și peste toate câte se mișcă pe pământ și peste toți peștii mării, sub mâinile voastre le-am dat". Vedem și astăzi că numai un cioban și păstor cârmuește și mână turme de oi și de alte vite, ba încă și cele mai sălbatice fiare se îmblânzesc prin măestria omului. Lei cei înfricoșați, urșii, tigrii și elefanții cei puternici se pleacă puterii omului și îi slujesc lui ca stăpânul lor.

Oare poate omul întrebuința stăpânirea sa asupra dobitoacelor după volnicie și cu patimă? Nu, nici decum. Omul după îngăduiala lui Dumnezeu este dator a întrebuința puterea sa asupra dobitoacelor cu privire la mintea sa și la viața sa sufletească, ce îl așteaptă pe el după moartea sa cea trupească; aceasta să o păzească omul, pentru că el va da răspuns la ziua judecării obștești pentru toate faptele sale; și fiindcă răsplata o va primi în viața cea viitoare, pentru aceea să asculte de simțirile sufletului său și să lucreze numai astfel de lucruri care mulțumesc mintea și sufletul, adică să facă astfel de lucruri, de care e sigur că sunt plăcute lui Dumnezeu.

Însă fiindcă mulți dintre oameni nu se poartă cum ar trebui, și numai puțini oameni s'au deosebit spre cinstea lor cu purtări de laudă și cu lucrări mărețe și plăcute lui Dumnezeu, pentru aceea toți creștinii aceia, cari mintea înțelegătoare și simțirile sufletului nemuritor le-au întrebuințat într'un chip bun, vrednic de laudă și ales, rămân întru pomenirea veșnică și în cinstire adâncă până în veacurile cele de apoi. Din pricina aceasta și ierarhia bisericească a rânduit sărbători pentru pomenirea acelor bărbați cari s'au deosebit cu purtarea și cu învățătura lor în Biserica lui Dumnezeu. Astfel de sărbă-

toare este și cea de astăzi, pe care o numim a celor trei ierarhi și mari dascăli ai lumii, Vasilie cel Mare, Grigorie cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gurădeaur. Și, deși în 1 Ianuarie se prăznuște pomenirea Sfântului Vasilie, în 25 Ianuarie a Sfântului Grigorie cuvântătorului de Dumnezeu și în 27 a Sf. Ioan Gurădeaur, totuși, din oarecare pricină temeinică s'a aflat de bine a rândui o sărbătoare obștească pentru acești trei ierarhi mari. Pricina așezării praznicului de astăzi așa s'a întâmplat: In zilele împăratului dela Răsărit Alexie Comnen s'a făcut împărechere între bărbații cei învățați pentru însușirile cele mari ale acestor trei ierarhi: unii cinsteau mai mult pe Sf. Vasilie, alții pe Sf. Grigorie, iar alții pe Sf. Ioan Gurădeaur. Deci pricindu-se creștinii între sine așa pentru acești sfinți mari, lucrarea lui Dumnezeu pentru sfinții săi a pus sfârșit împerecherilor acestora. Pentru că sfinții aceștia ierarhi, mai întâi câte unul, dar apoi și împreună câte trei s'au arătat lui Ioan Mitropolitul din cetatea Evhantenilor, și a zis într'un glas către el tustrei arhireii aceștia: „Noi, precum vezi, una suntem la Dumnezeu, și nu este între noi nicio împerechere, ci fieștecare dintre noi în vremea sa de Duhul Sfânt înțelepțindu-ne am scris învățăturile spre mântuirea cea de obște, spre folosul creștinilor. Deci, poruncește acelora cari se priceau și se împerechează, să înceteze de sfezi, și spune-le că noi una suntem la Dumnezeu“. In urma acestora pomenitul mitropolit Ioan al Evhantenilor, a convins pe cei ce se priceau pentru întâietatea acestor arhierei mari și le-a împărțit lor toate câte i-au spus lui sfinții ierarhi, și a împăcat vrajba lor, și s'a liniștit împerecherea ce a fost în Biserica lui Hristos, și pentru statornicia păcii s'a așezat o sărbătoare obștească pentru acești trei ierarhi, care dela vremile împăratului creștinesc Alexie Comnen

până în zilele noastre se prăznuște în tot anul la 30 Ianuarie.

Să vedem, așa dar, acum însușirile cele alese ale acestor trei ierarhi, ca apoi să ne putem folosi de însemnătatea sărbătorii de astăzi. Și adecă:

Despre Sf. Ioan Gurădeaur este anevoie a se lăsa cineva în descrierea însușirilor lui, căci el a întrecut pe toți învățătorii Elinilor cu cuvintele și mai ales cu iscusința și cu adâncimea învățăturilor și netezirea și lesnirea și frumusețea vorbirii. Odată, la începutul preoției sale, a ținut o cuvântare în biserică pe care creștinii ce se adunaseră acolo nu au putut-o înțelege din pricina că Sfântul alcătuisese cuvântarea sa din niște cuvinte neînțelese pentru popor. Intre ascultători au fost mai multe femei care încă nu cuprindeau cuvântarea Sfântului; deci oarecare dintre cele multe a ridicat glas din popor și a zis către Ioan: „Învățătorule duhovnicesc, sau mai bine să zic: Învățătorule cu gură de aur! Adânc este puțul sfintelor tale învățături, iar funia minții noastre este scurtă și nu poate ca să ajungă adâncul învățaturii tale“. Atunci mulțimea poporului adunat a strigat: „Măcar că femeea a zis cuvântul acesta, însă Dumnezeu a luminat-o pe ea; așa de acum învățătorul nostru Ioan să fie chemat Gurădeaur, care nume i-a rămas până astăzi în toate bisericile creștinești. Iar Sf. Ioan dela vremea aceea s'a sâr-guit a întocmi învățăturile sale după priceperea ascultătorilor săi.

Acest arhiereu mare a scris și rânduiala sfintei și dumnezeieștii liturghii cu rugăciunile cuviincioase, care se săvârșește peste tot anul, afară numai de unele zile, când adecă se face liturghia Sfântului Vasile sau a Sfântului Grigorie.

Pe scurt, Sfântul Ioan era bărbat puternic nu numai în cuvânt, ci și în faptă, căci cu darul lui

Dumnezeu făcea și minuni. El a avut pricire mare cu oarecare învățat Antinie, care grăia cuvinte de hulă asupra Domnului nostru Iisus Hristos, iar sfântul dojenea pe acest filosof. Atunci l-a cuprins pe acesta o boală înfricoșată, încât se arunca și-și întorcea ochii și gura și curgeau spume din gura lui și s'au înspăimântat foarte toți cei ce au văzut acestea și fugiau de frică. Și au rugat toți pe Sfântul Ioan ca să aibă milă de cel îmbolnăvit și să-l vindece pe el. Iar sfântul a răspuns: De nu se va pocăi și de nu va crede în Hristos Dumnezeu, pe care l-a hulit, nu se va vindeca". Și îndată a strigat Antinie zicând: „Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu în cer, nici pe pământ, fără numai cel creștinesc". Acestea zicând el, s'a însănătoșit, și poporul adunat, văzând o minune ca aceasta, se ruga lui Dumnezeu zicând: „Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru! Tu ești Dumnezeu carele faci minuni!" Iar Sfântul Ioan certându-l, ca să nu hulească mai mult pe fiul lui Dumnezeu și învățându-l credința cea adevărată, l-a trimis pe dânsul ca să se boteze împreună cu toată casa sa, ceea ce a și făcut.

Al doilea dintre cei trei ierarhi de astăzi este Sf. Vasilie, despre care nu mai prelungim cuvântarea; căci despre el pe larg este scris în cuvântarea din 1 Ianuarie pe fața 21 a cărții aceștia. De aceea trecem la Sf. Grigorie cuvântătorul de Dumnezeu, ca la unul din cei trei ierarhi cari se prănuesc astăzi. Despre acest sfânt se poate zice cu toată siguranța, că dacă s'ar fi aflat vreodată vreă icoană sau vreun chip între oameni care să fie înfrumșețat cu toate faptele bune, aceasta cu adevărat ar fi icoana Sf. Grigorie, cuvântătorul de Dumnezeu, carele întrecând cu strălucirea vieții pe toți cei ce sporeau în fapte bune, la atâta înălțime a cuvântării de Dumnezeu s'a suit, încât toți se biruiau de

înțelepciunea lui; atâta s'a deosebit el în măestria cuvântării, încât nimeni nu s'a putut asemăna cu el: de aceea a câștigat și numele de Cuvântător de Dumnezeu. El a fost patriarh la Constantinopol și a cărmuit biserica lui Hristos 12 ani spre mântuirea cea veșnică a turmei sale cuvântătoare, și după ce a scris multe cărți bisericesti, a răposat în Domnul.

Deci știind noi, iubitorilor ascultători, însușirile cele mari și alese ale acestor ierarhi, pentru care biserica a toată lumea întregă îi cinstește, se cuvine și nouă să prăznuim pomenirea lor și să le mulțumim pentru ostenele lor, ce le-au pus pentru luminarea creștinilor, și să ne folosim din ele. Acești păstori și luminători ai lumii n'au avut altă grijă decât numai să întărească buna credință. Cu totul se potrivește ca să zicem despre acești ierarhi cu psalmistul: „În tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii graiurile lor“. Aceștia sunt stâlpii cei neclătiți ai credinței dreptmăritoare, peste cari înțelepciunea lui Dumnezeu și-a zidit casa sa, pe care nici porțile iadului nu o pot sfărâma. Aceștia sunt, după sfinții apostoli, dascălii lumii. Pe aceștia, zic, și noi să-i prăznuim astăzi, și pomenirea lor cu evlavie să o săvârșim, însă nu ca robii pântecelui, adecă cu mâncări și băuturi peste sațiu, ci cu o purtare adevărat creștinească, precum ei au învățat în scripturile lor pe creștini, adecă să ne grijim de mântuirea sufletelor noastre, păzind toate câte sfinții aceștia vrednici de pomenire veșnică ne-au lăsat nouă în scris; și așa făcând, vom prăznu-i cu cuviință sărbătoarea de astăzi și vom preamări pe Dumnezeu, care va ierta păcatele noastre și ale părinților și ale copiilor noștri, dacă vom cerceta în ziua de astăzi și în alte zile de sărbătoare și de Dumineci sfânta slujbă dumnezeiască, cu cernicie, cu umilință, și dacă vom asculta acolo cu

băgare de seamă cuvântul lui Dumnezeu cel propovăduit; iar în casele noastre dacă vom petrece în zilele acestea vremea cu cetirea Sfintei Scripturi, cu cetirea cărților dela sfinții aceștia ierarhi și dela alți sfinți părinți, sau cu cetirea catehismului sau a vreunei istorii din Biblie, precum și dacă pe copii îi vom trimite în asemenea zile sfinte la biserică și la învățatura creștinească. Ascultați învățatura mea și împliniți-o, și cu aceea pregătiți-vă vouă comoară în cer; căci precum albina adună vara hrană pentru lunile de iarnă, așa se cuvine și creștinului să-și adune hrană sufletească în zile de sărbători și Dumineci, iar în celelalte zile să caute hrana trupească, cu păstrarea datorințelor creștinești, care fie, fie: Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA ÎNTÂMPINĂRII DOMNULUI,
CARE ESTE ÎN 2 FEBRUARIE

Despre datorințele părintești

Sărbătoarea de astăzi a Întâmpinării Domnului este o urmare a sărbătorilor celor nu de mult trecute, adecă este urmarea Nașterii, a Tăierii împrejur și a Botezului Domnului nostru Iisus Hristos. Astăzi prăznuim ziua aceea din viața Mântuitorului nostru, când preacurata Născătoare de Dumnezeu Maria l-a adus pe el ca pe un prunc de 40 de zile în biserică la Ierusalim, ca să-l puie înaintea Domnului și ca să aducă jertfă, precum s'a scris în Legea veche, două turturele, sau doi pui de porumb.

Prăznuirea Întâmpinării Domnului s'a așezat cu statornicie pe vremea împăratului Iustinian; căci mai înainte de aceea, deși era în biserică pomenire de Întâmpinarea Domnului, totuși nu era prăznuită cu serbare. Iar Iustinian, dreptcredinciosul împărat, a poruncit să fie prăznuit ca un praznic domnesc și al Născătoarei de Dumnezeu, ca și alte praznice mari. Și aceasta pentru niște pricini ca aceasta: Pe vremea zisului împărat a fost o moarte mare între oameni în Bizanț și în laturile dimprejur, trei luni, începând dela luna lui Octombrie; și mureau pe zi câte 5000 de oameni, apoi câte zece mii; mai pe urmă multe trupuri de ale celor mari și bogați oameni au rămas neîngropate, căci

murind slugile și robii lor; nu era cine să îngroape pe stăpâni. Așisderea și în Antiohia era pedeapsa aceasta a lui Dumnezeu; căci pe lângă moartea cea mare s'a mai adaus și cutremur de pământ așa de înfricoșat, încât zidurile cele mari și înalte, apoi și bisericile au căzut și mulțime de popor a pierit năbușindu-se de zidurile cele căzute, între cari a fost și Efrasiu, episcopul Antiohiei, căzând biserica pe dânsul. Atunci și Pompeonul, cetatea Misiei, s'a risipit de cutremur, iar jumătate din cetate s'a înghițit de pământ cu toți locuitorii ei.

Nenorocirile acestea au fost un îndemn îndes-tulitor pentru cucernicul împărat Iustinian, ca să introducă sărbătoarea de astăzi. Și venind ziua În-tâmpinării Domnului în 2 Februarie, îndată întru aceea zi s'a ridicat rana cea de moarte, și moartea cu totul a încetat și cutremurul pământului s'a alinat prin milostivirea lui Dumnezeu și cu rugăciunile preacuratei Născătoarei de Dumnezeu. Din pilda a-ceasta din destul ne putem încredința că Dumnezeu este aproape de toți cari chiamă ajutorul lui spre scăpare din vreo nenorocire. Bincredinciosul împărat Iustinian cu credință tare a nădăjduit în mila lui Dumnezeu, că adecă Dumnezeu va mântui țara lui de moarte și de cutremur și așa va asculta rugăciunea lui, precum a ascultat rugăciunea drep-tului Simeon, cu care se ruga acela, ca să i se dă-ruiască viață până când va vedea mângâierea lui Israil. Și într'adevăr lui Simeon îi era făgăduit dela Duhul Sfânt să nu vadă moartea, până nu va vedea pe unsul Domnului. Că zice sfântul Luca în evanghelia de astăzi: „A venit Simeon cu duhul în biserică, și când au adus înlăuntrul părinții pe Iisus pruncul, să le facă lor după obiceiul legii pentru el, Simeon a luat pe prunc în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul

tău, Stăpâne, după cuvântul tău în pace, că văzură ochii mei mântuirea ta, care ai gătit înaintea feței tuturor noroadelor, luminează spre descoperirea neamurilor și mărirea poporului tău Israel“. Deci precum dreptul Simeon n'a văzut moartea până n'a primit pe Mântuitorul în brațele sale, așa și dreptcredinciosul împărat Iustinian a văzut cu ochii săi pogorirea dumnezeieștii milostiviri spre rugăciunea lui, încetând moartea dintre oameni și alinându-se cutremurul pământului. Veniți dar, iubiților ascultători, ca și noi cu cântări evlavioase să întâmpinăm pe Hristos, care se aduce astăzi de părinții săi în biserică după legea Domnului, rugându-l ca să ne scape și pe noi de boale aducătoare de moarte și de cutremurul pământului.

Râvna către casa lui Dumnezeu și către împărțirea hranei sufletești la tot neamul creștinesc, mă silește ca după însoțirea gândurilor care le deșteaptă în mine sărbătoarea de astăzi, să trag băgare de seamă a voastră la însemnătatea părinților; că citim în Sfânta Evanghelia de astăzi: „Părinții au adus pe Iisus pruncul în biserică“. Subt părinți înțelegem aci pe tată și pe mamă; să vedem așa dar pe rând despre tată și apoi despre mamă.

Mai înainte de ce s'ar fi întemeiat țările și stăpânirile au trăit oameni cu semințiile lor, și fiecare seminție a avut un stăpân și acesta a fost acela care era tată de seminție. Cu numele lui se numeau toți din seminție precum și în ziua de astăzi; el îngrija pentru susținerea, apărarea și norocirea seminției sale; el era fața cea dintâi și cea mai cinstită între ai săi și poruncilor lui se supuneau toți casnicii. De aceea la toate popoarele din lume aflăm că cinstirea unui părinte era ca o datorie sfântă. Însăși legea mirenească dă niște drepturi și totdeauna și impune niște îndatoriri părinților asupra co-

piilor lor. Spre pildă: un tată are drept de a apăra pe copilul său oriunde ar cere trebuința; lui îi este copilul dator a-i fi cu ascultare; el este în cinstire între concetățenii săi. Starea aceasta cinstită a unui tată va rămânea nevătămată până va fi lumea, pentru că dânsa nu purcede dintr'o înțelepciune omească, ci începutul ei este lucrul mâinilor lui Dumnezeu. De aceea oricare s'a împărtășit de cinstea aceasta să fie cu purtări și năravuri bune și să nu întrebuițeze în deșert stăpânirea, ce o are asupra casei și casnicilor săi. Un bărbat, până este neînsurat, se îngrijește numai de sine; dacă nu-i place starea sa o schimbă cu alta; dacă nu-i place patria sa, o schimbă și pe aceasta. Dar cu totul altminterlea este bărbatul însurat, adecă un tată: el se află în niște împrejurări, care deși îi pricinuesc greutate și griji, totuși el le suferă pe acestea; căci știe că el este acela care întemeiază norocirea seminției sale, care urmează după el; din care pricină mai mult se îngrijește pentru nevasta sa, și copiii săi, decât pentru sine. Petrecerea și zăbovirea lui cu nevasta și cu copiii săi alinează orice durere și îndulcește orice amărăciune care l-a întâmpinat pe el. Însă cu cât un tată cinstit este mai vrednic de cinstire, cu atât mai mare defăimare și osândă cade asupra aceluia, care este tată necinstitor și neîngrijitor. Când cineva nu duce treaba sa după cuviință, atunci unii îl jelesc, alții îl osândesc. Însă carele treaba casei sale o duce rău și nu îngrijește de nevasta și de copiii săi, și din vina lui atât el cât și toată casa sa se nenorocește, pe un tată/ca acela îl osândește tot insul și-l socotește de o lăpădătură și de o rușine pentru neamul omenesc; mai marii lui nu au încredere în el; nevasta, copiii și alți casnici ai lui nu au nicio dragoste, nicio atragere către el; cetățenii sau sătenii

nu au nicio cinstire către el. Deci aci se naște întrebarea: Cine este tată bun? Icoana tatălui bun așa o descrie sf. apostol Pavel către Tit cap. 2. „Să fie treaz, cu cinste, întreg la minte, sănătos în credință, în dragoste, în răbdare.“

Să vedem acum și despre mamă. Cunoașteți voi, iubiților ascultători, în ce se cuprinde prețul cel mai mare al omului și ce-i este lui mai greu să împlinească? Intru adevăr prețul cel mare al omului și lucrul cel mai greu al lui este lepădarea de sine și urmarea după învățăturile lui Hristos, care vasă-zică: a vieții, a lucra și a se îngriji foarte mult pentru alții. Mulți sunt între noi, cari se îndoiesc că ar putea fi cineva cu astfel de lepădare de sine, pentru că un asemenea lucru este prea cu anevoie. Oameni ca aceștia nu bagă de seamă că unde este iubire acolo nu e nimic cu greu. Și oare cerut-a Dumnezeu oarecândva prea mult dela om?

Tot ce a cerut Dumnezeu dela om este aceea ce zice unul născut Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos în Sfânta Evanghelie: Cel ce mă iubește și crede în mine să se lapede de sine și să urmeze mie. Lepădarea aceasta de sine și urmarea după Hristos nu este cu neputință, căci singur Mântuitorul zice în alt loc în evanghelie, la Matei cap. 11, st. 30: „Că jugul meu este bun și sarcina mea ușoară.“ Prin urmare Dumnezeu n'a cerut niciodată prea mult dela om, căci jugul lui e bun și sarcina lui este ușoară.

Oare nu știți, iubiților ascultători, că sunt și între noi mulți a căror cea mai plăcută chemare și deprindere este a se lepăda de sine și din dragoste fierbinte a se afierosi și a se jertfi cu totul pentru norocirea altora? Oare nu e drept că o mamă îngrijește ziua și noaptea însă nu de sine, ci de ai săi? Dânsa lucrează neîncetat, însă nu pentru bună-

starea ei, ci pentru cea a celor ai săi. Ea se nevoiește pentru îndestularea soțului său, a copiilor săi, a slugilor și a tuturor cari se țin de casă. Ea păstrează pentru aceștia toți, ea se lipsește de multe desfătări, numai să facă îndestulare la aceia. Pentru toate aceste ostenele ea nu are altă răsplătire decât îndulcirea cu vederea fețelor acelora pentru cari dânsa are atâta osteneală. De aceea trebuie să mărturisim că o mamă trăește numai pentru fericirea altora, căci dânsa bucuria sa nu o află în sine, ci în ai săi; și cum vede o năpăstuire asupra acelor ai săi, numai decât simte dureri cumplite în inima sa de mamă și nu se odihnește până n'a îndepărtat nenorocirea care venise la ai săi. Ce să zic despre îngrijirea cea nemărginită a unei mame, când cineva dintre ai săi se bolnăvește! Câte zile și câte nopți nu doarme mama și petrece în neodihnă și grije la astfel de întâmplare! Câte mii și câte sute de mii pe lacrimi varsă dânsa din inima sa cea dureroasă, numai pentru aceea că e bolnav cineva în casa ei! Dar apoi cine va putea descrie durerea ei, sau cine va putea număra lacrimile ei, când după bolnăvire a urmat moartea cuiva din casa ei? Toate acestea dovedesc lepădarea de sine. Ea știe că între dureri și primejdii de viață a născut și cu mii de jertfe a răscumpărat viața și sănătatea fiilor săi. Când alții dorm, dânsa priveghează ca să nu se întâmple ceva rău fiului său, și se roagă lui Dumnezeu, păzind mișcarea și răsuflarea lui. Numai un Dumnezeu știe viața cea grea a unei mame. Prea puțini sunt între noi cari cunosc și prețuesc după cuviință ostenelele cele mari ale unei mame; însă bunul Dumnezeu știe acestea și le răsplătește, căci a zis în a cincia poruncă: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mulți ani pe pământ.“

Gândesc, iubiților ascultători, că nu voi greși dacă voi zice că de poziția cea frumoasă, aleasă și cinstită a unui tată și a unei mame numai acei părinți se pot bucura, care să poartă așa precum sfătuește sf. Apostol Pavel în sus pomenitele locuri, la care mai adaugă: „Ca părinții să se dea pe sine pildă de fapte bune pentru învățătură și întregime; cinste și credință bună să arate întru toate, ca să înfrumsețeze învățătura Mântuitorului nostru Dumnezeu; căci s'a arătat darul lui Dumnezeu tuturor oamenilor, care ne învață pe noi, ca lepădând necurăția și poftele lumești, cu trezvie și cu dreptate și cu bună credință și viețuim în veacul de acum, așteptând fericita nădejde și arătarea măririi marelui Dumnezeu, Mântuitorului nostru Iisus Hristos“.

Să-și aducă aminte părinții și mamele de datorințele lor și să le împlinească. Indemnul cel mai puternic pentru a împlini datorințele părintești este porunca dumnezeiască, prin care se făgăduiește pruncilor viață îndelungată pe pământ, dacă vor cinsti pe părinții lor; căci din cuvintele acestei porunci pot vedea părinții că însuși Dumnezeu pune atâta preț pe dânșii, încât pruncilor lor le făgăduiește viață îndelungată, dacă vor cinsti pe părinții lor. Apoi spre a se feri părinții de a da sminteală casnicilor săi, să-și aducă aminte de cuvintele cele strașnice ale Mântuitorului, Mat. cap. 18, st. 6. „Cine va sminti pe unul dintru cei mici, mai bine este lui să-și spânzure piatră de moară de grumazul său și să se înece întru adâncul mării“. Și în stihul al 7-lea zice: „Vai omului prin care vine sminteala!“.

Deci voi toți dintre ascultători cari sunteți părinți și mame, aveți înaintea ochilor mărimea și sfințenia chemării voastre, fiți pildă vie de toată fapta bună; creșteți pe copiii voștri după legea lui Dum-

nezeu, precum vedeți astăzi că însăși Maica Domnului aduce pe dumnezeiescul Prunc în biserică, fiind de patruzeci de zile și îl afierosește pe el lui Dumnezeu și aduce jertfă doi porumbi; fiți pătrunși în toată vremea de chemarea voastră, fiindcă dela aceea atârnă nu numai fericirea caselor voastre, ci și bunăstarea patriei, ai cărei fii sunteți; și așa cu purtarea voastră cea sănătoasă și cinstită depărtați dela voi tot blestemul pământesc și ceresc și faceți-vă părtași binecuvântării cei vremelnice și veșnice pentru Domnul nostru Iisus Hristos, cel ce astăzi de patruzeci de zile fiind s'a adus în biserică. Lui i se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA CELOR PATRUZECI DE MUCENICI
CARE SE PRĂZNUESTE ÎN 9 MARTIE

Jugul meu e bun și sarcina mea e ușoară

Mirare și uimire cuprinde pe omul binesimțitor și drept gânditor, când citește în istorii sau aude pe alții povestind despre niște lucruri care după ființa lor vatămă tot ce este în cer și pe pământ. Dar ce este încă mai mult omul binesimțitor și drept gânditor se înfricoșează adeseori când vede pricina cea ticăloasă pentru care s'au făcut niște lucruri înfricoșătoare spre vătămarea a toată firea omenească, ba și spre vătămarea stihiiilor, firește și chiar spre vătămarea lui Dumnezeu însuși, carele din totul a arătat bunăvoința sa către om, când l-a zidit după chipul și asemănarea sa și l-a înzestrat cu puterea gândirii, a priceperii și a cugetării, precum și cu darul de a face deosebire între bine și rău; prin urmare omul are multe pricini de a fi cu adâncă cinstire și cu fiască ascultare către Dumnezeu și nu are nicio pricină de a fi către dânsul nemulțumitor și de a întrebuița darurile, cu care l-a înzestrat pe el așa de bogat, spre vătămarea lui Dumnezeu sau spre stricarea aproapelui său. Și totuși acest om își uită de îmbogățirea sa cu darurile făcătorului său și nu arareori se micșorează până și la lucruri care nici decum nu se potrivesc cu însușirile sale și de care ar trebui să se ferească cel puțin pentru aceea, căci asemenea

lucruri înjosoare nu sunt de niciun folos pentru el, ci vatămă numai sfințenia făcătorului și tot ce este în cer și pe pământ. Intre cele multe greșeli înfiorătoare care le-a făcut și le face omul, greșala cea mai mare afară de toată îndoiala este aceea, când omul nu cunoaște și nu cinstește pe unul adevăratul Dumnezeu, ca pe făcătorul cerului și al pământului, prin urmare și pe al său; ci își face idol în chip de fețe cioplite din lemn, din aramă, sau în chip de vițel și de alte dobitoace și se închină și slujește lui ca ziditorului, sprijinatorului și binefăcătorului său și ca unuia, dela care atârnă fericirea sa cea vremelnică și veșnică. O, orbire adâncă a minții omenești! O, lepădare îndrăzneță a darurilor adevăratului Dumnezeu! O, înșelăciune a înșelăciunilor! Un om dăruit cu minte să pună nădejdiile vieții sale spre un chip cioplit, spre un dobitoc! Cum să numim pe omul acela care se socotește pe sine mai jos decât un chip cioplit sau un dobitoc? Scriitorii cei vechi și cei noi numesc pe-un asemenea om: slujitor de idoli, însă eu zic că numele acesta numai într'atâta se potrivește unui slujitor de idoli, întrucât el aceasta o arată prin fapta sa din afară; iar întrucât privește la simțirile lui dinlăuntru, nu s'a găsit nici până în ziua de astăzi nume, cu care slujitorul de idoli s'ar putea numi după credința sa cea deșartă ce o hrănește înlăuntru sufletului său. Numai omul cinstitor de Dumnezeu cel adevărat se numește om, care nume însuși Dumnezeu i l-a dat lui, precum cetim în Cartea Facerii cap. 1, st. 26 și 27: „A făcut Dumnezeu pe om, după chipul său l-a făcut pe el: bărbat și femeie i-a făcut pe ei și i-a binecuvântat pe ei Dumnezeu, zicând: creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți pe el“. Iar pentru acela care este slujitor de idoli îmi vine a zice că nu e om, căci nici Dumnezeu nu-l numește cu nume, ci deobște

fără nume zice despre el, precum cetim la Eșire cap. 20, st. 1-17: Dumnezeu oprește ca nimenea să nu-și facă șieși chip cioplit, nici asemănarea vreunui lucru din câte sunt în cer sus și din câte sunt pe pământ jos, și din câte sunt în apă și sub pământ și să nu se închine lor, nici să slujească lor. Din asemănarea acestor două lucruri din Sf. Scriptură se vede lămurit, că Dumnezeu pe făptura cea aleasă a mânilor sale o binecuvântă și o numește om; iar pe aceea care s'ar închina chipului cioplit, sau altui lucru din cer sau de pe pământ, sau din apă, nu a învrednicit-o de nicio numire. Eu mărturisesc că mintea mea este cu mult mai mărginită, decum aș putea cuprinde taina aceea pentru care la oprirea slujirii idolești, Dumnezeu n'a pomenit cu numele pe om; totuși din evlavia care o am către ființa cea sfântă și atotțiitoare a lui Dumnezeu și din convingerea care tot omul împreună cu mine trebuie să o aibă și s'o creadă și să mărturisească pe Dumnezeu de făcătorul și sprijinitorul său, — cutez a zice, că numai acela se poate numi om, precum și Dumnezeu l-a numit pe dânsul, care mărește pe unul Dumnezeu în trei fețe și care se închină și slujește acestui unui adevărat Dumnezeu în trei fețe.

Despre slujitorul de idoli nu se poate zice că el crede în unul Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor; căci când ar avea dânsul astfel de credință, atunci s'ar închina și ar sluji unui adevărat Dumnezeu. Despre slujitorul de idoli nu se poate zice că el cunoaște puterea binecuvântării de care Dumnezeu a făcut părtaș pe Adam și Eva, după facerea lor; că ar cunoaște el aceasta, atunci în toate lipsele sale ar alerga către unul adevăratul Dumnezeu. Însă el își pune toată nădejdea sa în chipul cioplit, pe care sau el singur și l-a făcut sau l-a cumpărat, îi dă însușiri dumnezeiești,

se închină și slujește lui și se roagă lui pentru binecuvântare și alte bunătăți; face sărbători în cinstea chipului cioplit, îi ridică casă de rugă și-i aduce jertfă. Dar ce jertfă? Mă înfricoșez a o și spune. Increderea slujitorilor de idoli în chipurile lor cele cioplite a fost așa de mare, încât le aduceau jertfă chiar pe fiii și fetele lor și îi junghiau spre mâncare. Lucru de necrezut, dar așa este. Dacă veți deschide Sfânta Scriptură, acolo veți afla la prorocul Ezechiel cap. 16, st. 17, că Dumnezeu prin prorocul său a grăit următoarele asupra Ierusalimului: „Ai luat vasele laudei tale din aurul meu și din argintul meu, care l-am dat ție, și ți-ai făcut ție chipuri bărbătești, și untuldelemn al meu și tămâia mea le-ai pus înaintea feții lor. Și pâinile mele, care le-am dat ție, făină de grâu și untuldelemn și mierea, cu care te-am hrănit pe tine le-ai pus înaintea feței lor spre miros de bună mireasmă. Și ai luat pe fii tăi și pe fetele tale, care ai născut și i-ai junghiat lor spre mâncare. Și s'au făcut după toate răutățile tale, vai, vai ție, zice Adonai Domnul“. Deci Israilitenii cei vechi aduceau idolilor chiar pe copii lor spre jertfire. Iar apoi, precum zic istoriografii, începură a aduce jertfe pe streini și pe neprieteni, pe cari îi prindeau. Istoriograful Diodor zice cap. 20: Cartagenii aveau bănuială că pentru aceea au pierdut biruința asupra lui Agatoclu, că n'au adus idolului lor jertfă pe copii lor, ci alți copii streini, pe cari i-au fost cumpărat și îngrășat spre jertfire. „Și așa vrând Cartagenii să împlânzească pe idolul lor și văzând apropierea lui Agatoclu de zidurile cetății lor, numai decât au junghiat spre jertfirea idolului 200 copii de ai lor“.

Prorocul David în Psalmul 105 descriind rătăcirea și idolatria Israilitenilor, zice: „S'au amestecat între păgâni și au deprins lucrurile lor, și au slujit celor ciopliți ai lor; și au jertfit pe fiii lor și pe fetele

lor dracilor și au vărsat sânge nevinovat, sângele fiilor lor și al fetelor lor pe cari i-au jertfit celor ciopliți ai lui Hanaan“.

Nu cumva vi s'a încheșat sângele, iubiților ascultători, auzind astfel de fapte înfiorătoare? Dumnezeu ca un tată adevărat a făcut și a binecuvântat pe om, zicându-i: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul, iar slujitorii de idoli se depărtează de Dumnezeu și părăsesc pe Tatăl cel ceresc care i-a binecuvântat; se închină chipului celui cioplit și măcelăresc pe fiii lor și fetele lor; varsă sânge nevinovat nu numai fără scop, ci și spre vătămarea bunătații și a binecuvântării lui Dumnezeu.

Și precum știm din cercarea de toate zilele, că tot omul se interesează pentru lucrul său, așa și slujitorii de idoli s'au interesat a lăți idolatria, adecă îmbian și pe alții să primească idolii lor de Dumnezeu și să le slujească și abăteau pe toți lesne crezătorii dela închinarea și slujirea unui adevărat Dumnezeu; și precum arată istoria bisericească și sărbătoarea de astăzi, a celor patruzeci de mucenici, slujitori de idoli până la atâta ură către adevăratul Dumnezeu au venit, — ceace omului binesimțitor îi vine cu greu a o spune cu gura — încât goneau, munceau și omorau pe toți aceia cari nu vreau să cunoască de Dumnezeu pe vreun chip cioplit și nu vreau să slujească lui.

Deși au fost astfel de slujitori de idoli, dar totdeauna au fost și oameni cinstitori ai adevăratului Dumnezeu, pe cari nici goanele cele mai mari nu i-au putut abate dela cinstirea adevăratului Dumnezeu, precum se vede din viața celor patruzeci de mucenici din cetatea Sevastiei, a căror pomenire o săvârșim și o prăznuim astăzi. Ei toți au fost ostași, pe vremea împăratului Lichinie, și erau creștini, însă voevodul lor, Agricola, fiind slujitor de

idoli, îi silea să slujească și să jertfească idolilor. Dar ei nici într'un chip n'au vrut, ci au spus: „Dacă pentru împăratul cel pământesc ne luptăm împotriva vrășmașilor, apoi și pentru împăratul ceresc gata suntem să ne luptăm împotriva credinței deșarte“. Văzând voevodul Agricola, că nici de cum nu poate abate pe acești ostași dela credința lor ce o aveau în Dumnezeu, a poruncit să-i ducă în temniță, unde fiind închiși opt zile, Agricola cu tovarășul său; voevodul Lisie i-au luat la întrebare. Pentru răspunsurile acestor ostași pornindu-se voevozii spre mânie, a aruncat Lisie o piatră asupra unuia din cei patruzeci, însă piatra aceea a lovit pe voevod în obraz. Minunea aceasta au socotit-o voevozii de o vrăjitorie, însă ostașii au tălmăcit-o de faptă a proniei dumnezeiești și au zis că orice li se va întâmpla, ei sunt creștini și nu se închină idolilor. Atunci voevozii au poruncit ca pe mucenici să-i bage legați într'un iezor. Aceasta s'a întâmplat iarna; și era ger cumplit cu vânt mare. Deci i-au aruncat goi în mijlocul iezurului când se pleca ziua spre seară și în preajmă au pus ostași, ca să străjuiască pe mucenici; iar în marginea iezurului se afla o baie caldă, pregătită într'adins spre aceea, că dacă vreunul din mucenici, slăbit de ger, ar voi a se pleca la închinarea de idoli, să se poată încălzi în acea baie caldă. Și sosind ceasul întâi din noapte și întărindu-se gerul mai cumplit, trupurile sfinților amărâ de frig; iar unul dintre dânșii neputând să rabde, s'a despărțit de ceata cea sfântă și a alergat la baie, unde abea simțind căldura a și căzut mort. Dar în ceasul al treilea din noapte a strălucit asupra lor soarele și s'a făcut cald, precum se face în vremea secerișului și s'a încălzit apa. Ostașii cei ce străjuiau au adormit și numai străjerul temniței era priveghind, care a și văzut lumina soarelui și treizeci și nouă de cununi

care se coborau din cer. De această minune fiind pătruns străjerul temniţei a deşteptat pe ceilalţi ostaşi şi desbrăcându-se de hainele sale a sărit gol în iezer dinaintea străjerilor, strigând: „Şi eu sunt creştin!“ Şi apoi s'a rugat lui Dumnezeu ca să-l numere şi pe el între ceilalţi mucenici, numele acestuia era Aglae.

Iar a doua zi s'au dus voievozii la iezer şi văzând pe sfinţii mucenici că sunt vii împreună cu străjerul temniţei, şi că nu pot desmânda pe aceştia dela credinţa în adevăratul Dumnezeu, ca apoi să-i facă slujitori de idoli, au poruncit ca să li se sfarme cu ciocane glesnele lor. După săvârşirea acestei munci cumplite, maica unuia din sfinţii mucenici, anume Meliton, tânăr fiind de ani, a venit acolo şi întinzându-şi mâinile spre dânsul îl mângăia şi îl învăţa întru răbdare statornică până în sfârşit. Şi așa au adormit sfinţii în Domnul în muncile cele mai cumplite; iar Meliton care se îmbărbăta de maica sa mai răsufla încă. Văzând aceasta tiranii voievozi au poruncit slujitorilor, ca trupurile sfinţilor puindu-le pe cară să le ducă spre a se arde, iar pe tânărul Meliton l-au lăsat. Însă maica sa văzând pe fiul ei rămas singur, lepădă slăbiciunea femeiască şi luând pe fiul său pe umeri, urma după cară fără temere. Într'aceea milostivindu-se Dumnezeu şi spre Meliton a primit sufletul lui; iar maica sa ajungând carăle, a aruncat trupul cel mort al fiului său peste trupurile celorlalţi sfinţi. Sosind ostaşii cu trupurile sfinţilor la locul cel de ardere, au făcut foc mare şi au ars trupurile sfinţilor, şi cenuşa şi oasele lor le-au aruncat în râu, ca să nu le poată aduna creştinii. Însă Dumnezeu a binevoit a hotări altmintrelea pentru aceste sfinte rămăşiţe. Petru, episcopul locului, după îndreptarea dumnezeiască s'a dus noaptea cu mai mulţi preoţi şi creştini evlavioşi la malul râului şi iată că oasele sfinţilor luminau în apă ca stelele;

deci așa s'au adunat toate oasele acestor sfinți mucenici și s'au pus la un loc cinstit.

Acestea puindu-vi-le înainte, iubiților ascultători, oare puteți zice alta decât ceea ce v'am spus la începutul cuvântării acesteia, că adevărată mirare și uimire cuprinde pe un om simțitor și drept gânditor, când cetește din istorii, sau când aude dela alții povestindu-se, cum unii dintre oameni fac niște lucruri, care vatămă tot ce este în cer și pe pământ, adevărat cum unii dintre oameni pot părăsi pe unul adevăratul Dumnezeu, făcătorul lor și mântuitorul lor și slujesc chipurilor cioplite și aduc lor jertfe sângeroase! Așa este: jertfele sângeroase prin junghierea însuși a fiilor și fetelor lor, sau a altor oameni. Dar apoi cu atât mai bine tihnește omului simțitor și drept gânditor, când vede că sunt mulți și foarte mulți oameni, cari știu prețui și mări binecuvântarea lui Dumnezeu, care a dat-o la facere prin Adam neamului omenesc, și se fac părtași de aceea prin purtarea lor cea potrivnică cu legea lui Dumnezeu, cu legea firească și cu legea stăpânitorilor. Nespună este bucuria omului simțitor și drept gânditor, când vede că sunt mulți cari aduc drept jertfă lui Dumnezeu inimă înfrântă și smerită; căci știu că Dumnezeu inima înfrântă și smerită nu o urgisește, ci o primește cu plăcere și cu mare și multă milostivire. Nespună este mângâierea omului simțitor și drept gânditor când vede că mulți și foarte mulți sunt cari trimiterea și venirea Domnului nostru Iisus Hristos, ca unul născut fiu lui Dumnezeu și Mântuitorului lumii, cu evlavie o îmbrățișază și învățăturile lui le primesc și le împlinesc. În sfârșit mare este biruința credinței acesteia într'un om simțitor și drept gânditor, când vede că mulți și foarte mulți sunt cari credința și mărirea lor către unul adevărat Dumnezeu o pecetluiesc cu însăși moartea lor cea mucenicească, și

prin niciun chip de chinuri nu se lasă a se abate dela credința lor într'unul Dumnezeu în trei ipostase. Și cu cât sunt mai râvnitori slujitori și închinători ai unui adevărat Dumnezeu cu atâta urâsc credința deșartă și slujirea la idoli.

Nu uitați, iubiților ascultători, niciodată credința cea adevărată către unul adevăratul Dumnezeu, pe care ați moștenit-o dela părinții, moșii și strămoșii voștri; ci păzindu-o nevătămată sârguiți-vă ca să vă desăvârșiți și să vă întăriți într'ansa cu copiii și nepoții voștri, și cu toate semințiile voastre viitoare. Căci nemincinos este cuvântul Mântuitorului, prin care a zis că jugul lui este bun și sarcina lui este ușoară. Aduceți acestui adevărat Dumnezeu jertfă care îi place lui, precum sunt: prescuri și vin, pentru săvârșirea sfintelor taine; untdelemn pentru candelă; tămâie pentru cădit și lumini de ceară curată, ca cu prinoasele voastre să se săvârșească sfânta slujbă dumnezeiască. Țineți cele patru posturi prescrise în poruncile bisericești și curățiți-vă sufletele voastre de păcatele cele știute și neștiute prin mărturisire și cuminecătură, ca să rămâneți întru Hristos și el întru voi, și ca să aveți viața vecilor, după făgăduința Mântuitorului care a zis la evanghelistul Ioan cap. 6, st. 54, 56: „Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, întru mine rămâne și eu întru el“. Și iarăși: „Cel ce mănâncă trupul și bea sângele meu, are viața vecilor“. Și în sfârșit cu glasuri de cântări să laudăm astăzi pe purtătorii de chinuri patruzeci de mucenici și către dânșii cu dulce cântare să strigăm: „Bucurați-vă, mucenici ai unui adevăratului Dumnezeu, pe care cu credința voastră l-ați preamărit pe pământ; însă el va preamări pe voi în cer și locuitori împărăției sale cei cerești v'a făcut, unde îndulcindu-vă de prea strălucită vederea lui, rugați-vă pentru noi, ca să dăruiască nouă pace și mare milă“. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA BUNEI VESTIRI A PREA SFINTEI
STĂPÂNEI NOASTRE DE DUMNEZEU NĂSCĂTOAREI
ȘI PURUREA FECIOAREI MARIA, CARE ESTE
IN 25 MARTIE

*Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul, și nu uita
toate răsplătirile Lui*

„Binevestește, pământule, bucurie mare, lăudați ceriuri mărirea lui Dumnezeu!“ Așa cântă astăzi sfânta maica noastră biserică, și adaugă pricina bucuriei învățându-ne că: „Astăzi este începătura mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac: Fiul lui Dumnezeu, fiul fecioarei se face, și Gavril darul bine-l vestește“. Apoi ne învață pe noi zicând: „Pentru aceasta și noi împreună cu Arhanghelul Născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine“.

Mare și neclătit adevăr este în această cântare bisericească pe care au întocmit-o sfinții părinți, luminați și umbriți fiind de Duhul Sfânt. Ei prin gândurile lor cele neîncetate despre bunătățile care le varsă Dumnezeu peste neamul omenesc, au priceput însemnătatea sărbătorii de astăzi și au aflat cu lumina minții lor, că niciodată nu s'a arătat milostivirea lui Dumnezeu către oameni cu atâta bogăție ca astăzi. Pentru că astăzi Dumnezeu cu bogata sa îndurare către omul cel neputincios și păcătos a

binevoit a pune în lucrare sfatul cel neurmat și dumnezeesc al întrupării Fiului său din Fecioara Maria, ca așa, prin venirea, petrecerea și învățătura unuia născut Fiului său pe pământ, să povățuiască și să aducă la lumina cunoștinței de Dumnezeu pe toți cei ce s'au abătut dela el și au rătăcit în întunec și în umbra morții. Știind și crezând noi în milostivirea aceasta a lui Dumnezeu, că a trimis pe unul născut Fiul său în lume pentru noi oamenii și pentru mântuirea noastră și că astăzi este zămislirea Lui prin bunăvestirea arhanghelului Gavril și prin umbrirea preasfintei Fecioarei Maria prin Duhul Sfânt, cum să nu simțim în inimile noastre o bucurie neobișnuită, o mulțămire fiască și cum să nu cântăm și noi astăzi, zicând: „Binevestește, pământule, bucurie mare; lăudați ceruri mărirea lui Dumnezeu!“

Însă de unde putem noi pricepe mărirea cea neobișnuită a îndurării lui Dumnezeu, ce s'a revărsat astăzi asupra neamului omenesc? La deslegarea întrebării acesteia ne povățuește pe noi sfânta maică biserică, în troparul de astăzi, zicând: „Astăzi este începătura mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac“. Deci mărirea cea neobișnuită a îndurării lui Dumnezeu ce s'a revărsat astăzi peste noi stă într'aceea, că Dumnezeu în sfatul Său cel veșnic a hotărît ziua de astăzi, în care să se zămislească Mântuitorul lumii, unul născut fiul lui, Domnul nostru Iisus Hristos, din preacurata și pururea fecioara Maria. Mărirea cea neobișnuită care o înșușim zilei de astăzi, ni se arată nouă și în chipul cel peste fire și peste cuprinderea omenească și îngerească al zămisliirii Mântuitorului. Lucrarea aceasta îndurătoare a pronie dumnezeiești așa ne-a descris-o Sf. evanghelist Luca, în cap. 1, st. 26: A fost trimis îngerul dela Dumnezeu în cetatea Galileei, către o fecioară

logodită lui Iosif din casa lui David și numele fecioarei era Maria; și intrând îngerul Domnului la dânsa, a zis: „Bucură-te ceeace ești plină de dar, Domnul este cu tine; binecuvântată ești tu între femei“; iar ea văzând îngerul s'a spăimântat de cuvântul lui și cugeta în ce chip va fi închinarea aceasta? Și i-a zis îngerul: „Nu te teme, Marie, că ai aflat har la Dumnezeu; și iată vei zămisli în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus: acesta va fi mare, și fiul celui de sus se va chema; și va da lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, tatălui său, și va împărăți în casa lui Iacob în veci, și împărăției lui nu va fi sfârșit. Iar Maria a zis către înger: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?“ Și răspunzând îngerul a zis ei: „Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea celui preainalt te va umbri; pentru aceasta și sfântul ce se va naște dintru tine Fiul lui Dumnezeu se va chema, pentru că la Dumnezeu niciun lucru nu este cu neputință. Și a zis Maria: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău“ — și s'a dus dela dânsa îngerul.

Iubiților ascultători! Din cele până acum zise ați înțeles însemnătatea cea neobișnuită a sărbătorii de astăzi. În adevăr astăzi, prin zămislirea Domnului nostru Iisus Hristos, s'a făcut începutul mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac. Unealta cea aleasă și binecuvântată pentru toate aceste lucruri mari și mântuitoare, a fost hotărîtă de Dumnezeu Maria, fiica dreptcinstitorilor părinți Ioachim și Ana, prin care hotărîre a lui Dumnezeu ea s'a făcut mai cinstită decât heruvimii și mai mărită decât serafimii; și fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul l-a născut, pentru care pricină pe dânsa că pe o Născătoare de Dumnezeu o mărim.

Deși nu-mi este cugetul ca să vă supăr cu cuvântare lungă, totuși știind evlavia voastră către sărbătoarea de astăzi, și văzând pe fețele voastre dorul cel mare cu care poftiți ca să vi se spună toată însemnătatea zilei celei mari de astăzi, nu pot încheia șirul cugetărilor mele fără să ating încă îndurarea și milostivirea cea nespusă și bogată a lui Dumnezeu către neamul omenesc.

Oare ne putem îndoi că Dumnezeu n'ar fi hotărât în sfatul său cel veșnic, să trimită pe unul născut Fiul său în lume, spre mântuirea noastră, să nu fie el prea îndurat și mult milostiv către păcatele, către fărădelegile și către slăbiciunile omenești? Oare ne putem îndoi că Dumnezeu n'ar fi iertat atâtea păcate, câte le-a făcut neamul omenesc, să nu fie el preaîndurat și mult milostiv? Sau, poate-se zice că neamul omenesc s'a lăsat de rătăcirile sale, de idolii săi, de viața necurată, de uciderile de părinți și de prunci, de furtișaguri, de minciuni, de jurământuri strâmbe, de clevetiri, de negrijire sufletească și de alte multe greșeli, al căror număr e mare ca nisipul mării și că îndreptându-și viața sa a îmblânzit pe Dumnezeu și s'a făcut vrednic de îndurarea și milostivirea lui și de iertarea păcatelor? Nici aceasta nu se poate zice; așa dar de aici urmează, că Dumnezeu a făcut părtaș neamul omenesc de îndurarea și mila sa, mai înainte de ce s'ar fi făcut neamul omenesc vrednic de mila lui. Cuvine-se dar să zicem că Dumnezeu e prea îndurat și milostiv, îndelung răbdător și mult milostiv, și să mărturisim că astăzi nu am avea sărbătoare așa de îmbucurătoare nici am cânta: „Astăzi este începătura mântuirii noastre“, de n'ar fi fost Dumnezeu către neamul omenesc îndurat și mult milostiv. Despre adevărul acesta așa grăește apostolul Pavel către Tit cap. 3, st. 5: „Nu din faptele cele întru

dreptate care le-am făcut noi ne-a mântuit pe noi Dumnezeu prin baia nașterii de a doua și a înnoirii Duhului Sfânt, pe carele l-a vărsat peste noi de prisosit prin Iisus Hristos Mântuitorul nostru, ca îndreptându-ne prin darul lui, moșteni să fim după nădejdea vieții de veci“. Ascultați mai departe, iubitorilor creștini, ce întrebare face și ce răspuns dă înțeleptul Sirah la cap. 18, despre mila lui Dumnezeu: „Cine poate număra milele lui Dumnezeu? Omul are milă către aproapele său, iar Dumnezeu către tot trupul, muștrând, certând și învățând și întorcând ca un păstor turma sa; pe cei ce primesc învățătura și se sânguesc spre împlinirea ei îi miluește și-i primește“. Iar la prorocul Ezechiel cap. 18 st. 23, 32 așa zice Domnul: „Au cu vrere voiesc moartea celui fărădelege, și nu mai vărtos, să se abată el dela calea lui cea rea, și să fie viu?“ Indurarea și milostivirea aceasta a lui Dumnezeu se potrivește de tot cu sfințenia și cu mărimea sa; de aceea i s'a făcut milă de zidirea sa ca să piară în veac, precum zice și psalmistul în Psalmul 102 st. 14: „Că Dumnezeu a cunoscut zidirea noastră: adusu-și-a aminte că țărână suntem“. Iar la st. 13 și 17 așa descrie mila lui Dumnezeu: „Precum miluește tatăl pe fii, a miluit Domnul pe cei ce se tem de dânsul; iar mila Domnului din veac și până în veac, și dreptatea lui spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc așezământul de lege al lui și-și aduc aminte de poruncile lui ca să le facă pe ele“.

Să ne facem acum, iubitorilor ascultători, o adunare de cele ce am zis până aci și să vedem ce va urma dintr'ânsele. La început numai decât am zis: Binevestește, pământule, bucurie mare, lăudați ceruri mărirea lui Dumnezeu, pentru că astăzi s'a făcut începătura mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac: Fiul lui Dumnezeu, fiul Fecioarei se face și

Gavril darul bine-l vestește; pentru aceasta și noi împreună cu dânsul născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm: „Bucură-te cea plină de dar; Domnul este cu tine“. Deci, iubiților ascultători, să luăm seama cu câtă cucernicie vine Arhanghelul la preasfânta fecioară Maria și cu câtă cinstire se apropie de fiitoarea maică a Domnului; cu atât mai multă cucernicie să arătăm și noi astăzi în biserica lui Dumnezeu spre a mulțumi îndurării celei nespuse a lui și spre a primi pe Mântuitorul lumii; care s'a zămislit astăzi, precum și spre a mări pe Preacurata fecioară Maria, și totdeodată cu atâta mai mare cinstire să-i dăm la sărutarea sfintei sale icoane. Să ne aducem aminte că Gavril arhanghelul a găsit pe Preacurata Fecioară Maria pe când dânsa cetea și se ruga lui Dumnezeu; de aceea la icoana Buneivestiri vedeți zugrăvită pe Preasfânta Fecioară având cartea deschisă înaintea ei și pe Gavriil arhanghelul ca pe un vestitor al arătării tainei celei din veac. Și aducându-ne aminte de aceasta să avem și noi cărți de rugăciune, din care să săvârșim rugăciunile noastre cele de dimineața și de seara, cele dela sfânta liturghie și dela cuminecătură, cele dela paraclisul Maicii precestei și ale altor sfinți și sfinte. Apoi am adus înainte, că Dumnezeu mai înainte de ce s'ar fi îndreptat neamul omenesc a miluit pe om; de aceea din îndurarea sa cea mare, și din milostivirea sa cea bogată a hotărît venirea unuia născut Fiului său în lume spre mântuirea noastră. De aci iarăși urmează pentru noi, ca precum începătura așa și săvârșirea mântuirii noastre lui unuia celui adevărat și în trei fețe închinat Dumnezeu să-i mulțumim și să cunoaștem că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este pogorând dela el părintele luminilor și lui unuia mărire și mulțumită și închinăciune să-i înălțăm; și apoi în tot ceasul și

în toată vremea să zicem cu psalmistul, din tot sufletul nostru: „Binecuvintează suflete al meu pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui. Binecuvintează suflete al meu pe Domnul, și nu uita toate răsplătirile lui; pe cel ce curățește toate fărădelegile tale, pe cel ce vindecă toate boalele tale, pe cel ce mântuește din stricăciune viața ta, pe cel ce te încununează cu milă și cu îndurări. Amin!

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA SFÂNTULUI MARELUI MUCENIC
ȘI PURTĂTORULUI DE BIRUIŢE GHEORGHE

Despre statornicia creștinului în legea lui Dumnezeu

Ce ne va despărți pe noi, zice apostolul Pavel către Romani cap. 8, st. 26, 27 „de dragostea lui Dumnezeu? Necazul cu îmbulzeală, goana cu foamea, golătaea cu pierirea, cu sabia? Nu, ci întru toate acestea biruim pentru cel ce ne-a iubit pe noi. Pentru aceasta crezi tare, zice mai departe acelaș apostol, că nici moartea, nici viața, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele ce sunt acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncul, nici orice altă făptură nu poate să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, care este întru Hristos Iisus Domnul nostru“.

Nu vă mirați, iubiților ascultători, de adevărul și de frumusețea acestor cuvinte ale sfântului Apostol; căci precum urmarea strălucirii soarelui este lumina și căldura, așa și urmarea lucrării minții celei deșteptate este adevărul și frumusețea cuvintelor care alcătuiesc luminarea minții, de unde apoi urmează învățătura cea mântuitoare.

Și într'adevăr de vom lua mintea și cugetul nostru de îndreptar al cugetelor și al faptelor noastre, negreșit vom pricepe și noi toate câte ne sunt de lipsă spre mântuirea noastră cea veșnică și cea vremelnică și vom ști a ne feri de toate cele ce ne sunt vătămătoare.

Omul este făptura cea mai aleasă a lui Dumnezeu, dar totdeodată și cea mai neputincioasă. Omul fiind că se naște cu chipul și asemănarea lui Dumnezeu, este făptura cea mai aleasă, dar totdeodată este și făptura cea mai neputincioasă; pentru că omul, ca prunc născut de curând, este foarte slab și neputincios și are trebuință mai mulți ani de ajutorința părinților și a crescătorilor săi și fără această ajutorință și îngrijire s'ar primejdi și ar muri pruncul. Dobitoacele aproape fără deosebire se nasc toate mai tari și mai puternice decât omul, și nu mult după aceea ajung într'o stare de putere, și apoi se întăresc, se hrănesc și se înmulțesc. De aceea ni se pare că Dumnezeu arată mai mare bunătate către dobitoc decât către om. Însă părerea aceasta este foarte greșită, pentru că tot ce are dobitocul dela Dumnezeu este numai puterea și tăria trupească și la pasări sburatal; însă pe om l-a cinstit Dumnezeu cu chipul și cu asemănarea sa; i-a dat minte judecătore, i-a dat simț cuvântător și i-a supus lui toate făpturile de pe pământ și de sub ape. Imi vine a zice că Dumnezeu pentru aceea a rânduit ca omul să se nască așa de neputincios, ca venind el în vârsta bărbăției și făcându-se stăpân, să nu se mândrească, să nu uite neputincioasa sa stare din copilărie, să nu uite nici multele osteneli și îngrijiri ale părinților; ce au avut aceștia pentru el în vremea prunciei și a tinerețelor lui — și celelalte lucruri și fapte ale lui Dumnezeu să nu le întrebuințeze în deșert, ci aducându-și aminte totdeauna de starea aceea neputincioasă în care s'a năcut, să mărească pe Dumnezeu care l-a scos pe el din neputința aceea, și să-i mulțumească, pentru că n'a rămas ca și dobitoacele fără pricepere și simț gânditor, și nici l-a osândit pe el ca să nu se miște dintr'un loc într'altul, precum vedem la dobitoacele, care locul nașterii lor nu-l pă-

răsesc, ci unde s'au născut, acolo și petrec, sau cum vedem la arbori și la ierburi, cari unde răsar acolo și trăiesc și se veștejesc. În scurt, știind omul că dobitoacele, arborii și ierburile au o viață trupească mută, iar omul are și viață trupească cuvântătoare și viață sufletească nemuritoare, să se străduiască a-și întocmi viața sa așa, încât să împlinească așteptarea Ziditorului său prin dragostea cea învățată, prin aducerea aminte de bunătățile de care s'a învrednicit dela Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Hristos; să nu facă nimic din patimă și bold firesc, căci prin asemenea lucrare vatămă și necinstește omenia sa, adecă chipul și asemănarea lui Dumnezeu, după care este zidit. Și mintea și cugetarea cea sănătoasă și potrivită poruncilor lui Dumnezeu să-i slujească lui de îndreptar la faptele sale căci numai așa făcând-va dovedi că este vrednic a purta chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Credeți, iubiților ascultători, că toți oamenii știu că omul este făptura cea mai aleasă a lui Dumnezeu în lume; însă nu toți se nevoiesc să trăiască în chipul acela, precum se cuvine omului, ca unei făpturi alese și zidite după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Cine, așa dară, dintre oameni trăiește potrivit vieții sale omenești? Într'adevăr numai acela pe care nimic nu-l poate despărți de dragostea lui Dumnezeu; pe care nici năcazul sau îmbulzeala, nici foamea, nici golătatea sau pierirea nu-l poate slăbi în dragostea către Dumnezeu. Acela trăiește potrivit chemării sale omenești, pe care îl însuflețește aceea puternică credință, că toate sunt trecătoare, numai dragostea lui Dumnezeu către om este statornică și netrecătoare. Acela trăiește potrivit chemării sale omenești, pe care îl călăuzește încrederea cea deplină că dragostea, precum zice apostolul Pavel

către Corinteni cap. 13, st. 13, este virtutea cea mai mare. Invățătorul acesta mare al lumii zice mai departe către aceiași Corinteni: „De aş grăi în limbi omeneşti şi îngereşti, iară dragoste nu am, m'am făcut aramă sunătoare şi chimval răsunător“. Aci va să zică apostolul, că precum arama şi chimvalul dau sunet, pe care însă ele nu-l simt, aşa şi omul care nu are dragoste vorbeşte fără simţire şi fără compătimire. Apoi tot acolo zice apostolul: „De aş avea prorocie, şi de aş şti toate tainele şi toată ştiinţa şi de aş avea toată credinţa, încât să pot muta şi munţii, iar dragoste nu am, nimica nu sunt.“ Aici va să zică apostolul, că toate ştiinţele şi vredniciile unui om, precum şi credinţa care o are, sunt nimicuri fără dragoste; pentru că omul acela învăţat, care nu are dragoste către Dumnezeu şi către oameni, nu se străduieşte ca să folosească cuiva cu învăţăturile sale, ci acela le ţine pentru sine şi le îngroapă în inima sa cea nesimţitoare şi necompătimitoare, din care pricină apostolul Pavel numeşte nimicuri astfel de ştiinţe şi vrednicii. Infocat fiind apostolul Pavel pentru acest adevăr, zice mai departe către Corinteni: „De aş împărţi toată avuţia mea, şi de aş da trupul meu să-l arză, iar dragoste nu am, niciun folos nu este“. Aici a vrut apostolul să înveţe pe Corinteni să se ferească de deşertăciune; căci orice faptă bună face omul cu gând deşert, niciun folos nu are de acolo, nici chiar atunci când ar împărţi între săraşi toată averea sa, sau când ar primi chiar mucenicia.

Iubiţilor ascultători! Auzind cuvântarea mea, Voi aflaţi într'ansa nişte adevăruri mari şi neclătite; şi poate că poftiţi ca să vă aduc şi o pildă vie a dragostei celei adevărate către Dumnezeu. Eu împlinesc bucuros această dorinţă a voastră şi Vă aduc pilda dragostei către Dumnezeu a unui om, care deşi a

trăit mai înainte cu o mie șasesute de ani, totuși se prăznuește și astăzi pomenirea lui de către toată creștinătatea și el se numără între plăcuții lui Dumnezeu.

Împăratul Dioclețian a ridicat goană asupra creștinilor, care în istoria bisericească se zice a zecea, și s'a sfătuit în orașul Nicomidiei cu boierii săi ca în tot chipul să sugrume creștinătatea. În oastea acestui împărat păgân se afla și sfântul Gheorghe, născut din părinți drept credincioși și povățuit și adăpat cu credința în adevăratul Dumnezeu și întărit în dragostea către cele dumnezești. El a fost frumos la față și tare la trup, și pentru vitejiile sale a ajuns la rang de voevod; drept aceea și Gheorghe era lângă împăratul Dioclețian, când se sfătua el cu boierii săi despre stârpirea creștinătății. Deci în ziua întâi văzând Gheorghe atâta inverșunare a păgânilor asupra creștinilor și cunoscând că acea vreme este îndemânică spre mântuire și pentru el, s'a aprins de dragoste către Dumnezeu și îndată toate cele ce avea lângă sine: aurul, argintul și hainele le-a împărțit săracilor. Apoi a treia zi când după sfatul cel cumplit al păgânului Dioclețian era să seucidă mulți creștini nevinovați, Gheorghe povățuit de dragostea către Dumnezeu lepădă toată frica omenească și stătu cu fața strălucită și cu mintea luminată de lumina cunoștinței lui Dumnezeu în mijlocul adunării și zise către însuși împăratul Dioclețian: „Până când, o împărate, vei goni pe acești nevinovați cari se chiamă creștini?” De cuvintele acestea ale lui Gheorghe s'a minunat Dioclețian cu tot sfatul său; ca un ieșit din minți, și ca un asurzit de tunet ședeau tăcând; apoi făcu semn oarecărui din cei ce ședeau cu dânsul în sfat, cu numele Magnenție, ca să răspundă lui Gheorghe. Magnenție a întrebat pe sfântul: „Cine te-a îndemnat pe tine la atâta îndrăzneală și la o astfel de grăire?”

Răspuns-a sfântul: „Adevărul, care este însuși Hristos cel gonit de voi“. După aceasta împăratul Dioclețian cu vorbe măgulitoare s'a străduit a abate pe sfântul dela creștinătate și a-l îndupleca la slujirea idolilor; dar neputându-și ajunge Dioclețian scopul său, a poruncit ca să se pună Gheorghe în temniță, de unde scoțându-l a doua zi și ducându-l înaintea împăratului și văzând că el nu se abate dela dragostea lui Dumnezeu, a poruncit Dioclețian ca să aducă o roată mare de muncire, subț care erau așezate scânduri pline de cuie ascuțite, în chipul săbiilor înfipte în ele, unele drepte, iar altele strâmbe. Pe această roată legând pe Gheorghe și începând a o învărti, trupul lui se tăia în bucăți, dar sfântul cu vitejie, cu dragoste, răbda muncile acestea. Părându-i-se împăratului că mucenicul este mort, a poruncit să-l deslege de pe roată; însă abia s'a deslegat Gheorghe și iată că s'a arătat muncitorilor sănătos și întreg la trup, precum era mai înainte. Auzind Dioclețian aceasta, s'a înfierbântat mânia lui și a poruncit ca să arunce pe sfântul într'o groapă de var, ceace s'a și făcut. Dar din porunca împărătească desgropându-se a treia zi, s'a aflat nevătămat. Dioclețian nu s'a pătruns de minunea aceasta, ci mai mult se împietrea în slujirea idolilor; însă doi dintre sfetnicii împăratului, cu numele Anatolie și Protoleon s'au întărit desăvârșit în credința în Hristos și au zis către Dioclețian: „Unul este Dumnezeu mare și adevărat, Dumnezeul creștinilor!“ Atunci împăratul răpindu-se de focul răzbunării, a poruncit ca pe Anatolie și Protoleon să-i taie cu sabia, ceace s'a și făcut numai decât. Deși din pricina minunilor acestora ale lui Dumnezeu mulți dintre păgâni au început a crede într'unul adevăratul Dumnezeu, însă de frica muncilor nu cureau să-și arate credința lor. Și însăși Alexandra,

împărăteasa lui Dioclețian, pătrunsă de minunile ce le-a făcut Dumnezeu cu Gheorghe, a cunoscut adevărul și vrând să mărturisească pe Hristos, a oprit-o eparhul și mai înainte de a ști împăratul, a dus-o acasă. Acestea așa întâmplându-se, a poruncit împăratul muncitorilor, ca să aducă niște încălțăminte de fier, cu piroane lungi pe de desubt, și arzându-le în foc, să încalțe cu acelea amândouă picioarele mucenicului și așa să-l gonească până la temniță. Apoi a doua zi iarăși a fost scos sfântul la mucenicie și din porunca împărătească fu bătut peste gură și peste tot trupul cu vine de bou; însă oricât de cumplit era muncit sfântul, nicidecum nu și-a schimbat dragostea sa către Dumnezeu, nici și-a pierdut strălucirea și frumusețea feții sale. Împăratul socoti că toate acestea le face cu vreo meșteșugire vrăjitoarească; de aceea în două rânduri a poruncit ca să se dea lui Gheorghe să bea otravă, dar sfântul și de aceasta a rămas nevătămat. Lățindu-se știrea despre lucrările lui Dumnezeu cu mucenicul Gheorghe, începură păgânii cu sutele și cu miile a se lepăda de slujirea idolească și a se lipi de credința în Hristos; chiar și împărăteasa Alexandra, care până atunci ținea credința lui Hristos ascunsă întru sine, nevrând a o tăinui mai mult, a alergat la sfântul Gheorghe, unde era prins și căzând la picioarele mucenicului și defăimând nebunia păgânilor și a bărbatului său, striga că și dânsa este creștină. Iar Dioclețian rămase uimit de mirarea cea mare, văzând pe împărăteasa cu atâta râvnă mărinind pe Hristos și defăimând pe idoli, și căzând la picioarele sfântului Și zise către dânsa: „Ce-ți este ție, Alexandro, că lipindu-te de vrăjitorul și fermecătorul acesta, te lapezi de dumnezei cu atâta nerușinare?” Ea însă s'a întors către dânsul și nu i-a dat niciun răspuns. Atunci împăratul Dioclețian umplându-se de cea mai

cumplită mânie a poruncit, ca atât Gheorghe cât și împărăteasa Alexandra să se taie numai decât cu sabia. Deci ostașii cari erau rânduiți pentru aceasta, răpind pe Gheorghe legat, l-au dus afară din cetate împreună cu Alexandra. Și așa mergând ei, a slăbit împărăteasa cu trupul și a cerut ca să șază puțin. Șezând ea și-a plecat capul spre zid. Și într'aceleea și-a dat sufletul său Domnului. Iar sfântul văzând răposarea împărătesei, a mărit pe Dumnezeu, și făcând rugăciuni mergea la locul osândeii, unde a primit moartea mucenicească, tăindu-i-se capul cu sabia.

Pildă măreață, însoțită de o bărbăție și statornicie despre dragostea către Dumnezeu, ne-a lăsat nouă sfântul și plăcutul lui Dumnezeu Gheorghe cu purtarea sa cea evlavioasă către cele ce sunt ale unuia și adevăratului Dumnezeu; căci pe el nu l-a putut despărți de dragostea lui Dumnezeu nici goana, nici foamea, ba nici sabia. Credința lui Dumnezeu n'a fost deșartă, ci a fost aducătoare de mântuirea sufletului și de moștenirea vieții celei veșnice. El și-a dat trupul său păgânilor spre muncire și a avut folos mare; s'a învrednicit adecă de cununa cea nevestejită a muceniciei; căci el nu din deșertăciune, ci din ascultarea învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos din evanghelie, a împărțit aurul și argintul și hainele sale la săraci. De aceea și cetim astăzi în Sedealna utreniei această cântare bisericească pătrunzătoare: „Iată, a răsărit primăvara darului; strălucita înviere a lui Hristos tuturor și împreună cu dânsa s'a ivit și ziua cea cu totul prăznuită și purtătoare de lumină a mucenicului Gheorghie: veniți toți purtând făclii, dumnezeeste luminat să prăznuim!“

Așa, iubitorilor ascultători, căutați ca nimica să nu vă poată despărți nici pe voi de dragostea lui Dumnezeu. Și dragostea aceasta a voastră către Dum-

nezeu să nu fie deșertăciune, ci din convingere dinlăuntru, adecă să fie după mintea cea sănătoasă, cu care este miluit dela Dumnezeu tot omul. Dovești, iubiților ascultători, dragostea voastră către Dumnezeu cu fapte cinstite și plăcute lui Dumnezeu și oamenilor, împlinind toate datorințele voastre către Dumnezeu și către împăratul, și făcând faptele de milostenie, prin care să se încredințeze tot insul, că voi sunteți creștini aleși, cu simțiri bune și vrednice de laudă; că voi ziua de astăzi nu o prăznuiți din obicei, pentrucă așa v'ați pomenit, ci o prăznuiți spre aducerea aminte de mucenicia sfântului Gheorghe, pe care nici moartea cea silnică nu l-a putut despărți de dragostea de Dumnezeu; că voi ca niște creștini bine simțitori și drept gânditori, mărind pe Dumnezeu cu dragostea voastră și cu rugăciuni, înnoiți în inimile și gândurile voastre acea făgăduință către unul adevăratul Dumnezeu, care este închinat în Sfânta Treime, că nici pe voi nu poate și nu va putea a vă despărți de dragostea, de legea și de Biserica lui Dumnezeu, nici necazul, nici goana, nici foamea, nici golătatea, nici pierirea, nici sabia. Așa să fie. Amin!

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA SFINȚILOR MARILOR ÎMPĂRAȚI
ȘI INTOCMAI CU APOSTOLII CONSTANTIN ȘI ELENA

*Despre biruința Bisericii creștine
asupra păgânismului*

Invățând Hristos Mântuitorul pe învățăceii săi, precum cetim la Evanghelistul Luca în cap. 12, stih. 32 și spuindu-le lor necazurile și năpăstuirile care le vor suferi din partea celor ce nu primesc Evanghelia adevărului, în sfârșit i-a mângăiat pe ei zicându-le: „Nu te teme turmă mică, pentru că bine a voit tatăl vostru să vă dea vouă împărăția“.

Aceste cuvinte ale Mântuitorului au produs o mângăiere nespusă în inimile Apostolilor; de aceea au și rămas ei întru împlinirea și ascultarea legii lui Dumnezeu și întru lățirea ei în toată lumea, botezând pe cei întorși, precum le-a poruncit lor Hristos — „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“. Toate aceste le-au făcut ei cu mare bărbăție și îndrăzneală și cu spor așa de puternic, încât în tot pământul a ieșit vestirea lor și până la marginile lumii cuvintele lor. Pe ei nu i-a putut înfricoșa nici goană, ba nici pedeapsa morții; căci au crezut în adevărul făgăduinței lui Hristos, care le-a zis lor: „Nu te teme turmă mică, pentru că bine a voit Tatăl vostru să vă dea vouă împărăția“. Lucru însă și de mai mare mirare este că bărbăția și îndrăzneala Apo-

stolilor pentru ascultarea învățaturii lui Hristos despre unul adevăratul Dumnezeu s'a sădit și în cei întorși și botezați; pentru că și aceștia erau siluiți și prigoniți de slujitorii idolești și totuși au rămas neclătiți în credința lui Dumnezeu, nădăjduind că Tatăl cel ceresc va da și lor împărăția, precum a făgăduit-o Hristos Apostolilor.

Iubiților ascultători! Pricepeți voi însemnătatea cea mare a făgăduinței acesteia, despre care Mântuitorul zice către Apostolii săi: „Nu te teme turmă mică, pentru că bine a voit Tatăl vostru să dea vouă împărăția?” Crez că pricepeți, care împărăție le-o va da Tatăl cel ceresc Apostolilor și tuturor celor plăcuți. Lui. Le va da lor împărăția sufletului celui nemuritor, care este în ceruri. De aceea ei n'au avut mare grijă pentru cele trupești și lumești, ci precum ne învață Faptele Apostolilor cap. 1, st. 14: ei petreceau cu o inimă în rugăciuni și în lățirea cuvântului lui Dumnezeu. Râvna aceasta a lor a adus în scurtă vreme mii de oameni la lumina cunoștinței, atât din bogați cât și din săraci, atât din neam mare cât și din neam de rând. Și cu cât mulțimea credincioșilor petrecea împreună cu o inimă și cu un suflet, cu atâta mai mult erau înverșunați toți aceia, cari nu vreau să priceapă bunătatea cunoștinței despre unul adevăratul Dumnezeu și slujeau idolilor, și de aceea prigoneau pe creștini. Urgia aceasta a slujitorilor de idoli împotriva creștinilor a arătat lămurit că până când a lipsit din Biserica creștinească o împrejurare de foarte mare însemnătate, până atunci Biserica nu s'a putut bucura de liniștea sa și nu și-a putut revărsa bunătățile sale în măsura cuviincioasă. Goanele și felurile chinuri făcute asupra creștinilor de către slujitorii de idoli au ținut aproape trei sute de ani, pe care vreme creștinii sufereau cele mai mari batjocuri și tirării; mulți se omorau cu multe feluri de

munci și totuși și după muncirile acestea de trei sute de ani Biserica lui Hristos tot stătu pe pământ. În toate părțile lumii erau creștini: în oștiri slujeau mulți creștini; la judecătorii erau mulți diregători creștini; foarte mulți creștini se aflau și în vredniciile cele mai înalte ale împărăției romane; asemenea se aflau și mulți cărturari și învățați. Așa zicând numărul creștinilor celor aleși, învățați și bogați era așa de mare ca și al slujitorilor de idoli. Însă una mai lipsea Bisericii lui Dumnezeu: un împărat creștin, care să ocrotească pe creștini în credința și evlavia către Dumnezeu, care să scutească pe creștini de goanele cele silnice și volnice ale acelor cari nu credeau în adevăratul Dumnezeu și se închinau idolilor. Și iată că a strălucit și ziua aceea în care Sfântă Maica noastră Biserică a primit în sânul său și în brațele sale, nu numai pe un împărat ca pe un fiu dulce al ei; ci încă și pe mama lui ca pe o fiică bună. Și aceștia sunt Constantin, împăratul Răsăritului și al Apusului și Maica sa Elena!

O zi mare și însemnată pentru legea lui Dumnezeu! O zi plină de mângăiere adevărat creștinească! O zi vrednică de veșnică aducere aminte! O zi a biruinței creștinătății asupra slujitorilor de idoli! O zi aducătoare de cunună pentru apărătorii credinței, ai închinării și ai dragostei către unul adevăratul Dumnezeu și către Mântuitorul lumii cel trimis printr'ânsul!

Istoria bisericească ne învață că încă tatăl lui Constantin cu numele lui Constanție, deși se arăta după obiceiul cel vechiu a fi închinător de idoli, totuși în sine nădăjduia spre Dumnezeu cel înalt și învăța și pe fiul său Constantin ca să caute și să ceară ajutorul dela cea de sus purtare de grijă, nu dela idoli — și îi era milă de creștinii cari se ucideau și se munceau de ceilalți împărați păgâni.

Deci Constanție în duhul acesta al blândețelor învăța și povățuia și pe iubitul său fiu Constantin, care făcându-se împărat după moartea tatălui său, se afla petrecând în ostrovul Britaniei. Primind Constantin înștiințarea că Maxentie, — fiul cel din punere al lui Maximian Erculie, aprins de zavistie a amăgit pe oarecari senatori din Roma și răpind scaunul împărătesc s'a făcut cu puterea împărat al Romei, — s'a mișcat de dumnezeiasca râvnă, rugându-se Dumnezeu celui adevărat pentru spor bun, Dumnezeu a ascultat rugăciunea lui și i-a arătat lui în semnul sfintei cruci aceste euvinte: „Cu acesta vei birui“. Cucernicul împărat pătruns fiind de această lucrare a pronieii lui Dumnezeu, numai decât a poruncit ca să se pună semnul crucii pe toate armele, pe coifuri și pe steaguri și să se poarte cinstita cruce înaintea despărțămintelor ostașilor săi. Așa pregătit a sosit Constantin cu oștirea sa la Roma, unde a și biruit pe Maxentie; căci nu numai tabăra vrăjmășească a nimicit-o, ci și pe păgânul împărat Maxentie, care apucând fuga și vrând a trece pe podul de peste râul Tibru, a căzut cu oștirea sa și cu podul împreună în râu și acolo și-a aflat sfârșitul. Iară Constantin mulțumind lui Dumnezeu pentru darul cel de sus, a intrat ca un biruitor cu ostașii săi în Roma și spre aducerea aminte de această strălucită biruință, a pus în mijlocul cetății Romei o cruce pe un stâlp înalt de piatră și a scris pe dânsa: „Prin acest semn Mântuitor s'a slobozit cetatea aceasta de sub jugul tiranului“. Constantin a avut războaie și cu cetatea Bizanțului și cu Goții la râul Dunării; însă și din războaiele aceste a ieșit biruitor.

Abia a adus Constantin după învingerea vrășmașilor împărăția sa în pace și rânduială bună și neavând vreme ca să se pregătească după cuviință pentru primirea legii lui Dumnezeu și a Sfântului

Botez, s'a bolnăvit, căzând într'o lepră foarte cumplită, din care nici doftorii cei mai vestiți nu puteau să-l tămăduiască. Atunci au venit popii idolului Apollon la dânsul, zicându-i, că nu se poate tămădui altmintrelea de nu-și va face sieși scăldătoare din sânge de copii mici și de nu se va scărda într'ânsa. Constantin a primit sfatul acesta și după ce popii iolești adunară copiii mici spre gățirea scăldătoarei cei de sânge, a pornit împăratul la locul cel hotărît pentru scăldătoare. Dar iată că pe calea pe unde era să treacă el, mulțime de maice s'au adunat, care rupându-și părul și cu unghiile sgăriindu-și fețele strigau și amar se tânguiau. Și întrebând Impăratul ce este pricina acelei plângeri a lor și înțelegând că sunt maici ale pruncilor adunați spre junghiere, a zis: „O cât de mare este neomenia celor ce m'au sfătuit pe mine, ca să vărs sânge nevinovat și să mă scald în el; de aș ști că mă voiu tămădui scăldându-mă în sângele copiilor acestora mici, totuși mai bine voiesc ca eu unul să rabd durere, decât să vărs sânge nevinovat și încă și pe maicele acestor copii să le umplu de neîncetată tânguire și scărba!“ Și așa a poruncit numai decât ca maicilor să li se dea pruncii lor îndărăpt și fără să fie scărdat s'a întors la palatul său. Iar prea bunul Dumnezeu i-a răsplătit lui îndoit simțul acesta omenos cu însănătoșarea trupească și cu luminarea sufletească. Din lucrarea proniei dumnezeiești s'a lepădat numai decât de doftor și a chemat la sine pe episcopul locului cu numele Silvestru, cerând sfat dela el pentru tămăduirea sa.

Episcopul a sfătuit pe împăratul să se retragă într'una din cele dinlăuntru cămări ale palatului împărătesc, acolo să postească și cu rugăciuni și mărturisirea păcatelor să împlânzească pe Dumnezeu; să poruncească, să se închiză idoleștile capiști și jertfirea idolilor să înceteze; pe creștini să-i slobo-

zească din prinsori și izgoniri și să dea milostenie săracilor. Împăratul a făgăduit că va împlini tot sfatul arhieresc; iar episcopul puindu-și mâinile pe el a făcut rugăciune și s'a dus. Apoi adunând pe toți creștinii le-a poruncit lor așisderea ca să postească și să se roage lui Dumnezeu ca să înceteze goni-rile împotriva Bisericii lui și împotriva creștinilor, ca împăratul să primească legea creștinească și ca lumina mântuitoare a învățaturii lui Hristos să stră-lucească tuturor și prin aceea slujirea unui adevărat Dumnezeu să biruiască împotriva slujirii chipurilor cioplite.

După șapte zile a mers episcopul Silvestru la împăratul Constantin și încredințându-se că Constantin a împlinit canonul ce i-a fost dat lui, a început a-l învăța legea lui Dumnezeu și tainele sfintei credințe cei întru Sfânta Treime și i-a gătit lui scaldătoarea sfântului botez și așa botezându-se Constantin și primind legea creștinească s'a însănătoșat și trupește și sufletește, făcând numai decât în curțile sale împărătești o biserică închinată Mântuitorului Hristos și poruncind ca să nu se facă împiedecare nimănu care va voi să fie creștin. În ceasul acela s'a botezat și maica lui Elena și mulțime de popor; și așa din zi în zi creștea și se înmulțea Biserica lui Hristos, iar închinarea de idoli se împuțina și biruința creștinătății asupra idolatriei tot mai strălucită se făcea, căci darurile ei se lăteau în tot pământul și peste toate neamurile și limbile care s'au botezat.

Acum, iubiților ascultători! Puteți vedea și pri-cepe mărimea cea strălucită a sărbătorii de astăzi; pentru că astăzi serbăm ziua aceea în care învățătura creștinească a pătruns până și la inima și mintea împăratului Răsăritului și Apusului și l-a convins că nu chipurilor cioplite, ci unuia adevăratului Dum-nezeu se cuvine slujire și închinare; că numai unul

adevăratul Dumnezeu poate să dea omului sănătate trupească și mântuire sufletească, dar nu chipul cioplit. Astăzi se prăznuiește deci biruința cea strălucită a Bisericii creștinești asupra slujirii idolilor. Căci în ziua de astăzi Silvestru episcopul, a vestit tuturor creștinilor dela Răsărit și dela Apus, ca să nu se teamă de goanele și muncile păgânilor, știind că împăratul Constantin s'a botezat și s'a făcut fiu credincios al Bisericii lui Hristos și mădular puternic al creștinilor, care va apăra bisericile lui Dumnezeu și va scuti pe creștini de orice asuprelă.

Biruința de astăzi a creștinătății asupra idolilor numai decât a încredințat pe creștini despre adevărul cuvintelor prorocului David din psalm 33, st. 18: „Că multe sunt necazurile dreptilor și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul;” căci precum Constantin după ce a primit legea lui Dumnezeu a pus numai creștini în diregătoriile și slujbele împărătești, pentru care evlavie a lui s'a numărat el împreună cu maica sa între sfinții și plăcuții lui Dumnezeu, așa și creștinii cu preoții și arhierii lor, izbăviți fiind de multele necazuri, au început a lucra pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici și în scurtă vreme au clădit multe biserici și case de rugă, pe care fără cruțare de cheltueli le înfrumșeța cu aur, argint și cu pietre scumpe, puind pe biserici, pe casele lor, crucea, ca semnul biruinței a tot răului. Insuși împăratul Constantin cu maica sa Elena sprijinea stăpânirea bisericească în întreprinderile ei; de aceea încă în zilele lor s'a așezat sărbătoarea dumnezeiască după învățătura evanghelică, s'a introdus închinarea sfintei cruci, precum și ca tot insul dintre creștini să se însemneze cu sfânta cruce în toată vremea și la tot lucrul. Și fiindcă slujirea și închinarea la unul adevăratul Dumnezeu și ascultarea de învățătura lui Hristos nu este alta decât deștep-

țarea omului ca să lucreze și să se poarte după mintea bine gânditoare și după cugetul drept simțitor, de aceea neamul omenesc s'a folosit foarte mult primind creștinătatea, căci printr'aceea nu numai și-a pregătit calea către viața veșnică, ci și-a îmbunătățit și soarta sa din lumea aceasta și pe temeiul învățaturii creștinești s'a îndreptat și năravurile oamenilor s'au introdus școale, au început să înflorească măestrile și negoațele, cu un cuvânt Europa întreagă are de a mulțumi creștinătății starea sa cea înfloritoare și strălucită, de care se bucură astăzi și cu care este dânsa astăzi model de cultură pentru celelalte părți ale lumii.

Știind voi, iubiților ascultători, din cuvântarea aceasta sfințenia zilei de astăzi, anume că deodată cu numele sfinților celor întocmai cu Apostolii, Constantin și Elena, Biserica lui Hristos își prăznuște biruința asupra slujirii de idoli, nu uitați că biruința aceasta ne face și pe noi părtași de bunătățile acelea, de care s'au învrednicit creștinii sub împăratul Constantin.

Deci cu suflet curat putem mărturisi că zisa cea mângâitoare a Mântuitorului către Apostoli se potrivește și pentru noi, dacă vom avea statornică credință către unul adevăratul Dumnezeu și dacă ne vom strădui a petrece totdeauna în purtare potrivită cu învățătura lui Hristos; căci atunci orice ispită sau necaz ne va afla, vom auzi în sufletul nostru cuvintele de mângâiere ale Mântuitorului: „Nu te teme turmă mică, pentru că bine a voit Tatăl ceresc să vă dea vouă împărăția“. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA ÎNĂLȚĂRII DOMNULUI ȘI
MÂNTUITORULUI NOSTRU IISUS HRISTOS.

„Nu avem aci cetate stătătoare, ci căutăm pe cea care va să fie“ (Către Evrei 13, 14).

Norocit și fericit este creștinul care crede în Domnul nostru Iisus Hristos, care s'a înălțat astăzi cu mărire la cer și își aduce aminte adeseori de cuvintele lui care le-a zis către apostoli: „Amin, amin, zic vouă, că va veni ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul fiului lui Dumnezeu și cari vor auzi vor învia“ (Ioan, cap. 5, st. 25). La o asemenea cugetare aduc pe om însuși împrejurările lumii acesteia, căci vede că toate sunt nestatornice și oriunde privește cu mintea și oriunde zărește cu ochiul, prețutindenea vede și află că toate sunt trecătoare și numai sufletul lui este nemuritor și netrecător. Adeseori se întreabă omul pe sine: Unde au trecut zilele cele frumoase ale copilăriei mele? Ce s'au făcut soții mei cei dintâi, cu care am petrecut desfătări în floarea vieții mele? O, ce norocit și fără grijă eram eu atunci! De ce n'am putut rămânea pentru totdeauna în acea stare plăcută? Însăși grijile, patimile și durerile mele de atunci erau cu totul mici și iute trecătoare. Mă aflam așa de bine în dimineța vieții mele, ca și cum aș fi fost în cer. Eram bogat, căci nu cunoșteam nicio lipsă, nicio trebuință, și-mi închipuiam un viitor mare și stră-

lucit, pe care închipuirea mea mi-l făcea cu totul plăcut.

Însă ceeace eu atunci în tinerețele mele numeam viitor, astăzi împrejurările mă silesc să-l numesc trecut și aflu că la puțin am ajuns față de ceeace mi-am fost închipuit. Și iată că nu am nădejde ca să ajung la mai mult, căci cel puțin am trecut jumătate din viața mea! Starea mea de față mă silește a nu mai gândi la închipuirile ce mi le făceam în tinerețe și toate nădejtile mele sunt silit a le da uitării. Eu văz, așa dar, norocul meu, ursita mea și nu sunt în stare a le schimba. Așa este, eu văz ca printr'un vâl cum va fi și sfârșitul meu, de nu cumva niște împrejurări și furtuni, care se întâmplă adeseori pe neașteptat în viață, îl vor face și mai neplăcut și mai nenorocit. În viața mea am trecut din dureri la desfătare și din desfătare la dureri, până ce mi-am cheltuit amândouă simțurile acestea și atunci mi-am cheltuit și viața mea; atunci am trecut la moarte, și mă sălășluiesc în pământ, din care am fost luat. Poate că se va afla vreo inimă credincioasă care va vărsa lacrimi deasupra mormântului meu și peste câțiva ani va mai povesti încă altora despre mine; însă când va muri și aceea inimă credincioasă, atunci sunt uitat pentru toate veacurile și așa nimeni nu va mai ști că am trăit și eu pe pământ și am petrecut și eu în valea aceasta a plângerii. O, cugetări pline de dureri cumplite! Atunci va veni bietul om în amărăciune și va striga desnădăjduit: Fost-a oare lucru vrednic să trăiesc eu pe pământ? Ce bine am avut de acolo? Fără scop am suferit atâtea griji, atâtea nevoi, atâtea amăgiri, atâtea osteneli și în zadar am vărsat atâtea lacrimi; în scurt toate închipuirile mele despre o viață plăcută au fost numai niște visuri viclene și înșelătoare.

Vedeți, iubiților ascultători, în ce fel de gânduri greșite cade creștinul, când nu gândește la suflet și la viață viitoare, la credința în Domnul nostru Iisus Hristos și când nu-și aduce aminte de cuvintele Mântuitorului, care le-a rostit către Apostolii săi zicând: „Amin, amin zic vouă, că va veni ceasul, și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și cari vor auzi vor învia“. Iar dimpotrivă, cu totul în altă stare se află creștinul care se gândește la suflet și îngrijește de hrana lui, adică celce adeseori își aduce aminte de credința sa în Hristos și de făgăduințele cele mântuitoare ale lui; căci aceste două sunt cele mai sigure și mai puternice mijloace prin care și durerile cele mai simțite și săgetătoare, care nu arareori întâmpină pe om, se alinează. Un astfel de creștin cu totul altminterlea judecă despre întâmplările lumii acesteia; lui niciodată nu i se par acelea așa de rele și așa de nesuferite precum i se par creștinului care nu gândește la suflet; căci acela cu credința sa în Hristos și în făgăduințele lui risipește și împrăștie norii cei întunecoși cari îl amenință și se mângăie cu gândul la împărăția lui Dumnezeu, care este gătită celor ce cred în Hristos și în făgăduințele lui și așa acest creștin bun află și în durerile sale alinare, în ispitele sale tărie, în întristarea sa mângăiere, în nenorocire sprijin, în îndoiala sa sfat și deslegare. Acestea sunt roadele și darurile credinței în Hristos și în făgăduințele lui.

Înțelepțește, zice Apostolul Pavel către Evrei cap. 13, st. 14: „Nu avem aici cetate stătătoare, ci căutăm pe cea care va să fie“. Prin cuvintele acestea a vrut apostolul să învețe pe Evrei că nimeni în viața această să nu-și facă închipuiri despre bunătați și norociri statornice, devreme ce chemarea omului pe pământ este ca să-și pregătească sieși

vrednicie pentru a se face părtaș unei vieți fericite, care va să fie după moarte, în cer. Dacă omul este în lumea aceasta ca un oaspe și viața lui de aci trece și în privința sufletului său îl așteaptă pe el altă viață în cer, atunci ne putem întreba: Ce este lumea aceasta fără legea lui Dumnezeu, fără Hristos, fără Atotputernicul Dumnezeu? Lumea aceasta numai atunci se poate socoti ca un raiu, când oamenii sunt luminați de lumina credinței în adevăratul Dumnezeu; când învățăturile Mântuitorului și Domnului nostru Iisus Hristos se împlinesc de către toți; când oamenii urmăresc cărările cele ce arată Duhul cel Sfânt dumnezeesc; când oamenii pentru mai mare siguranță a faptelor lor își iau de îndreptar pe plăcuții și sfinții lui Dumnezeu; când privesc viața cea de aici ca o călătorie care să-i ducă în cetatea cea stătătoare, care va să fie. Atunci, și numai atunci se poate socoti lumea aceasta de un raiu; altmintrelea este numai vale de plângere și de desnădăjduire.

Lubiților și evlavioșilor creștini! Ridicați astăzi ochii voștri la cer, unde se înalță Domnul mării, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, și apoi coboriți ochii voștri pe pământ și veți vedea pe Prea Curata Născătoarea de Dumnezeu Maria și pe Apostolii adunați și întristați, căutând după cel ce se înalță întru mărire în sânul Tatălui ceresc. Dar ce ne învață înălțarea Domnului? Înălțarea Domnului ne învață că toate câte a zis Domnul către Maica sa și către Apostolii săi au fost adevărate. El le-a vestit lor patimile sale, moartea sa, învierea sa, facerea minunilor, înălțarea sa și le-a făgăduit că va ruga pe Tatăl pentru ei, ca să-i primească și pe dânșii în cetatea cea stătătoare, în împărăția cerească, unde va fi și dânșul cu Tatăl și în sfârșit a încredințat pe ei că va ruga pe Tatăl să le trimită alt mângăitor în locul lui, adecă pe Duhul Sfânt, care

să-i povăţiască şi să-i lumineze în toate. Maica Domnului şi Apostolii lui deşi nu se îndoira despre cuvintele unuia născut Fiul lui Dumnezeu; totuşi erau trişti când au văzut că s'a apropiat vremea înălţării Domnului; căci la moartea lui se mângăiau cu învierea care era să se întâmple a treia zi. Acestea ştiindu-le Hristos, s'a rugat lui Dumnezeu pentru ei şi apoi întorcându-se către dânşii, le-a zis lor aceste cuvinte mângăitoare: „De folos lucru este ca să mă duc eu, căci de nu mă voi duce eu, mângăitorul nu va veni; să nu vă îndepărtaţi dela Ierusalim, ci acolo să petreceţi până la venirea Sfântului Duh“. Apoi, ca să-i mângăie şi mai mult, fiind de faţă şi Preacurata Maica lui, le-a zis lor: „Eu sunt cu voi şi nimenea împotriva voastră“.

Aceste şi alte multe făgădueli şi încredinţări ale Mântuitorului ştiindu-le creştinul, nu va socoti lumea aceasta şi toate câte sunt într'ansa de o gâcitură, ci va crede şi va mărturisi că lumea şi toate câte se văd într'insa, fiind lucruri ale atotputernicului şi preaînţeleptului făcător şi Dumnezeu, toate trebuie să aibă sfârşitul lor bine chibzuit şi bine socotit. El va şti că aici este ca un oaspe şi nu are cetate stătătoare, dar se va mângăia, crezând că ţinta şi scopul lui este mai presus de pământ, unde va avea cetate stătătoare. El va mărturisi că şi pruncul cel mic care după câteva zile dela naşterea sa a murit în braţele şi între lacrămile maicii sale, că n'a trăit fără sfârşit; căci el în toate câte se întâmplă în lume află o legătură strânsă, care dovedeşte mâna cea puternică a înţeleptului Făcător, sub a cărui stăpânire şi ocârmuire nimic nu se întâmplă fără sfârşit bine chibzuit.

Deci, creştine, de ce eşti mâhnit şi supărat pentru paguba ce ți s'a întâmplat ţie? De ce te tângueşti după bucuriile copilăriei tale? De ce uiţi că

aici nu ai cetate stătătoare, ci ești dator să cauți pe cea care va să fie? Au doară nu ești tu copil, când plângi după copilăria ta? Ai uitat dorul tău cu care năzuiai ca să ajungi la vârsta bărbătească? Cu ce nerăbdare așteptai tu vremea slobozirii tale de sub stăpânirea părintească? Ce nădejdi îți făceai ție de agoniselile tale! Acum ai ajuns la vârsta cea dorită, ai ajuns să fii stăpân și să-ți agonisești cele ce dorești; ai soție, ți-a dat Dumnezeu și prunci, strângi, aduni într'una și nu ești îndestulit, ci vrei să te întorci în starea copilăriei tale! Ce urmează din vătăările tale? Urmează că tu ca copil doreai ceva ce nu cunoșteai și nu pricepeai și așa nici că puteai să dobândești. Acum te-ai făcut om în vârstă, însă tu și acum așa faci cum făceai ca și copil, adică și acum dorești ceva, ceeace nu poți câștiga. Tu cauți aici o viață fără grijă, o viață statornică și noroc neschimbător. Tu cauți ceva ce singur nu știi și nicăiri nu afli, nici în prietenie, nici în bogăție, nici în cinste; tot ce te-ar putea noroci este închipuirea aceea ca să te întorci iarăși în starea copilăriei tale. Ce gândești, ai fi tu oare fericit, când te-ai face acum iar copil? Oare nu s'ar aprinde dorul în tine după vârsta bărbăției? Ce însemnează nepotrivirea acestor cugetări? Cu adevărat nu alta decât că un asemenea om nu-și aduce aminte de cuvintele Mântuitorului, care le-a zis Apostolilor: „Amin, amin, zic vouă, că va veni ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cari vor auzi vor învia“; nu-și aduce aminte nici de învățătura Apostolului Pavel către Evrei: „Nu avem aici cetate stătătoare, ci căutăm pe cea care va să fie“; nu-și aduce aminte de făgăduința Mântuitorului care la înălțarea sa a făcut-o Maicii sale și Apostolilor săi și prin aceștia tuturor creștinilor, zicându-le: „Eu sunt cu voi și nimenea împotriva

voastră"; nu-și aduce aminte de legea și de Biserica lui Dumnezeu; nu gândește la suflet, nici la viața sufletească; nu vede pe Hristos mălându-se; nu merge la Ierusalim ca să se împărtășească de Duhul Sfânt; trăiește pe pământ și gândește numai la cele pământești.

Iubiților ascultători! Ca să fie adunarea noastră de astăzi, cu care am dorit a serba înălțarea Mântuitorului nostru spre folosul sufletesc, veniți să facem jurământ înaintea lui Dumnezeu și să ne făgăduim lui, zicând: Tatăl nostru, carele ești în ceruri! În toată starea noastră și bună și asuprită vom ridica ochii noștri către Tine; Ție-ți vom mulțumi starea noastră cea bună și dela Tine vom cere alinare durerilor noastre; vom sfinți numele Tău și în mulțimea necazurilor noastre celor pământești; vom sfinți și numele unuia născut Fiului Tău și îl vom ruga, ca El, care s'a înălțat la cer, de unde s'a și pogorât, să nu ne lase pe noi săraci, ci să ne trimită Duhul Său cel sfânt și să ne arate lucrurile puterii Sale ca un iubitor de oameni; vom chema împărăția ta, ca să ne învrednicim de dânsa cu sufletul, când va veni cu mărire unul născut Fiul Tău, ca să judece lumea; nici atunci nu vom slăbi în credința noastră către Tine, Tatăl nostru, carele ești în ceruri, când frumusețea, dulceața, sau amărăciunea și greutățile lumii acesteia ar vrea să ne biruiască, pentru că și atunci vom alerga la Tine, Te vom ruga pe Tine, Tatăl nostru, carele ești în ceruri, să nu ne lași să ne biruiască ispita, ci să ne mântuești de cel viclean. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA NAȘTERII SFÂNTULUI MĂRITULUI
PROROC BOTEZĂTORULUI ȘI ÎNAINTE MERGĂ-
TORULUI IOAN

*Cine a cunoscut gândul Domnului, sau cine a fost
sfetnicul Lui, ca să-l învețe pe El?*

De vom gândi la pronia dumnezeiască și de vom cugeta asupra lucrării acesteia în privința neamului omenesc, vom afla, că deși în neamul omenesc sunt unii bogați și alții săraci, unii sunt domni și alții supuși, totuși deosebirele acestea în stările lor nu trag după sine nicio deosebire a firii lor omenești; pentru că aceeași este nașterea Domnului cu a supusului, aceeași este nașterea bogatului cu a săracului. Precum supusul și săracul se bolnăvește și moare, așa și domnul și bogatul se bolnăvește și moare. În scurt, toți oamenii sunt zidiți după un chip hotărît dela Dumnezeu, de aceea toți sunt asemenea și deopotrivă înaintea Făcătorului; prin urmare toți au unul și același început și sfârșit și una și aceeași îndatorire, adică a sluji lui Dumnezeu, a-l proslăvi pe el ca pe făcătorul a toată lumea și a împlini poruncile lui.

Pe temeiul acesta se zice cu dreptul, că tot omul este unealta lui Dumnezeu pentru săvârșirea voei cei sfinte a Lui și această unică împrejurare ne poate convinge ca să iubim și să cinștim pe tot omul, căci fiecare este unealta lui Dumnezeu, și nu

putem ști înainte, spre ce lucru și spre ce sfârșit a hotărît Dumnezeu pe unul sau pe altul dintre noi. Nu arareori ne mirăm când vedem că mâna unui copil săvârșește câte un lucru, care unui om în vârstă i s'a părut a fi greu și cu anevoie. Uimire și mirare cuprinde pe om când vede că el a săvârșit un lucru neobișnuit și măreț, pentru care a socotit că niciodată nu-l va putea face și nu se poate convinge, că el și nu altul este urzitorul aceluia lucru măreț. În astfel de împrejurări omul și nevrând își ridică gândurile sale la cer, la lăcașul Făcătorului său și zice în mirarea sa: Doamne, tu unul ești mare și puternic, iar noi oamenii toți suntem mici și neputincioși; Tu ne povățuești pe noi din neștiință la știință și din întunecet la lumină. Drept a zis prorocul Isaia: „Cine a cunoscut gândul Domnului, sau cine a fost sfetnicul Lui, ca să-l învețe pe El?“ (Cap. 40, st. 13).

Adeseori se întâmplă că omul săvârșind vreun lucru gândește că prevede și urmările aceluia lucru, sau le socotește a fi de puțină însemnătate. Dar se întâmplă că nu nimerește cu gândul urmările lucrului său și se tot miră, neputând deslega cu puterile minții sale pricina, care îl împiedecă a afla urmările lucrului său. Asemenea întâmplări ne pot învăța din destul, ca să nu întreprindem nimica fără chemarea Duhului Sfânt, care să ne povățuiască în lucrările noastre și toate câte facem, după poruncile lui Dumnezeu să le chibzuim, căci sunt multe întâmplări și pilde care arată că omul pentru un lucru neînsemnat, ba și pentru un singur cuvânt nesocotit a căzut în nevoie mare. Pricină unei asemenea nenorociri este uitarea omului, este nesocotința despre însușirile sale ce sunt țăr murite dela fire, este negândirea lui că el este unealta lui Dumnezeu și nimic nu poate face dela sine, ci toate le

poate face cu ajutorul Făcătorului său. De aceea în niciun lucru să nu nădăjduiască omul spre sine sau spre alții, ci numai spre Atotputernicul Dumnezeu. Să nu se mărească cu lucrul său, ca nu cumva să se rușineze de urmările lui. Omul nu are altceva decât numai voie slobodă; iară lucrurile lui și urmările aceloră sunt în mâna lui Dumnezeu. Omul cu sloboda lui voie nu poate face altceva decât să hotărască chipul lucrării și al purtării sale, căci urmările acestora atârnă dela Dumnezeu; pentru aceea zicem că cel ce cunoaște că este făptura și unealta lui Dumnezeu, acela lucrează după Duhul lui Dumnezeu și rămâne totdeauna cu Dumnezeu și Dumnezeu este cu dânsul. Așa făcând și așa purtându-se omul, este unealta aleasă a lui Dumnezeu, mărește cu lucrurile sale pe Făcătorul său, își împlinește menirea sa pe pământ și își pregătește lăcaș veșnic în cer.

Despre adevărul învățaturii acesteia bisericești ne încredințează deplin sărbătoarea de astăzi a nașterii Sfântului, măritului și întru totlăudatului proroc, Înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan. În istoria evanghelică ni se arată unealtă aleasă a lui Dumnezeu nu numai părinții Sfântului Ioan, ci și el însuși. Pentru lămurirea învățaturii noastre să vedem așa dar istorisirea evanghelică, pe care ni-o face Sfântul Evanghelist Luca la cap. 1, st. 5. Scriind așa: „A fost în zilele lui Irod împăratul iudeilor un preot, anume Zaharia, și muierea lui Elisaveta și erau drepti înaintea lui Dumnezeu, umblând întru toate poruncile și dreptățile Domnului nevinovați; și nu aveau ei fii. Și a fost când slujea el și tămâia în biserică, i s'a arătat lui îngerul Domnului și s'a spăimântat Zaharia; iar îngerul a zis către el: Nu te teme, Zaharie, că s'a auzit rugăciunea ta și muierea ta Elisaveta va naște ție fiu și vei pune

numele lui Ioan și va fi ție bucurie și veselie și mulți se vor bucura de nașterea lui, că va fi mare înaintea Domnului și vin și băutură bețivă nu va bea și se va umplea de Duhul Sfânt încă din pân-tecele mumei sale și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Și el va merge înaintea lui cu Duhul și cu puterea lui Ilie, ca să gătească Domnului popor desăvârșit. Și a zis Zaharia către înger: Din ce voi cunoaște aceasta? Și răspunzând îngerul i-a zis lui: Eu sunt Gavriil, cel ce stau înaintea lui Dumnezeu și sunt trimis a grăi către tine și a bine vesti ție acestea; și iată vei tăcea și nu vei putea grăi până în ziua aceea când vor fi acestea, pentrucă n'ai crezut cuvintelor mele, care se vor împlini la vremea lor. Până ce toate acestea se întâmplau în biserică, poporul aștepta pe Zaharia afară de biserică și ieșind afară Zaharia, nu putea să grăiască, ci făcea semne poporului cu mâna și a rămas mut și s'a întors la casa sa. Iară Elisavetei i s'a umplut vremea ca să nască și a născut fiu și a opta zi s'a tăiat pruncul împrejur după legea veche și rudeniile au vrut ca pe pruncul să-l cheme pe numele tătâne-său, Zaharia. Și a zis muma lui: Ba, ci să se cheme Ioan. Și au zis rudeniile către dânsa: Nimeni nu este întru rudenia ta care să se cheme cu numele acesta! Și au făcut semn tătâne-său cum ar vrea să cheme pe pruncul; și cerând o tăbliță a scris: Ioan să fie numele lui. Și se mirau toți. Și i s'a deschis gura lui îndată și limba și a grăit, lăudând pe Dumnezeu. Și s'a făcut frică mare peste toți cei ce locuiau împrejurul lor și în tot ținutul de prin munții Iudeii s'au vestit toate cuvintele acestea și ziceau: Oare ce va să fie cu pruncul acesta? Și mâna Domnului era cu dânsul, iar Zaharia, tatăl lui, s'a umplut de Duhul Sfânt și a prorocit.“

Din istorisirea aceasta evanghelică vedeți, iubitorilor ascultători, ce unealtă aleasă a fost Zaharia preotul și muierea lui, Elisaveta, pentru lucrul mântuirii, de care avea a se bucura tot neamul omenesc. Din evanghelia Sfântului Luca ne încredințăm, că Dumnezeu a ales pe Zaharia și pe muierea lui, Elisaveta, ca să fie părinții înainte mergătorului și Botezătorului unuia născut Fiului său, Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care hotărâre dumnezeiască li s'a vestit lor prin Arhanghelul Gavriil; și acesta cu atâta mai mult i-a adus pe ei la mirare, cu cât ei erau sterpi și Zaharia ca preot se afla săvârșind slujba dumnezeiască în biserică, pe când a venit Arhanghelul la el și i-a împărtășit nașterea fiului său și i-a spus și numele, după care avea a se numi pruncul, încredințându-l și despre aceea că fiul lor Ioan încă din pântecul maicii sale se va umplea de Duhul Sfânt, dar el, Zaharia, va fi mut până la nașterea fiului său.

Cucernicia și evlavia lui Zaharie și a Elisavetei către milostivul Dumnezeu creștea din zi în zi și ca niște unelte cuvântătoare și dăruite cu minte se străduiau ziua și noaptea a mulțumi lui Dumnezeu, că le-a dat lor la bătrânețe fiu, care se va chema prorocul celui prea înalt și va merge înaintea feții Domnului, ca să gătească căile lui, să dea poporului cunoștința mântuirii întru iertarea păcatelor și să lumineze celor ce ședea întru întunec și în umbra morții.

Deci pruncul Ioan creștea și se întărea cu duhul. Iar după șase luni s'a născut și Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, din preasfânta Fecioara Maria, a cărui naștere a dus pe Irod împăratul într'o tulburare mare. Precum este știut deobște, el a poruncit, ca toți copiii din Vifleem să se ucidă. Tot cu prilejul acela și-a adus aminte Irod și de Ioan, pruncul lui Zaharie și al Elisavetei, de care auzise și

el toate minunile câte s'au făcut la nașterea lui și a trimis într'adins ucigaș la Hebron, (locul nașterii Sfântului Ioan), ca să-l afle și să-lucidă. Dar nu l-a aflat, pentru că înțelegând Zaharia și Elisaveta uciderea pruncilor din Vifleem, a fugit Elisaveta ca o maică bună și îngrijitoare cu pruncul său Ioan în pustietăți și în păduri, iar Zaharia fiind preot, precum am zis, a fost silit să se ducă la Ierusalim, la rânduiala săptămânii sale în biserică. Înțelegând Irod că trimișii săi n'au aflat pe pruncul Ioan și că Zaharia se află la Ierusalim, numai decât a poruncit ca să întrebe pe Zaharia unde a ascuns pe pruncul său Ioan. Zaharia a răspuns, că el nefiind acasă nu știe unde este pruncul său. Intorcându-se solii la Irod și aducându-i răspunsul lui Zaharie, au fost trimiși a doua oară ca săucidă pe Zaharia, dacă nu va da pe pruncul lui afară. Și solii venind iar la el, i-au vestit lui porunca împărătească. Zaharia preot evlavios și cucernic, s'a hotărît ușor spre moarte, ca să scape viața pruncului său, căci și-a adus aminte de cuvintele Arhanghelului Gavriil, care i-a zis, că fiul lui va fi mare înaintea Domnului și pe mulți din fiii lui Israil va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Zaharia și-a mai adus aminte și de celelalte cuvinte ale Arhanghelului, că fiul său îi va fi lui spre bucurie și veselie și de nașterea lui mulți se vor bucura, pentru că va fi multora spre mântuire; de aceea a și rămas pe lângă răspunsul său dintâiu și mai mult a prețuit lucrările care avea fiul său să le facă după pronia lui Dumnezeu, decât viața sa. Și așa înțelegând trimișii lui Irod răspunsul lui, că adecă nu va săvădească locul unde este pruncul, au pornit îndată asupra lui și l-au ucis pe el între biserică și altar. Elisaveta împreună cu pruncul său Ioan petrecea în munte, într'o peșteră, în plângere și tânguire neîncetată pentru bătrânul său soț, cu care se îndulcea în

tinerețele sale până la adânci bătrânețe și i se rupea inima când gândea că n'a avut parte să poată sluji soțului său în ceasul morții lui și să poată pune mâna sa pe soțul său în cosciug și de a-l putea petrece la locul odihnei lui veșnice. Inșă și mai mare durere a fost hotărîtă pentru Elisaveta, căci nu cuteza să iasă din peșteră, ca să vadă mormântul bunului său soț, fiindcă după patruzeci de zile dela uciderea lui Zaharie a răposat și dânsa și pruncul ei ca de șapte luni a rămas sărman de tată și de mamă. Inzadar mișca pruncul Ioan pe maică-sa, ca să-l îndulcească cu vorbe ca o maică bună, căci ea era fără răsufolare; înzadar plângea el în preajma maicii sale, ca să o înduplece la vorbire, căci dânsa era moartă. Inzadar se ostenea cu sărutări și cu vorbe dulci și lingușitoare să aducă pe maică-sa la vorbire, căci dânsa nu se lăsa a se îmblânzi, fiindcă era moartă! O soarte tristă, dureroasă! Așa dar pruncul Ioan era încă în primejdia pieririi, era prada foamei! Era uitat de toată lumea? Ba nu, iubiților, ascultători, nu; pruncul Ioan era sărman față de părinții săi trupești, dar față de Tatăl cel ceresc era făptura lui cea plăcută, căci mâna Atotputernicului Dumnezeu îl păzea, îl acoperea și avea grijă de toate lipsele lui, fiindcă din pronia dumnezeiască era lângă peșteră un izvor de apă, din care se adăpa pruncul Ioan; asemenea se afla acolo și un finic, care când flămânzea el se pleca jos, încât pruncul putea culege rodul finicului spre mâncare, după aceea iarăși ridicându-se. In chipul acesta orfanul Ioan creștea în pustie, pentru chemarea sa, pentru care a fost rânduit de pronia dumnezeiască încă din pântecel maicii sale. Iar după ce a ajuns în vârstă și după ce s'a făcut mai mare, purta îmbrăcăminte de piei de cămilă și brâu de curea împrejurul mijlocului său și mâncarea lui era lăcuste și miere sălbatică, Mat.

cap. 3, st. 4. Așa petrecând el trupește, se pregătea cu sufletul său cel povățuit de Duhul Sfânt. Și s'a făcut veste mare între popor despre el și ieșea la dânsul în pustie Ierusalimul și toată Iudea și tot împrejurul și el învăța și pregătea pe poporul evreesc ca să primească pe Mesia și pe toți cei ce primeau învățătura lui și își mărturiseau păcatele lor îi boteza în Iordan. Atunci a venit și Iisus din Galileea la Iordan, ca să se boteze dela Ioan, cece s'a și făcut și a văzut pe Duhul Sfânt pogorându-se ca un porumb peste Iisus și a auzit glas din cer zicând; „Acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“. Mat. cap. 3, st. 13-17.

Iubiților ascultători! Întărirea învățaturii care vi-o-am înfățișat aici, că în înțelesul bisericesc tot omul este uncalta lui Dumnezeu, o vedeți acum nu numai în prorocul și înaintemergătorul Ioan, care se prăznuște astăzi, ci și în părinții lui. Cinstitul bătrân Zaharia și-ar fi putut cruța viața sa, ar fi putut abate dela sine moartea cea silnică, dacă ar fi spus lui Irod unde se află pruncul. Dar el, ca un preot cucernic, știind că chemarea omului pe pământ este de a face voia lui Dumnezeu și aducându-și aminte de cuvintele ce îi zicea Arhanghelul, că fiul lui îi va fi lui spre bucurie și veselie și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu, cu duh liniștit s'a dat la moarte silnică și omorându-se simțea bucurie mare că a scăpat de moarte pe pruncul său, care era hotărit dela Dumnezeu ca să pregătească tot Ierusalimul și toată Iudea spre a primi pe Mesia cel făgăduit pentru mântuirea neamului omenesc. O, fericite de Zaharia, care în înțelesul cel mântuitor s'a făcut uncaltă plăcută a lui Dumnezeu! Bucuros s'a supus voii lui Dumnezeu; Elisaveta, deși se lupta în pustietate cu multe greutăți, totuși mai bine voi să faci după chemarea unei maici

bune și îngrijitoare pentru pruncul său, decât să se întoarcă din pustietate în oraș, unde putea să trăiască în avere și îndestulare și apoi să piarză pruncul. Pe cucernica Elisaveta, pe lângă greutățile pustnicești și pe lângă îngrijirea ei pentru pruncul Ioan, o mai întrista încă foarte mult și vestea despre uciderea soțului său Zaharia. Amărăciunea și supărarea aceasta i-a scurtat viața, căci după patruzeci de zile atât de mult a slăbit trupul ei, încât între dureri cumplite și între gânduri cum va rămânea pruncul ei Ioan în pustietate și între îngrozirea că pruncul Ioan va peri în peșteră, a răposat în Domnul. O, de trei ori fericite de Elisaveta! Căci dânsa în zilele ispitei sale nu s'a arătat ca o muiere neputincioasă, ci ca o unealtă aleasă a lui Dumnezeu. Din cele mai sus zise am văzut cum a fost nașterea și pruncia Sfântului Ioan; acum să vedem și viața lui cea bărbătească. Singur Mântuitorul Hristos ne dă următoarea dovadă despre Sfântul Ioan la Mat. cap. 11, st. 11, zicând: „Adevăr zic vouă, nu s'a sculat între cei născuți din muieri mai mare decât Ioan Botezătorul“. Aceste puține cuvinte ale Mântuitorului sunt de ajuns spre a ne încredința că Sfântul Ioan cu viața sa cea sfântă a întrecut pe toți prorocii și apostolii Domnului; că el atâta a strălucit în împlinirea vooii lui Dumnezeu, încât nimenea dintre cei mai plăcuți lui Dumnezeu nu s'a putut asemena cu dânsul, prin urmare, că el prin purtarea sa s'a învrednicit a fi unealta cea mai plăcută a lui Dumnezeu. Putut-a oare să fie mai mare răsplata pentru toate câte a suferit Zaharia și Elisaveta decât răsplata aceea ce se cuprinde în mărturisirea lui Hristos despre Ioan, că nu s'a sculat între cei născuți din muieri mai mare decât Ioan Botezătorul? Deci au primit Zaharia și Elisaveta răsplata lor, dar și Sfântul Ioan și-a primit-o pe a sa în măsura cuviincioasă;

căci ei s'au purtat pe pământ ca niște unelte cuvântătoare și înțelepte ale voii lui Dumnezeu.

Sârguiți-vă și voi, iubiților ascultători, a trăi în sfințenie și în curățenie; rugați-vă lui Dumnezeu pentru ajutorul cel de sus la orice întreprindere a voastră și ascultați și împliniți poruncile lui Dumnezeu; că așa trăind și viețuind vă faceți unelte plăcute lui Dumnezeu și moșteniți împărăția cerească prin Domnul nostru Iisus Hristos. Fiți muncitori și închinați toate lucrurile și întreprinderile voastre milei și pronieii lui Dumnezeu; nu hotărâți voi înșivă urmările lucrurilor voastre, ci acelea așteptați-le din cer, ca să nu vă înșelați în nădejțile ce vi le faceți după închipuirea voastră, pentrucă: „Cine a cunoscut gândul Domnului, sau cine a fost sfetnicul lui, ca să-l învețe pe el!“ Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA SFINȚILOR APOSTOLI
PETRU ȘI PAVEL

Tot cel ce poartă grijă are de prisosit, iar cel desmierdat și nepurtător de grijă în sărăcie va fi. Pildele lui Solomon, cap. 10, st. 24.

Domnul Dumnezeu a luat pe om și l-a pus în raiul desfătării, ca să lucreze și să-l păzească. Facere cap. 2, st. 15.

Cuvintele acestea sunt așa de lesne de înțeles, încât oricine poate vedea dintr'însele că chemarea omului este a se îndulci de frumusețile lumii acesteia prin lucrare și strădanie, adecă să lucreze și să păzească raiul, ca apoi să se desfăteze în el. De aceea a și zis psalmistul David în Psalmul 127: „Fericit este cel ce rodirile ostanelilor sale va mânca și bine îi va fi“. Iară la Pildele înțeleptului Solomon cap. 10, st. 24 așa cetim: „Tot cel ce poartă grijă are de prisosit, iar cel desmierdat și nepurtător de grijă în lipsă va fi“. Să căutăm la albine cu câtă sârguință sboară ele dela o floare la alta și cu ce băgare de seamă sug dintr'însele miere și adună ceară și cu câtă purtare de grijă intră în coșnițele lor încărcate și clădesc din ceară faguri, ca apoi să aibă loc de păstrare pentru miere în vreme de lipsă.

Mirare cuprinde pe omul gânditor când privește la furnică, cu câtă grabă și sârguință umblă și-și adună hrană și o aduce în cuibul obștesc spre păstrare pentru vreme de nevoie. De va căuta omul la pasări, așisderea va vedea cu ce iuteală aleargă ele prin văzduh, căutând și adunând hrană pentru sine sau pentru puii lor. Cine va putea lăuda destul privegherea cânelui credincios pentru tot ce este al stăpânului său! Vitele noastre de casă, precum sunt: caii, boii, bivolii, încă împlinesc datorința aceasta a firii, căci cu ele arăm și cu ele ne aducem acasă toate roadele de pe câmp.

Dar și omul e sârguitor; plugarul bun nu-și cruță sudoarea în vremea căldurii de vară, nici bărbăția în vremea gerului de iarnă; el poartă grijă pentru sămănat, ca și pentru seceriș. Nu mai mică grijă decât plugarul are și oierul pentru turma sa și pentru înmulțirea folosului său. De câteori îl bate pe el vântul, ploaia și zăpada; de câte ori îl nădușește zăduful zilei de vară și gerul nopților de iarnă! Și el toate le suferă. Iacob, precum cetim în Biblie la Cartea Facerii cap. 31, st. 40, a păscut oile lui Laban patrusprezece ani și făcând socoteală pentru slujba sa a zis către stăpânul său Laban: „Ziua mă usturam de căldură și noaptea de ger”. Meseriașul toată ziua lucrează și nu părăsește locul de lucrare; unul ciocănește de dimineața până seara, altul lucrează la tot felul de lemne, și iarăși altul face hârtie, postavuri, mătăsuri și așa mai departe. Cărturarul, învățatul și deregătorul se deprind cu grija chemării lor; ei petrec partea cea mai mare a zilei nu pentru sine, ci pentru binele de obște, pentru siguranța, pentru luminarea și creșterea deaproapelui lor. Adestori le este ziua scurtă și sunt siliți a rupe și din noapte pentru a săvârși lucrul care țintește la folosul obștesc.

Dacă toate fapţurile şi toţi oamenii se îndeletnicesc cu o lucrare mare şi arată o silinţă neobosită pentru împlinirea chemării lor, ce va gândi de sine un leneş şi un trândav? Şi cum îl vor socoti pe dânsul alţi oameni sârguitori şi nepregetători? El trebuie să se ruşineze de sine însuşi; căci dacă se va plânge asupra sărăciei sale, îl vor înfrunta alţii, că el nu lucrează, ci petrece în lene, de aceea este sărac. În chipul acesta sărăcia lui este pedeapsa lui Dumnezeu pentru lenea şi nepăsarea lui întru întrebuiţarea vremii şi întru agonisirea pâinei de toate zilele. Leneşul umblă după desfătare şi nu o poate afla, iar omul strădalnic trăieşte în îndestulare, căci lucrează şi face lucruri nouă cu mâinile sale, care apoi nu numai îl desfătează, ci îi dau şi poftă de a lucra şi alte lucruri, cari îi vor aduce lui şi mai mare folos. Aceasta e răsplata tuturor răsplăţilor omului strădalnic: îşi varsă sudoarea sa şi apoi vede folosul ei în lucrul mâinilor sale. O, dulce simţire! O, simţire puternică de a produce în omul obosit puteri înoite pentru începerea altui lucru! Astfel de simţire place lui Dumnezeu, căci e sfântă şi de aceea o binecuvintează, precum cetim în Pildele înţeleptului Solomon cap. 10, st. 23: „Că binecuvântarea Domnului îmbogăţeşte pe cel drept şi nu se va adauge lui întristare în inimă“.

Şi într'adevăr, nu fără pricină îndestulătoare a dat Dumnezeu omului tăria trupului şi putinţa de a întrebuiţa acea tărie a trupului său spre acoperirea trebuinţelor sale. O, cât de înţelept face omul când în lumea aceasta, care îi poate fi raiul desfătării, va lucra şi va întrebuiţa tăria trupului său după chemarea sa, care i s'a hotărît lui dela Dumnezeu! Unul ca acesta goleşte odihnit păharul morţii, fiindcă el şi-a împlinit chemarea, căci cu viaţa sa cea bună a dat pildă bună casnicilor săi. Numele

lui va rămânea în cinste la toți cari l-au cunoscut pe el, lacrimile copiilor și nepoților săi, cu care îl vor petrece la locul odihnei, vor fi atâtea semne de adevărată dragoste către dânsul, ca și către Tatăl, binecuvântătorul și hrănitorul lor. Oare poate fi în lume vreo mai mare răsplătire decât aceea care se dă omului strădalnic în ceasul morții? Odihna aceasta a omului strădalnic în ceasul morții nu se poate asemăna cu nicio răsplată lumească, ci pe drept se numește biruința câștigată asupra slăbiciunilor omenești.

De vom cerceta viața sfinților apostoli, a căror pomenire o săvârșim astăzi, vom afla că ei cu multă strădanie și osteneală s'au arătat în chemarea lor. Mântuitorul, Domnul nostru Iisus Hristos, mergând la iezerul Ghenizaretului a aflat pe Andrei și pe Petru, cari erau frați buni, întinzându-și mreșile, căci ei erau pescari și trăiau din pescuit; și i-a chemat pe ei să-i urmeze lui, ca să-i facă de acum înainte pescari de oameni. Amândoi frații s'au pătruns de cuvintele lui Hristos și luminați fiind cu darul Duhului Sfânt au priceput chemarea lor și lăsându-și mreșile au urmat lui Hristos și s'au făcut apostoli. Și fiindcă Hristos a chemat întâiu pe Andrei, de aceea se și numește el apostolul cel dintâi chemat. El a propovedit pe Hristos în toată laturea Bitiniei și a Pontului și a Armeniei și întorcându-se prin Pont și prin Bizanț, care se cheamă astăzi Constantinopole, s'a pogorît până la Elada, unde s'a răstignit de Egeat, slujitorul de idoli. Iar Apostolul Petru a învățat Evanghelia întâi în Iudeea și în Antiohia, după aceea în Pont și în Galatia, în Capadochia, în Asia și în Bitinia, apoi s'a pogorît până în Italia la Roma și a fost răstignit cu capul în jos de către Nerón, împăratul păgân.

Strădania și râvna apostolului Pavel într-o îm-

plinirea chemării sale se vede mai ales de acolo că el a propovedit Evanghelia lui Hristos dela Ierusalim până la Iliric, adecă până în Croația de astăzi; de acolo a mers în Italia, unde la Roma prinzându-l împăratul Neron a poruncit ca să i se taie capul, ceea ce s'a și făcut și așa a primit cununa muceniciei pentru râvna și strădania cu care s'a arătat întru lățirea luminei care duce pe om la cunoștința adevăratului Dumnezeu. Inșă despre apostolul acesta, care se cheamă și vasul alegerii și apostolul neamurilor este de trebuință ca să vă povestesc mai pe larg, căci viața lui cuprinde niște întâmplări foarte minunate. El se chema la început Saul. A fost israilitan din seminția lui Veniamin. Născut în Tarsul Ciliciei, a fost crescut în școala fariseului Gamaliil și era totdeodată și cetățean roman. El era meșter de corturi, râvnitor al legii jidovești, de aceea era și mare prigonitor al creștinilor. El s'a învoit ca arhidiaconul Ștefan, care era rudenie cu el, să se ucidă cu pietre; și până ucigătorii săvârșeau lucrul acesta, el păzea hainele lor. El a dus pe creștinii din Damasc la Ierusalim spre pedepsire și când mergea pe drum, a strălucit peste el lumină din cer și căzând la pământ a auzit glas zicându-i: „Saule, Saule, de ce mă gonești?” Și el a zis: „Cine ești Doamne?” Iar lui i s'a răspuns: „Eu sunt Iisus pe care tu îl gonești; greu este ție a te împotrivi boldului“. Saul tremurând și spăriindu-se a zis: „Doamne, ce vrei să fac?” Și Domnul a zis către dânsul: „Scoală-te și intră în cetatea Damascului și ți se va spune ce trebuie să faci“.

Iar bărbații cari mergeau pe cale cu el stau încremeniți auzind glasul fără să vază pe cineva.

Și așa s'a sculat Saul și a mers la Damasc, unde trei zile n'a mâncat și n'a beut. Și era la Damasc un învățacel al lui Hristos, anume Anania, care

din pronia dumnezeiască a fost povăţuit a merge la Saul, dar s'a temut, ştiind câte rele a făcut Saul sfinţilor în Ierusalim. Inşă totuşi s'a dus la el şi a zis lui: „Saule, frate, Domnul Iisus, cel ce s'a arătat ţie pe cale când veneai, m'a trimis la tine ca să vezi şi să te umpli de Duhul Sfânt“. Şi îndată, ca nişte solzi au căzut de pe ochii lui, şi s'a botezat şi a petrecut cu ceilalţi învăţacei ai lui Hristos în Damasc câteva zile şi în adunări propoveduia pe Hristos că este Fiul lui Dumnezeu şi se mirau toţi cei ce auzeau că Saul s'a făcut creştin, ştiindu-l cel mai înfricoşat gonaciu al creştinilor. După toate acestea s'a dus la Ierusalim şi s'a făcut vas ales al lăţirii Evangheliei lui Hristos şi apostol al neamurilor, cu numele Pavel. Vrednică de pomenire e epistola lui către Corinteni cap. 11, în care descrie nevoile sale pentru strădania cea pusă întru împlinirea chemării sale apostoleşti, zicând: „Dela jidovi de cinci ori câte patruzeci fără una am luat; de trei ori cu toiege am fost bătut; odată am fost împroşcat cu pietre, de trei ori s'a sfărâmat corabia cu mine; o noapte şi o zi întru adânc am petrecut, în călătorii adese, cu primejdii pe ape, în necazuri de către tâlhari, în necazuri de către rudenii, în necazuri de către păgâni, în nevoi în cetăţi, în nevoi în pustie, cu primejdie pe mare, în nevoi între fraţii cei mincinoşi, în ostenele şi în supărare, în pribegii de multe ori, în foame şi în sete, în posturi de multe ori, în frig şi în golătate. În Damasc mai marele poporului, al lui Areta împăratul a vrut să mă prinză şi pe o fereastră într'o coşniţă m'am slobozit peste zid şi am scăpat din mâinile lui“. Nevoinţele şi grijile cele necontenite ale Sfântului Pavel în chemarea sa se văd şi din descrierea pe care Sfântul Luca a făcut-o în Faptele Apostolilor cap. 20, st. 17, unde cetim acestea: „Venind Apostolul Pavel din ostrovul Milet la Efes,

a chemat pe presbiterii Bisericii, zicându-le: Voi știți din ziua dintâi, în care am intrat în Asia, cum am fost cu voi în toată vremea slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și ispite, care mi s'au întâmplat; și acum iată legat cu Duhul merg în Ierusalim și știu că mai mult nu veți vedea fața mea. Luați dar aminte de voi și de toată turma peste care Duhul Sfânt v'a pus pe voi episcopi, ca să pașteți Biserica lui Dumnezeu, căci după ducerea mea vor intra lupi răi între voi, cari nu vor cruța turma. Pentru aceea priveghiați, aducându-vă aminte că în trei ani noaptea și ziua n'am încetat cu lacrimi învățând pe fiececarele dintre voi. Și acum, fraților, vă las pe voi lui Dumnezeu și cuvântului darului lui. Argintul sau aurul sau haina nici unuia n'am poftit. Inșivă știți că trebuințele mele și celor ce sunt cu mine au slujit mâinile acestea“.

Gândiți-vă puținel, iubiților ascultători, la cuprinsul acestui sfat al apostolului Pavel și veți vedea strădania lui în propoveduirea legii lui Dumnezeu și îngrijirea lui pentru cele de lipsă.

Efesenii au știut aceasta, de aceea povestește Sf. Luca în locul sus pomenit: „Zicând Pavel acelea și îngenunchiind s'au rugat cu toții cu el și mare plângere s'a întâmplat tuturor și plecându-se pe grumazii lui Pavel îl sărutau pe el, părându-le rău mai vârtos de cuvântul care l-a fost zis, că mai mult nu vor vedea fața lui și-l petreceau pe el la corabie“.

Vedeți, iubiților ascultători! Iubirea și cinstirea de care îndeobște se bucura Sf. Pavel pentru viața sa cea strădalnică și nu uitați zisa Scripturii, că Dumnezeu a pus pe om în raiul desfătării ca să lucreze și să-l păzească și cunoașteți că tot omul este chemat dela Dumnezeu ca să lucreze și fiți și voi muncitori ca să petreceți în raiul desfătării. Aceasta o arată și înțeleptul Solomon în Cartea Pil-

delor cap. 12, st. 11 zicând: „Cel ce lucrează pământul său se va sătura de pâine, iar cei ce umblă după deșertăciuni sunt lipsiți de minte“.

Când e vorba de roadele cele desfătătoare ale strădaniei, nu pot trece cu vederea fără a pomeni și despre rânduiala și socoteala cea bună a lucrărilor noastre. De aceea zic că strădania noastră fără rânduială și socoteală bună este sau de tot nefolositoare, sau puțin folositoare; prin urmare numai acolo sunt rodirile strădaniei în măsură deplină, unde strădania s'a făcut cu rânduială și socoteală bună. Și într'adevăr dacă strădania noastră nu ne aduce atâtea folosuri câte ne-am închipuit și câte am așteptat, aceasta nu vine de airea, fără numai de acolo că noi sau ne-am străduit numai în parte, sau ne-am străduit cu toate puterile, însă fără rânduială și socoteală bună.

Știu că creștinii noștri sunt peste tot oameni strădălnici și muncitori; cu toate acestea trebuie să mărturisesc că mulți fac lucrurile lor și astăzi precum le-au văzut la moșii și strămoșii lor. Lipsele și trebuințele au învățat pe oameni să lucreze după altă rânduială și socoteală decum au lucrat mai înainte. În țările acelea care de mai multe veacuri se bucură de pace și de o stăpânire statornică și bine orânduită s'au înmulțit oamenii și li s'au înmulțit și lipsele și trebuințele lor. Împrejurarea aceasta a adus pe oameni la griji nu numai pentru hrana și îmbrăcămintea lor, ci și pentru hrana și înmulțirea dobitoacelor. Grijele acestea au produs în oameni gânduri despre acoperirea lipselor, gândurile i-au adus la convingerea aceea că ei nu-și mai pot duce lucrurile după rânduiala și socoteala moșilor și strămoșilor lor, cari au trăit în alte împrejurări decum trăesc acum nepoții lor, ci sunt siliți a se da după împrejurările de față. Convingerea aceasta a lor a dat față nouă tuturor

lucrurilor, prin urmare și strădaniei lor; și chibzuirea aceasta a fost folositoare, căci s'a făcut după mintea cea sănătoasă. Oamenii aceștia au văzut că ei se înmulțesc sub darul păcii, dar pământurile lor rămân tot acelea și nu le aduc destule roade, căci ele nu se înmulțesc, precum se înmulțesc oamenii. Au chibzuit așa dar, ca să lase mai puțin pământ nelucrat și să lucreze mai mult din pământ și ca să nu slăbească pământul, căci mai în tot anul se seamănă, au hotărît să-l îngrășe în tot anul cu pământ din pădure sau în alt fel și în chipul acesta și-au înmulțit hrana lor și au făcut să fie îndestulătoare pentru toți așa, încât dacă în vremile de mai înainte trăiau patru-cinci suflete dintr'un pământ, astăzi trăiesc douăsprezece. Tot în chipul acesta au înmulțit oamenii și hrana vitelor, adecă începură a ara livezile și a le semăna cu niște soiuri de iarbă, care rodește peste un an mai mult de cum rodește iarba obișnuită de pe câmp și de mai multe ori se poate cosi de cum se cosește cea obișnuită. Chibzuiala aceasta a făcut că oamenii aceia au dobândit hrană destulă pentru dobitoacele lor pe care după împrejurare au fost siliți a le înmulți și deși livezile lor nu s'au înmulțit, ci numai vitele lor, totuși puind o strădanie după rânduială și socoteală bună și-au putut înmulți vitele lor și câștiga lor hrană destulă și bună. Un asemenea econom, care pe drept se numește econom cu minte, s'a gândit și la înmulțirea veniturilor din tot soiul de vite și fiindcă a aflat cu mintea că vitele de soiu bun aduc mai mult venit decât cele de soiu prost și susținerea aceloră sau nu costă mai mult, sau numai cu ceva mai mult decât costă susținerea vitelor de soiu prost, s'a hotărît a-și schimba vitele de soiu prost cu cele de soiu bun și și-a înmulțit veniturile sale într'un chip însemnat, fără să-și fi înmulțit prea mult cheltuelile. Este o deosebire foarte mare între

folosul care-l aduce stăpânului său un cal, o vacă, o oaie de neam bun și între folosul acela care-l aduce un cal, o vacă, sau o oaie de neam prost.

De adevărul acesta trebuie să fie pătruns tot creștinul nostru. Și anume, întâi ne bucurăm și noi de o pace binecuvântată și sub darul păcii se înmulțește și numărul poporului din țara noastră. Al doilea că creștinii au ajuns în lipsuri și trebuințe care numai prin o economie zdravănă le pot întâmpina, adică dacă vor lucra și-și vor economisi lucrurile și moșiile după împrejurările de față și dacă cu rânduială și socoteală bună vor duce trebile lor; dacă sudoarea feței lor nu o vor cheltui pe băuturi bețive și stricăcioase de trup și de suflet, ci vor cruța spre întâmpinarea feluritelor lipsuri; al treilea dacă și în economia vitelor vor primi învățăturile și povețele economilor deșteptați și învățați și dacă în deobște își vor câștiga loruși cărți de economie și dacă copiilor lor le vor da în duhul acesta creștere și îndreptare prin școli bune și prin dascăli pricosiți; apoi al patrulea, dacă cele agonisite cu sudoare le vor cheltui cu socoteală bună și nu le vor risipi spre pagubă casnicilor lor, aducându-și aminte de sfatul înțeleptului Sirah, care la cap. 42, st. 9 zice: „Orice vei cheltui cu număr și cu măsură să cheltuești și ce dai afară și și ce iai, toate le scrie“. Iar Mântuitorul singur ne învață cu pilda sa, ca să cruțăm bucatele noastre, căci după ce a săturat popoarele, a zis către învățăceii săi: „Strângeți sfărâmiturile care au rămas, ca să nu piară ceva“. Ioan cap. 6, st. 12.

Aci sunt silit a spune că e mare nenorocire pentru poporul nostru că el muncește mult, asudă mult, lucrează mult, își agonisește și-și strânge cele de lipsă pentru hrana sa într'o măsură îndestulătoare, dar adeseori cheltuește fără cruțare pe cele agoni-

site. Vina sărăciei nu vine din răutatea poporului nostru, ci de acolo că el nu gândește de face bine sau rău cu agonisita sa; nepăsarea și negândirea aceasta a lui se arată mai ales când merge la oraș sau la târg cu bucate sau cu alte lucruri de vânzare și în loc de a avea înaintea ochilor ostenelele ce le-a pus până și-a strâns bucatele, sau până a crescut vitele care le duce la târg, el pornește de acasă cu acel gând rău socotit, cum să petreacă mai bine la târg, cum să se întâlnească acolo cu prieteni și să se ospăteze cu dânșii. Unul ca acesta să nu se mire dacă va cădea în sărăcie, deși s'a muncit mult cu lucrul câmpului și cu creșterea vitelor sale, căci prin purtarea sa el nimicește și calcă în picioare tot folosul ostenelelor sale. El este risipitorul averii sale, el este ucigaș de sine și de casnicii săi. Inzadar se va ruga lui Dumnezeu: Tatăl nostru carele ești în cer, pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi, — căci cu purtarea ce o are risipește pâinea sa și a casnicilor săi; el nu păzește sfatul înțeleptului Sirah din cap. 18, st. 25: „Ca să-și aducă aminte de vremea foametei în vremea săturării și de sărăcie și de lipsă în zilele avuției și că omul înțelept de toate se va teme și în zilele păcatelor se va feri de greșale“.

Așa, iubiților ascultători! Fiți strădalnici, dar fiți și cu cruțare în privința roadelor ostenelelor voastre, ca să nu le risipiți, căci așa făcând veți putea întâmpina cu înlesnire toate lipsele voastre, care deși s'au înmulțit față cu cele de mai înainte, totuși le veți putea acoperi, dacă veți duce o economie cu rânduială și cu socoteală bună; căci după înțeleptul Solomon: „Tot cel ce poartă grijă are de prisosit, iar cel desmierdat și nepurtător de grijă în sărăcie va fi“. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA SFÂNTULUI MĂRITULUI PROROC ILIE

De vor păzi fiii tăi calea lor, ca să umble înaintea mea într-o adevăr cu toată inima lor, nu va lipsi fie bărbat de pe scaunul lui Israil. III. Impărați, cap. 2.

Vrând să prăznuim sărbătoarea Sfântului Măritului proroc Ilie este de lipsă a ne aduce aminte de popoarele cele alese de Dumnezeu, căci așa vom pricepe cu mai mare înlesnire râvna cea mare pe care poporul acesta a arătat-o în lățirea cunoștinței despre Dumnezeu. Popoarele acestea sunt cele douăsprezece seminții ale fiilor lui Iacob ai căror următori au fost David și fiul său Solomon. Popoarele acestea au fost închinători ai unui adevărat Dumnezeu și credeau în Mesia cel făgăduit, care era să vie în lume spre mântuirea neamului omenesc. Cum că duhul cel adevărat al cunoștinței despre unul adevăratul Dumnezeu stăpâna între semințiile lui Iacob se vede și din sfatul lui David care l-a dat fiului său Solomon, zicându-i: „Eu merg în calea tuturor pământenilor, iară tu păzește legea Domnului Dumnezeului tău, umblând întru căile lui; păzește poruncile și îndreptările lui, căci așa va întări Domnul cuvântul său, care a grăit către mine zicând: De vor păzi fiii tăi calea lor, ca să umble înaintea mea într-o

adevăr cu toată inima lor, nu va lipsi ție bărbat de pe scaunul lui Israil". Cartea a treia a Impăraților cap. 2. Sfatul acesta părintesc l-a ascultat și l-a împlinit Solomon; și după moartea tătâne-său luând frânele împărăției lui Israil, se ruga către Dumnezeu neîntrerupt, ca să-i dea inimă a auzi și a judeca poporul său întru dreptate și a cunoaște între bine și între rău; pentru aceea a dat Dumnezeu lui Solomon, precum cetim în Sf. Scriptură la a treia carte a Impăraților cap. 3, st. 7-14, inimă înțeleaptă și înțelegătoare; ba încă și cele ce n'a cerut i-a dat lui, Dumnezeu, adevă avuție și mărire atâta cât n'a fost asemenea lui întru împărății din zilele lui. După moartea lui Solomon a urmat în scaunul împărăției lui Israil fiul său Rovoam și ca un tânăr neascultător de sfatul cel bun al bătrânilor înțelepți, ci ascultător de sfatul cel răsvrătit al tinerilor celor asemenea cu dânsul, a început a fi spre neplăcerea poporului său, din care pricină zece seminții ale lui Israil s'au rupt dela dânsul și și-au ales loruși alt împărat cu numele Ierovoam și numai două seminții, adevă a Iudei și a lui Veniamin i-au rămas lui credincioase. Aceste două seminții făceau împărăția Iudei, iar celelalte zece seminții făceau împărăția lui Israil. Fiindcă toate semințiile lui Israil, deși se despărțiseră în două părți, totuși slujeau toți unui Dumnezeu făcătorul cerului și al pământului și în toți anii mergea poporul de sub împărăția lui Ierovoam la biserica din Ierusalim și primea slujbe dela preoții de acolo. De aceea temându-se împăratul Ierovoam ca nu cumva prin mergerea poporului la biserica din Ierusalim să se primejduiască împărăția lui, a căutat în tot chipul ca să întoarcă poporul său de către Ierusalim și a socotit că mai întâi să-l întoarcă dela credința lui; așa a introdus la supușii săi slujirea de idoli și le-a făcut două junince de aur, zicân-

du-le: Aceștia sunt dumnezeii tăi, Israile, cari te-au scos pe tine din pământul Egiptului; nu mai umblați de acum înainte la Ierusalim, ci acestor dumnezei să vă închinați. Și au pus junincile acelea la feluri de locuri, zidindu-le lor case prea frumoase și rânduintu-le praznice și jertfire, apoi le-a pus și popi și s'au făcut și el singur preot al lor. După Ierovoam și ceilalți împărați ai lui Israil au fost tot închinători de idoli și cu toate că cele zece seminții se țineau de idolătrie, însă prea milostivul Dumnezeu, nepărăsind pe poporul său, ci căutând întoarcerea lor, le trimitea lor proroci ca să-i mustre pentru rătăcirea lor. Intre alți proroci s'a trimis și prorocul Ilie, carele mult plângea și se tânguia atât pentru rătăcirea poporului israelitean și abaterea lui dela închinarea unui adevărat Dumnezeu și pentru neascultarea lui de mântuitoarea învățătură, cât și pentru goanele și chinurile care le sufereau prorocii dela acești păgâni. De aceea s'a rugat Ilie către Dumnezeu, ca să trimită pedeapsă vremelnică peste acel popor impietrit. Și iată, trei ani s'a închis cerul și nici picătură de ploaie sau rouă n'a picat din cer pe pământ. Și așa s'a făcut secetă mare, de unde apoi a urmat foamete cumplită. Iar Ilie s'a dus în pustie, unde din pronia dumnezeiască corbii îi aduceau lui hrană. După trei ani s'a întors Ilie iarăși îndărăpt și venind la porțile cetății a văzut o văduvă adunând lemne, căci era foarte săracă și n'avea acasă decât numai un pumn de făină într'un vas și puțin untdelemn în ulcior. Ilie a cerut dela dânsa o bucată de pâine, căci era flămând, însă muerea făcându-i cunoscută sărăcia ei, i-a spus și aceea că ea de abea are atâta făină acasă ca să se poată sătura odată dânsa cu copilul ei. Dumnezeu știind bunăvoința văduvei, că bucuros ar ospăta ea pe prorocul lui, de ar avea cu ce, apoi și Ilie rugându-se lui Dumnezeu ca să

miluiască pe această văduvă, s'a înmulțit făina și untulelelemn în casa văduvei. În acest chip s'a bucurat văduva de toate câte i-a făcut ei Dumnezeu și a îndestulat și pe prorocul Ilie, carele apoi a și înviat din morți pe fiul acestei văduve cu numele Iona, care ajungând în vârstă s'a învrednicit de darul prorocesc și a propovedit pocăința la Niniviteni și în mare fiind aruncat l-a înghițit pe el peștele chit, dar prin lucrarea dumnezeiască l-a lepădat iarăși la uscat. Prin această minune s'a închipuit învierea lui Iisus cea de a treia zi, ce era prorocită de către toți prorocii lui Dumnezeu.

Văzând Ilie că nici învățăturile lui, nici chiar pedeapsa lui Dumnezeu nu poate abate pe fiii lui Israel dela închinarea idolilor, apoi că și împăratul îl gonea și-l căuta să-l omoare, își schimbă de-a-pururea locul petrecerii sale și așa călătorind a aflat pe un om, anume Eliseu, carele era la pământul său cu douăsprezece perechi de boi și și-a pus pe dânsul cojocul său și spuindu-i lui voia Domnului l-a uns pe el de proroc. Eliseu s'a făcut soț lui Ilie și văzător al minunii lui Dumnezeu, prin care Ilie a fost ridicat prin vifor către cer. Și atunci a căzut cojocul lui Ilie de sus peste Eliseu, care cu el apoi a făcut multe minuni, despărțind cu dânsul apa Iordanului ca și Ilie și trecând pe uscat.

Din cele până aci zise se vede că sfatul cel bun trage după sine binecuvântarea lui Dumnezeu, iar cel rău osândă veșnică. Solomon a ascultat sfatul cel bun al tătâne-său David, de aceea Dumnezeu i-a dat lui și ceea ce el n'a cerut. Rovoam n'a ascultat sfatul tătâne-său Solomon și al altor bărbați înțelepți, ci a ascultat sfatul tinerilor celor ce erau răzvrățiți asemenea cu dânsul și a căzut în osândă mare, căci a pierdut partea cea mai mare a împărăției sale. Dar ce să zic despre sfatul lui Ierovoam, în urma

căruia poporul israilitean s'a abătut dela închinarea unui adevărat Dumnezeu și s'a dat la slujirea idolor? Sunt mulți și între noi, cari urmând după sfaturile cele bune s'au norocit, iar alții primind sfaturi rele s'au nenorocit. Aci se naște întrebarea, cum poate să vină creștinul la sfat bun? Răspunsul este următorul: Creștinul vine negreșit la sfat bun, când umblă în legea Domnului și o ascultă și o împlinește. Pentru aceea și prorocul David în Psalmul 118, st. 5 zice, suspinând: „O, de s'ar îndrepta căile mele să păzească îndreptările tale, atunci nu mă voi rușina“. Să nu se smintească așa dar creștinul când are vreo îndoială pentru lucrurile sale, nici să creadă că el nu e harnic să-și dea sfat în treaba sa, ci să gândească numai la legea lui Dumnezeu, la învățătura Sf. Evanghelii și să se roage lui Dumnezeu pentru a i se lumina cugetele lui și va vedea că simțul inimei sale îi va da deslușirea îndoielii ce a avut, iar mintea îl va povățui la lucrarea care îi va fi folositoare. În înțelesul acesta a sfătuit și Tobie pe fiul său, zicând: „În toată vremea binecuvintează pe Domnul și cere dela el ca să se îndrepteze căile tale și toate cărările tale și sfaturile tale vor spori“. Tobie cap. 4, st. 25. Imprejurările în care trăim cer dela noi ca să nu facem nimic fără sfat și fără judecată; așa ne învață și înțeleptul Sirah, cap. 32, st. 20: „Fără de sfat nimic să nu faci, căci așa făcând nu-ți va părea rău de fapta ta“. Iar la cap. 22, st. 17 așa grăiește: „Precum încheietura de lemn legată în zidul casei nu se va risipi de cutremur, așa și inima ta întărită cu cugetul sfatului în vreme nu se va teme“. Chiar și cinstea și prețul omului s'a obișnuit a se socoti după sfatul ce-și dă omul șieși, căci aceasta arată vrednicia dinlăuntru a fiecăruia. Sfațul omului dovedește simțirile lui, descoperă gândurile lui și arată de este

inima lui bună sau rea și de este omul înțelept, precum citim la același Sirah, cap. 25, st. 6-8: „Cât de frumoasă este judecata căruntețelor și celor bătrâni a cunoaște sfatul! Cât de frumoasă este la cei bătrâni înțelepciunea și la cei măriți înțelegerea și sfatul! Cununa bătrânețelor este ispitirea de multe și mărirea lor este frica lui Dumnezeu“. Când ajunge omul în vreo nevoie de care nu știe cum să se desfacă și să se descurce, atunci va face bine dacă va cere sfat dela prietenul său, căci cetim în Sf. Scriptură la Sirah cap. 6, st. 16: „Că prietenul credincios este leacul vieții și cei ce se tem de Domnul îl vor afla pe el“. Însă trebuie să știm că mulți greșesc că nu judecă mai înainte dela cine cer ei sfat, ci se încred oricui și-și descopăr taina lor. Creștinul va face foarte înțelepțește dacă se va sili a fi în pace cu toți oamenii și dacă își va alege sfătuitoi dintr'o mie unul; pentru că unii sunt prieteni numai până la o vreme și apoi în ziua necazului te părăsesc, iar alții se întorc la vrajbă și iar unii sunt prieteni numai de masă, cari în zilele bogăției tale vor petrece cu tine, însă apoi te părăsesc și te ocăresc. Toate aceste împrejurări neplăcute le va depărta omul dela sine, dacă va umbla în legea lui Dumnezeu și dacă va asculta pe propoveditorii cuvântului lui, precum au ascultat și văduva și Eli-seu pe prorocul Ilie. Și într'adevăr, precum fiii lui Israil numai de aceea s'au pedepsit cu secetă de trei ani, că necăutând la poruncile lui Dumnezeu și neascultând pe prorocul Ilie, care a fost trimis la dânșii, au urmat sfatului lor celui deșert, așa va abate Dumnezeu toate nenorocirile dela neamul creștinesc, dacă el se va desfăta în calea mărturiilor lui Dumnezeu și se va deprinde întru împlinirea poruncilor lui și în toate îndoielile sale va lua sfat din legile lui Dumnezeu, sau neștiindu-le pe ace-

lea, va alerga la cuvântătorii de Dumnezeu preoți și va cere dela dânsii povățuire în trebile sale. Foarte mult ușurează soarta creștinului cetirea Sfintei Scripturi, a cuvântărilor bisericesti, precum și ascultarea cuvântului celui propoveduit în biserică. Deci, iubitorilor ascultători! Cetiți Sfânta Scriptură, cetiți cuvântări bisericesti și cu dor mare alergați la casa lui Dumnezeu spre ascultarea cuvântului lui și cugetați ziua și noaptea la cele ce ați cetit și ați auzit în biserică. Intăriți-vă în legea și credința lui Dumnezeu, în care au trăit toate rudeniile voastre și pe care moșii și strămoșii voștri v'au lăsat-o vouă prin Sfântul Botez. Aveți inima voastră ca o comoară bogată de tot felul de sfaturi mântuitoare și povățuitoare în toate lucrurile și întreprinderile voastre. În toată vremea binecuvântați pe Domnul și cereți dela El ca să îndrepteze căile voastre și fiți încredințați că cu astfel de purtare vă veți face vouă folosul cel mai mare și toate sfaturile și cugetările voastre vor spori; care fie, fie. Amin.

CUVÂNT

LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ A DOMNULUI DUMNEZEU ȘI MÂNTUITORULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

Despre mântuirea sufletului

După ce Domnul nostru Iisus Hristos a ținut sobor cu Apostolii săi în Chesaria lui Filip, i-a ispitit pe ei, zicându-le: „Cine ziceți voi că sunt eu Fiul Omului?” La aceasta i-au răspuns lui apostolii prin Petru: „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu”. Atunci Mântuitorul între altele a zis către apostoli: „De vrea cineva să vie după mine, să se lapede de sine, să ia crucea sa și să vie după mine; că cel ce va vrea să mântuiască sufletul său îl va pierde, iar cel ce va pierde sufletul său pentru mine îl va afla pe el. Căci ce folos este omului de va dobândi lumea toată, iară sufletul său îl va pierde, sau ce schimb va da omul pentru sufletul său? (Mat. cap. 16, st. 24-26). Apoi a mers Domnul Hristos din laturea Chesariei lui Filip în hotarele Galileei și a venit la muntele Taborului, urmându-i lui ucenicii și popor mult. Dar fiindcă Mântuitorul în vremea rugăciunii sale avea obiceiul a se depărta de ucenicii săi, pentru aceea lăsând sub munte pe aceștia și pe popor a luat cu sine numai trei apostoli, pe Petru, pe Iacob și pe Ioan și s'a suit cu dânșii la înălțimea muntelui, unde i-a lăsat pe ei, iar el s'a

dus și mai sus ca să-și facă rugăciunile. Acești trei apostoli osteniți fiind, una de suire la munte, alta iarăși de lungimea rugăciunii, au adormit. Și când dormeau ei, Domnul nostru Iisus Hristos s'a schimbat la față, strălucind cu slava dumnezeirii sale; și au stătut înaintea lui, Moisi și Ilie grăind cu dânsul. Intr'aceea apostolii cei adormiți deșteptându-se au văzut slava lui și pe Moisi și Ilie și a zis Petru către Iisus: „Doamne, bine este nouă a fi aici; de-ți este voia să facem aici trei colibi: una ție, una lui Moisi și alta lui Ilie. Și când zicea el acestea, iată nor luminos i-a umbrît pe dâșii și glas din nor s'a auzit: Acesta este Fiul meu cel iubit pentru carele bine am voit; pe acesta să-l ascultați! Și auzind ucenicii glasul acesta au căzut cu fețele la pământ și s'au spăimântat foarte. Și apropiindu-se Iisus s'a atins de dâșii și a zis: Sculați-vă și nu vă temeți“.

Pricina cea de căpetenie a schimbării la față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos a fost, ca ucenicii lui să nu slăbească la vremea pătimirii sale; pentru aceea le-a spus lor mai înainte toate câte se vor întâmpla cu el și anume că i se cade lui să meargă în Ierusalim și mult să pătimească dela bătrâni și dela arhieriei jidovești și să fie ucis. Auzind apostolii acestea s'au scârbit foarte, zicând: „Milă să-ți fie ție, Doamne“. Atunci Hristos ridicând mâhnirea sufletelor lor, au făgăduit unora dintre dâșii că după puține zile le va arăta lor slava sa și că unii dintre ei nu vor gusta moartea până nu-l vor vedea pe el întru slava împărăției sale. Deci cuvintele acestea atât de mult au mângăiat pe apostoli, încât ei cu liniștea cea mare a sufletului așteptau împlinirea lucrului mântuirii, pe care avea să-l facă unul născut Fiul lui Dumnezeu. Apoi ei știau că Hristos făcând rugăciune în grădină s'a rugat și pentru ei, zicând: Părinte, pe cari i-ai dat mie voui

ca unde sunt eu să fie și ei cu mine, ca să văză mărirea mea, care mi-ai dat mie“. Ioan cap. 17, st. 24.

Și într'adevăr, de vom gândi puțințel la cuvintele cele dulci, cu care Iisus Hristos a mângăiat pe apostolii săi, văzându-i mârniși pentru patimile care avea să le sufere și de vom gândi puțințel și la minunata schimbare la față a Mântuitorului, numai decât vom simți în inimile noastre adevărul cuvintelor Sf. Ioan Evanghelistul, care la cap. 3, st. 17 zice: „N'a trimis Dumnezeu pe fiul său ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască lumea prin el“. Inșă de mângăierea aceasta, de care s'au învrednicit apostolii prin cuvintele acum pomenite ale Domnului și Mântuitorului nostru, ne putem și noi folosi, de vom crede în Hristos, care pentru noi toți a primit patimile cele mai cumplite, până și răstignirea cea de pe cruce, și a murit pentru noi, precum învață Apostolul Pavel: „Că Hristos pentru toți a murit“ Colos. cap. 5, st. 15. Dar nici că se poate gândi cineva că Hristos n'ar fi murit pentru noi toți, când știm că după mărturisirea Sfintei Scripturi așa a iubit Dumnezeu lumea, încât a trimis pe unul născut Fiul său, ca să mântuiască lumea; așa dar patimile, moartea și învierea Mântuitorului nu s'au făcut numai pentru folosul unora, ci pentru al tuturor oamenilor, căci cetim în Sf. Scriptură la cartea I. către Tit. cap. 2, st. 4: „Că Dumnezeu vrea ca să se mântuiască toți oamenii și să vie la cunoștința adevărului“. Dar și Mântuitorul Hristos, precum cetim la evanghelistul Matei cap. 18, st. 14, ne învață că Dumnezeu voiește mântuirea tuturor; pentrucă adunându-se pe lângă el niște copii, a zis către apostoli: „Nu este voia tatălui vostru celui din ceruri ca să piară unul dintre acești mici“.

Așa dar omul creștin se poate face părtaş de mântuire prin credință în Domnul nostru Iisus Hristos, despre care așa cetim la Matei cap. 18, st. 11. „A

venit fiul omenesc să mântuiască pe cel pierdut". Iar Apostolul Pavel scrie către Timotei cap. 1, st. 15: „Credincios și de toată primirea vrednic este cuvântul, că Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe păcătoși“. Prin urmare Hristos este mijlocitorul mântuirii noastre. Deci nimeni nu este lipsit de mântuire, dacă va crede în unul născut Fiul lui Dumnezeu și va împlini învățăturile cele dumnezeiești. De aci se vede că dela creștinul care dorește să ajungă mântuirea sufletească se cere credința în Dumnezeu și împlinirea poruncilor lui. Și într'adevăr credința în Dumnezeu fără împlinirea poruncilor lui nu este creștinului de niciun folos, precum singur Domnul nostru Iisus Hristos zice la evanghelistul Matei cap. 7, st. 21: „Nu tot cel ce zice mie Doamne, Doamne va intra întru împărăția cerului, ci cel ce face voia tatălui meu, care este în cer“. Iar mai jos la stihul 24 zice acelaș Mântuitor, că tot cel ce aude cuvintele lui și le împlinește, asemenea-l va pe el bărbatului înțelept care a zidit casa sa pe piatră. Tot în înțelesul acesta au învățat și Apostolii pe popoare, ceea ce se vede din cap. 16, st. 26-28, al Faptelor Apostolilor. Căci acolo cetim că fiind Pavel și Sila băgați în temniță pentru propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu, pe când ei în miezul nopții se rugau și laudau pe Dumnezeu, de grabă s'a făcut cutremur de pământ așa de mare, încât s'au clătinat temeliiile temniței și îndată s'au deschis toate ușile și legăturile lor s'au deslegat. La sgomotul cutremurului deșteptându-se temnicerul și văzând ușile temniței deschise, vru să se omoare socotind că a fugit Pavel și Sila și alți mulți prinși cari i s'au fost încredințați lui spre păzire. Pavel cu conștiința liniștită zise temnicerului: „Nici un rău să nu-ți faci ție, căci toți suntem aici“. În urma cuvintelor acestora tremurând temnicerul a căzut înaintea lui Pavel și a lui Sila și

scoțându-i pe ei afară a zis: „Domnilor! Ce mi se cade să fac ca să mă mântuiesc?“ Iar ei au zis: „Crede în Domnul Iisus Hristos și te vei mântui tu și casa ta“. Așisderea și Sf. Apostol Ioan în cartea sa cea sobornicească cap. 2, st. 3-6 ne învață în următorul chip pentru dobândirea mântuirii: „Întru aceasta știm că am cunoscut pe Dumnezeu, dacă păzim poruncile lui. Cel ce zice că a cunoscut pe Dumnezeu și poruncile lui nu le păzește, mincinos este și întru dânsul adevăr nu este; iar cel ce păzește cuvântul lui cu adevărat, întru acela dragostea lui Dumnezeu este deplină“.

Cuvintele Mântuitorului sunt foarte mult pătrunzătoare pentru creștinul simțitor, căci precum mai sus am pomenit, a zis Hristos către Apostolii săi: „Ce folos este omului de ar dobândi lumea toată, iar sufletul său îl va pierde. Sau ce schimb va da omul pentru sufletul său?“ De aceea însoțirea gândurilor mele îmi mai aduce aminte și de alte cuvinte ale Mântuitorului dela evanghelistul Matei cap. 6, st. 33, unde zice Hristos: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și acestea toate se vor adăuga vouă“. În sfatul acesta dumnezeiesc poate vedea tot creștinul atât râvna cea mare, cu care a vrut Hristos să povățuiască pe tot omul către veșnica mântuire, cât și învățătura foarte folositoare, adecă aceasta: că cel ce caută împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, acela va câștiga și una și alta. Însă cine dintre noi nu știe că toți aceia cari caută împărăția și dreptatea lui Dumnezeu se îndulcesc de bunătățile împărăției cerești și ale dreptății lui Dumnezeu, chiar și în viața aceasta pe pământ? Cu adevărat dreptii în împărăția cerească se îndulcesc cu vederea feței lui Dumnezeu și sunt într-o stare cu totul plăcută, pe care omul nici că și-o poate închipui; însă deși omul în viața aceasta nu

poate să ajungă la atâta fericire ca să vadă fața Ziditorului său și să se îndulcească de dânsa, totuși îi este de mare mângâiere și fericire când știe că el trăiește după poruncile lui Dumnezeu, caută împărăția lui și-și închipuește sieși pe Dumnezeu ca pe un tată bun și milostiv și așa cu ochii minții sale vede pe Făcătorul său și după bunătățile lumii acesteia își face închipuiri despre bunătățile vieții viitoare, care s'au pregătit pentru cei ce iubesc pe Dumnezeu și caută împărăția lui. De aceea zice și psalmistul la psalmul 30, st. 30, st. 19: „Cât este de multă mulțimea bunătății Tale, Doămne, care ai ascuns-o celor ce se tem de Tine!“

Drept aceea, iubitorilor ascultători, în ziua de astăzi a Schimbării la față a Domnului nostru Iisus Hristos nu vă pot sfătui alta decât aceasta, ca să știți și să credeți că Dumnezeu a trimis pe unul născut Fiul său pentru mântuirea a tot neamul omnesc, să țineți credința către Dumnezeu și să împliniți poruncile lui, fiind curățiți în inimi de cunoștința rea; să țineți mărturia credinței nesmintită, pentru că credincios este Dumnezeu, cel ce a făgăduit împărăția cerească pentru credința în El și pentru ascultarea poruncilor lui și fericirea sufletului vostru să o priviți de lucrul cel mai sfânt, ca în ziua judecării să vă aflați de-a dreapta Judecătorului ceresc și spre bucurie veșnică să auziți glasul Tatălui: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puțin ai fost credincios, peste mult te voi pune: intră întru bucuria Domnului tău“. Amin.

CUVÂNT

LA ADORMIREA PREASFINTEI
STĂPÂNEI NOASTRE DE DUMNEZEU NĂSCĂTOAREI
ȘI PURUREA FECIOAREI MARIEI

Nu vă mirați că vine ceasul, întru care toți cei ce sunt în mormânturi vor auzi glasul meu, și vor ieși cei ce au făcut bine întru învierea vieții, iar cei ce au făcut rele întru învierea judecării. Ioan cap. 5, st. 28-29.

Nu arareori aflându-se omul în jale pentru răposarea iubiților săi părinți sau a altor neamuri ale sale, simte o înfocare învăpăiată în inima sa, precum și un dor de a se întâlni cu aceia cari s'au sălășluit în viața cea mai bună și de a zice în sine: Către voi, către voi mâneacă astăzi sufletul meu, o, voi în Domnul răposaiților! Către voi năzuește sufletul meu, o, voi în Domnul fericiților! La voi gândește mintea mea astăzi; căci unii dintre voi m'ați crescut, alții dintre voi m'ați povățuit bine, m'ați norocit, m'ați făcut părtaș iubirii și îngrijirii voastre și ați petrecut cu mine; și eu astăzi umblu pe la mormintele voastre, cu sufletul și cu inima plină de simțiri și de gânduri despre voi și voi odihniți în liniște cu trupurile voastre, iar cu sufletele vă îndulciți de bunătățile unei vieți mai norocoase decum este aceasta de pe pământ!

Plâng și mă tânguesc când îmi aduc aminte de ceasurile, de zilele și de anii aceia pe cari i-am petrecut în multe îndestulări cu voi, o, adormiților mei părinți, binefăcători, rude, vecini și prieteni! Eu

nu vă voi uita pe voi niciodată; eu voi plânge pentru voi și voi vărsa lacrimi ca și după moartea voastră să vă aduc simțul dragostei, simțul cinstirei, simțul recunoștinței și simțul prieteniei mele, care niciodată nu se va șterge din inima mea, ci-l voi duce cu mine în groapă, ca să rămână în mine pentru voi totdeauna.

Cinstite îmi sunt mie locurile mormintelor voastre, o, iubiților mei răposați! Și trupurile voastre cele îngropate le socotesc ca sămănăturile din care în ziua judecății Domnului vor răsări snopii împărăției lui Dumnezeu.

Cum să nu cercetez eu locurile odihnei voastre, iubiților și deapănarea pomeniților mei răposați în Domnul, când singur Dumnezeu s'a arătat la mormântul lui Avel, pe care fratele său Cain din pismă și din ură l-a omorât? Domnul a grăit către Cain: „Ce ai făcut tu? Unde este fratele tău Avel? Glasul sângelui fratelui tău strigă către mine din pământ“ Facere, cap. 4, st. 9. Și fiii lui Israil au plâns pe Moise la Iordan, în preajma Ierihonului, treizeci de zile: „Și așa s'au sfârșit zilele plângerilor pentru Moisi“. V. Cart. Moisi, cap. 34, st. 8. Amar a plâns și David pentru moartea fiului său Avesalom; și suindu-se în foisorul cel deasupra porții, s'a tânguit zicând: „Fiul meu Avesalom, fiul meu Avesalom! Cine va da moartea mea pentru tine? Eu pentru tine, Avesaloame fiul meu, fiul meu!“ II. Cart. a Impăr. cap. 14, st. 33. Dar și creștinii cei dintâi de multe ori petreceau în rugăciuni și în gânduri evlavioase la mormintele răposaților lor și la ale sfinților și mucenicilor lui Dumnezeu și petrecerea lor la mormintele acestea le era lor nu numai spre mângâiere și spre alinarea durerilor, ci și spre folos sufletesc; căci acolo făceau jurăminte și făgădueli către Dumnezeu, că se vor nevoi a petrece în viața

aceasta după pildele acestor plăcuți în împărăția cerească. Chiar și creștinii de astăzi cercetează mormintele răposaților lor, și au niște obiceiuri evlavioase pe care le săvârșesc acolo întru nădejdea învierii morților, după cuvintele Mântuitorului dela Ioan cap. 5, st. 28-29: „Nu vă mirați, de aceea, că vine ceasul întru care toți cei ce sunt în mormânturi vor auzi glasul meu și vor ieși cei ce au făcut bine întru învierea vieții, iar acei ce au făcut rele întru învierea judecății“.

Dacă omul simțitor și gânditor are astfel de gânduri pentru răposații săi, cu cari a trăit și dela cari a primit doar bunătăți trecătoare, în scurt, cari îi erau lui scumpi și iubiți în viața aceasta, iar acum se află morți, ce vom zice astăzi, iubiților ascultători, la adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și cu ce plângeri și tânguiri ne vom aduna la mormântul ei, ca la al aceleia care este Maica vieții, maica Mântuitorului, sprijinirea și acoperământul neamului omenesc și rugătoarea cea neîncetată în cer pentru toți cei ce o mărturisesc pe dânsa ca pe una Preacurată, pururea Fecioară și Născătoare de Dumnezeu? Ce simțuri și ce cântări duhovnicești vom aduce astăzi, iubiților ascultători, la adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, căreia îngerul din cer i s'a închinat, zicându-i: „Bucură-te fecioară, prin care răsare bucuria; bucură-te fecioară, prin care piere blestemul; bucură-te chemarea lui Adam celui căzut; bucură-te izbăvirea lacrărilor Evei; bucură-te steaua care arăți soarele; bucură-te fecioară, prin care se înnoiește făptura; bucură-te fecioară prin care prunc se face Făcătorul; bucură-te Mireasă pururea Fecioară!“ Și a treia oară vă întreb pe voi, evlavioșilor creștini: Cu ce simțuri și gânduri ne vom apropia astăzi duhovnicește de mormântul Născătoarei de Dumnezeu, când serbăm ziua adormirii

ei? Cum ni se cuvine a ne apropia astăzi duhovnicește de mormântul Născătoarei de Dumnezeu, aceasta ne-o arată nouă Sfânta Maica noastră Biserică. Și anume ea a rânduit prin poruncile sale ca tot sufletul creștinesc să postească patrusprezece zile înaintea sărbătorii Adormirii Maicii lui Dumnezeu, și ca în postul acesta tot omul să se curățească de păcate prin ispovedanie și prin sfânta cuminecătură. A mai așezat Sf. Maică Biserică și pravilă osebită pentru ziua de astăzi care s'a început încă de ieri după prânz cu vecernia cea mică și s'a prelungit cu vecernia cea mare și cu priveghere. Astăzi se săvârșește Sfânta Liturghie și vecernia și apoi încă în opt zile următoare se fac cântări și cetiri de laudă și de mărire în toate bisericile noastre despre serbarea Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Vedeți din acestea, iubiților ascultători, pregătirile și sărbătoreștile zile, care le-a așezat Biserica lui Dumnezeu întru cinstea Adormirii Maicii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Ca adunarea noastră de astăzi în hramul lui Dumnezeu să ne fie nouă spre mântuire și ca sărbătoarea Adormirii Născătoarei de Dumnezeu să ne aducă folos sufletesc și trupesc, ni se cuvine a ști chipul adormirii Maicii Domnului și unele întâmplări care s'au făcut din pronia dumnezeiască la ceasul morții ei. Istoricii bisericești cei mai vechi așa scriu despre întâmplările adormirii Maicii Domnului: Prea Sfântă Fecioară de Dumnezeu născătoarea Maria, după înălțarea la cer a Fiului său și Domnului nostru Iisus Hristos și după pogorîrea Sfântului Duh a viețuit în casa cea din Sion a Sf. Apostol Ioan, de unde adeseori ieșea la Muntele Maslinilor, unde Fiul ei s'a înălțat la ceruri și acolo-și făcea ea rugăciunile sale. Și fiind dânsa ca de șasezeci și trei ani, după socoteala lui Eusebie, episcopul Chesarei Palestinei,

s'a rugat ca să se deslege de trup și către Hristos Dumnezeu să treacă. Și iată Arhanghelul Domnului. Gavriil, care i-a vestit întruparea Mântuitorului în pântecele ei cel preacurat, a fost trimis către Dânsa și i-a vestit mutarea ei de pe pământ, care avea să se întâmple după trei zile. Înțelegând ea vestea aceasta dela Arhanghel s'a întors dela Muntele Maslinilor acasă și a început a pregăti cele trebuincioase pentru îngroparea sa și a împărțășit Apostolului Ioan și celorlalți din casă trecerea sa din lume și a rânduit ca cele două haine ce le avea dânsa să se dea la două văduve sărace, care îi slujeau cu osârdie ne-spusă și-și avea hrana lor dela dânsa. Intr'aceea din pronia dumnezeiască toți apostolii Domnului, afară de Toma, au fost aduși dela marginile lumii pe nouri la Ierusalim și au fost puși la Sion înaintea ușilor casei Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu. Văzându-se ei unul pe altul, se minunau și întrebau pricina pentru care i-a adunat pe ei Domnul la un loc. Și ieșind la dânsii stăpânul casei, fratele lor în apostolie, Sf. Ioan, cu bucurie și cu lacrimi i-a sărutat pe dânsii, spunându-le că s'a apropiat vremea ducerii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu dela cele pământesti. Și așa au înțeles sfinții apostoli, că pentru aceea i-a adunat pe ei Domnul din toată lumea, ca să fie de față la fericitul sfârșit al Preacuratei Maicii lui; și s'au întristat ei cu multă jale pentru adormirea ei, care avea să se întâmple curând. Intrând în casă și aflând pe Maica Domnului șezând pe pat, s'au închinat ei; iară ea s'a umplut de bucurie, văzând pe apostoli, pentru că prea mult dorea ca la sfârșitul vieții ei să mai vadă odată pe sfinții apostoli. Și a zis către dânsii: „Domnul v'a adus pe voi fraților la mine spre mângăierea sufletului meu cel ce va să se despartă de trup, precum cere datoria firii. Iar ei plângând și vărsând lacrimi cu jale grăiau către

dânsa: „Pe tine Stăpână avându-te în lume, ne mângăiam cu Tine ca și cum am fi văzut pe Domnul; iar acum cum vom suferi jalea și întristarea inimilor noastre, lipsindu-ne de Tine? Ci de vreme ce cu voirea celui născut din Tine Hristos Dumnezeu te muți la cele mai presus de lume, ne bucurăm de sfatul lui Dumnezeu cel rânduit pentru Tine; însă pătimim durere pentru a noastră sărăcie, că de acum nu te vom mai avea pe tine aicea, Maica și mângăitoarea noastră“. Apoi a răspuns și ea către dânsii mângăindu-i: „Nu plângeți, o prietenii și ucenicii lui Hristos, ci îngrijiți trupul meu, ducându-l la Ghetsimani“. Sosind ziua 15 a lunii lui August și ceasul cel binecuvântat care era să se întâmple, în ziua a treia după vestirea Arhanghelului Gavriil, a adormit în Domnul, Preacurata, de Dumnezeu Născătoarea Maria.

Văzând apostolii pe Maica vieții moartă, au stătut câțeva vreme înspăimântați și uimiți, căci la ceasul adormirii ei au văzut în casa unde erau adunați lângă patul Preacuratei Stăpâne, o strălucire așa de mare, încât s'au întunecat luminile ce erau aprinse în casă. Apoi venindu-și în sine au sărutat preacuratul ei trup cu evlavie și cu cucernicie. După aceea a început îngroparea celui de Dumnezeu purtător trup al Preasfintei Mariei și a fost dus dela Sion prin cetatea Ierusalimului la satul Ghetsimani. Când se făcea trecerea aceasta, oarecare preot păgân, anume Atonie, a ieșit la drum și s'a apropiat de cosciug cu gând ca să-l răstoarne pe pământ, însă printr'o putere nevăzută i s'au tăiat mâinile și au rămas spânzurate de cosciug; și cunoscându-și greșala sa, se căia rugându-se de apostoli ca să-l miluiască. Din care pricină au rânduit apostolii ca să stea cu cosciugul și au întrebat pe Atonie: căiește-se el pentru fapta sa? Și a răspuns: Mă căiesc și crez

că Hristos este Mântuitorul lumii. Atunci i-au poruncit lui apostolii ca ranele mâinilor celor tăiate să le pună la mâinile cele spânzurate de cosciug și să cheme cu credință numele Preacuratei Fecioare de Dumnezeu Născătoare; și făcând el aceasta îndată a primit tămăduire desăvârșită a mâinilor. După acestea urmându-se iarăși petrecerea, au sosit către seară la satul Ghetsimani, unde au pus trupul cel sfânt în mormânt. Mai zăbovind apostolii la mormânt între rugăciuni și cântări, a treia zi după săvârșirea îngropăciunii, a sosit și apostolul Toma și era mâhnit și întristat foarte că nu s'a învrednicit să fie de față cu ceilalți frați la ceasul morții și al îngropării Maicii Domnului, din care îndemn s'au sfătuit să deschiză mormântul, ca să vadă măcar mort trupul Născătoarei de Dumnezeu. Și așa au deschis ei mormântul, dar s'au spăimântat, căci trupul stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare nu l-au aflat acolo, ci numai pânza cea de îngropare, de unde s'au convins și au crezut și după ei toți creștinii drept credincioși, că trupul cel sfânt al Născătoarei de Dumnezeu s'a cruțat de stricăciune și de putrejune și l-a sălășluit Dumnezeu în cer.

Socotesc a fi de prisos, iubiților ascultători, ca să vă învăț cum trebuie să vă adunați astăzi în biserică pentru prăznuirea adormirii Maicii Domnului și cum să vă închipuiți ieșirea voastră la mormântul ei, de vreme ce ați auzit din cele mai sus zise, câte și ce feluri de slujbe evlavioase a rânduit Biserica lui Hristos pentru sărbătoarea de astăzi. Nu vă lipsește așa dar alta, decât numai aceea ca să împliniți porunca bisericească, și anume să postiți patrusprezece zile, să vă ispovăduiți și să vă cuminecați, ca astfel cu suflet curat și inimă înfrântă să vă pregătiți pentru sărbătoarea Adormirii Maicii lui Dumnezeu, apoi sosind sărbătoarea aceasta luminată, să veniți

la biserică și acolo să vă îndulciți de icoana adormirii și să o sărutați spre mântuirea sufletelor voastre. Pentru că precum odinioară au poftit Preasfânta curată Fecioară ca apostolii Domnului să se adune în satul Ghetsimani spre a îngropa trupul ei, așa Maica aceasta a noastră a tuturor ne cheamă pe noi astăzi în biserică spre mărirea lui Dumnezeu pentru toate acele mântuitoare lucruri care printr'înșă s'au săvârșit, după sfatul cel vecinic și neurmat al dumnezeirii. Veniți, așa dar, iubiților ascultători, la biserică și faceți fapte de milostenie, precum vedeți făcând pe Maica Domnului, care și la ceasul morții și-a împărțit cele două haine ce le avea, la două văduve sărace, și ziceți din inimă: O, slavă și bucurie a celor cerești și a celor pământești! O, nădejde și scăpare și acoperământ al creștinilor! O, Doamnă și Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoare! Sub a Ta preaputernică părtinire alergăm și cucerindu-ne Te rugăm pe Tine, primește suspinurile și lacrămile noastre ce le-am vărsat astăzi în biserica unuia născut Fiului Tău, ca și cum am fi fost ieșit la mormântul Tău și izbăvește-ne de toată nevoia și scârba, pe noi păcătoșii și pe toți aceia cari neîncetat îți cântă Ție: Bucură-te mireasă, pururea Fecioară! Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA TĂIERII CAPULUI SFÂNTULUI
MĂRITULUI ȘI ÎNTRUTOT LĂUDATULUI PROROC
ÎNAINTE MERGĂTORULUI ȘI BOTEZĂTORULUI
IOAN, ÎN 29 AUGUST

Despre primejdiile veseliilor lumești

Adeseori se întâmplă ca să auzim, că junețea umblă după desfătări; și aceasta se zice despre dânsa mai mult spre ocară decât spre laudă. Însă dacă vrem să fim dreپți trebuie să mărturisim că și dintre bărbații înaintați în vârstă sunt foarte mulți cari umblă după desfătări; și foarte de multe ori ne încredințăm că desfătările juneței nu sunt așa de primejdioase și păgubitoare de suflet și de trup precum sunt desfătările bărbaților în vârstă. Cine nu va recunoaște că în petrecerile, jocurile și în glumele tinerilor este mai mare nevinovăție decât în jocurile de cărți, în băuturi, în umbletele cele necurate, în lenea, în pismuirea și în clevetirea oamenilor în vârstă?

Desfătările cele cinstite, care nu strică sănătatea, starea omului și odihna casei, care nu dau sminteală și se fac în vreme potrivită, sunt iertate creștinilor. Înțeleptul Solomon în Cartea Pildelor cap. 4, st. 23 ne sfătuște: „Cu toată paza să păzim inima noastră, căci de acolo sunt ieșirile vieții noastre” Și într’adevăr bine ne sfătuște înțeleptul Solomon, căci foarte adeseori vedem pilde triste, că o des-

fătare de două-trei ceasuri a pricinuit necaz și su-părare de mai multă vreme. Dacă vom cerceta cu deamăruntul desfătările unor oameni, vom afla că ele i-au adus pe ei din bogăție la sărăcie, din cinste la necinste, din minte sănătoasă și lămurită la minte bolnăvicioasă și întunecată și în sfârșit la păcat ucigător de suflet. Omul se face făptura cea mai nenorocită a lui Dumnezeu, dacă nu-și păzește inima cu toată paza și dacă nu ia seamă la lucrurile sale și la urmările lor. Omul nu trebuie să trăiască după boldul firii, căci Dumnezeu numai dobitocului i-a dat boldul firii de îndreptar; omul trebuie să trăiască după minte, căci aceasta este dată omului dela Dumnezeu de îndreptar. Prin urmare omul se va îndrepta după mintea sănătoasă, precum zice înțeleptul Solomon: cu toată paza va păzi inima sa, va cerceta urmările desfătării care va să o facă și numai atunci se va lăsa în vreo desfătare, când va afla cu mintea că ea nu-i va pricinui nicio pagubă trupească sau sufletească. Câți feciori și câte fecioare nu ar fi astăzi încă vii, dacă n'ar fi nesocotit urmările cele stricătioase de sănătate ale desfătării lor și nu și-ar fi scurtat firul vieții în floarea vârstei lor! Astăzi plâng și se tânguesc părinții și alte neamuri ale lor după ei, dar nu află mângăiere, pentru că a trecut vremea aceea când au trebuit să socotească urmările desfătării copiilor lor, care dacă s'ar fi făcut nu li s'ar fi întâmplat întristarea; însă nefăcându-o, le rămâne mâhnirea și tânguirea, căci vremea cea de mai nainte, când ar fi putut abate nenorocirea dela copiii lor nu se va mai întoarce. Câți bogați nu vedem astăzi că au ajuns la băte de cerșetori și la sapă de lemn, în urma desfătărilor lor! Unii din aceștia n'au socotit că jocul de cărți cu bani mulți, fără deosebire de loc și de vreme, nu numai îi împiedecă în lucrurile chemării lor, ci îi poate

face și risipitori ai averii lor. Alții iarăși n'au socotit că cheltuelile cele mari pentru luxul mâncărilor, al băuturilor, al cailor, al hainelor prăpădesc averea, pricinuesc moliciune și lene, de unde apoi urmează risipirea averilor și sărăcia. Dar ce să zicem despre cei bețivi și umblători pe căi necinstite și necurate? Și cum să descriem urmările patimilor lor? Mântuitorul a zis către poporul cel adunat: „Luați aminte, să nu se îngreueze inima voastră cu sațiul mâncării și cu beția, ca fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea! Luca, cap. 21, st. 34. La pildele lui Solomon cap. 20. st. 1 cetim acestea: „Neastâmpărat lucru este vinul și de ocară beția, și tot cel stricat de el nu va fi înțelept“. Iar Sf. Pavel zice către Corinteni: „Bețivii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“. I. Corinteni, cap. 6, st. 10. Din aceste trei locuri vedem și înțelegem urmările beției și ale umblării pe căi necinstite și necurate. După vorbele Mântuitorului, pe bețiv fără de veste îl află ziua morții și a judecării; după zisa înțeleptului Solomon, bețivul este de ocară și neînțelept; iar după învățătura Ap. Pavel, bețivul nu va moșteni împărăția lui Dumnezeu.

Iubiților ascultători! Din cele de până aci se vede lămurit că desfătărilor cele nesocotite și necinstite sunt pentru oameni aducătoare de moarte vremelnică și veșnică. Și fiindcă mai în toate zilele vedem pilde de nenorocire, că unii oameni pentru desfătărilor lor cele necinstite și nesocotite s'au făcut ucigași de sine și de casele și casnicii lor și de sufletul lor, pentru aceea voi să vă cuvântez și despre sărbătoarea de astăzi, în care prăznuim tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul.

Ce dureri cumplite se ridică astăzi în inima creștinului binecinstitor, când își aduce aminte de întâmplările care s'au făcut la zămislirea, nașterea

și pruncia Sfântului Prorocului și Botezătorului Ioan, despre care întâmplări s'a arătat mai pe larg în cuvântarea despre nașterea lui. Știm că Sf. Ioan a fost darul lui Dumnezeu pentru părinții săi Zaharia și Elisabeta; știm că împăratul Irod a vrut să-l omoare și pe el cu ceilalți prunci din Ierusalim și din Vifleem; știm că maica sa Elisaveta, de frica ucigașului Irod s'a ascuns în pustietate cu pruncul său Ioan, ca să-l scape de ucidere; știm că Irod a ucis pe Zaharia, bătrânul preot și tatăl lui Ioan, căci n'a vrut să-i vădească aflarea pruncului său; știm că Elisaveta numai patruzeci de zile a trăit după uciderea bărbatului său Zaharia, și a murit în pustietate, în întristarea cea mai mare după soțul său; știm că murind Elisaveta a rămas Ioan, fiul ei, singur într'o peșteră ca prunc de șapte luni și apa din izvorul peșterii și un pom de finic l-a adăpat și l-a hrănit pe el și l-a scăpat, de n'a murit de foame și de sete; știm că făcându-se Ioan mai mare purta îmbrăcăminte de piei de cămilă și mânca numai vlăstari și miere sălbatecă și petrecea tot în pustie în desfătarea cugetărilor despre Dumnezeu și despre Mesia cel făgăduit; știm că mult popor se ducea la Ioan în pustie, pe care îl învăța el în frica și în credința lui Dumnezeu și-l povățuia cum se cuvine a aștepta și a întâmpina pe Mesia, Mântuitorul lumii, și boteza pe toți cei ce credeau cuvintelor lui; știm că dânsul s'a învrednicit de a botezat pe însuși Domnul nostru Iisus Hristos; știm că Hristos a zis apostolilor săi următoarele cuvinte despre Ioan: „Adevăr zic vouă, nu s'a sculat între cei născuți dintre muieri mai mare decât Ioan Botezătorul“. Din toate acestea nu vedem nicio desfătare nesocotită sau necinstită din partea Botezătorului Ioan, ci dimpotrivă, vedem un înger în trup omenesc; vedem un om evlavios care și-a închinat viața sa lui Dum-

nezeu; vedem un proroc care învață pe oameni cunoștința despre adevăratul Dumnezeu; vedem un proroc care înainte gătește calea lui Mesia. Și totuși îl vedem pe el astăzi prin împăratul Irod Antipa legat și băgat în temniță, ca un tâlhar și mișel. Îl vedem pe el osândit spre moarte, spre moartea tăierii capului; vedem pe trimișii împăratului mergând în temniță, ca să-i taie capul; vedem și împlinirea acestei porunci strașnice, atât de neomenoase și de rușinoase, căci capul lui se aduce înaintea lui Irod Antipa pe tipsie, iar trupul lui a rămas fără suflare în temniță, ca al unui tâlhar! Cum, așa dară, neavând Ioan nicio desfătare necinstită și nesocotită, se pune în temniță și i se taie capul? Iată cum, iubiților ascultători! Ioan a trăit în vremea împăratului Irod Antipa, care a fost fiul lui Irod celui ucigaș de prunci în vremea nașterii lui Hristos. Pe vremea stăpânirii acestui Irod Antipa s'a întâmplat și răstignirea lui Hristos. Auzind deci împăratul Irod Antipa despre învățăturile și minunile care le făcea Ioan în ținutul Iordanului și că mult popor cu încredere se adună la dânsul și că Ioan cârtește asupra lui, căci a luat sieși de muiere pe Irodiada, muierea fratelui său Filip, pe cât s'a mâniat împăratul pentru această cârtire, pe atât s'a înfierbântat răutăciosul gând al Irodiadei spre omorîrea lui Ioan și căută numai prilej îndemănatec pentru împlinirea pizmei sale. Iar când a fost ziua nașterii lui Irod Antipa, a fost veselie și ospăț mare cu mâncări, băutări și jocuri; și jucând și fata Irodiadei, a aflat plăcere mare la Irod, care cu jurământ i-a făgăduit că-i va da ei orice va cere. Ea fiind învățată mai înainte de mămăsa, a zis: „Dă-mi aici în tipsie capul lui Ioan Botezătorul“. Și s'a întristat împăratul, dar totuși, pentru jurământul ce l-a fost făcut, de rușine, ca să nu rămâie mincinos înaintea oaspeților cari auzi-

seră jurământul lui, a poruncit ca să se împlinească cererea fetei Irodiadei; și așa s'a tăiat capul Sfântului Ioan și s'a pus pe tipsisie și s'a dat fetei, care apoi l-a arătat mumei sale. În sfârșit auzind acestea ucenicii lui Ioan, au venit în temniță și au luat trupul bunului lor dascăl și l-au îngropat cu cinste și mergând au spus și lui Iisus cele ce s'au întâmplat cu Ioan.

Din istorisirea aceasta a Evangheliei lui Matei, cap. 14, stih. 1-13, vedem acum ce fel de desfătare nelegiuită a fost aceea, în urma căreia s'a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul. Lămurit ni se arată acum ce urmări păgubitoare de suflét trage după sine desfătarea în mâncări, în beții și în umblete pe căi necinstite și necurate. În Irod Antipa robul desfătării cu muierea fratelui său se împlinește vorba înțeleptului Solomon, că „neastâmpărat este vinul și de ocară beția și tot cel stricat de vin nu va fi înțelept“. Pentrucă atât de neastâmpărat și de neînțelept s'a arătat el la veselia zilei nașterii sale, încât la cererea fetei Irodiadei, muierei sale celei nelegiuite, a poruncit ca să se taie capul dumnezeiescului proroc, pentru dreptatea ce a mărturisit-o înaintea lui, că nu i se cade să ție pe muierea fratelui său Filip. Unde a fost lumina minții lui Irod Antipa, când a dat porunca aceea pentru omorîrea lui Ioan? A fost robită, a fost întunecată cu sațiul mâncării și cu beția și a fost nelucrătoare din vina desfătării celei cu patima. Pe el îl stăpânea atunci ca și mai înainte boldul trupesc; el s'a desbrăcat de mintea omenească.

Iubiților ascultători! Vedeți unde duc și cum amăgesc pe om desfătărilor nesocotite; vedeți ce stricări sufletești și trupești pricinuesc omului petrecăniile necinstite. Înțelegeți deosebirea cea mântuitoare, care este între desfătarea bine socotită și cinstită și între cea nesocotită și necinstită. Căutați pe

Mântuitorul Hristos cum se desfată el fiind și petrecând cu oamenii și-l veți afla pe el petrecând în veselii cu ai săi. El a osândit pe cei fățarnici, cari se arată din afară ca niște sfinți, iar dinlăuntru erau cei mai păcătoși; el înfruntă pe cei îmbuibăți și desfrânați în petreceri, dar nu pe oaspeții dela nunta din Cana Galileii, cari petreceau în veselie cinstită; el singur s'a însoțit cu oaspeții nuntași și apa a prefăcut-o în vin. Astfel petrecerile făcute cu cinste și cu bună chibzuială nu strică pe om în nicio privință. Căutați și voi iubiților ascultători! Ca în chipul acesta să întocmiți desfătărilor voastre, iar toți aceia dintre voi care au fost până acum cu gândul acela că vinarsul întărește trupul cel ostenit și cari din boldul firii s'au obișnuit a bea fără socoteală vin și vinars și cari neavând bani zălogesc sămănăturile holdelor lor și se încarcă cu datorii, toți aceia dintre voi să-și vie în fire și să se lase de astfel de gânduri păgubitoare. Ei singuri știu că mult asudă și mult ostenesc cu lucrurile câmpului și cu vitele lor și totuși nu au pâinea de toate zilele din pricina că ei nu lucrează pentru sine și pentru copiii lor, ci pentru cârciumarul care le împrumută lor bani și vinars pe tot anul, pe socoteala holdelor lor. O, creștine, deșteaptă-te și cunoaște că te-ai făcut clăcaș cârciumarului, că n'ai arat și n'ai semănat grâu și alte semințe și n'ai secerat ca să te hrănești pe tine împreună cu casnicii tăi, ci ai arat, ai sămănat și ai secerat, ca cârciumarul peste tot anul să te adape cu vin și cu vinars; și fiindcă el așa ți-a făcut, tu îi umpli jîtnițele, îl îmbogățești și-l îngrași, iar el te sărăcește și te aduce în cea mai mare ticăloșie dimpreună cu toți ai tăi. Nu te mira deci că jîtnița ta este goală, deși ai asudat mult la holdă; să știi că ticăloșia aceasta te-a ajuns din vina desfătării tale cu vinars; tu singur ți-ai jefuit

jitnița ta, căci tu nu ai cărat grâul și cucuruzul ca să-l duci la casa ta și să-l așezi în jitnița ta, ci ca să-l duci la casa cârciumarului și să-l descarci în jitnița lui. Ascultați învățătura aceasta părintească și păziți-o cu sfințenie pentru binele vostru și al casnicilor voștri. Să aveți înaintea ochilor porunca Mântuitorului, care zice: „Luați aminte ca să nu se îngreueze inima voastră cu sațiul mâncării și cu beția, ca să nu vie fără de veste asupra voastră ziua judecării“. Aduceți-vă aminte și de vorba înțeleptului Solomon care zice: „Neastâmpărat lucru este vinul și de ocară beția și tot cel stricat de vin nu va fi înțelept“. Nu uitați nici cuvintele Apostolului Pavel care a zis: „Bețivii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu“. Și așa voi toți și cei pătimiși de desfătări nesocotite și necinstite și cei nepătimiși de astfel de desfătări păgubitoare, încingând mijloacele cugetului vostru și trezindu-vă, păziți cu toată paza inima voastră, căci de acolo sunt ieșirile vieții noastre. Amin.

CUVÂNT

LA NAȘTEREA PREASFINTEI NOASTRE STĂPÂNE,
DE DUMNEZEU NĂSCĂTOAREI ȘI PURUREA
FECIOAREI MARIA.

*Nădăduiți spre Domnul toată adunarea popoarelor;
vărsați înaintea lui inimile voastre, că Domnul este
ajutorul nostru. Psalm 61, st. 8.*

O privesc pătrunzătoare de inimă este, când cineva se află în mijlocul unei familii casnice care petrece în gânduri și în cetiri despre cele ce sunt unui om binesimțitor de cea mai mare sfințenie, când vede cum tatăl și mama de casă își ridică toate simțirile inimei către Atotputernicul Dumnezeu, ca la unicul izvor sigur al tuturor bunătăților. Cine nu se va pătrunde până la inimă, când vede cum unii părinți evlavioși se cuceresc cu sufletul și cu duhul și se roagă lui Dumnezeu pentru bunăstarea sfințelilor lui Dumnezeu biserici, pentru sănătatea și fericirea lor și a copiilor lor și pentru depărtarea nenorocirilor dela ei! Oare putea-va căuta cineva la un tată sau la o mamă fără să se pătrundă până la inimă, când ei mai înainte de a începe vreun lucru, sau mai înainte de a șede la mâncare, cu un cuvânt înainte de orice lucru, își ridică ochii lor la cer și varsă rugăciuni de mulțumire sau de cerere și apoi așa încep lucrul lor? Cui nu i se înflăcărează pieptul de cele mai pătrunzătoare simțiri, când vede cum un copil bine crescut își ridică mâinile și cu buze

nevinovate se roagă lui Dumnezeu pentru sănătatea părinților, fraților și surorilor sale?

Siliți suntem a mărturisi că în vremile de mai înainte evlavia casnică a creștinilor a fost mai mare de cum este astăzi. Ce gândiți, iubiților ascultători, pentru ce a scăzut evlavia creștinilor de acum? De bună seamă pentru aceea că în veacul nostru puțini creștini sunt bisericoși, puțini creștini sunt pătrunși de duhul bisericesc, puțini creștini sunt cari să gândească la suflet, sau dacă și gândesc, un astfel de gând le vine numai când i-a ajuns vreo nenorocire. Mai departe pentru aceea nu sunt creștinii de acum așa de evlavioși cum au fost cei de mai înainte, pentrucă prea puțini creștini se desprind astăzi cu gândul despre lucruri statornice, cu cugetări pentru fapte mărețe, bune, cinstite și morale. Dacă îmi dați voie să vă arăt și mai lămurit de ce astăzi a scăzut evlavia creștinilor, atunci trebuie să spun așa: Pentrucă creștinii de mai înainte nu cunoșteau atâta tândălitură, atâta deșertăciune și atâta patimă după desfătări stricăcioase, precum cunosc creștinii de astăzi. Creștinii de mai înainte duceau o viață lină, erau mulțumiți cu îmbrăcăminte trainică, făcută din materii bune și trainice, se îndestuleau cu petrecerile casnice, gândeau la Dumnezeu și la suflet, jertfeau bucuros din averile lor pe seama bisericilor, a școlilor, a mănăstirilor; erau gata a da milostenie la săraci și la bolnavi, știau prețui dragostea și prietenia și înconjurau sfezile și împărecherile. În vreme de nevoie aveau răbdare creștinească, prin care împiedecau lățirea răului și a neodihnei. Astăzi creștinii fac altmintrelea: ei în toată privința duc astăzi o viață plină de sgomot și de fală; își schimbă adeseori într'un an îmbrăcăminte, care este din materii subțiri și ușoare; nu pot fi fără teatre, fără baluri publice, fără locuri obștești de petrecanie; nu pot fi

fără alergături zădarnice, fără cârciumi; creștinii de astăzi puțin gândesc la Dumnezeu și la suflet; nu jertfesc decât prea puțin din bogăția lor la biserici, la școli, la mănăstiri; nu sunt milostivi după cuviință către săraci și către cei lipsiți; nu știu prețui dragostea și prietenia; ei sunt totdeauna gata la sfezi și la împerecheri; sunt iuți la fire și robi ai patimilor, care îi aduc foarte de multe ori în necaz, în nenorocire și în neodihnă. Cei bogați și cei mai mari au pierdut caracterul bisericesc din pricina culturii și a civilizației năravurilor, deși după firea culturai și a civilizației ar trebui să se nască în cei cultivați și civilizați un caracter puternic bisericesc, pentru că un bărbat cultivat și civilizat trebuie să cunoască și să mărească puterea cea atoffăcătoare al lui Dumnezeu mai mult decât cei necultivați și necivilizați. Cultivații și civilizații vrând a se deosebi de oamenii cei mai de jos, duc o viață care stă din moliciune, din desmierdări, din deșertăciune, din desfătări stricăcioase pentru suflet și trup, și din cheltueli zadarnice. Sunt unii cultivați și civilizați cari își tănuiesc caracterul lor bisericesc, ca nu cumva viind acela la cunoștința altor bărbați cultivați și civilizați să se facă acestora de ocară. Oare se pot numi cultivați și civilizați aceia cari nu au caracter bisericesc? Intr'adevăr, precum omul care are ochi buni și sănătoși vede lumina soarelui și se bucură știind că Dumnezeu a rânduit așa ca toate prin căldura soarelui să crească și să se coacă, așa și omul care se ține pe sine cultivat și civilizat vede, sau cel puțin ar trebui să vadă, că toate câte sunt în cer și pe pământ s'au făcut prin mâna cea puternică a lui Dumnezeu și se țin prin înțelepciunea dumnezeiască și de aceea ar trebui să aibă evlavie casnică, să meargă la biserică spre a mări pe Dumnezeu și a împlini toate datoriințele unui creștin bun și binesimțitor, știind că prin

darul lui Dumnezeu și-a agonisit luminarea, cultura și civilizația. De aceea numai un adevăr mare mărturisesc când vă spun că bărbații cultivați și civilizați cari nu au caracter bisericesc, deci cari nu merg la biserică, nu se împărtășesc cu sfintele taine și nu împlinesc poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii, au ochi, dar nu văd, au urechi, dar nu aud, au gură, dar nu grăesc.

Cu durere trebuie să spun că mulți sunt și din celelalte clase de oameni precum sunt preoții, neguțătorii, meșterii, plugarii, ofițerii și alți economi, cari nu au caracter bisericesc. Pata aceasta a sufletului vine mai cu seamă din obiceiurile cu care s'au dat oamenii pe la casele lor. Unde este obiceiul casei ca toți casnicii după ce se scoală să-și facă rugăciunile de dimineața și apoi să înceapă lucrul, sau dacă este Duminecă, ori vreo altă sărbătoare, după sfârșirea rugăciunii de dimineața să meargă toți la biserică, apoi ca nimeni dintre casnici să nu se așeze la prânz sau la cină fără rugăciunea cuviincioasă și nimeni să nu se scoale dela prânz și dela cină fără să zică rugăciunea de mulțămită, — unde este, zic, astfel de obicei binecuvântat, acolo este evlavie casnică și mădularele familiei au caracter bisericesc. Unii ca aceștia nădăjduesc spre Domnul, varsă înaintea lui inimile lor și Dumnezeu este ajutorul lor.

Intrebați-vă pe voi înșivă, iubiților ascultători, este oare pe la casele voastre obiceiul acesta adevărat creștinesc, ca în toate diminețile și serile să săvârșiți voi și casnicii voștri rugăciunea de dimineața și de seara? Intrebați-vă pe voi înșivă, este oare în casele voastre obiceiul de a se ruga înainte și după mâncare și este oare obiceiul în casele voastre, ca voi cu casnicii voștri să cercetați biserica în ziua Duminecii sau a altor sărbători și este oare obiceiul casei voastre a ținea sfintele posturi, a ceti Biblia

și alte cărți bisericești și a povesti celor mai tineri despre frica lui Dumnezeu și despre sfântă legea noastră?

Este vremea ca să vă cuvinez despre sărbătoarea de astăzi și despre sfințenia ei, ca să vedem în ce măsură se potrivesc cele zise până acum despre evlavia casnică și despre caracterul bisericesc cu sărbătoarea de astăzi.

Astăzi prăznuim nașterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria. Tatăl ei a fost Ioachim din neamul Impăratului David, iar mama ei a fost Ana, fiica lui Matei preotul din neamul lui Aron. Amândoi trăgându-se din neam mare și viețuind după lege, au fost drepti înaintea lui Dumnezeu. În tot praznicul făceau milostenii din averile lor la biserici și la săraci; prin viața lor cea sfântă atât au fost de plăcuți înaintea lui Dumnezeu, încât i-a ales pe dâșii de părinți ai Preasfintei Fecioare, din care avea să se nască Mesia, Mântuitorul lumii. Deși pe vremea aceea se aflau mai mulți cari erau plăcuți lui Dumnezeu pentru viața lor cea sfântă, Ioachim și Ana pe toți i-au întrecut cu faptele lor cele bune, de aceea s'au și făcut părinții Maicii Domnului. Preasfânta Fecioară Maria, care s'a născut astăzi, se cheamă „odrasla rădăcinii celei sterpe“, pentru că Ioachim și Ana au petrecut cincizeci de ani în însoțire și n'au avut prunci. La jidovii de atunci cei însoțiți erau de cea mai mare ocară dacă nu aveau prunci și așa a fost și Ioachim cu Ana, muierea sa, căci erau sterpi. Și ducându-se ei odată la Ierusalim, cu prilejul unei sărbători mari, au adus în biserică daruri. Dar preotul Zaharie n'a primit darurile lor din pricină că Ana era stearpă. Ocara aceasta atât a întristat pe Ioachim, încât s'a dus în pustietate și acolo petrecând patruzeci de zile cu post, s'a rugat lui Dumnezeu, ca să ia deasupra lor ocară aceasta.

Așisderea și Ana s'a rugat necontentit lui Dumnezeu, ca să o învrednicească și pe ea a se face maică. Și precum zice prorocul David în Psalm 101, st. 18: „Dumnezeu caută spre rugăciunea celor smeriți și nu disprețuește cererea lor”; așa a binevoit a căuta și spre rugăciunile lui Ioachim și ale Anei și li s'a născut lor fiica Maria, pe care numai decât au închinat-o lui Dumnezeu; și precum Ana mai înainte de a naște pe Maria n'a avut prunci, așa n'a avut nici după nașterea ei, și petrecea cu Ioachim în evlavia casnică, mergeau la biserică și făceau milostenii. Ioachim a făcut ospăț mare în casa sa la nașterea fiicei sale Maria și toți lăudau și preamăreau pe Dumnezeu; iar pe unica fiică a lor o creșteau în frica lui Dumnezeu. Și când a fost ea cam de trei ani, au dus-o în biserică, unde, precum zic sfinții părinți, se îndeletnicea în rugăciuni și petrecea în evlavie și în cetirea cărților despre cunoștința lui Dumnezeu.

Din această istorisire a nașterii Preasfintei Marie și a vieții părinților ei vedem evlavia cea mare care o avea Ioachim și Ana în casa lor. Vedem totodată și caracterul lor cel bisericesc. Pentru toate acestea au primit ei acea răsplătire mare, că s'au făcut părinții preasfintei Născătoare de Dumnezeu, iar Domnul nostru Iisus Hristos a fost nepotul lor, de aceea cu drept cuvânt i-a numit pe ei Sfânta Biserică părinți-dumnezeești.

Cine acum dintre noi cari știm urmarea evlaviei celei casnice și a caracterului bisericesc al lui Ioachim și Ana nu se va convinge despre folosul mare care-l aduce unui creștin evlavia casnică și caracterul bisericesc? Cultivați și civilizați au fost și Ioachim și Ana, căci Ioachim era din neam împărătesc, iar Ana era din neam arhieresc — și cu toate acestea îi vedem pe ei cum au știut între-

buinta cultura și civilizația lor spre mântuirea cea sufletească. Ei au fost și bogați și de aceea îi vedem pe dâșii cum au ajutorat ei bisericile lui Dumnezeu, cum mergeau la biserică și cum împărțeau milostenii la săraci. Ei au fost părinți și de aceea îi vedem cu ce înțelepciune și cu ce fapte bune creșteau și adăpau ei pe unica lor fică.

Siliți-vă așa dar, iubiților ascultători, a cunoaște folosul cel neprețuit al evlaviei casnice și al caracterului bisericesc și credeți că aceasta vă poruncește vouă și legea lui Dumnezeu. Evlavia voastră și caracterul vostru să nu se țarmurească numai între pereții caselor voastre și între zidurile bisericii, ci să se întindă peste toate locurile, oriunde veți ajunge. Așa dar, oriunde veți fi, să nu vă fie vouă rușine a mărturisi legea voastră, nici să vă fie vouă cu greu a săvârși rugăciuni, a ținea posturi și a merge la biserică. Apoi, deși creștinul este dator a face rugăciuni în toată vremea, totuși cu deosebire este el dator a se ruga lui Dumnezeu pentru ajutor la începerea vreunui lucru și iarăși a aduce lui Dumnezeu mulțămită pentru săvârșirea lucrului său. În necazurile și asupririle care ni le pricinuesc oamenii să nu desnădăjduim, nici să ne mâhnim, ci să ne rugăm lui Dumnezeu cu încredere fiască pentru scăparea noastră din acelea. Să ne ferim, ca evlavia noastră să nu fie fățarnică, ci adevărată și purcezătoare din inimă, ca să luăm ascultare dela Dumnezeu ca Samuil, iar nu osândire ca fariseul. Să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletului și pentru pâinea cea de toate zilele, căci apoi celelalte ni se vor adauge nouă din preabogata milă a lui Dumnezeu. De veți urma sfaturile acestora, atunci și cultivații și civilizații și cei din celelalte clase ale creștinilor vor risipi întunecimea veacului acestuia, adecă obiceiurile cele rele cari au început

a stăpâni pe mulți creștini de astăzi, spre paguba sufletelor lor. De aceea fiți cu evlavie și afară de casele voastre și păziți nevățamat caracterul bisericesc, încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul și încălțându-vă picioarele spre gătirea evangheliei păcii și peste toate luând pavăza credinței și coiful mântuirii; să aveți evlavie și caracter bisericesc, căci dacă veți fi așa, atunci cererile voastre le va asculta Dumnezeu, pentru că faceți cele plăcute înaintea lui. Casele voastre vor fi priveliști pătrunzătoare de inimă pentru toți cari vor intra în ele și se vor mira de darul lui Dumnezeu care-l vor vedea acolo, precum s'au mirat astăzi și oaspeții lui Ioachim și ai Anei, cari au fost chemați la ospățul nașterii unicei lor fiice Maria, văzând în nașterea prunței învederatul dar al lui Dumnezeu, răsplata evlaviei și a caracterului bisericesc al dumnezeștilor părinți Ioachim și Ana. Deci nădăjduiți spre Domnul și vărsați înaintea lui inimile voastre, că Dumnezeu este ajutorul nostru. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI.
DUMINECILE ȘI SĂRBĂTORILE S'AU AȘEZAT DE BISE-
RICĂ PENTRU CA CUVÂNTUL LUI DUMNEZEU SĂ SE
PROPOVĂDUIASCĂ CREȘTINILOR

*Știm că celor ce iubesc pe Dumnezeu toate li se
lucrează spre bine. Psalm 8, 28.*

„Ce căutați pe cel viu cu cei morți? Nu este aici, ci s'a sculat; aduceți-vă aminte cum v'a spus vouă încă fiind în Galileea“. Luca, cap. 24, st. 5-6. Așa a risipit îngerul îndoiala mironosițelor care au alergat la mormântul Domnului și n'au aflat trupul lui acolo. Dar eu ce să vă spun vouă, iubiților ascultători, care v'ați adunat astăzi la sărbătoarea înălțării sfintei cruci a Domnului, ca să măriți cu slujbă bisericească pe Mântuitorul cel răstignit și să vă închinați sfintei cruci, să o sărutați și totodată să ascultați cuvântarea aceasta despre însemnătatea praznicului de astăzi! Eu nu vă pot spune, fără numai că prea bine ați făcut cu venirea voastră la biserică, pentrucă prin aceasta arătați nu numai credința voastră în învierea lui Hristos, ci și cinstirea și cucernicia voastră cea evlavioasă către lemnul cel de viață făcător al crucii Domnului. Prea puțini dintre creștinii de astăzi gândesc la însemnătatea Duminecilor și a sărbătorilor; și luându-le prostește ca niște zile în care Biserica oprește orice lucrare, petrec Dumine-

cile și sărbătorile în gândire deșartă, în desfătări, în umblete păgubitoare, în neguțătorii și în mergere la târguri. Intr'adevăr ar fi vremea odată, ca tot creștinul să știe însemnătatea zilelor de Duminecă și de praznic și să se întrebuințeze spre folosul său vremelnic și veșnic. Și mai înainte de toate ar fi vremea acum, fiindcă de nouăsprezece sute de ani strălucește lumina creștinătății și lumina învierii Mântuitorului în toate părțile lumii, ca fiecare creștin să fie pătruns de cugetul Bisericii creștinești, cu care dânsa a așezat praznuirea Duminecilor și altor sărbători. Trei cugete are biserica creștinească la fiecare zi de Duminecă sau de sărbătoare; și anume întâi, ca să se mărească Dumnezeu pentru nenumăratele binefaceri către neamul omenesc; al doilea, ca creștinii să se învețe în zilele acelea în legea lui Dumnezeu și să li se propoveduiască toate însemnătățile câte cuprind în sine vreuna dintre Dumineci sau sărbători; al treilea, ca creștinii să se odihnească în acele zile și să gândească la suflet și la mântuirea lui, ca să-și adune nouă puteri trupești spre lucrare și chiverniseală. Deci Biserica noastră cu acel cuget a așezat zilele Duminecilor și ale altor sărbători, ca creștinii întrânsele să capete învățătură și luminare despre cunoștința chemării lor pe pământ și despre pregătirea lor pentru viața cea după moarte. Cu alte cuvinte, Biserica noastră a așezat Duminecile și sărbătorile pentru a se ține școli cu poporul, spre învățatura lui și spre îndreptarea năravurilor. Știți ce a zis îngerul către mirosoșitele care au alergat la mormântul Domnului? Le-a zis lor: „Ce căutați pe cel viu între cei morți? Nu este aici, ci s'a sculat; aduceți-vă aminte cum v'a spus el vouă fiind încă în Galileea“. Așa dar Hristos este viu, prin urmare și Biserica lui este vie. Hristos este lumina care a risipit întunerecul

minții omenești și strălucește în toată lumea. Hristos a zis către apostoli: „Nimenea nu pune lumina aprinsă la loc ferit, nici subț obroc, ci pe masă, ca să lumineze celor ce intră în casă“. Luca, cap. 11, st. 33. Apoi a zis către aceiași apostoli, înaintea înălțării sale: „Mergeți în toată lumea, învățând și botezând.“ Acestea sunt dovezile de căpetenie, din care lămurit se vede că Biserica lui Hristos fiind lumină, preoții trebuie să lătească lumina aceasta, iar creștinii să o asculte și să o primească. Pe Hristos nimenea n-l găsește între morți, căci el nu e mort, ci a înviat și este cu Tatăl. Așa dar și Biserica lui este viață, pe care sunt datori preoții a o propovedui, iar creștinii a o asculta. Hristos a zis apostolilor că lumina aprinsă trebuie să fie pe masă, ca să lumineze tuturor celor din casă; prin această pildă el a însemnat că slujitorii lui trebuie să fie învățători cari să lătească învățătura, iar creștinii trebuie să fie învățacei cari să primească învățătura. Hristos a zis mai departe apostolilor: „Mergând învățați și botezați toate popoarele“. Prin aceasta a poruncit Domnul, ca apostolii mai înainte să învețe și apoi să boteze, adică să facă slujbe dumnezeiești, de unde iarăși urmează că singur Mântuitorul a legiuit lăfșirea învățaturii. Așa dar apostolii și sfinții părinți dela începutul Bisericii lui Hristos au aflat de bine a așeza niște zile, în care preoții să poată propovedui cuvântul lui Dumnezeu și alte învățături mântuitoare, iar creștinii să se poată aduna cu înlesnire la această învățătură. Deci Biserica spre acest sfârșit mântuitor a hotărât zilele Duminecilor și ale praznicelor.

Spuneți, iubiților creștini, de a putut hotărî Biserica ceva mai folositor pentru creștini decât ce este cugetul ei cu așezarea Duminecilor și a praznicelor? Spuneți-mi, evlavioșilor creștini, cine este

de vină că acest cuget sfânt al Bisericii, după care ar trebui să se țină școli pentru popor în zile de Duminică și de praznic, nu se împlinște? Știți să-mi spuneți mărimea pagubei sufletești și trupești care o au creștinii de acolo că zilele de Duminică și de praznice nu se sărbează după cugetul sfintei maicii noastre Biserici? Ce socotiți, cine poartă vina răului acestuia? Unii veți zice că preoțimea; alții iarăși că poporul este de vină. Preoțimea se va desvinovăți cu neascultarea poporului, iar poporul cu nepăsarea preoțimei.

Nu așa, iubiților ascultători! Nici să ne desvinovățim pe noi, nici să învinuim pe alții; ci să mărturisim că ne-a stăpânit răul, că nu ținem Duminicile și praznicile după cugetul dreptcredincioasei noastre Biserici. Dacă noi cunoaștem acest adevăr și vrem să ținem Duminicile și sărbătorile după cum voiește legea lui Dumnezeu, atunci numai să voim și numai decât s'a omorît răul care ne-a stăpânit pe noi până acum și ne-a împiedecat în folosurile ce le putem avea din sărbarea cuviincioasă a Duminicilor și a praznicelor. O, ce lucru ușor este, evlavioșilor creștini, smulgerea răului acestuia din mijlocul nostru! Pentru acest sfârșit nu trebuie altceva decât bunăvoință și statornicie și numai decât vom serba Duminicile și celelalte sărbători după cugetul Sfintei Maicii noastre Biserici. Voi, precum văd, ați avea voința să sărbați pe viitor Duminicile și sărbătorile după cugetul Bisericii, dar nu știți cum să faceți. Iată cum să faceți. Mai înaintea de toate faceți făgăduială către Dumnezeu, că în toate Duminicile și sărbătorile veți veni la slujba dumnezeiască spre a mări pe Dumnezeu și spre a mulțami bunătăților lui, care în toată vremea le dobândiți dela el; apoi înzestrați Biserica voastră cu catihismuri, cu carte de cuvântări bisericești, cu Sfinte

Scripturi și cu cărți de ale sfinților părinți și rânduiți ca să vi se citească din unele din aceste cărți după sfânta liturghie; iar după prânz, la vecernie, încă să vi se citească învățătura creștinească. Și totdeauna să aduceți și pe copiii și pe slugile voastre la biserică, spre ascultarea cuvântului lui Dumnezeu. Apoi cealaltă vreme în ziua de praznic s'o petreceți în trezvia minții cu gânduri despre suflet și despre lucrurile voastre casnice. Să mă credeți, iubitorii ascultători, că numai o scurtă vreme să sărbați praznicile după cugetul sfintei noastre Biserici și numai decât veți avea o plăcere mare către învățătura bisericească și vi se va îndulci inima atât de mult, încât abea veți putea aștepta venirea Duminecii sau a altei sărbători. Atunci va vorbi către voi un glas tainic din inimă și vă va zice: „Cătu-ș de iubite lăcașurile Domnului! Dorște și se sfârșește sufletul meu spre curțile Domnului; inima și trupul meu s'a bucurat de Dumnezeu cel viu, căci precum pasărea și-a aflat sieși casă și turtureaua cuib unde-și va pune puii săi, așa am aflat și eu loc de odihnă și de mântuire pentru mine! Mai bine este mie să petrec o zi în curțile Domnului decât mii de alte zile afară de curțile Domnului și mai bine este mie a fi în casa Dumnezeului meu, decât în lăcașurile păcătoșilor. Dumnezeu dar și mărire va da; Domnul nu va lipsi de bunătați pe cei ce umblă întru nerăutate“. În sfârșit numai o scurtă vreme să prăznuiți Duminecile și sărbătorile după cugetul Bisericii lui Hristos, și numai decât va striga un glas tainic din inima voastră, care va zice către cer: „Doamne, bună e mie legea gurii Tale, mai vârtos decât mii de aur și de argint. Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele tale, mai mult decât mierea gurii mele!

După ce v'am arătat, iubiților ascultători, învățătura Bisericii noastre despre prăznuirea Duminecilor și a sărbătorilor, să-mi dați voie a vă arăta sfințenia și mărirea praznicului de astăzi a Înălțării Sfintei Cruci a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca să vedeți ce lucru de mântuire vremelnică și veșnică prăznuște astăzi creștinătatea în toată lumea.

Vi s'a arătat în cuvântarea despre praznicul Sfântului Constantin și Elena, cum împăratul Constantin a biruit cu semnul crucii pe Maxentie păgânul, care stăpânea la Apus, și cum după aceea împăratul Constantin și maica sa, împărăteasa Elena, s'au botezat și s'au făcut creștini, și în sfârșit câtă evlavie și râvnă au avut ei pentru sfânta lege a lui Dumnezeu. Și fiindcă atât Constantin cât și Elena au avut o deosebită cucernicie către sfânta cruce a Domnului, care i-a scăpat pe ei din dușmănia păgânului Maxentie, împărăteasa Elena a hotărît a întreprinde o călătorie la Ierusalim, ca să se închine acelor locuri sfinte, unde Domnul a pățimit, s'a răstignit, a murit și a înviat — și ca să zidească biserică deasupra mormântului Mântuitorului și să cerceteze sfânta cruce a lui. Deci împărăteasa sosind la Ierusalim și făcând închinăciuni la locurile cele sfinte, unde unul născut fiul lui Dumnezeu a săvârșit lucrul mântuirii pentru tot neamul omenesc, s'a nevoit foarte mult împreună cu fostul atunci patriarh Macarie al Ierusalimului pentru aflarea locului unde era ascunsă crucea Domnului. Și după multe cercetări s'a adus veste împărătesei că crucea mântuitorului se află sub zidurile unei capiști idolești ce o făcuse împăratul păgân Adrian într'un munte mare. Deci împărăteasa înflăcărată de evlavie ce o avea către crucea Domnului, a ieșit la locul cel însemnat împreună cu patriarhul și cu mulți preoți și

creștini, și sosind la capiștea idolească a poruncit ca să o risipească și să sape până la temelia capiștei. Intr'aceea împărăteasa cu patriarhul și cu tot clerul și poporul se ruga lui Dumnezeu ca să se îndure a-i bucura cu aflarea sfintei cruci, pe care a fost răstignit unul născut fiul lui. Și iată dacă începură săpătorii să sape au ieșit din pământ un miros cu totul plăcut și săpând mai departe au aflat trei cruci îngropate, adecă una a Mântuitorului și două ale celor doi tâlhari cari au fost răstigniți cu Domnul! Pe cât aflarea aceasta a umplut de bucurie pe împărăteasa Elena și pe toți cei de față, pe atâta se tânguiau ei toți, că nu știau care dintre cele trei cruci este a Mântuitorului. Împărăteasa a rânduit ca tustrele crucile să fie duse în oraș și Dumnezeu va arăta care din ele este cea pe care a fost răstignit Domnul. Pe când se întorceau ei în Ierusalim, s'a întâmplat că duceau în aceea vreme pe un mort la îngropare. Atunci patriarhul a poruncit ca să stea oamenii cu mortul și să se puie crucile pe mort, una câte una, zicând că acea cruce va fi a Mântuitorului, care puindu-se pe mort îl va învia. Dumnezeu bogat fiind cu mila, a miluit și cu acest prilej Biserica sa, căci puindu-se pe mort crucea pe care a fost răstignit Hristos, a înviat mortul și așa s'a descoperit lămurit împărătesei Elena, patriarhului și tot clerului și poporului care din acele cruci este a Mântuitorului. Deci împărăteasa și toți ceilalți numai decât s'au închinat crucii cei de viață făcătoare a Domnului și au sărutat-o. Apoi Macarie patriarhul suindu-se pe un loc înalt, a făcut înălțarea sfintei cruci și a arătat-o creștinilor cari cu smerenie ziceau: Doamne miluește-ne! Și de atunci s'a început praznicul înălțării cinstitei cruci a Domnului și se ține până în ziua de astăzi și va rămânea în toate veacurile. Și cum să nu rămână din neam în neam Praznicul

acesta al Înălțării cinstitei Cruci a Domnului? Oare putea-va cineva zice că Biserica nu are ce să învețe pe creștini despre crucea Domnului? Cine nu știe că însuși Domnul a arătat bunăvoința sa către împăratul Constantin, fiind acesta încă păgân și că cu armele și cu steagurile cele împodobite cu semnul crucii a biruit pe păgânul Maxentie? Apoi a biruit și pe vrășmașii săi, dela Răsărit cu semnul crucii și a luat orașul Bizanț, care este cheia lumii și pe care apoi l-a numit, după numele său, Constantinopol, nume care i-a rămas până astăzi. Și în sfârșit având Constantin și al treilea războiu cu Schiții, la râul Dunării, i-a biruit și pe aceștia cu puterea cinstitei cruci a Domnului. Au doară gândiți voi, iubiților ascultători, că este cineva care ar ști povesti cu deamăruntul toate minunile ce s'au făcut prin crucea Domnului? Indestulați-vă din parte-mi cu cântarea care Biserica o aduce astăzi cinstitei cruci, zicând: „Crucei tale ne închinăm, Stăpâne, și sfântă învierea ta o laudăm și o slăvim!“ Și într'alt loc: „Crucea este păzitoare a toată lumea, podoaba Bisericii, stăpânia împăraților, întărirea credincioșilor, slava îngerilor și dracilor rană!“

Evlavioșilor creștini! Precum din cele de mai sus ați putut înțelege cugetul sfintei Maicii noastre Biserici, cu care ea a așezat Duminecile și sărbătorile, așa ați putut pricepe și îndemnul acela mare care a slujit sfinților părinți pentru așezarea praznicului de astăzi. Deci, încheiu cuvântarea mea rugându-vă, ca să vă aduceți aminte adeseori de cuprinsul ei și să vă lăsați de obiceiul cel de până acum, cu care v'ați dedat a serba zilele Duminecilor și ale praznicelor, dacă acelea n'au fost după duhul Bisericii creștine. Căci obiceiul acesta nu se potrivește pentru creștini. Străduiți-vă a ținea Duminecile și sărbătorile după cugetul și așezământul sfintei lui

Dumnezeu Biserici și dela datorința aceasta să nu vă abată pe voi nicio lăcomie și niciun câștig spurcat, pentrucă toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând dela Părintele luminilor. Și cu deosebire astăzi adunați-vă în casa Domnului, ascultați cu smerenie slujba dumnezeiască, închinați-vă cu cucernicie crucii Domnului, și sărutați-o cu dragoste pentru Hristos, cu bucurie pentru mântuirea ce s'a făcut printrânsa și cu frică pentru păcate; pentrucă celor ce iubesc pe Dumnezeu toate li se lucrează lor spre bine. Amin.

CUVÂNT

LA PRĂZNUIREA PREACUVIOASEI MAICII NOASTRE
PARASCHEVEI

Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune: intră întru împărăția Domnului tău. Matei cap. 25, st. 23.

Între multele năzuințe, cu care se nevoiește un om simțitor, aceea trebuie să fie cea mai de frunte care povățuește pe om către cunoștința cea mai covârșitoare a ființei și chemării sale. Celce este pătruns de adevărul acesta și-l urmează, simte în sufletul său că Dumnezeu este cu el și nimenea împotriva lui; cunoaște în fapțurile și lucrurile dumnezeesti mărimea și atotputernicia Făcătorului, care nimenea dintre oameni nu și-o poate închipui desăvârșit. Și cu cât i se arată lui mărimea și atotputernicia lui Dumnezeu mai mare și cu cât mai puțin o cuprinde el cu mintea sa, cu atât mai mult se cucerește și se umilește înaintea lui Dumnezeu și se străduiește a se face vrednic de mila și milostivirea Tatălui său celui din cer. Astfel de cunoștință despre Dumnezeu este ajungerea năzuinței cei de căpetenie a omului, adecă este propășirea omului în gândirea minții, în simțirea inimii, în poftirea cugetului și în lucrarea închipuirilor. Știți, iubiților ascultători, ce istorisește evanghelistul Luca la cap. 2 despre Mântuitorul, când era el prunc ca de doisprezece ani? Zice că s'a dus Hristos cu părinții săi în Ierusalim la praznicul Pă-

știlor și sfârșindu-se zilele praznicului, părinții lui s'au întors acasă, iar Iisus pruncul a rămas în Ierusalim. Și părându-li-se părinților că Hristos încă se întoarce cu alți tovarăși, au călătorit cale de o zi și l-au căutat pe dânsul între rudenii și cunoscuți, și neaflându-l s'au întors iarăși în Ierusalim. După trei zile au aflat pe pruncul Iisus în biserică, șezând în mijlocul dascălilor, ascultându-i și întrebându-i pe ei, încât se minunau toți de înțelepciunea și de răspunsurile lui. Și așa s'a întors Iisus acasă la Nazaret și creștea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu darul dela Dumnezeu și dela oameni. Din povestirea aceasta evanghelică ni se arată lămurit cum Mântuitorul nostru Iisus Hristos, fiind încă prunc de doisprezece ani, năzuia să meargă la biserică și acolo să asculte și să întrebe pe dascăli și cum prin năzuința aceasta creștea el în înțelepciune, în vârstă și în darul lui Dumnezeu.

Dacă viața Domnului nostru Iisus Hristos are să ne fie nouă și vieții noastre ca un model și pildă, atunci cine dintre noi nu va pofți ca și despre noi să se spună ceea ce evanghelistul Luca a spus despre Iisus, anume că și noi creștem cu înțelepciunea, cu vârsta și cu darul lui Dumnezeu? Datorința omului cea de căpetenie și cea mai sfântă nu poate fi alta decât numai năzuința spre înțelepciune, spre cunoașterea adevărului, spre cunoașterea evlaviei creștinești și spre propășirea în toate faptele cele bune și plăcute lui Dumnezeu și oamenilor. De năzuința aceasta și de propășirea întrânsa atârână apoi ca să se spună despre noi că creștem sau nu creștem cu înțelepciunea, cu vârsta și cu darul dela Dumnezeu și dela oameni.

Legea lui Dumnezeu care a învățat-o Hristos și care prin sfinții apostoli și alți părinți bisericești s'a lăjit până la noi, este întocmită așa, încât oricine o

poate înțelege și pricepe. Ea nu poruncește ca fiecare să umble mulți ani la școli și să învețe științele cele mai înalte și ca toată viața noastră s'o petrecem cu învățături; ci povățuirea și sfatul legii lui Dumnezeu este, ca fiecare om să se desăvârșească potrivit stării și chemării sale, care și-a ales-o pentru susținerea vieții sale și a casnicilor săi, ca fiecare să năzuiască a cunoaște ce e bine și ce e rău, ce e de folos și ce e de pagubă, și cu cunoașterea acestora să facă fapte bune și să se depărteze de cele rele. În sfârșit legea lui Dumnezeu ne încredințează că tot omul poate să fie bun și poate să strălucească cu bunătatea sa, adecă cu cinstirea și evlavia sa către Dumnezeu și cu purtarea sa cea plăcută către oameni; căci Dumnezeu a dat omului toate însușirile acelea care sunt de trebuință pentru cunoașterea și punerea în lucrare a faptelor bune. Cine nu știe că toți suntem zidiți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, că tuturor ne-a dat Dumnezeu minte cu care gândim, pricepem, înțelegem, cunoaștem și judecăm și apoi facem cum ne este voia? Apoi ne-a dat Dumnezeu nu numai inimă simțitoare și suflet nemuritor, ci încă și darul grăirii, cu care descoperim gândurile noastre. Apoi prin agerimea minții omenesti s'a aflat și modul scrierii prin care împărtășim celor depărtați de noi cu zeci și cu sute de miluri toate câte le împărtășim celor de față cu gura și cu graiul. De aci urmează lămurit, că omul nu este zidit dela Dumnezeu ca să rămână în stare nedesăvârșită, ci este zidit ca prin puterea însușirilor dobândite dela Dumnezeu să-și aducă neîncetat starea sa la desăvârșire. Iar aceasta atunci o va face, când va năzui către cunoașterea chemării sale. Despre adevărul acesta ne putem convinge, dacă ne vom da seama că Dumnezeu nu face fără pricină îndestulătoare; prin urmare Dumnezeu nu fără pricină a înzestrat pe om cu mărețele în-

suširi ce s'au pomenit acum, ci l-a dăruit pe el cu aceea ca să le întrebuițeze spre folosul său. Aceasta se vede și din întâmplarea omului căruia i-a dat Dumnezeu cinci talanți și el i-a întrebuițat bine, de aceea i-a zis lui, Dumnezeu: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voiu pune; intră întru bucuria Domnului tău“, — iar pe celălalt, care a căpătat numai un talant și nu l-a știut întrebuița bine, l-a înfruntat ca pe o slugă leneșă și vicleană și a luat dela el talantul. Matei, cap. 25, st. 23, 26.

Poate că ați vrea să înțelegeți dela mine cum și ce să faceți ca să ajungeți la cunoașterea adevărului și prin aceasta la cunoștință desăvârșită despre ființa și starea voastră? La aceasta vă răspund cu vorbele Apostolului Pavel către Filipeni, cap. 4: „Blândețele voastre să fie știute tuturor oămenilor, și pacea lui Dumnezeu care covârșește toată mintea va păzi inimile voastre și cugetele voastre în Iisus Hristos“. Iar mai mult, iubiților ascultători, „câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt bune, câte sunt de bună laudă, orice faptă bună și orice laudă, acestea să gândiți, acestea să faceți și Dumnezeul păcii va fi cu voi“. Deci, iubiților ascultători, dacă vreți să ajungeți la cunoașterea adevărului, și prin aceasta la cunoștința desăvârșită despre ființa și starea voastră, trebuie să fiți blânzi, și atunci Dumnezeu păcii va păzi inimile și cugetele voastre în Hristos Iisus. Trebuie să gândiți și să faceți lucruri adevărate, cinstitute, drepte, curate, iubite și acestea gândind și făcând, veți dobândi propășirea voastră în gândirea minții, în simțirea inimii, în poftirea cugetului și în lucrarea închipuirilor; și apoi toți care vă vor ști și vă vor cunoaște vor zice despre voi că creșteți întru înțelepciune și cu vârsta și cu darul dela Dumnezeu și dela oameni.

O icoană a adevăratei năzuinți către cunoștința cea mai desăvârșită despre ființa și chemarea noastră ne dă cuvioasa Maica noastră Paraschiva, a cărei pomenire o prăznuim astăzi; căci toată viața ei, din fragedele sale tinerețe până la răposarea ei, a fost o necurmată năzuință către desăvârșire în ale minții, ale inimii și ale cugetului. Ea a fost odrasla unei seminții alese. Părinții ei s'au mutat din viața aceasta când ea era încă fată tânără. Dar pe cât se tânguia după părinții ei, ca o fiică bună și ascultătoare, pe atât se străduia a păzi cu sfințenie și a împlini învățăturile care le primise dela ei și a se desăvârși în toate după cunoștința acelor fapte bune care le-a văzut și le-a învățat dela părinți. Și fiindcă fratele el Maditie s'a făcut călugăr, care apoi a ajuns până la treapta cea înaltă arhierescă, de aceea și întrânsa s'a deșteptat un dor mare către viața pustnicească. Ea nădăjdui în Dumnezeu că lăsându-se de lume și de lucrurile lumii și petrecând în pustietate cu postul și cu privegherea în rugăciuni, va putea ajunge la cunoștință deplină despre dumnezeire și despre viața aceasta vremelnică și despre cea viitoare, veșnică. Deci tânăra Paraschiva toată averea sa moștenită dela părinți închinându-o bisericilor și împărțindu-o între săraci, s'a sălășluit cu osârdie în pustie și acolo nu se uita la trup, știind că este trecător, ci avea grijă numai de sufletul cel nemuritor. Și așa petrecea acolo în evlavie, în curăția trupului și a sufletului, în gândul despre Dumnezeu și despre poruncile lui, și creștea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu darul dela Dumnezeu. Petrecând ea mulți ani în chipul acesta în pustietate și văzând că i se apropie ceasul morții, s'a întors la locul nașterii sale în satul Epivat din țara Bulgariei, neschimbându-și viața: nici posturile, nici rugăciunile, ci toate acestea făcându-le ca și cum ar fi fost în pustietate. Apoi sosindu-i

ducerea ei către Dumnezeu, s'a rugat pentru sine și pentru toată creștinătatea și așa și-a dat fericitul său suflet în mâna lui Dumnezeu și cu cinste s'a îngropat într'un loc neînsemnat. Iar după multă vreme, fiind împărat la Bulgari drept credinciosul și evlaviosul Ioan Asan și aflând de locul unde sunt moaștele Sfintei Paraschiva, a rânduit numai decât ca Maica Paraschiva să se aducă în biserica cea mare din orașul împărătesc Târnova, unde moaștele ei făceau multe minuni și tămăduiri. Iar după ce împărăția Bulgarilor s'a biruit de Turci, sultanul Selim, răpind multe odoare scumpe bisericești, a dus cu sine la Țarigrad și moaștele sfintei Paraschiva și acolo mai întâiu s'au depus în palatul Sultanului. Apoi înțelegând aceasta patriarhul și ceilalți creștini, s'au rugat să li se dea odorul acesta bisericesc, care l-au și căpătat și l-au pus în biserica patriarhicească. După aceea drept credinciosul și de Hristos iubitorul Ioan Vasilie Voevod și Domn al Moldovei, văzând strămtorarea creștinilor din Țarigrad, s'a rugat de preafericitul patriarh Partenie, ca să cinstească țării Moldovei moaștele sfintei Paraschiva. Patriarhul adunând sobor a propus adunării bisericești cererea Domnului Moldovei, unde s'a hotărît ca să se facă îndestulare cererii acesteia și așa s'a hotărît, ca trei mitropoliți, însoțiți de mai mulți preoți și evlavioși creștini, să ducă moaștele sfintei Paraschiva la Moldova, în capitala Iași, unde sosind ei spre bucuria și mângâierea a toată țara Moldovei, au pus odorul acesta scump sufletesc în biserica sfinților Trei Ierarhi la anul Domnului 1641, în 14 Octomvrie, unde până în ziua de astăzi se păstrează în aceeași mănăstire și se prăznuște pomenirea ei ca a unei femei care a ajuns la desăvârșirea gândurilor minții, a simțirii inimii, care viața pustnicească și fără de gălceavă a iubit și în urma lui Hristos, mirelui său, cu osârdie alergând

și jugul lui cel bun încă din tinerețele sale asupra-și luând, cu semnul crucii împotriva vrășmașilor celor de gând bărbătește s'a întrarmat și cu rugăciunile și cu picăturile lacrimilor a stins cărbunii patimilor; pentru aceea și stă dânsa astăzi înaintea lui Hristos și se roagă pentru noi cei ce cinstim pomenirea ei.

Iubiților ascultători! Oare poate să fie pentru un creștin răsplată mai mare de cum este răsplata slugii cei credincioase din Evanghelie, către care a zis Mântuitorul: „Slugă bună și credincioasă, întră întru bucuria Domnului tău?“ Sau poate să fie pentru un creștin pedeapsă mai mare de cum este pedeapsa slugii cei leneșe din Evanghelie, pe care a înfruntat-o Hristos și a luat dela ea talantul? Din pildele acestea vă puteți încredința că Dumnezeu n'a dat omului atâtea însușiri alese fără scop, ci i le-a dat spre un sfârșit hotărât, ca să le întrebuițeze spre binele său vremelnic și veșnic și ca să le aducă la desăvârșire, arătându-se mulțumitor către preabunul și bogatul său dăruitor. Dar și pildele de toate zilele ne pot încredința că numai aceia dintre noi au cinste și omenie, ale căror blândețe sunt cunoscute, cari vorbesc adevărul, cari petrec în cinste, cari sunt drepți, cari sunt curați în fapte și în vorbe. Dar de ce să nu aibă cinste și omenie și aceia cari sunt sălbatici, cari vorbesc minciuni și înșelăciuni, cari sunt nedrepți și necurați în fapte și în vorbe? Să nu ne mirăm de aceasta pentru că aceia sunt folositori neamului omenesc, cu năravul lor cel blând și moștenesc împărăția lui Dumnezeu, iar aceștia sunt spre paguba neamului omenesc, pentru că Hristos numai acelora le zice să intre întru bucuria Domnului lor, iar pe aceștia îi înfruntă ca pe niște slugi leneșe și viclene.

Păziți adevărul acesta, că trupul este trecător, iar sufletul este nemuritor; că viața noastră trupească

este țărmurită la câțiva ani, iar viața sufletească va ținea în vecii vecilor. Feriți-vă a fi numai oameni trupești și a avea grijă numai de trup. Străduiți-vă să aveți numai atâta grijă de trup, cât i se cuvine și cât cere trebuința, iar grija cea mai mare și neîntreruptă să o aveți pentru suflet și prin suflet pentru viața cea fiitoare. Căci de mult a zis Apostolul Pavel către Evrei cap. 13, st. 14, că „nu avem aici cetate stătătoare, ci căutăm pe cea care va să fie“. Iar Mântuitorul Hristos zice la evanghelistul Ioan cap. 5, st. 28 și 29: „Va veni ceasul întru care toți cei ce sunt în mormânturi vor auzi glasul lui Dumnezeu; și vor ieși cei ce au făcut bine întru învierea vieții, iar cei ce au făcut rele întru învierea judecății“. Iată răsplata celui ce face bine; el se scoală din mormântul său întru învierea vieții, lucrul prea firesc, pentru că cel ce face bine și-a adus ființa sa la o desăvârșire, la o stare luminată, în care s'a depărtat de rele și a făcut numai cele bune, a cunoscut mărima bunătății lui Dumnezeu și însușirile cele mari cu care l-a miluit pe el Făcătorul, de aceea a slujit și s'a închinat lui Dumnezeu, l-a iubit pe el și pe aproapele său. În scurt, ca un om el și-a pus năzuința sa în aceea, ca să-și cunoască ființa și starea și cunoașterea aceasta să o aducă la desăvârșire pe care a și ajuns-o, învrednicindu-se de răsplata desăvârșirii, adecă ieșind din mormânt întru învierea vieții. Iată acum și răsplata celui ce face rele; el iese din mormânt întru învierea judecății. Lucru așisderea prea firesc, căci cel ce face rele trăiește într'o sălbătăcie volnică. Aceasta îl aruncă dintr'un păcat într'altul și îl lipsește de gândire despre Dumnezeu și despre ființa și chemarea sa, îl face rob patimilor trupului, îl ține în gândul acela mincinos ca și cum ar fi aici pe pământ cetatea stătătoare și și ca și cum nu ar fi dator a căuta pe cea fiitoare. Pe

scurt, cel ce slujește numai trupului și de suflet nu grijește, de acela să nu ne mirăm dacă va ieși din mormânt spre învierea judecării, care îi este răsplata cea dreaptă, pentru că și-a îngropat talantul și nu l-a adus la bună sporire.

De aceea, iubiților ascultători, știind voi că toată fericirea omului, pământească și cerească, atârnă de năzuința care ne povățuește către cunoștința cea desăvârșită a ființei și a stării noastre, apoi știind și aceea că de se va strica pământeasca noastră casă a lăcașului acestuia, avem zidire dela Dumnezeu, casa cea nefăcută de mână și veșnică în ceruri, să ne nevoim a aduce puterile trupești și sufletești la o astfel de desăvârșire, încât în această viață să se poată zice despre noi că creștem și ne întărim în înțelepciune, în vârstă și cu darul lui Dumnezeu, iar la învierea morților să ieșim din mormânturile noastre întru învierea vieții, și așa să ne facem vrednici de cuvintele Mântuitorului, cu care a răsplătit năzuința slugii cei credincioase pentru înmulțirea talanților, zicându-i: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voiu pune: intră întru bucuria Domnului tău“. Amin.

CUVÂNT

LA PRAZNICUL SFÂNTULUI MĂRITULUI MUCENIC
DIMITRIE

*Toate le pot întru Hristos, cel ce mă întărește
(Filipeni, cap. 4, st. 13)*

Când închinarea și slujirea de idoli și păgânătatea se împutina și când zidurile cele mărețe ale bisericii lui Solomon începură a se risipi, atunci învățătura lui Hristos făcea înaintări și răspânda cunoștința închinării la unul adevăratul Dumnezeu în Sfânta Treime și cu biruință se încununa zisa Mântuitorului: „Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece“. (Luca, cap. 21, st. 33). Dar nici că a putut să se întâmple altmintrelea. Care dintre cei nepărtinitori au putut să nu creadă învățăturilor și făgăduințelor Mântuitorului Hristos? Sau cine s'ar fi putut îndoii de împlinirea lor? Au doar putut-a rămânea jidovul lângă legea lui Moisi, auzind dela Hristos întemeierea legii celei nouă, care cuprindea în sine plinirea legii lui Moisi și a prorocilor? Sau putut-a rămânea păgânul lângă dumnezeii cei ciopliți ai părinților săi, auzind dela Hristos, ființa cea atotputernică și de viață dătătoare a unui adevărat Dumnezeu? Nici jidovul nici păgânul nu putea rămânea în rătăcirea lor de mai înainte; lucrarea minții sănătoase care se deșteptase în ei prin învățăturile lui Hristos îi silea a nu se mai uita la idoli, ci a căuta spre adevăratul Dumnezeu și

spre legea și Biserica lui cea propoveduită prin Hristos. Atât jidovul cât și păgânul chiar și nevrând trebuia să cunoască, cum că slujirea și cinstirea lui Dumnezeu, cea întemeiată de Hristos, cu totul se potrivește cu mintea omului, cu rândul cel obștesc al firii și cu năzuința omului către cele înainte și desăvârșite. Atât jidovul cât și păgânul chiar și nevrând trebuia să mărturisească, cumcă omul numai prin legea lui Hristos se poate bucura de lumina cunoștinței cei adevărate despre Dumnezeu, ca făcătorul său, și despre chemarea sa pe pământ și că numai singură împlinirea învățăturilor lui Hristos nu numai pe un om, sau pe oarecâțiva, ci pe tot neamul omenesc îl poate face norocit și fericit în această și în cealaltă viață. Astfel de cugetări și convingeri a produs și a deșteptat învățătura lui Hristos în jidovi și în păgâni. Însă scrierile sfinților părinți ne încredințează că pentru lățirea creștinătății, care este Biserica lui Hristos, a ajutat foarte mult și viața și faptele creștinilor celor dintâi, între cari se află bărbați și femei din toate clasele și de toată vârsta; între ei se află stăpânitori și supuși, învățați, ostași, neguțători și economi, cari toți erau pildă vie a dragostei către Dumnezeu și către aproapele; erau milostivi, binefăcători, averile lor le socoteau de obște, erau pașnici și petreceau în rugăciuni; în scurt, ei păreau altora că prin legea lui Hristos s'ar fi făcut mai pe sus de ceilalți oameni, căci simțeau în sufletul lor o fericire pe care alții nu și-o puteau nici măcar închipui. Nu numai că-și îplineau datorințele lor de supuși și ascultau de legile stăpânirii, ci prin faptele lor îndemneau și pe alții ca să facă asemenea. Ostașul creștin păzea simțul omenesc față de vrășmașul stăpânirii sale încă și în crâncenia războiului; săracul avea totdeauna câte o bucătică de pâine, din care putea împărtăși pe cel mai lipsit

decât el; neguțătorul și economul se îndestula cu câștig mic, orice faptă bună făcea atunci creștinul, mulțamea lui Dumnezeu că a putut-o face, dar nu se mândrea, nici se fălea. Astfel de purtare a creștinilor vechi a trebuit să pună în uimire pe fiecare om care vedea unele ca aceste și a trebuit să simtă în inima sa o aplecare către legea care produce în om asemenea purtare frumoasă. Deci nu este de mirare dacă legea lui Hristos din zi în zi trăgea la sine mai mulți și mai mulți închinători.

Deși minunile și prorocirea a încetat cu înălțarea Mântuitorului și cu răposarea cea mucenicească a apostolilor, totuși sub scutul proniei dumnezeiești nu numai că nu s'au împiedecat lățirea și întărirea învățurii lui Hristos, ci tot mai mult creștea și se mărea, pentru că evangheliștii au scris viața Mântuitorului, apoi evangelistul Luca a descris și faptele apostolilor; pe lângă aceasta trimerile în scris ale mai multor apostoli către felurite popoare și orașe erau mijloacele cele mai sigure pentru lățirea și întărirea cuvântului lui Dumnezeu; căci toate scrierile acestea le citeau creștinii cu mare evlavie și râvnă și cei cari nu le aveau nu pregetau a osteni să și le scrie; și așa s'au lățit cărțile Evangheliilor, a Faptelor și a Trimerilor apostolilor. Apoi s'au și tradus acelea în felurite limbi, după cum era trebuința osebiților creștini.

Însă să nu socotim că creștinii aceștia buni și adevărați n'au avut să sufere multe scârbe și nevoi. Pentru că deși stăpânitorii și diregătorii cari, firește, se închinau pe atunci încă la idoli, erau nepăsători și fără băgare de seamă în privința lățirii și întăririi creștinătății și creștinii puteau trăi în pace, totuși nu lipseau dintre închinătorii de idoli și mulți de aceia cari cu cea mai mare ură, pismă și vrășmășie priveau cum se lățește învățătura lui Hristos și cum

se înmulțesc creștinii. Urgia aceasta din partea păgânilor, însoțită de credința lor cea deșartă, se revărsa adeseori în răsbunarea cea mai crâncenă asupra creștinilor. Așa, spre pildă, dacă se întâmpla vreo nenorocire în țară, atunci ei ziceau că aceasta este o urmare a mâniei dumnezeilor lor pentru legea lui Hristos care începuse a se lăți și închinarea dumnezeilor lor a se împuțina. Popii idolești întăreau această deșartă credință în oamenii lor, căci veniturile lor începură a scădea și strigau asupra creștinilor ca asupra unor păcătoși, pentru cari dumnezeii lor trimit asupra-le pedepse de foamete, de boală și de alte nenorociri. Apoi socoteau dânșii că și stăpânirea împărăției lor din vina învățaturii lui Hristos și pentru purtarea creștinilor începe a slăbi. Imprejurările acestea au făcut ca ura și urgia asupra creștinilor să crească tot mai mult și așa s'au născut goanele și asuprelile cele îngrozitoare și înfiorătoare asupra creștinilor, cari fără de nicio vină, decât că nu vreau să se închine idolilor, se aruncau în temniță, în gropi de var nestins, se dau fiarelor sălbatice spre pradă și mâncare, se puneau în furci, li se tăia capul, sau se ucideau cu smoală și noaptea se aprindeau ca să slujească trupurile lor aprinse de luminări; și iarăși, pe unii după ce îi munceau și tot trupul lor îl zdrobeau, îi puneau de vii în frigare și îi frigeau. O pildă de astfel de munci aflăm și în viața Sfântului marelui mucenic Dimitrie, pomenirii căruia a închinat Biserica sărbătoarea de astăzi și despre care așa povestește Viața Sfinților: Sfântul Dimitrie era din neam mare, de părinți creștini și evlavioși. Tatăl lui era voevod în cetatea Solunului și când a ajuns Dimitrie ca să poată cunoaște și înțelege adevărul, părinții lui i-au arătat icoana lui Hristos și a Născătoarei de Dumnezeu, învățându-l sfânta credință și spuindu-i toate câte

duc la cunoștința unuia adevărat Dumnezeu, arătându-i totodată și spurcăciunea dumnezeilor păgânești și a idolilor. Dimitrie și-a întipărit adânc în frageda sa inimă învățăturile părinților și cu evlavie a sărutat icoana lui Hristos și a Născătoarei de Dumnezeu. După ce împăratul păgân Maximian a înțeles moartea voevodului din Solun, care precum am zis era tatăl lui Dimitrie, a chemat la sine pe Dimitrie, care era unul dintre cei mai viteji ostași, și l-a pus pe el voevod al Solunului, zicându-i să păzească patria și să o curățe de necurații creștini, ucigând pe toți cei ce cheamă numele lui Hristos. Dimitrie luând dela împăratul diregătoria aceasta înaltă, a mers acasă și îndată a început a mărturisi înaintea tuturor, fără nicio sfială, numele Domnului nostru Iisus Hristos și învăța pe toți sfânta credință în unul adevăratul Dumnezeu, desrădăcinând păgânătatea și slujirea idolilor. Nu mult după aceea înțelegând împăratul Maximian că voevodul său din Solun, Dimitrie, este creștin și că lățește creștinătatea între păgâni, s'a mâniat și a venit în Solun. După ce a aflat Dimitrie de venirea lui Maximian, prin sluga sa cea credincioasă Lup, și-a împărțit toată averea săracilor și văduvelor și s'a pregătit la moartea mucenicească prin rugăciuni și prin posturi. Deci sosind împăratul, l-a întrebat pe el de sunt adevărate cele ce a auzit despre el? Dimitrie, fiind cu totul încredințat despre adevărul legii creștinești, s'a mărturisit pe sine de creștin înaintea împăratului. Maximian înfocat de mânie împotriva lui Dimitrie a poruncit ca să-l pună în temnița cea mai adâncă, unde întrând sfântul a văzut o scorpie mare, care se apropia ca să-l muște, însă el s'a întrarmat cu semnul sfintei Cruci și a rămas nevătămat. În vremea aceea era obiceiul, ca oriunde venea împăratul să se facă niște priveliști de lupte și de jocuri. Așa

s'a întâmplat și la Solun în cinstea împăratului Maximian. Pentru luptă se aduceau oamenii cei osândiți și creștini și fiindcă cei ce se luptau cu aceștia erau niște oameni aleși, tari și mari și bine înarmați, se întâmpla foarte lesne ca să biruiască pe cei ce se aduceau spre luptă. Un luptaș, anume Lie, era cel mai tare între toți, încât și omorise foarte mulți, mai cu seamă dintre creștini. Văzând aceasta un tânăr creștin, anume Nestor, i s'a făcut milă de creștinii cei mulți uciși și s'a dus la Dimitrie în temniță și i s'a plâns amar. Sfântul însemnând pe Nestor cu semnul sfintei cruci, i-a zis: „Du-te și pe Lie vei birui și pe Hristos vei mărturisi“. Și a alergat tânărul Nestor la privesiște și a chemat pe Lie ca să se lupte amândoi. Împăratul șezând într'un loc înalt și auzind vorbele lui Nestor, l-a chemat la sine zicându-i: „De ce nu-și cruță tinerețile sale și cum cutează să se lupte cu Lie; de ce nu-i este jale de frumusețea sa și dacă este sărac îl va face să se îmbogățească, numai ca să nu se ducă la luptă cu Lie, și să nu-și piarză viața“. Iar Nestor a răspuns: „O, împărate! Eu nu sunt sărac, nici voi pierde viața mea în luptă cu Lie, căci eu sunt creștin și Dumnezeuul puterilor îmi va fi mie spre ajutor“. După acestea s'a început lupta și iată că tânărul creștin Nestor a biruit pe Lie, surpându-l jos în niște sulite foarte ascuțite. Împăratul orbindu-se de mânie numai decât a poruncit să se taie capul lui Nestor, ceea ce s'a și făcut. În istorioara aceasta se cuprinde temeiul cuvintelor din troparul Sfântului Dimitrie, cu care cântăm astăzi: „Mare apărător te-a aflat lumea întru primejdii, purtătorule de chinuri, pe tine cela ce ai biruit pe păgâni; deci precum mânia lui Lie ai surpat și la luptă îndrăzneț ai făcut pe Nestor, așa sfinte Dimitrie pe Hristos Dumnezeu roagă-l, să ne dăruiască nouă mare milă“.

Ce socotiți, evlavioșilor creștini, că doară s'a stâmpărat mânia lui Maximian cu tăierea capului tânărului creștin Nestor? Nici decum; pentru că înștiințându-se împăratul cumcă Nestor înainte de a se lupta cu Lie a fost în temniță la Sfântul Dimitrie și dela el a luat îndrăzneala pentru luptă, a socotit pe Dimitrie de pricinuitorul omorului lui Lie și așa a poruncit ca și pe sfântul să-l ucidă cu sulițele, ca precum a murit Lie surpându-se în sulițe de Nestor, așa și Dimitrie să fie străpuns cu sulițele. În urma poruncii acesteia au intrat ostașii în temniță și aflând pe sfântul stând la rugăciune l-au împuns pe el cu sulițele și și-a dat în mâinile lui Dumnezeu cinstitul și sfântul său suflet, iar trupul lui s'a aruncat pe pământ, de unde oarecari din credincioși mergând noaptea, l-au luat în taină și l-au îngropat.

Mânia lui Maximian nu s'a alinat nici prin vărsarea nevinovatului sânge al Sfântului Dimitrie, căci a poruncit ca și lui Lup, care era slujitor credincios al lui Dimitrie, să i se taie capul, ceea ce s'a și făcut, aducându-se de pricină împrejurarea că Lup a stătut de față când stăpânul său a fost străpuns cu sulițele și că atunci a luat haina cea sângerată a lui Dimitrie și inelul lui l-a muiat în sânge, ca apoi haina și inelul să le dea creștinilor, ca o vistierie mare. Intr'adevăr din măsurile acestea neomenoase ale unui împărat păgân se poate vedea lămurit urgia, mânia și goanele care le sufereau creștinii aceia buni în vremile acelea pentru credința lor în unul adevăratul Dumnezeu; dar totodată putem pricepe lămurit și tăria cea mare care au avut-o creștinii către legea lui Dumnezeu. Când socotește creștinul de astăzi acele crâncene goane care le sufereau creștinii din veacurile acelea, trebuie să se mire de învăpăiata lor dragoste și alipire către învățăturile și fă-

găduelile lui Hristos. Așa este, evlavioșilor creștini, că noi astăzi ne mirăm de atâta bărbăție ce arătau creștinii de atunci și zicem în noi, că noi astăzi nici goana cea mai mică nu am suferit-o pentru legea lui Hristos, dacă ne-ar apuca vre-o strâmtoare. Crez că noi nu am urma pilde acelor creștini. Dar pentru ce nu? Pentru că ei mai mult se deprindeau cu cunoașterea legii lui Dumnezeu decât noi, pentru că din cunoașterea legii lui Dumnezeu ei știau bunătățile care le moștenește creștinul în cealaltă viață, iar noi nu avem nicio cunoștință de aceste bunătăți, căci sau nu cunoaștem legea lui Dumnezeu, sau o cunoaștem numai pe deasupra. Ei în împrejurările acelea triste nu numai că se țineau tari în creștinătate, ci încă și biruiau păgânătatea. Vărsarea sângelui lor pentru Hristos o socoteau de cea mai mare a lor norocire. Ei prăznuiau cu cetiri, cu cântări duhovnicești și cu Psalmi pomenirea vreunui frate al lor, care s'a învrednicit de cununa muceniei, și, dimpotrivă, desprețuiau pe cei cu inimă slabă, cari de frica muncilor se lepădau de Hristos. Jidovii și păgânii căutau cu uimire la răbdarea bărbătească a mucenicilor, cu care ei sufereau muncile cele mai crâncene. Ba mulți între jidovi și păgâni au ajuns chiar să compătimizească pe creștini, văzând cum se muncesc niște oameni cinstiți, învățați, nevinovați și născuți din neamuri strălucite, numai pentru că nu vreau să slujească idolilor. Compătimirea aceasta către creștini a produs în mulți jidovi și păgâni niște cugetări și cercetări despre legea creștinească și așa mulți dintre ei cunoscând înțelepciunea lui Hristos, adevărul învățaturii lui și virtuțile cele mărețe care le-au propoveduit, se țineau norociți și mândri că și ei s'au putut face creștini. În chipul acesta prin lumina Evangheliei se înmulțeau creștinii, iar prin munci se împuținau. Inșă este

mare deosebire între numărul cu care creșteau creștinii și între numărul cu care se împușinau. Căci când jidovii au răstignit pe Hristos pe muntele Golgotei, să fi fost în Ierusalim una sută de creștini gata să-și jertfească viața pentru învățatura lui Hristos; când jidovii au omorât suta aceasta de creștini, atunci una mie de creștini a mărturisit învățatura lui Hristos; iar când s'au omorât și aceștia, atunci numărul creștinilor se suise la mai multe milioane.

Ar fi rușine să se aplece cineva dintre creștini, care să nu fie adăpat după cuviință în creștinătatea sa, adică în legea lui Dumnezeu. Ci fiindcă și omul cel mai învățat are lipsă de învățături nouă, vă sfătuiesc, iubitorilor creștini, ca toată nevoia voastră să o puneți în cunoașterea legii lui Dumnezeu, ca să arătați în credința voastră fapta bună, iar în fapta bună știință, iar în știință înfrânare, iar în înfrânare răbdare, iar în răbdare buna creștinătate. Toate acestea le puteți face în Hristos, căci el este cel ce ne întărește pe noi, Amin.

CUVÂNT

LA PRAZNICUL SOBORULUI SFÂNTULUI ARHANGHEL
MIHAIL

*Unuia Dumnezeu, împăratului vecilor, celui nemuritor, celui nevăzut cinste și mărire în vecii vecilor.
Timotei 1. cap. 1, st. 17.*

Cu drept se poate zice, că de aceea a scăzut evlavia cea cuviincioasă a creștinilor către Atotputernicul Dumnezeu, pentru că cei mai mulți dintre creștini nu sunt adăpați de ajuns cu învățătura creștinească. Din această pricină nu-și pot face închipuire desăvârșită despre Dumnezeu, prin urmare și evlavia lor rămâne nedesăvârșită față cu mărimea Făcătorului.

Este o mare și nespusă nenorocire pentru neamul creștinesc, că creștinii nu au cunoștință deplină despre Dumnezeu și despre mărimea lui. Ascultați, evlavioșilor creștini, cum vorbește Dumnezeu către cei ce-l cunosc pe el desăvârșit. „Întreabă pe cele cu patru picioare și-ți vor spune, și pasările cerului și-ți vor povesti; grăiește pământului și-ți va spune, și-ți vor tâlcui ție peștii mării, că mâna Domnului a făcut acestea și că în mâna lui este sufletul tuturor celor ce viețuiesc și sufletul a tot omul“. Iov. cap. 12, st. 7-10. Și iarăși: „Cerurile spun mărimea lui Dumnezeu și facerea mâinilor lui o vestește tăria.

Ziua zilei spune cuvânt și noaptea nopții vestește știință. Nu sunt graiuri nici cuvinte, ale căror glasuri să nu se auză". Psalm 18, st. 1-3.

Sfântul apostol Pavel, după ce a cugetat mult asupra mărimii lui Dumnezeu, scrie către Evrei cap. 3, st. 4: „Toată casa se zidește de cineva, dar cel ce a făcut toate, Dumnezeu este“. Prin aceste cuvinte a însemnat el puterea cea mică a omului, dar totdeodată și puterea cea atotfăcătoare a lui Dumnezeu. De aceea apoi a învățat pe Timoteiu în I. Timotei cap. 1, st. 17: „Că unuia Dumnezeu împăratului veșnic, celui nemuritor, celui nevăzut cinste și mărire în vecii vecilor!“

Cuviosul proroc Isaia, la cap. 40, st. 26 așa înfruntă pe poporul care și-a uitat de Dumnezeu: „Căutați înșivă cu ochii voștri și vedeți cine a făcut acestea toate; cel ce scoate după număr podoaba sa și toate pe nume le cheamă!“

Iubiților creștini! Nu mă îndoiesc că cuvintele acestea scoase din Sfânta Scriptură se întipăresc în inimile voastre și deșteaptă în mintea voastră doriri ca să cunoașteți în viitor pe Dumnezeu mai deplin de cum l-ați cunoscut până acum.

Voi doriți a ști cine e Dumnezeu? Au nu știți că singur Hristos ne-a învățat pe noi a numi pe Dumnezeu Tatăl, zicând: „Când ne vom ruga așa să ne rugăm: Tatăl nostru carele ești în ceruri“. Au nu știți că prorocul David în Psalm 102, st. 13 cântă: „Precum a miluit Tatăl pe fii, a miluit Domnul pe cei ce se tem de dânsul; că el a cunoscut zidirea noastră, adusu-și-a aminte că țărână suntem“. Așa dar Dumnezeu este Tatăl nostru; de aceea și Apostolul Pavel a învățat pe Efeseni cap. 4, st. 6 zicând: „Un Dumnezeu și Tatăl tuturor care este peste toate și prin toate și întru noi toți“. Iar către Coloseni

cartea 2-a, cap. 1, st. 3 zice: „Bine este cuvântat Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, părintele mililor și Dumnezeu al toată mângăierea“. O, nume dulce! O, nume mângăitor pentru tot sufletul creștinesc! Dumnezeu este Tatăl nostru, căci precum adeverește acelaș apostol către Romani c. 8, st. 15. „Nu am luat duhul robiei spre temere, ci am luat duhul primirii de fii, întru care strigăm: Avva, Părinte!“

Dumnezeu ni se arată nouă Tatăl prin însuși lucrările sale, care ni le face; toate lucrurile lui sunt lucruri de iubire. Despre iubirea aceasta scrie evanghelistul Ioan c. 3, st. 16-17: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe fiul său unul născut l-a dat, ca tot cel ce crede întru dânsul să nu piară, ci să aibă viață de veci; că n'a trimis Dumnezeu pe fiul său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască lumea prin el“. Înțeleptul Solomon, răpit fiind de cunoștința iubirii lui Dumnezeu către lume, și-a ridicat ochii sufletului către cer și a zis: „Doamne! Tu iubești toate cele ce sunt și de nimica din cele ce ai făcut nu-ți pare rău; căci nimica nu ai făcut, ce să urăști“. Cap. 11, st. 25.

Așa și prorocul Moisi în a V. carte cap. 7, st. 7-8 încredințează pe poporul israilitean despre iubirea lui Dumnezeu, grăindu-i următoarele: „Nu pentru că sunteți mai mulți decât celelalte neamuri v'a ales și v'a osebit pe voi Domnul, ci pentrucă v'a iubit pe voi“. Așa dar Dumnezeu ne este nouă tată și iarăși zic Tată care ne iubește pe noi. Deci cum să nu gândim la Tatăl nostru? Cum să nu împlinim voia lui, voia unui tată care ne iubește? Cum să nu-l iubim și noi pe el, când a grămădit asupra-ne mulțime de bunătăți? Cum să nu-i slujim lui, care este unul adevărat vecinic Dumnezeu și făcător a toate? Spre cine putem avea nădejde de ajutor, de nu spre

Dumnezeu care ne este tată miluitor și știe cele trecute, cele de acum și cele viitoare? Să zicem cu Psalmistul: „Nădăjduiți spre Domnul toată adunarea popoarelor și vărsați înaintea lui inimile voastre, căci Domnul este ajutorul nostru“. Să fie în gura noastră cântarea cea dulce a sfintei Maicii noastre Biserici și să zicem: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime sfântă, mărire Ție!“

Prorocul David, socotind bunătățile cu care omul este înzestrat de la Dumnezeu și fiind pătruns de dânsle, cântă în Psalmul 8: „Doamne Dumnezeul nostru! Ce este omul, că-l pomenești pe el, sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? L-ai micșorat pe dânsul cu puțin decât pe îngeri; cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el și l-ai pus pe el peste lucrurile mâinilor tale; toate le-ai supus sub picioarele lui, oile și boii, toate și încă și dobitoacele câmpului, pasările cerului și peștii mării. Doamne Dumnezeul nostru! Cât este de minunat numele Tău în tot pământul!“ Aci zice prorocul între altele, că Dumnezeu a micșorat pe om cu ceva mai puțin decât pe îngeri. Ca să putem înțelege cuvintele acestea prorocești este de lipsă a ști ce sunt îngerii? Deslegarea întrebării acesteia se potrivește și cu însemnătatea sărbătorii de astăzi, căci astăzi prăznuim pe Arhangelul Mihail, care este mai marele oștilor îngerești. În Sfânta Scriptură se pomenesc duhuri de două feluri, unele fără trup, iar altele înconjurate cu trup. Duhurile cele fără de trup se numesc îngeri, iar cele înconjurate cu trup se cheamă suflete omenești. Deci îngerii sunt duhuri fără trup. Dumnezeu a zidit pe îngeri ca să-l laude și să-i slujească Lui. Isaia prorocul s'a învrednicit a auzi din cer următoarea cântare îngerească: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot; plin este cerul și pământul de mărirea lui“. Cap. 3, st. 6.

Iar la nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos păstorii au auzit din cer această cântare îngerească: „Mărire întru cei de sus de Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!“ Luca 2, st. 14. Dumnezeu de multe ori a trimis în lume pe unii dintre îngeri, ca să vestească aleșilor săi voia și porunca lui și a făcut în lume minuni prin îngeri; așa prin îngeri a împiedecat Dumnezeu pe Avraam dela jertfirea fiului său; zămislirea Mântuitorului a vestit-o Preasfintei Fecioare Maria Arhanghelul Gavriil; Apostolul Filip a fost îndreptat prin înger ca să meargă din Ierusalim la Gaza; Ingerul a vestit mironosițelor învierea lui Hristos; îngerul a vestit și păstorilor nașterea lui Hristos; îngerul tulburba în tot anul apa scaldătoarei Vitezda; îngerul înainte a vestit maicii lui Samson nașterea unui fiu; îngerul a îmbărbătat pe Ilie în fuga sa dinaintea Izabelei; Arhanghelul Rafail a petrecut pe tânărul Tovie în călătoria lui; îngerul a povățuit pe prorocul Avacum ca să ducă lui Daniil hrană în groapa leilor; îngerul a adus veste și lui Zaharie despre nașterea fiului său Ioan; îngerul a scăpat pe apostoli din prinsoare; când Pavel călătorea pe mare și era în primejdie de a se înneca cu cei împreună călători din pricina furtunii ce se iscase pe mare, îngerul i s'a arătat lui și i-a vestit că el cu toți ceilalți călători va scăpa din primejdie și numai corabia se va îneca.

Ingerii duc rugăciunile noastre înaintea lui Dumnezeu. O pildă pătrunzătoare avem în privința aceasta la Tovie cap. 12, st. 9-16, unde îngerul Rafail zice către Tovie; „Mai bine este a face milostenie decât a strânge aur, că milostenia din moarte izbăvește și curăță tot păcatul; cei ce fac milostenie și dreptate umplea-se-vor de viață, iar cei ce păcătuiesc vrășmași sunt vieții lor. Nu voiu ascunde de către voi niciun cuvânt, că am zis: taina împăratului bine este a o

ascunde, iar lucrurile lui Dumnezeu a le descoperi mărirea este. Deci când te rugai tu și noru-ta Sarah, eu am adus pomenirea rugăciunii voastre înaintea Celui sfânt și când îngropai pe cei morți, așisderea eram de față cu tine și când nu te-ai lenevit a te scula și a lăsa prânzul tău, ca să mergi să îngropi pe cel mort, nu era necunoscută mie fapta ta cea bună, ci împreună cu tine eram. Și acum m'a trimis pe mine Dumnezeu, să te vindec pe tine și pe noru-ta Sarah. Eu sunt Rafail, unul dintre cei șapte îngeri sfinți, cari aduc rugăciunile sfinților și ies înaintea mării Celui sfânt“.

Îngerii se îngrijesc de oameni, de popoare întregi și de aceea se cheamă îngeri păzitori. Psalmistul David în Psalmul 33, st. 7 zice: „Așeza-se-va îngerul Domnului lângă cei ce se tem de dânsul, și-i va izbăvi pe ei“. Asemenea zice și evanghelistul Matei cap. 4, st. 6: „Îngerilor săi va porunci pentru tine ca să te păzească, și pe mâini te vor ridica, pentru ca nu cumva să împiedeci de piatră piciorul tău“. Iar arhanghelul Mihail așa mângăie pe prorocul Daniil, când acesta era în război cu împăratul Perșilor: „Nu te teme, Daniile! Eu sunt Mihail, unul dintre cei mai dintâi între cei mari, și am venit să-ți spui ție câte se vor întâmpla poporului tău în zilele cele de apoi; deci nu te teme, bărbatul doririlor, pace ție, îmbărbătează-te și te întărește“. Prorocia Daniil, cap. 11, st. 13, 14, 19.

Pentru însușirile cele alese cu care Dumnezeu a înzestrat pe îngeri și i-a rânduit de păzitori neamului creștinesc, a primit sfânta noastră Biserică a prăznui ziua de astăzi a Sfântului Arhistratig Mihail după predaniile celor de Dumnezeu însuflați părinți, lepădând reaua credință mai de mult a cinstirii îngerilor, care era aflată de eretici și de închinătorii

de idoli. Căci încă în legea veche, când s'a început idolatria, adecă închinarea la chipuri cioplite, la soare, la lună și stele, tot în asemenea chip de idolatrie se închinau oamenii și îngerilor. Această credință a idolatriei îngerilor se lățise și în zilele sfinților apostoli. Despre ea apostolul Pavel grăiește către Coloseni, c. 2, st. 18: „Nimenea pe voi să nu vă amăgească, ținând la smerita cugetare și la slujirea îngerilor umblând cu părerile lui și umflându-se în deșert cu închipuirea lui trupească, nevrând să știe de capul, adecă de Hristos, din care tot trupul își ia creșterea lui Dumnezeu“. Apostolii au fost siliți a învăța împotriva credinței deșarte care o aveau popoarele despre îngeri, pentru că popii idolești ziceau către oameni că ei sunt în legătură cu îngerii prin cari li se vestește lor voia lui Dumnezeu și așa ei știu toate câte hotărăște Dumnezeu în sfatul său pentru lume. În astfel de chip popii idolești învață a se închina îngerilor ca însuși lui Dumnezeu. Iar pe Arhanghelul Mihail ziceau ei că este Dumnezeul Evreilor. Deci sfinții apostoli văzând atâta rătăcirea slujitorilor de idoli, au învățat cu deadinsul popoarele în ce se cuprinde cinstirea cea adevărată a îngerilor, arătând totdeodată că credința care o învață popii idolești despre îngeri este cu totul deșartă și păgubitoare de suflet. Însă fiindcă se înrădăcinase în Evrei deșarta credință despre îngeri, sfinții părinți dela soborul din Laodicheea au legiuit bună credință și vrednica datorie a cinstirii și a prăznuirii sfinților îngeri, ca a unor slujitori ai lui Dumnezeu și păzitori ai neamului omenesc. Iar evlavioșii arhieriei, preoții și creștinii începură a zidi biserici întru numele sfinților îngeri și arhangheli și zilele lor de prăznuire le petreceau în cugetări despre cunoștința lui Dumnezeu, ca așa să se desăvârșească în credința lor evanghelică, și să știe a mări pe

Dumnezeu și pe Mântuitorul lumii, cel trimis prin trântul și pe Sfântul Duh, mângăitorul neamului creștinesc. Iubiților ascultători! Nu putem face nici noi astăzi nimic mai bun și mai mântuitor, decât să urmăm vieții creștinilor acelora cari au trăit pe vremea întemeierii praznicului de astăzi, prin sfinții părinți ai soborului din Laodicheea. Dacă vom face aceasta, atunci nu numai că nu va scădea evlavia noastră către Dumnezeu, ci se va și înmulți, pentru că gândurile noastre cele dese despre Dumnezeu vor lumina și vor limpezi cunoștința noastră, care ne va da apoi închiptuire dreaptă și desăvârșită despre Făcătorul nostru. Această cunoștință ne va arăta nouă pe Dumnezeu ca pe un Tată, care iubește pe fiii săi; va ațâța în noi râvna dragostei de fiu către un Tată așa de bun; ne va povățui către cunoștința cea adevărată despre îngerii lui Dumnezeu și despre chemarea lor, precum și despre aceea că ei sunt rânduiți dela Dumnezeu să fie păzitori ai sufletelor și ai trupurilor noastre și îi vom ști cinsti cu dreapta credință, ca pe niște plăcuți ai lui Dumnezeu. Deci, având noi astfel de cunoștință despre Dumnezeu, nu vom avea lipsă, ca dobitoacele cele cu patru picioare să ne spue cine este Dumnezeu, nici vom avea trebuință, ca pasările cerului să ne povestească mărirea dumnezeiască; va fi de prisos să ne grăiască pământul cum este Dumnezeu, sau să ne talmăcească peștii mării că mâna Domnului a făcut toate și că în mâna lui este sufletul tuturor celor ce viețuiesc și sufletul a tot omul; căci atunci fiind luminați cu lumina cea pururea arzătoare a cunoștinței noastre despre Dumnezeu și fiind de dânsa povățuiți, vom preamări pe Tatăl cel ceresc cu organul gurii noastre, spre mirarea dobitoacelor necuvântătoare, a pasărilor, a pământului și a peștilor (Psalm 103), zicând:

„Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul; Doamne Dumnezeu meu, măritu-te-ai foarte; întru mărturisire și în mare frumusețe te-ai îmbrăcat; cela ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, cela ce întinzi cerul ca o piele, cela ce acoperi cu ape cele mai de deasupra din vânturi, cela ce te sui pe nouri, cela ce umbli pe aripile vânturilor, cela ce faci crainicii tăi și slugile tale din para de foc; cât s'au mărit lucrurile tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut!“ Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBATOAREA ÎNTRĂRII ÎN BISERICĂ
A PREASFINTEI FECIOARE MARIA, CARE ESTE
IN 21 NOEMVRIE

*Învață pe fiul tău și te va odihni și va da podoabă
sufletului tău. Solom. cap. 29, st. 17*

Istoria Bisericii creștinești dela începutul ei până în ziua de astăzi este cartea cea mai sigură din care creștinul poate cunoaște desvoltarea legii lui Dumnezeu, precum că și Biserica creștinească este un trup duhovnicesc, pe care Dumnezeu într'un chip minunat l-a întemeiat, l-a scutit și l-a întărit pentru creșterea, mântuirea și fericirea neamului omenesc. Istoria ne arată, că Biserica creștinească la început a fost foarte mică și că creștinii puțini cari au alcătuit dintâi creștinătatea au fost de multe ori în frica cea mai mare pentru stingerea Bisericii creștinești. Cum nu s'ar fi umplut inimile apostolilor de îngrijorare pentru susținerea legii lui Dumnezeu, când au văzut că Hristos s'a depărtat dela ei și s'a dus în muntele Maslinilor și acolo a plâns cu amar? Cum nu s'ar fi putut îndoi apostolii de susținerea învățaturii lui Hristos, când văzură că jidovii răstignesc pe Hristos pentru acele învățături care erau menite pentru mântuirea neamului omenesc? Sau cum nu s'ar fi putut îndoi apostolii de susținerea învățaturii lui Hristos, când ei după înălțarea Domnului s'au întors la Ierusalim și acolo de frica jido-

vilor nu cutezau să se arate cuiva? Cu puțință a fost frica și îngrijorarea aceasta a apostolilor, ca a unor oameni. Însă inima Mântuitorului nu a putut-o stăpâni nicio frică sau îndoială de susținerea legii lui în toată lumea și la toate popoarele, căci el știa pe cea ce l-a trimis pe el. Lucrul lui Hristos n'a fost lucru omenesc, ci dumnezeesc. El a știut că toate făgăduielile lui se vor împlini; el a prevăzut că la început puțini oameni vor primi învățătura lui și apoi cu vremea tot mai mult se vor înmulți creștinii și că creștinătatea va birui în sfârșit păgânismul și se va întări pentru toate veacurile. De aceea a asemănat el Biserica creștină cu sămânța de muștar, zicând: Pre cum sămânța de muștar este mică atunci când se seamănă, dar apoi se face dintrânsa pom mare, așa și Biserica creștinească la început va număra puțini credincioși, dar apoi se vor înmulți aceștia în toată lumea. Istoria ne arată mai departe că cuvântul lui Hristos a fost adevăr, căci vedem astăzi legea lui Dumnezeu lățită și întărită în toată lumea. Din această împrejurare învățăm că legea aceea care a propovăduit-o Hristos este dumnezeiască, prin urmare legea noastră este legea dumnezeiască, pentru că legea noastră este aceea pe care a propovăduit-o Hristos.

De vom ceti mai departe Istoria bisericească, ne vom convinge că legea cea propovădită de Hristos este lumină; nu e așa dar de mirare, dacă aflăm în istoria creștinătății că credincioșii cei dintâi ai legii dumnezeiești, fiind luminați cu lumina învățăturilor lui Hristos, se nevoiau pentru întemeierea unor așezăminte de luminare, adecă pentru înființarea școalelor, unde copiii lor să se adape desăvârșit cu lumina cunoștinței. Din descoperirea lui Dumnezeu au cunoscut foarte de timpuriu că chemarea cea mai sfântă a creștinului este lumina

minții, pentru că creștinul dacă rămâne cu mintea și cu sufletul său în întunec, nu se poate face mădular vrednic al Bisericii lui Dumnezeu, care este trup duhovnicesc și care este întemeiată spre lumina cunoștinții de Dumnezeu. De ne vom aduce aminte de cuvintele Mântuitorului, care le-a spus el apostolilor, când i-a trimis în lume spre lățirea legii lui Dumnezeu, numai decât vom afla că singur Mântuitorul înainte de toate a poruncit apostolilor ca să lumineze popoarele, căci le-a zis lor: „Mergeți, învățați toate neamurile“, Matei, cap. 28, st. 19. Apostolii au împlinit desăvârșit porunca aceasta a Mântuitorului, căci ei nu numai învățau, ci porunceau și altora, pe cari i-au așezat de locțiitori ai lor, ca să învețe popoarele; de aceea atât Hristos cât și apostolii și următorii lor învățau pe credincioși în toate împrejurările și-i lumineau. Pentru aceasta nu e de mirare dacă aflăm în Istoria veche a Bisericii lui Hristos, că obștile creștinești întemeiară școli pentru luminarea copiilor lor. Creștinii cei vechi nu cruțară nicio cheltuială pentru luminarea copiilor lor, ceea ce se vede destul de acolo, că pe lângă școalele sătești și orășenești au înființat și școli mai înalte pentru pricopsirea cea mai mare a copiilor lor, precum și a acelora cari vreau să se facă preoți sau dascăli. Și fiindcă râvna aceasta a creștinilor pentru întemeierea școalelor s'a început în vremea aceea când ei sufereau multe și cumplite goane dela păgâni, unele din școalele acele creștinești erau numai pe subț ascuns. Una din cele mai însemnate școli a creștinilor dintâi a fost cea din Alexandria, căci aci se aflau din vremile cele mai vechi mulți bărbați învățați, precum și biblioteca cea mai vestită, al cărei întemeietori au fost împărații Egiptului. Se zice că însuși evanghelistul Marcu, cel care după învierea Mântuitorului a primit legea

lui Dumnezeu și a fost ucenic și tâlmăcitor al apostolului Petru, ar fi pus temelie școalei creștinești din Alexandria. Și în Antiohia, care era locul scăpării apostolilor și a altor creștini, când s'a ucis sf. întâiul arhidiacon Ștefan, au fost școli vestite în veacul al IV-lea. Din școalele antiohiene au ieșit așisderea mulți bărbați învățați, precum sunt: Teodor, episcopul Iracliei, episcopul Eusevie, Ciril episcopul Ierusalimului, Apolinar episcopul Laodicheei, Efrem diaconul, Didor episcopul Tarsului, care a fost dascălul Sfântului Ioan Gurădeaur și alți mulți. Văzând creștinii însemnătatea școalelor din Antiohia n'au pregătit a înființa școli și în alte orașe și sate, și așa pe rând s'a înmulțit numărul școalelor în toată Siria.

De vom cerceta și mai departe cărțile Istoriei bisericești, ne vom convinge deplin că între creștini niciodată n'au lipsit bărbații învățați, cari nu numai se nevoiau pentru lățirea Evangheliei lui Hristos, ci încă și apărau cu bărbăție adevărul ei împotriva minciunei învățătorilor. Această apărare bărbătească a învățăturilor creștinești a convins pe foarte mulți învățați păgâni de rătăcirea învățăturilor păgânești și apoi primeau aceștia legea lui Dumnezeu și se făceau apărătorii cei mai înfocați ai învățăturii evanghelice, pe care o adevereau, și cu moarte mucenicască apărau sfințenia învățăturii lui Hristos. Filosoful păgân Atenagora din Atena a început să cetească Sfânta Scriptură cu acel gând, ca să arate greșalele învățăturii creștinești și să dovedească bunătatea păgânismului; însă curând și-a schimbat cugetul, pentrucă cetind cu băgare de seamă Sfânta Scriptură s'a convins de adevărul cel neclătit al învățăturii lui Hristos, precum și de învățăturile cele mincinoase ale păgânismului și s'a făcut apărător mare al legii lui Dumnezeu. În vremile cele dintâi ale creștinătății nu s'au deosebit mai puțin cu în-

vățăturile lor între învățații creștini Origen, Tertulian și Ciprian. Acești bărbați învățați și evlavioși, precum și alți mulți din veacul dintâi al creștinătății, au fost apărătorii învățaturii celei dumnezeiești a lui Hristos și prin învățatura lor nu numai s'a ținut lumina cunoștinței de Dumnezeu, celei propovăduite prin Hristos, ci încă s'a și lătit și s'a întărit. Scrierile acestor bărbați bisericești au ajuns până la noi și toți cari le citesc află întrânsele hrană sufletească întăritoare în legea lui Dumnezeu și povățuitoare către cunoștința luminii lui Hristos.

Duhul acesta adevărat creștinesc al părinților dreptcredincioși, cu care ei se nevoiau pentru creșterea și învățatura pruncilor lor, s'a arătat lămurit și în Sfântul Ioachim și Ana, părinții Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, chiar și atunci când încă nu venise plinirea legii lui Dumnezeu; pentru că ei pe unica fiică a lor Maria, fiind de trei ani au dus-o în biserică, au închinat-o lui Dumnezeu și au lăsat-o în lăcașul cel de feciorie lângă biserica din Ierusalim, care era zidită de Solomon. Despre aceasta cetim următoarele în Viața Sfinților: Erau pe lângă perețele bisericii, împrejur, case de piatră, treizeci la număr, despărțite una de alta, iar peste acelea erau alte case și peste acelea și al treilea rând; și așa au fost cu totul nouăzeci de case cu toată îndemânarea spre petrecere. Deci întru acele case erau lăcașuri pentru feluri de fete; anume, deosebit viețuiau fecioarele care erau date spre slujba lui Dumnezeu până la o vreme, deosebit viețuiau văduvele cele ce se făgăduiau a sluji lui Dumnezeu până la moarte, precum a fost Ana procița, fata lui Fanuil; și iarăși deosebit viețuiau bărbații cari se chemau nazorei, petrecând în chipul călugărilor. Deci, în lăcașul de fecioare ce era lângă biserică a fost dată prunca cea de trei ani, Prea-

cürata Fecioară Maria, fiind orânduite lângă dânsa fecioare mai bătrâne, iscusite în Scriptură și în lucrul mânilor, pentru ca din copilăria ei să se deprinză dumnezeiasca pruncă în Scriptură și în lucrul mânilor. Și o cercetau pe ea sfinții ei părinți Ioachim și Ana, iar mai vârtos Sfânta Ana, ca o maică mergea adeseori de vedea pe fiica sa Maria. Și a învățat dânsa de grabă atâta carte și alte lucruri de mână, încât pentru priceperea ei era tuturor spre mirare; apoi lucra dânsa mai vârtos acel fel de lucru care putea să fie de trebuință preoților la slujba bisericii.

Fapta aceasta cu care dumnezeestii părinți Ioachim și Ana au adus pe prunca lor în Biserica Domnului și au închinat-o lui Dumnezeu, lăsându-o în lăcașurile fetițelor lângă biserică spre creșterea și luminarea ei, a cinstit-o Biserica noastră totdeauna și a ridicat-o la praznic și se cheamă Intrarea în biserică a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria. Acest praznic se serbează în tot anul în ziua de astăzi și printrânsul Biserica lui Hristos nu prăznuște numai pomenirea zilei când Maica Domnului, fiind pruncă de trei ani, s'a adus de părinții săi la biserică și s'a dat spre creștere, ci totodată după pilda aceasta a dumnezeieștilor părinți Ioachim și Ana și după duhul legii creștinești, aduce aminte Biserica tuturor părinților și înaintestătătorilor poporului, ca să aibă grija cuviincioasă pentru creșterea și luminarea copiilor și supușilor lor, și să nu cruțe nicio cheltuială sau osteNeală în privința aceasta, pentru că roadele creșterii bune sunt așa de mari, așa de multe și așa de folositoare, încât acelea fericesc pe om și în această viață și în cea viitoare. De aceea zice Sirah la cap. 22, st. 6: „Că certarea și învățătura sunt în toată vremea înțelepciune“. Iar Solomon la cap. 29, st.

17, zice: „Învăță pe fiul tău și te va odihni și va da podoabă sufletului tău“.

Una din multele împrejurări care ne povățuesc către cunoașterea folosului mare ce urmează din creșterea cea bună și din luminarea tinerimei noastre, este într'adevăr asemănarea omului celui învățat și celui neînvățat cu soarele de vară și cu cel de iarnă. Omul cel învățat pe drept se poate asemăna cu soarele de vară, căci precum acesta reînviază cu căldura sa toate plantele și toți pomii și-i face ca să rodească și să dea hrană la tot felul de viețuitoare, așa și omul învățat nu știe a se ocărui bine numai pe sine și a săvârși bine lucrurile sale, precum și a trage cel mai mare folos din sudoarea ostanelilor sale, ci încă ajută și pe alții cu sfatul său și cu purtarea sa cea înțeleaptă și bine socotită. Iar omul neînvățat seamănă cu soarele de iarnă, căci precum acesta deși luminează și strălucește, totuși nu are nicio putere ca să învieze plantele și pomii, așa și omul neînvățat nu sporește în lucrurile sale, căci nu se știe afla întrânsele: el nu e în stare să facă nimic dela sine și orice face nu face după pricepere, ci numai după obicei; și fiindcă obiceiul acesta îl povățuește pe el numai în lucruri cunoscute, pentru aceea el nu se încumetă a întreprinde vreun lucru nou, care foarte lesne l-ar putea face, dacă ar fi fost învățat. Căci învățătura dă omului hărnicie pentru gândire și judecare, cu a căror ajutorință se încumetă omul a întreprinde și un lucru nou, de unde gândește că-i va veni folos. Așa dar tot acelaș soare este vara, care este și iarna, dar lucrările lor sunt foarte departe una de alta; așa și omul învățat și cel neînvățat tot acelaș om este, căci deopotrivă este zidit de Dumnezeu, ca și cel neînvățat, dar deosebirea ce se arată din afară între cel învățat și între cel neînvățat este că cel

învățat se bucură de roadele bune creșteri și ale luminării, iar cel neînvățat este lipsit de aceste bunătăți.

Să-mi credeți, iubiților ascultători, că neamul omenesc niciodată n'a avut mai mare lipsă de creștere și de luminare, adecă de școli, ca în vremile noastre și în viitor, nu pentru altceva, ci pentru ca întâiu să-și împlinească datorința creștinească cu ascultarea și păzirea învățaturii lui Hristos, care a poruncit apostolilor, ca mai întâi să învețe și apoi să boteze; iar în al doilea rând, ca să nu ajungă în lipsa pâinii și a hranei de toate zilele; căci este lucru știut și în deobște cunoscut că neamul omenesc foarte mult se înmulțește față cu vremile de mai înainte, dar întinderea pământului rămâne tot aceeași. Dacă economii de osebite produse nu vor ști duce treburile lor cu un folos mai mare de cum le-au dus economii de mai înainte, când neamul omenesc nu se înmulțise așa tare precum îl vedem astăzi, atunci cum se vor putea chivernisi oamenii de astăzi? Căci produsele ce ajungeau pentru un număr mic de oameni nu pot ajunge și pentru un număr mai mare. Căci de câtă hrană a avut lipsă un om mai înainte, de atâta hrană are lipsă și astăzi; prin urmare, dacă astăzi când s'a înmulțit neamul omenesc numai atâta hrană va fi, câtă a fost mai înainte, până când oamenii nu se înmulțiseră, atunci negreșit se va naște scumpetea de hrană, care apoi va trage după sine foamete. Apoi dacă vom privi la firea noastră, încă ne vom convinge de lipsa cea neapărată a creșterii, pentru că vedem în noi minte, pricepere și judecare; însă toate aceste însușiri frumoase ni s'au dat dela Dumnezeu cu scop, ca acestea să se deștepte, să se lumineze și să se aducă la desăvârșire prin creștere. Prin urmare va omul ca să aibă folos dela mintea, dela priceperea și dela judecarea sa, însușiri care îl înalță pe el peste celelalte viețuitoare, ne-

greșit trebuie să fie învățat și povățuit în școli. De adevărul acesta ne putem convinge când vom socoti că un pământ bun numai atunci rodește mult, când e lucrat bine și sămănat cu sămânță bună. Așa și însușirile minții omenești numai atunci vor produce în om lucrări bune și niște cunoștințe folositoare, când acelea vor fi deșteptate și cultivate în școli prin dascăli harnici.

Deci, iubiților ascultători, cuvintele ce vi le-am spus vouă aici băgați-le în inima voastră și în sufletul vostru și să fie veșnic înaintea ochilor voștri. Străduiți-vă din toate puterile ca să întemeiați școli pentru creșterea și luminarea copiilor voștri. Grăiți și povestiți fiilor voștri când ședeți acasă și când mergeți pe cale și când sunteți la câmp și în pădure, cum voiește sfânta Maica noastră Biserică, ca tot creștinul să fie învățat în legea lui Dumnezeu și să fie luminat cu minte pentru a-și duce economia sa cu folos. Trebuie să fiți toți pătrunși de adevărul acela, că părinții nu sunt datori a se îngriji numai de hrana trupească a copiilor lor, ci și de hrana minții și a sufletului acestora. De aceea Sf. Apostol Pavel poruncește Efesenilor la cap. 6, st. 4, zicând: „Voi părinților, creșteți pe fiii voștri întru învățatura și certarea Domnului“. Apoi din viața de toate zilele știm și vedem că niciun tată nu s'a căit pentru că și-a dat la școli pe fiii săi, ci s'au căit toți părinții aceia cari nu și-au dat pe fiii lor la școli, căci astfel de părinți nu numai că nu au nicio deosebită bucurie de copiii lor, ci le pare și rău când văd că părinții cari și-au dat fiii la școli, și din aceștia s'au făcut bărbați aleși, au folos și bucurie de aceștia și se laudă de către toți, precum scrie și înțeleptul Sirah la cap. 30, st. 2-7: „Cel ce ceartă și învață pe fiul său, folos va avea de el și între cei cunoscuți se va lăuda și înaintea prietenilor se va bucura

de el. Și dacă moare tatăl unui asemenea fiu, se pare ca și cum n'ar fi murit, pentrucă a lăsat după sine un asemenea sieși: în viața sa l-a văzut pe el cu bucurie și la moartea sa nu s'a întristat de el; asupra vrășmașilor a lăsat în el izbânditor și prietenilor răsplătitor de har". Iar în pildele lui Solomon, cap. 10, st. 1 cetim: „Fiul înțelept veselește pe tatăl său și fiul neînțelept întristează pe mama sa“.

În sfârșit, încă odată vă mai sfătuesc și vă jur pe voi, iubiților ascultători, în numele unuia născut Fiului lui Dumnezeu, al Domnului și Mântuitorului nostru, care legea despre unul adevăratul Dumnezeu a întemeiat-o pe lumina minții omenești, ca să luați aminte cu inima voastră la cuvintele care vi le-am spus vouă astăzi despre creșterea fiilor și fiicelor voastre și să le păziți și să vă purtați după ele; căci cuvintele acestea nu sunt cuvinte deșarte, ci sunt cuvinte bine socotite, spre folosul vostru și spre folosul fiilor și al tuturor urmașilor voștri. Amin.

CUVÂNT

LA SĂRBĂTOAREA CELUI INTRU SFINȚI PĂRINTELUI
NOSTRU NICOLAE, ARHIEPISCOPUL DIN MIRA LICHIEI,
FĂCĂTORUL DE MINUNI

*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor,
ca văzând faptele voastre cele bune, să mărească pe
Tatăl vostru cel din ceruri. Matei cap. 5, st. 10.*

Dacă ne vom întreba, cum sunt oamenii în lume, vom afla cumcă cei mai mulți oameni sunt buni, decât numai se clatină în faptele lor cele bune ca și trestia care se pleacă în aceea parte în care o mână vântul. Și precum nu se poate spune că oamenii îndeobște ar fi răi și ar fi puțin aplecați către fapte bune, așa nu se poate spune nici aceea că oamenii îndeobște ar fi înflăcărați pentru niște virtuți mărețe și pentru niște fapte, care să le aducă lor un renume mare pentru o vreme mai îndelungată. Prin urmare se poate spune că oamenii îndeobște se îndestulesc cu lucruri obișnuite. Mulți se depărtează de rău numai pentru urmările cele neplăcute, care purced de acolo și sunt prieteni ai virtuții numai până când virtutea nu cere dela ei vreo jertfă. Și precum tot omul se nevoiește a avea o astfel de purtare, încât să nu se socotească mai rău decât ceilalți, tocmai așa se retrag alții dela fiecare întâmplare care le-ar putea aduce cinste peste ceilalți oameni. Și așa mulți pun toată înțelepciunea lor în aceea, cum să se ascundă la niște prilejuri când s'ar putea

deosebi între ceilalți cu niște fapte mărețe. Mulți pentru aceea nu fac vreo faptă bună și măreață, că nu vreau ca aceea să vie la iveală; iar alții nu fac niciun lucru bun, că se tem de judecata altora. Și așa sunt foarte mulți tocmai dintre oamenii cei buni, cari nu fac vreun lucru bun numai ca să nu vie la arătare, deși tot omul mai mult sau mai puțin pofteste ca oamenii să-l laude.

Astfel de cugetări sunt greșite pentru un creștin. Insușirea de cel mai mare folos pentru un creștin este că el nu se fălește cu faptele sale și nu le publică, ci le face din dragoste către Dumnezeu și nu se sfiește a le face, dacă cere trebuința și binele obștească ca să vie la cunoștința obștească și așa să slujească altora de pildă îndemnătoare. De aceea Mântuitorul Hristos poruncește, zicând: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzând faptele voastre cele bune, să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri“. Matei 5, 16.

În chipul acesta ne îmbărbătează pe noi Invățătorul nostru ceresc, Domnul și Mântuitorul Hristos, ca să lăsăm și să înlăturăm rușinea cea proastă și sfiala cea nedreaptă, care ne-ar putea reține dela faptele cele bune înaintea lumii și să ne arătăm buni și binefăcători și împlinitori ai poruncilor lui Dumnezeu, a ceea spre mărirea Tatălui nostru celui din ceruri și spre pildă și îndemn și altora.

Fără îndoială între fapta cea bună, care o face creștinul din evlavie către legea lui Dumnezeu și între aceia pe care o face cu cuget deșert este deosebirea așa de mare precum este între virtute și păcat. Creștinul cel adevărat face lucruri bune a ceea spre mărirea lui Dumnezeu, precum face asemenea lucruri și în taină tot cu acel cuget și cu acel scop; el lucrează virtutea, știind că prin aceea împlinește porunca lui Dumnezeu, fără să gândească mai departe

cum o va socoti lumea; lăuda-o-va oare sau osândi-o-va? Creștinul cel adevărat face lucruri bune fără să osândească pe cineva și fără să cugete la răsplătire.

Mântuitorul Hristos știind sfințenia și mărimea învățăturii sale și folosul cel mare care va urma de acolo pentru toate veacurile, până la sfârșitul lumii, a zis Apostolilor săi, precum am văzut mai sus: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune, să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri“. Inșă cunoscând Mântuitorul și slăbiciunea firii omenești și că multe le face omul din deșertăciune și fățarnicie și vrând apoi să întărească pe apostolii săi, ca ei la lucrările lor apostolești să nu se lase răpiți de vreo patimă, îi învață pe dânșii, zicând: „Luați aminte, milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, ca să vadă ei; iar de nu, plată nu veți avea dela Tatăl vostru, carele este în ceruri. Deci când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, precum fac cei fățarnici, în adunări și în uliți, ca să se mărească de oameni; iar tu când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta; să fie milostenia ta întru ascuns și tatăl tău, cel ce vede întru ascuns, acela va da ție la arătare“. Matei cap. 6, st. 1-4.

Am greși dacă am socoti că Mântuitorul cu cuvintele sale cele de pe urmă poruncește ca creștinul să nu facă nicio milostenie care ar ieși la iveală; căci înțelesul cel adevărat al acestui cuvânt nu se poate pricepe drept altmintrelea, fără numai așa, dacă partea cea dintâi a cuvintelor Mântuitorului o vom socoti într'o legătură cu partea a doua. Iar partea cea dintâi a cuvintelor Mântuitorului este aceasta: „Luați aminte, ca milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, ca să vadă ei, iar de nu, plată nu veți avea dela Tatăl vostru, carele este în ceruri“.

Cumcă Hristos aci face băgători de seamă pe apostolii săi, ca să nu facă milostenie într'un chip băător la ochi, adecă din deșertăciune, din fudulie, cu sgomot, sau cu osândirea altora, se vede din a doua parte a cuvintelor lui, care spun: „Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, precum fac cei fățarnici în adunări și în uliți, ca să se mărească dela oameni“. Prin urmare Hristos osândește numai milostenia care se face cu laude, dar nu și aceea care s'a făcut cu duh umilit și a venit la arătare. Și în urmă voind Hristos, ca și mai tare să întărească pe apostoli să nu facă milostenie din fățarnicie, le zice cu asprime: „Iar tu când faci milostenie să nu știe stânga ta ce face dreapta ta“. Și apoi, ca să nu gândească apostolii că milostenia făcută în taină va rămânea fără răsplătire, numai decât îi mângăie cu aceea, că Tatăl cel ceresc răsplătește aceea milostenia făcută în ascuns, zicând: „Să fie milostenia ta întru ascuns și tatăl tău, cel ce vede întru ascuns, va da ție la arătare“. Deci Mântuitorul nu oprește milostenia făcută aceea, ci osândește numai pe aceea pe care însuși binefăcătorul o trâmbițează în adunări și în uliți; de aceea la evanghelistul Luca, cap. 12, st. 1 zice: „Să vă păziți de aluatul fariseilor, adecă de fățarnicie“, și voiește ca purtarea noastră, prin urmare și fapta milosteniei noastre să fie curată, precum este lumina de curată, ca apoi văzând oamenii faptele noastre cele bune, să mărească pe Tatăl nostru cel din ceruri. Cumcă Domnul Hristos numai pentru aceea a zis apostolilor, ca ceea ce face stânga să nu știe dreapta, ca să-i ferească de fățarnicie, se vede și de acolo, că trecând Hristos prin Ierihon și știind prin atotștiința sa că mai marele vameșilor, anume Zahau, dorește să-l vadă și să-l cunoască, și că fiind mic s'a suit într'un arbore ca să vadă pe Hristos și apoi

ca să primească și să mărturisească învățătura cea mântuitoare a lui, — trecând Hristos pe la locul acela, unde era Zaheu, i-a zis lui: „Zahee, grăbește de te pogoară, că astăzi în casa ta mi se cade să rămâi“. Atunci Zaheu pogorându-se din arbore a grăbit acasă și cu bucurie a întâmpinat pe Domnul, zicându-i: „Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit“. Ce gândiți, osânditu-s'a Zaheu, sau a spus a avea milostenia care avea s'o facă? Nu s'a osândit, pentru că fapta care voia să o facă n'a trâmbițat-o în adunări și în uliți, precum fac fariseii, ci a mărturisit-o lui Hristos cu umilință și din bucurie sufletească; de aceea și Hristos a zis lui „Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia, pentru că și acesta este fiul lui Avraam“. Luca, cap. 19, st. 1-9. În Faptele Apostolilor cap. 10, st. 1 aflăm, că „în Chesaria era un sutaș, anume Cornelie, om cucernic, temător de Dumnezeu cu toată casa, făcând milostenii multe poporului și rugându-se lui Dumnezeu totdeauna“. Pilda aceasta încă ne învață pe noi, ca să facem lucrurile noastre a avea, în umilința sufletului, precum a făcut sutașul Cornelie, ca văzând oamenii să se îndemne și ei spre lucrarea faptelor bune și să mărească pe Dumnezeu și să zică îngerul Domnului și către noi cecece a zis către sutașul Cornelie: „Rugăciunile tale și milosteniile tale s'au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu“. Faptele Apostolilor cap. 10, st. 4.

Astăzi este praznicul celui întru sfinți părintelui nostru Nicolae, arhiepiscopul din Mira Lichiei, făcătorul de minuni și încă nimic nu ni s'a spus despre el, care în cântările bisericești se cheamă omul lui Dumnezeu, slugă credincioasă slujitor al Domnului, bărbatul doririlor vasul alegerii, stâlpul și întărirea Bisericii și moștenitor al împărăției lui Dumnezeu.

Sfântul Nicolae este în mare cinste la toată creștinătatea, de aceea vedem multe mănăstiri și biserici închinatc numelui lui, vedem mulți creștini botezați pe numele lui, vedem că înșiși mai marii Bisericii lui Hristos au hotărît ca în tot anul în ziua de astăzi să se prăznuiască pomenirea lui pentru faptele cele alese cu care s'a strălucit el mai mult decât alții, încât viața lui se poate lua pe drept de pildă și de model al faptelor bune și plăcute lui Dumnezeu. Căci el a fost îndreptător credinței și chip blândetelor; el s'a arătat turmei sale învățator al înfrânării; el a fost adevărul lucrurilor pentru care a și câștigat cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate.

Arhiepiscopul acesta slăvit s'a născut în părțile Lichiei, în cetatea Patara, din părinți evlavioși și bogați. Tatăl lui se chema Teofan și mama Nona. Ei n'au avut alți copii, fără numai pe Nicolae, nume care însemnează „biruitor de popoare“. Lui i s'a convenit numele acesta căci el a biruit slăbiciunile și păcatele multora și i-a adus pe ei la viața neprihănită și plăcută lui Dumnezeu. Dându-se de către părinți la școli pentru învățătură, a făcut în scurtă vreme spor mare, căci pe cât l-au ajutat pe el talentul lui în sporirea învățăturilor, pe atât îl înainta pe el și sârguința cea neobosită, care a avut-o dânsul pentru împlinirea celor ce i se ziceau lui de către dascălii săi. Fiind el așa de îmbogățit în învățături și având o purtare cu totul blândă și înțeleaptă, a fost primit de către unchiul său cu numele Nicolae, episcopul cetății aceleia. Acesta, după ce a sfătuit pe părinții tânărului Nicolae, ca să dea pe fiul lor spre slujba lui Dumnezeu, l-a sfințit pe el de diacon și de preot. Deci Sfântul Nicolae ca preot sfințit adăuga ostenele la ostenele, petrecând întru privigheri și posturi și în rugăciuni neîncetate; și așa din zi în zi înflorea tot mai mult cu podoaba cea

sufletească și se arăta vrednic de ocârmuirea Bisericii lui Dumnezeu. Într'aceea vreme unchiul său episcopul a călătorit la Palestina, ca să se închine acolo sfintelor locuri și în vremea lipsei sale de acasă a încredințat ocârmuirea episcopiei nepotului său, preotului Nicolae. Apoi și părinții lui lăsând viața aceasta vremelnică, s'au mutat la cea veșnică, iar Sfântul Nicolae rămânând moștenitor al averii lor, a împărțit-o pe aceea săracilor și lipsiților. Dintre nenumăratele milostenii ce le-a făcut plăcutul acesta al lui Dumnezeu, Nicolae, să pomenim numai una care destul ne va arăta nouă, că lumina Sfântul Nicolae așa a luminat, încât văzând oamenii faptele lui cele bune au mărit pe Tatăl nostru cel din ceruri. Pe vremea aceea în cetatea în care era și Nicolae se afla un oarecare bărbat din cei slăviți și bogați, care însă mai pe urmă a sărăcit cu totul și a scăpătat încât era lipsit și de pâinea cea de toate zilele. Acest bărbat avea și trei fete, care încă îi înmulțeau durerile sărăciei sale și se lupta în tot felul cu gândurile pentru nenorocirea aceluia. Însă cu cât se gândea mai mult la chipul cum și-ar îmbunătăți soarta sa și a fetelor sale, cu atât mai mult se încredința că soarta vieții lui și a fetelor lui trebuie să rămâie o luptă cu sărăcia până la moarte, prin urmare să ducă o viață amărâtă și necăjită. Înțelegând Sfântul Nicolae sărăcia cea mare a acestui bărbat și tată, i s'a făcut milă de el și luând o pungă mare de bani, a mers noaptea la casa săracului aceluia și a aruncat-o pe fereastră în casă și de grabă s'a depărtat de acolo, căci nu vrea ca să știe cineva despre acest lucru de milostenie. Dimineața sculându-se bărbatul a aflat punga cu galbenii și s'a spăimântat și de bucurie slobozea lacrimi fierbinți, socotind mult întru sine, cine i-ar fi făcut lui o facere de bine ca aceea, și nu se pricepea. Deci socotind

că aceasta ar fi o purtare de grije a lui Dumnezeu, îi mulțumea neîncetat și așa îndată pe cea mai mare fiică a sa a provăzut-o cu zestrea cuviincioasă din galbenii aceia și a măritat-o. Sfântul Nicolae înțelegând că omul acela sărac a întrebuițat bine milostenia lui, i-a părut bine și așa s'a dus sfântul nostru și a doua și a treia oară la fereastra omului acesta și a aruncat câte-o pungă de galbeni și a făcut că sârmanul acesta și-a putut mărita și pe celelalte două fete cu milostenia lui Nicolae. Aceasta una din faptele milosteniei lui Nicolae arată destul, cât a fost el de milostiv către cei lipsiți.

După aceea a călătorit cuviosul nostru părinte la locurile cele sfințite, unde a petrecut Hristos cu apostolii săi și unde a săvârșit lucrul mântuirii pentru tot neamul omenesc; și după ce s'a închinat sfântului mormânt al Domnului, s'a dus în pustie și s'a așezat într'o mănăstire care o zidise unchiul lui, unde petrecând vreme îndelungată s'a dus din pronia dumnezeiască în cetatea Mira, în mitropolia Lichiei și petrecea acolo în evlavie. Nu mult după aceea răpaosă arhiereul Ioan, care a fost arhiepiscop la Mira Lichiei și făcându-se alegere a căzut soarta pe sfântul Nicolae. Și fiindcă pe vremea aceea stăpâneau împărații păgâni Dioclețian și Maximian, a ajuns goana asupra creștinilor din Mira și s'au prins foarte mulți creștini împreună cu arhiepiscopul Nicolae și s'au pus în temniță, unde au petrecut până la venirea întâiului împărat creștinesc Constantin. După aceasta s'a dus sfântul Nicolae la soborul cel dintâiu a toată lumea, care s'a ținut în Nicheea de treisute optsprezece sfinți părinți, împotriva lui Arie, unde cu mare râvnă a apărât învățătura cea adevărată despre legea lui Dumnezeu. Intorcându-se dela sobor la turma sa, a hrănit-o nu numai cu pășunea cea duhovnicească, adecă cu învățături mântuitoare de

suflet, ci avea grije și de hrana cea trupească a ei, căci știa el ce zice Domnul la prorocul Ezechiel cap. 18, st. 7". Cine va da pâinea sa celui flămând și pe cel gol îl va îmbrăca, acela este drept și cu viață va viețui". Acesta s'a văzut lămurit de acolo, că făcându-se la Mira foamete mare, încât creștinii piereau de foame, a adus grâu din părțile Italiei.

Din viața Sfântului Nicolae încă ne convingem că creștinul este dator a face fapte bune, precum este milostenia, fără nicio sfială sau rușine și are numai a se feri ca aceea să nu o facă cu aluat fariseesc, cu fățarnicie, ci cu umilința sufletului și din dragoste pentru împlinirea voii lui Dumnezeu, despre care zice Hristos la evangelistul Luca cap. 6, st. 36: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv". Iar prorocul Osie cap. 6, st. 6 zice: „Milă voiește Domnul, nu jertfă". Inșă și așezarea sărbătorii de astăzi întru aducerea aminte de acest arhiepiscop, care toată averea sa cea bogată și moștenită dela părinți a împărțit-o săracilor, ne învață cum sfânta Maică Biserica judecă despre aceia cari așa luminează cu lumina lor, încât văzând oamenii faptele lor cele bune, măresc pe Tatăl nostru cel din ceruri. Ziua de astăzi este menită spre mărirea Sfântului Nicolae pentru faptele lui cele de bunătate, de milostenie și de râvnă în împlinirea chemării arhiepiscopice și în apărarea înțelesului celui adevărat al Sfinței Scripturi și a legii lui Dumnezeu. Știți și voi singuri, iubitorilor ascultători, cum se înfrumusețază bisericile astăzi, cum preoțimea se îmbracă în odoarele cele mai scumpe și cele mai bogate și așa slujesc slujba dumnezeiască, cum creștinii aleargă astăzi la biserici și la mănăstiri. Și de vom întreba de ce se fac acestea astăzi, mi se va răspunde că astăzi este Sfântul Nicolae! Și dacă vom întreba mai de-

parte cine a fost Sfântul Nicolae, ni se va răspunde, că Sfântul Nicolae a fost un arhieru plin de bună-tăți și de milostenii și pentru aceea Dumnezeu i-a dat lui și darul de a face minuni. El a ajutat pe cei ce erau în primejdii, scoțând mai mulți la uscat din adâncul mării și izbăvindu-i din înecare; el a slobozit pe creștinii cei nevinovați din robii și i-a povățuit în legea lui Dumnezeu; el a îmbogățit pe mulți săraci și celor flămânzi le-a dat hrană; în scurt el s'a arătat către fiecare gata ajutător, apărător cald și grabnic folositor și sprijinitor; el și acum ajută celor ce-l cheamă pe el.

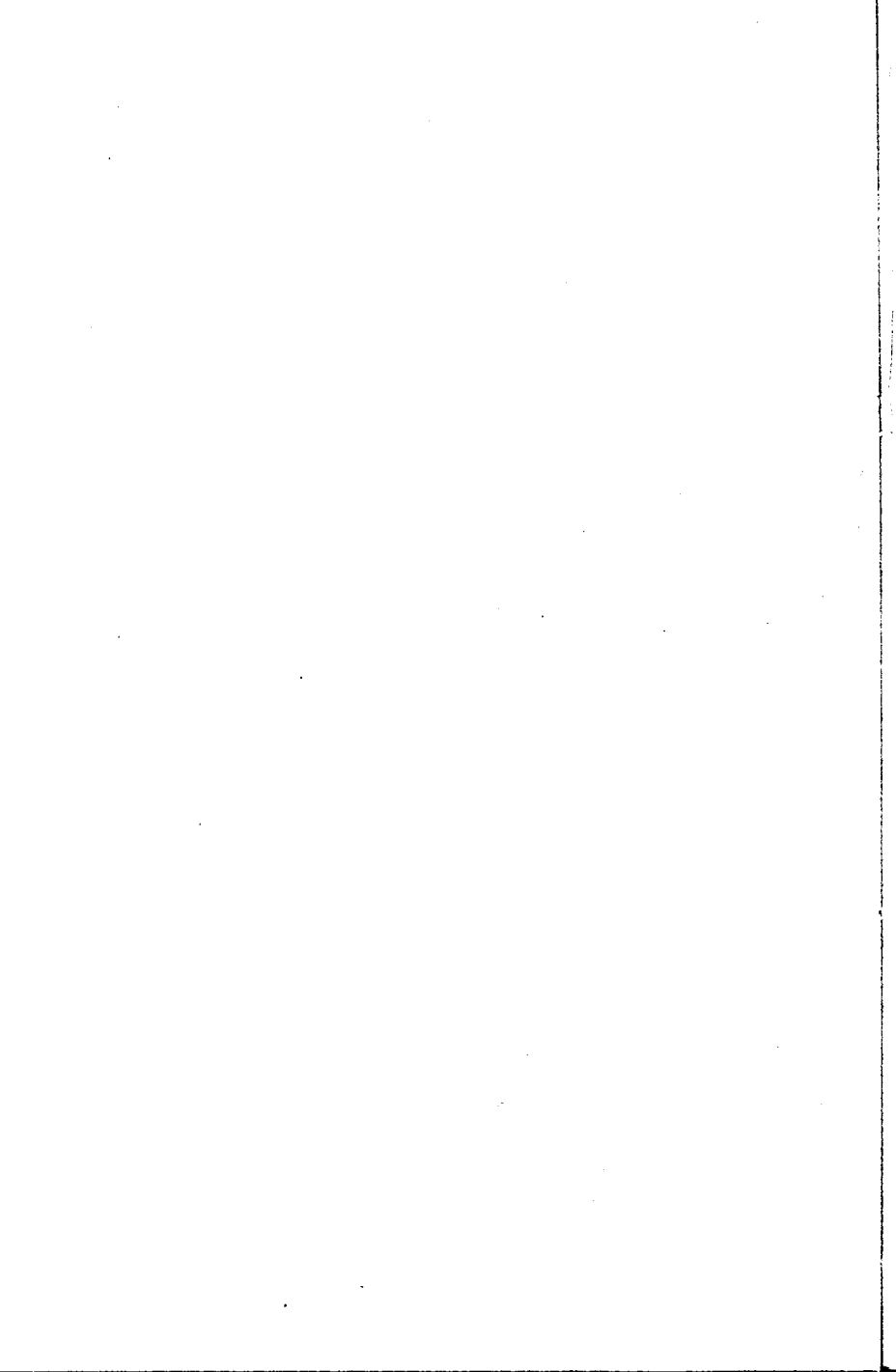
Așa este, toate acestea le știm și le cunoaștem, și totuși știința și cunoștința aceasta a noastră despre viața Sfântului Nicolae nu ne este de mare folos, pentrucă știm numai cu mintea cuvintele și pildele Mântuitorului din Sfânta Scriptură, precum și viața Sfântului Nicolae, însă nu le simțim pe acelea și cu inima, și nu cugetăm la faptele noastre ca să le îndreptăm după faptele unui sfânt plăcut lui Dumnezeu, precum a fost și este Sfântul Nicolae. Sunt și astăzi oameni buni și milostivi, însă au greșala aceea că se clatină în bunătatea și milostenia lor, ca și trestia. Sunt și astăzi mulți dintre noi, cari prăznesc pe Sfântul Nicolae, dar nu gândesc la nicio faptă de milostenie. Sunt iarăși alții cari zic că nu vreau să facă milostenie ca lumea să nu creadă că ei o fac din vreo deșertăciune. Astfel de cugetări și altele asemenea acestora sunt greșele, pentrucă pravila vieții pentru fiecare creștin ar trebui să fie cuvântul Mântuitorului, care a zis către apostolii săi și prin apostoli către toți creștinii, iar evanghelistul Matei la cap. 5, st. 10, a însemnat următoarele: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune, să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri“.

Iubiților ascultători! Vă fac astăzi băgători de seamă la starea zidurilor bisericesti, la starea zidurilor de școale, la starea sfintelor vase și a celorlalte odore bisericesti, la starea cărților, fără care slujba dumnezeiască nu se poate săvârși deplin. Căutați la toate acestea și veți afla că partea cea mai mare a zidurilor și a lucrurilor acestora bisericesti este negrijită, este dărăpănată. Prin vânt, ploaie, zăpadă și alte vijelii sunt mai mult sau mai puțin stricate. Văd aceasta creștinii, văd ctitorii, văd preoții, dar nimeni dintre ei nu gândește la prefacerea și înnoirea celor stricate și celor învechite. Nu este, așa dar, destul ca să auziți în tot anul sfânta evanghelie despre Zaheu, care cu osârdie a primit în casa sa pe Hristos și a făgăduit că jumătate din averea sa o dă săracilor, iar Hristos a răspuns lui: „Astăzi s'a făcut mântuirea casei acesteia“. Nu este destul că în tot anul prăznuiți în ziua de astăzi pomenirea Sfântului Nicolae, ale cărui fapte bune și de milostenie au străbătut până și în zilele noastre. Nu este destul a ști că a fost oarecare sutaș, Corneliu, în Chesaria, cucernic, temător de Dumnezeu cu toată casa și că i s'a vestit lui prin îngeri, cumcă rugăciunile și milosteniile lui s'au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu. Ci este de lipsă ca să înnoim și să diredem zidurile bisericesti și școlare, cum am băgat de seamă că ceva din ele s'a stricat; este de lipsă ca vasele și odorele învechite să se schimbe cu altele nouă și cele vechi să nu se mai întrebuițeze; este de lipsă ca bisericile să fie înzestrate și cu cărțile prescrise pentru slujbele bisericesti. Inșă va zice cineva, că zidul cel slăbit și ruinat al bisericii și al școalei nu se poate direge, că nici biserica, nici școala n'are bani; altul va zice că vasele, odorele și cărțile cele de lipsă nu se pot cumpăra, că biserica n'are cu ce; iar al treilea va zice că zidirea

bisericii încă mai poate rămânea și fără diregere; vasele, odoarele și cărțile, deși sunt stricate, mai pot încă sluji pentru o vreme.

O, iubiților! Deșteptați-vă și feriți-vă de astfel de răspunsuri! Tot omul se cunoaște din rodirile lui, adică din faptele lui. Creștinii cari cutează să spună că biserica lor nu are bani pentru acoperirea lipselor cad sub asprimea cuvintelor Mântuitorului, pe care evanghelistul Matei, cap. 7, st. 23 așa le-a însemnat: „Niciodată nu v'am cunoscut pe voi; duceți-vă dela mine toți cei ce lucrați fără de lege!“ Oare poate vreo biserică cu creștini să fie fără bani? Nu poate. Faceți, așa dar, iubiților, ca biserica voastră să aibă bani pentru câștigarea celor de lipsă; faceți ca și școala să aibă bănișorii săi; faceți bine, faceți milostenie la fundații și la săraci. Dar veți întreba, cum să faceți bani pentru biserică, pentru școală, pentru fundații? Iată cum: să veniți în toate Duminecile și sărbătorile la slujba dumnezeiască și tot creștinul să dea cât poate în disc; banii aceștia să-i strângă epitropii bisericii și din vreme în vreme să vă dea socoteală despre dâșii și așa veți avea bani pentru acoperirea lipselor la biserică și școala voastră, și veți putea da de acolo și la fundații. Și atunci, o iubiților, veți fi fiii celui de sus și rugăciunile voastre și milosteniile voastre se vor sui întru pomenire înaintea lui Dumnezeu. Iar lumina voastră așa va lumina înaintea altor oameni, încât văzând ei faptele voastre cele bune, vor mări pe Tatăl cel din ceruri, care fie, fie. Amin.

SCARA DE CELE CE SE CUPRIND ÎN ACEASTĂ CARTE

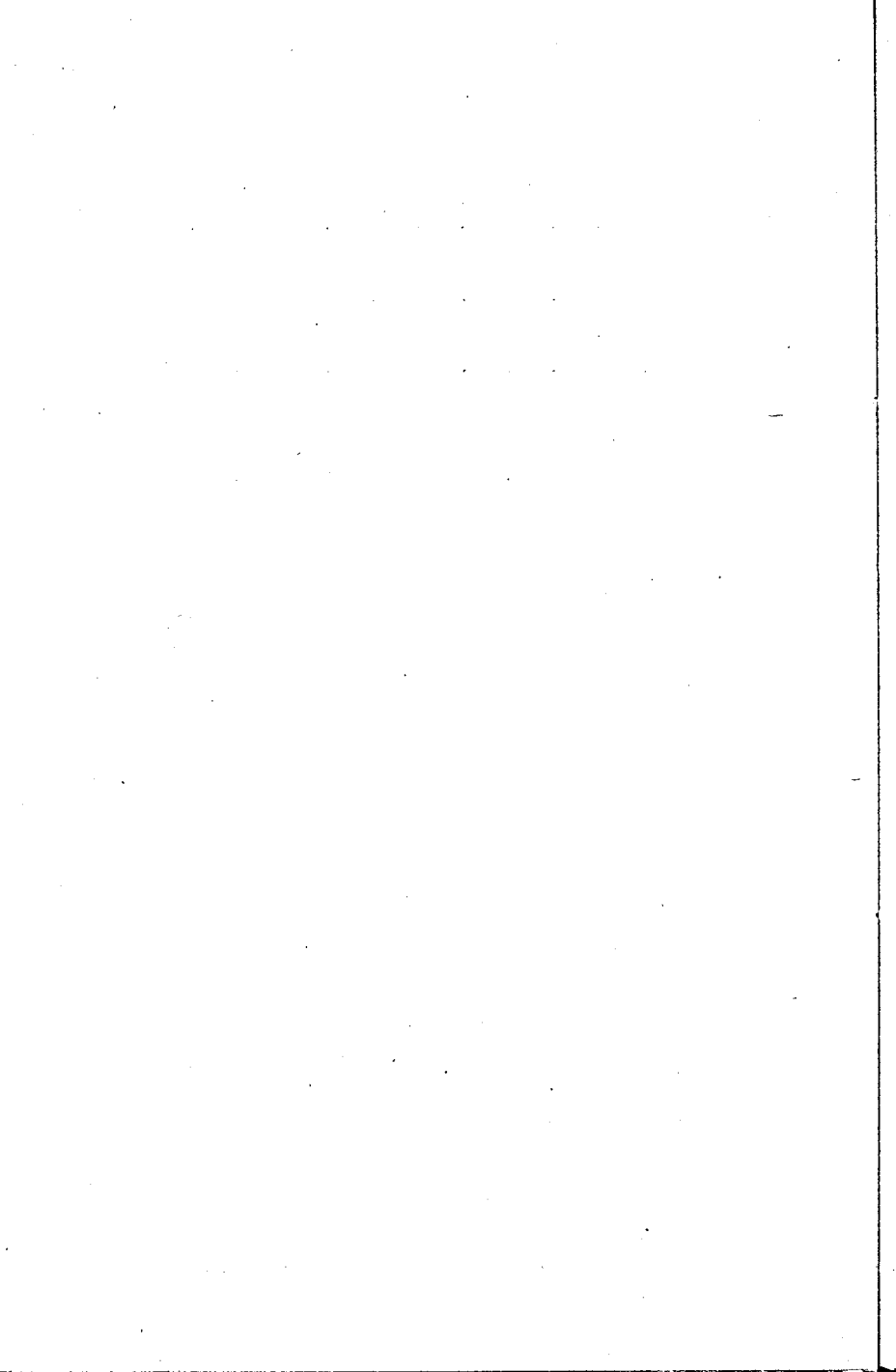
	<u>Pag.</u>
Introducere	III
Inainte cuvântare	1
1. Cuvânt la ziua Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	3
2. Cuvânt la sărbătoarea Sfântului întâiului mucenic și arhidiacon Ștefan, în douăzeci și șapte de zile ale luni Decembrie	11
3. Cuvânt la Tăierea împrejur a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care este la ziua dintâi a luni lui Ianuarie	17
4. Cuvânt la ziua Sfântului Părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul Cesariei Capadochiei, în întâi Ianuarie	21
5. Cuvânt la Botezul Domnului, în șase ale luni lui Ianuarie	30
6. Cuvânt la soborul sfântului prorocului Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan, care este în a șaptea zi a luni lui Ianuarie	38
7. Cuvânt la sărbătoarea celor dintru sfinți părinților noștri a toată lumea, marilor trei Ierarhi și învățători, Vasile cel Mare, Grigorie cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gurădeaur	45

	<u>Pag.</u>
8. Cuvânt la sărbătoarea Intâmpinării Domnului, care este în al doilea Februarie	52
9. Cuvânt la sărbătoarea celor Patruzeci de Mucenici, care se prăznuiește în nouă Martie	60
10. Cuvânt la sărbătoarea Bunevestiri a Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Măria, care este în douăzeci și cinci Martie	69
11. Cuvânt la sărbătoarea Sfântului Marelui Mucenic și purtătorului de biruință Gheorghe	76
12. Cuvânt la sărbătoarea sfinților marilor împărați și Intocmai cu apostolii Constantin și Elena	85
13. Cuvânt la sărbătoarea Înălțării Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	93
14. Cuvânt la sărbătoarea nașterii sfântului măritului proroc Botezătorului și Înaintemergătorului Ioan	100
15. Cuvânt la sărbătoarea sfinților apostoli Petru și Pavel	110
16. Cuvânt la sărbătoarea sfântului măritului proroc Ilie	121
17. Cuvânt la Schimbarea la față a Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos , ...	128
18. Cuvânt la Adormirea prea sfintei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria	134
19. Cuvânt la sărbătoarea Tăierii capului sfântului măritului și întru totlăudatului proroc, Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan, în douăzeci și nouă August	142
20. Cuvânt la nașterea sfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria	150
21. Cuvânt la sărbătoarea Înălțării sfintei Cruci	158

	<u>Pag.</u>
22. Cuvânt la praznicul preacuvioasei Maicii noastre Paraschiva	167
23. Cuvânt la praznicul Sfântului marelui mucenic Dimitrie	176
24. Cuvânt la praznicul Soborului sfântului Arhanghel Mihail	185
25. Cuvânt la sărbătoarea Intrării în biserică a prea- sfintei Fecioarei Maria, care este în douăzeci și unu Noemvrie	194
26. Cuvânt la sărbătoarea celui întru sfinți părintelui nostru Nicolae, arhiepiscopul din Mira Lichiei, fă- cătorului de minuni	204

CĂRȚILE VIETII

COLECȚIE ÎNGRIJITA DE P. S. SA EPISCOPUL NICOLAE

Au apărut până acum următoarele volume:

1. G. M. Ivanov: RODURI DIN CÂMPUL EVANGHELIEI. Pg. 140, P. 1'50.
  2. Grigore Popa: STILURI DE VIAȚĂ. Pag. 137, P. 1'50.
  3. Pr. Ion Goron: TĂLCUIRI. Pag. 141, P. 1'50.
  4. Pr. Il. V. Felea: DUMNEZEU ȘI SUFLETUL ÎN POEZIA ROMÂNĂ CONTIMPORANĂ. Pag. 111, P. 1.40.
  5. Victor Stanciu: MINUNATE SUNT LUCRURILE TALE! Pag. 162, P. 1'50.
  6. Prot. Ion Goron: MEDITAȚII la Evangheliile din Duminicile și sărbătorile de peste an. Pag. 167, P. 1.70.
  7. Pr. Il. V. Felea: PAISIE ȘI PAISIANISMUL. Pag. 51, 70 fileri.
  8. † Nicolae Colan: MEDALIOANE. Pag. 120, P. 1.50.
  9. Prot. Dr. L. G. Munteanu: VIAȚA MĂNTUITORULUI NOSTRU ISUS HRISTOS. Pag. 340. Prețul: P. 2'50.
  10. Emil Fiedler: OMUL CEL NOU, în românește de Părintele Nicolae. Pag. 150. Prețul: P. 2'—.
-
-

-
-
11. Dr. E. Nicoară: LA RĂSCRUCEA VIEȚII.
Pag. 100. Prețul P. 1.50.
  12. Prot. Dr. L. G. Munteanu: VIAȚA SFÂN-
TULUI APOSTOL PAVEL. Pag. 248,
Prețul: 2'50 P.
  13. Prot. Ion Goron: ÎMPĂRĂȚIA LUI DUM-
NEZEU. Pag. 148. Prețul: 2'— P.
  14. Arhîmandritul Ioan Schakhovskoy: LAUDA
ÎNVIERII, în românește de Gheorghe
Suciu. Pag. 78. Prețul: 1'50 P.
  15. Prot. Dr. L. G. Munteanu: VIAȚA SFÂN-
TULUI APOSTOL ȘI EVANGHELIST
IOAN. Pag. 248. Prețul: 3'50 P.
  16. Prot. Ion Goron: CUVINTE CĂTRE PREGOȚI.
Pag. 112. Prețul: 3'— P.
  17. Pan M. Vizirescu: POEZIA NOASTRĂ RELI-
GIOASĂ. Antologie însoțită de un studiu
critic. Pag. 160. Prețul: 6'— P.
  18. DIN POEZIA VIEȚII ILUSTRATE. Pag. 144.
Prețul: 6'— P.
  19. Prot. Dr. L. G. Munteanu: VIAȚA SFÂN-
TULUI APOSTOL PETRU. Pag. 208.
Prețul: 6'— P.

DE VÂNZARE LA LIBRĂRIA EPARHIALĂ,
KOLOZSVÁR (CLUJ), PIAȚA HITLER ADOLF No. 2.

IN COLECȚIA POPORALĂ

„VENIȚI DE LUAȚI LUMINĂ“
AU APĂRUT PÂNĂ ACUM URMĂTOARELE BROȘURI:

1. Pr. Fl. Mureșanu: DIN VIETILE SFINȚILOR,
Antonie cel Mare, Macarie Eghipteanul și
Efrem Sirul. Pag. 31, P. 0'20
2. D. E. Nicoară: MOARTEA PĂRINTELUI GRI-
GORIE. Pag. 30, P. 0'30.
3. Pr. Emil Nicolescu: DIN VIETILE SFINȚILOR,
Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și
Ioan Gură de Aur. Pag. 31. P. 0'30.
4. Augusta Rubenescu: DREPTATEA. Trei legende
creștine. Pag. 40. P. 0'40.
5. V. Gr. Borgovan: TATĂL NOSTRU în pilde din
viața săteanului român. Pag. 32. P. 0'30.
- 6-7. Pr. Teodor Ciceu: PRAZNICELE legii noastre
ortodoxe. Pag. 104, P. 1'20.
8. Pr. Augustin Faur: O mamă vrednică: ANAS-
TASIA ȘAGUNA. Pag. 38. P. 0'40.
9. Pr. Emil Nicolescu: HRISTOS ȘI TINERETUL.
Pag. 32. P. 0'40.
10. Gala Galaction: MUSTAFA EFENDI AJUNGE
MACARIE MONAHUL. Pag. 32. P. 0'40.
11. Pr. Florea Mureșanu: CATEDRALA. Pag. 62.
Prețul: 1'50 P.
12. Pr. A. Faur: MĂNĂSTIREA „SF. ANA“. Pag.
59, P. 1'50.

De vânzare la

LIBRĂRIA EPARHIALĂ Kolozsvar (Cluj), Piața A. Hitler 2.

Cetitorul este rugat să îndrepteze următoarele greșeli

Pagina	Rândul de sus în jos	In loc de	Se va îndrepta
5	16	neascultor	neascultător
14	30	care nu departe	care era nu departe
15	14	acelor au	acelor ce au
17	21	primi	primim
18	8	După: <i>asupra sa...</i>	asupra sa numai chipul omenească, iar întru tăierea împrejur a luat asupra sa....
23	31	postira	poftiră
49	26	351	17
57	19	pe lacrimi	de lacrimi
82	17	porincit	poruncit
137	29	născătoarea	Născătoarea
144	9	să nu se îngreuieze	să nu se îngreuieze
151	14	desprind	deprind
189	18	Gavriil	Rafail
197	10	Didor	Diodor

